

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FOR FULDE SEJL

WILLIAM LARSEN

FOR FULDE SEJL

WILLIAM LARSEN

FOR FULDE SEJL

INDENLANDSK SØMANDSMISSIONS
HISTORIE 1905—1955

KØBENHAVN
INDENLANDSK SØMANDSMISSIONS FORLAG
1955

1905 - 1955

28. APRIL 1905 er Indenlandsk Sømandsmissions fødselsdag. Datoen er skelsættende i sømandsmissionens historie i Danmark. Det, der var begyndt ganske småt, fik nu mulighed for at folde sig ud. De mange anslag og begyndelser samledes til en helhed, og under målbevidst ledelse førtes sømandsmissionen ud over hele vort land.

Det ledende motiv var at bringe evangeliet om Jesus Kristus ud til søens folk. Det var ikke til at tage fejl af. Og det er ikke anderledes i dag. Arbejdsformer kan og må skifte, så de til enhver tid kan være tjenlige i sin slægt, men dermed sker der ingen omskiftning af det egentlige. At man samtidig ønskede at kalde det danske folk, den danske kirke og menighed til ansvar over for havets folk, har man aldrig lagt skjul på. Og at arbejdet rent praktisk førte til oprettelse af sømandshjem, var en ganske naturlig ting over for folk, der var skilt fra deres hjem. Ud fra sømandshjemmene mødte man sømanden om bord på hans skib for at tjene ham med alt det, som han kunne have brug for i fremmed havn. Det gjaldt og gælder ikke blot danske sømænd, men sømænd af alle racer, nationer og sprog. Indenlandsk Sømandsmission er et internationalt arbejde. Danmark har ikke haft bedre ambassadører over for fremmede folkeslag end vore sømandshjem i de danske havnebyer.

Da flåden gik af havn i 1905, bestod den af 4 sømandshjem, 5 sømandsstuer og en virksomhed med skibsbesøg i Aalborg. 5 lønnede arbejdere var i tjenesten. Det første årsbudget for hovedkassen var på godt 12.000 kr., og man havde 5 kvindekredse. Det første årsmøde i Esbjerg var besøgt af 40 mennesker. Nogle tusind sømænd besøgte sømandshjemmene i løbet af et år.

For fulde sejl passerer Indenlandsk Sømandsmission datolinien i 1955. Flåden har i løbet af de 50 år nået en anselig størrelse på 47 hjem: Sømandshjem, feriehjem for sømandsenker, sømandshøjskole og fiskeskipperskole. Sømandskirken og sømandshjemmet i København er flagskib og ligger flot i spidsen. De fleste af hjemmene er moderne og tidssvarende indrettet. De lønnede medarbejderes antal er nået op over 50. Årsbudgettet for hovedkassen ligger nær ved 300.000 kr. Kvindekredsens antal har passeret de 500, og årsmødernes deltagerantal plejer at ligge på omkring 1000, hvoraf ca. 400 tilrejsende. Over 1 million sømænd passerer i løbet af et år gennem sømandshjemmene.

En stjerne har lyst over de forløbne 50 år. Den har været fulgt i storm og i stille, i solskin og i tykning. Stjernen har aldrig svigtet. Den lyser stadig hen over vejene og havene og skal lyse så længe, der er noget, der hedder Indenlandsk Sømandsmission. Det er sømandsmissionens motto fra den første 28. april, og som står i Efeserbrevet 2, 10: Thi hans værk er vi, skabte i Kristus Jesus til gode gerninger, som Gud forud lagde til rette, for at vi skulle vandre i dem.

Sømandsmissionens begyndelse

Alt har sin begyndelse. Også sømandsmissionen har sin. Egentlig skulle man vel begynde ved Genesareth sø for knap 2000 år siden. Johannes Døber var den første sømandsmissionær. Han førte de fire fiskere fra Genesareth sø, Andreas, Peter, Jakob og Johannes til Jesus. Der er frisk vejr over deres kaldelse. Kristendommen - og den kristne kirke, hvor den er bedst - har noget af det havfriske og bevægelige over sig fra det første møde mellem Jesus og disse mænd fra Genesareth sø. Sømandsmissionen står i pagt med det oprindeligste fra Jesu egne dage her på jorden. Hvor sømænd og fiskere bliver præget af kristendom, føles og leves pinsedagens kraft, fællesskabets virkelighed og kærlighedens varme stærkt. Det gælder til alle tider og også i dag.

Der har altid været sømandsmission. Hvor kan det være andet. Men den har selvfølgelig antaget forskellig form til forskellige tider.

Sømandsmissionen, som vi nu kender den, dukkede op i omvæltningerne efter napoleonskrigene i sammenhæng med de store vækkelser, som gik hen over landene. Ansvar blev lagt hen til de troende og gjaldt ikke blot hedningerne i det fjerne, men også alle i hjemlandene og herunder også søens folk. Danmark kom vel sent med, men vi kom med!

Skal man finde oprindelsen til Indenlandsk Sømandsmission af 28. april 1905, kan man stort set sige, at det lige som lå i luften, at der skulle gøres noget for søens folk. Derfor skete der også begyndelser her og der. Indenlandsk Sømandsmissions fortjeneste lå i på et givet tidspunkt at blive det forenende bånd mellem disse begyndelser og føre dem videre.

Den amerikanske sømandsmission

I England og Amerika fremstod flere sømandsmissionselskaber i første halvdel af forrige århundrede. *The american seamens friends association* af 1826 (Det Amerikanske Sømandsvennernes Selskab) fik stor betydning for Danmark. Selskabet var interkonfessionelt og internationalt. Man spurgte ikke efter nogen som helst form for trosbekendelse eller nationalitet.

De amerikanske sømandsmissionsvenner grundlagde det første sømandshjem for skandinaver i 1842 i New-York. Arbejdet blandt nordiske søfolk bevirkede, at man fik sin opmærksomhed rettet mod Skandinavien. I 1840-erne støttede man baptisterne *Rydings* og *Rymkers* arbejde blandt sømændene i København og Odense. Svenskeren *Frederik Olav Nilsson*, der selv var blevet hjulpet både timeligt og åndeligt på sømandshjemmet i New-York, udsendtes af sømandsmissionsvennernes selskab til Skandinavien. Han slog sig ned i Gøteborg, men da han lod sig gendøbe, blev han udvist af Sverige og kom i 1852 til København.

Nilssons virksomhed faldt ret spredt. Fart i arbejdet kom der først, efter at han var blevet afløst af *Andreas Wollesen*. Denne landede i København 14. maj 1876. Samme dags eftermiddag holdt han møde om bord på skibene, der lå ved Børsbroen. Det blev til et mægtigt friluftsmøde, der nær havde endt i kachotten, da Wollesen holdt fast ved, at han ville synge sangen: Kom til din frelser, til ende.

Andreas Wollesen var en ihærdig slider. Han fik lejet en lille stue i Holbergsgade 14, hvor han samlede de skandinaviske søfolk, som han var blevet sendt over havet for at tage sig af. Da det blev trangt med pladsen, flyttede han over til bedre lokaler i Holbergsgade 17.

Man så på Wollesen som en slags åndelig fribytter, der tilmed var lønnet fra Amerika. Han var derfor en ensom mand og led under det. I sin nød henvendte han sig til pastor *D. C. Prior*, præst ved Vor Frue Domkirke og sekretær for Foreningen for Evangeliets Forkyndelse i fremmede Havne. Pastor Prior havde nogle gange talt i Wollesens stue for søfolkene, og han forstod, at der måtte gøres et arbejde også for søfolkene i København.

Sømandsmissionær
Andreas Wollesen.

Dermed knyttedes forbindelsen mellem disse to sømandsmissionspionerer pastor D. C. Prior og sømandsmissionær Andreas Wollesen.

Sømandsmissionsarbejdet i København

Den første, der slog til lyd for et arbejde blandt sømænd i hjemlige havne, var Indre Missions stifter, pastor *Vilh. Beck*. Det skete allerede i 1863, da han med varme anbefalede at påbegynde et missionsarbejde blandt søfolk i København og pegede på at oprette en læsestue for søfolk.

Da Foreningen for Evangeliets Forkyndelse blandt Søfolk i fremmede Havne havde set lyset 1867 på norsk initiativ, hilste Vilh. Beck det med stor glæde i Indre Missions Tidende, men føjede den bemærkning til, at man bar sig ad som en bonde, der ville gå over bækken for at hente vand - det måtte ligge nærmere at begynde herhjemme.

Vilh. Becks opfordring bar for så vidt frugt, idet pastor *Rudolf Frimodt* ved Johanneskirken sidst i 1860-erne oprettede et læseværelse for soldater og sømænd i Borgergade 69. Det gik hurtigt ind, men var det første af sin slags.

Jordbunden var beredt, da Andreas Wollesen henvendte sig til pastor Prior om hjælp. Denne var straks rede og sammenkaldte nogle mænd og kvinder, som han kunne tænke sig ville interessere sig for sagen. 21. oktober 1879 dannedes *Foreningen for Sømandsstuen i København* med en bestyrelse og pastor Prior som formand. Bestyrelsen vedtog at antage Wollesen som sin missionær og at udvide arbejdet til at omfatte sømænd af alle nationer. Prior skulle tage sig af de nordiske søfolk, medens Wollesen skulle tage sig af de engelsktalende. Til hjælp i arbejdet fik pastor Prior dannet en sammenslutning af teologiske kandidater. 30. december 1879 holdtes den første julefest, hvor 150 søfolk var til stede. 1880 ansattes tyskeren *Naumann* til at tage sig af de tysktalende sømænd.

Skolebestyrerinde *Athalie Rørbye* fik samling på de i sømandsmissionsarbejdet interesserede kvinder og dannede i juni 1879 *Københavns Kvindeforening for Mission blandt Søfolk*. Man fik oprettet en såkaldt *Bibelposemission*. Hellige skrifter og kristelig læsning samledes i dertil indrettede posere, som damerne ved skibsbesøg bragte om bord i skibene. Bibelposemissionen fik adskillige efterlignere ude i provinsen.

Allerede samme år kunne pastor Prior meddele de amerikanske missionsvenner, at deres arbejde i København havde bragt velsignelse til mangan en sømand i byen og til kirken som helhed, og at man selv overtog bekostningen af at drive sømandsstuen. 1880 holdtes den første årsfest i sømandsstuen, hvor dr. teol. Kalkar, professor Styhr og pastor Prior talte. 1. februar 1881 holdtes 2 års fest i Vor Frue Kirke, som kong Christian 9. og dronning Louise samt prins Valdemar overværede. Kirken var fyldt, og pastor Vilh. Beck prædikede.

Vanskeligheder og bryderier var der imidlertid nok af. En franskmænd, der boede oven over mødelokalet i Holbergsgade, kunne ikke døje salmesang og bankede under møderne i gulvet med sin stok. Værre var det, at han fremskaffede en opsigelse, så man en skønne dag stod på gaden og ikke vidste sine levende råd.

Dog - vej har Han alle steder. Man fik sin opmærksomhed henvendt på en gammel, norsk brig *Fortuna*, der efter at være strandet i Køge Bugt lå på Københavns red og ventede på op-hugning. Der var lige 2000 kr. i kassen. For disse penge fik man

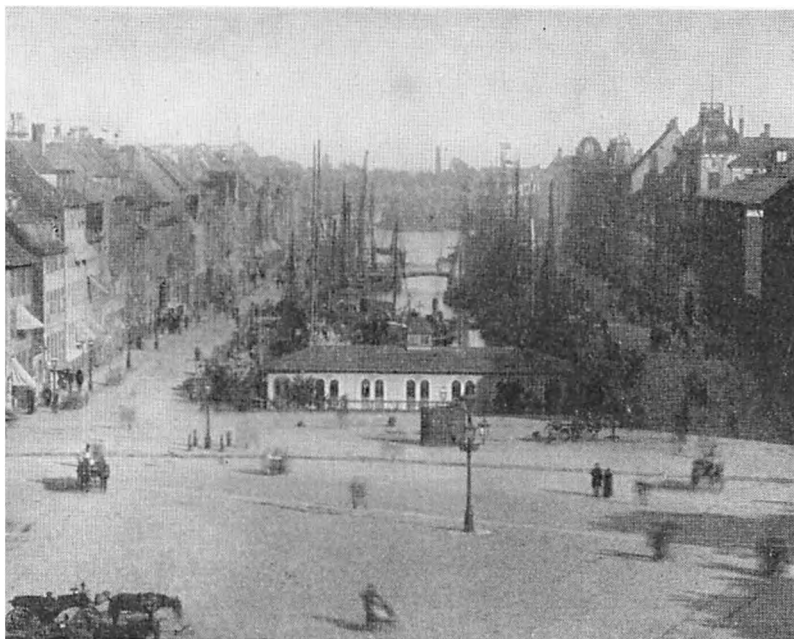

Pastor
Daniel C. Prior.

erhvervet briggen og slæbt den ind til Burmeister & Wain. Skibet blev afhugget over mellemdækket, kalfatret, og oven på skroget byggedes en kirkesal. I den anden ende af skibet indrettedes 2 stuer, hvoraf den ene benyttedes til læsesal og den anden til skrivestue. Der blev også plads til et lille køkken med kogekar til the og kaffe. Omlavningen kostede 2200 kr., og pengene havde man den dag, indvielsen fandt sted. Men så havde man også rummelige og velegnede lokaler, der kunne tage indtil 300 mennesker.

Plads til skibet fandt man uden vanskelighed. Sømandsmissionen havde yndest på allerhøjeste sted, og havnekaptajnen kunne derfor anvise den bedst beliggende kajplads i hele Kongens København, nemlig for enden af Nyhavn ved Kongens Nytorv.

12. november 1881 kl. 12 fandt den højtidelige indvielse sted af Bethelskibet, som det kaldtes. Der flagedes fra Charlottenborg, fra de fleste bygninger på Kongens Nytorv og fra skibene i havnen. Kongefamilien havde sendt afbud, men til stede var

Bethelskibet indviøt 12.-11.-1881.

kultusministeren, biskop Martensen, admiralerne Bille og Bruhn, landstingets og folketingets formænd og overpræsidenten. Dr. teol. Kalkar holdt indvielsestalen og udtalte bl. a.: »Når de lange aftener kaster deres skygger hen over Københavns gader, da samler sig en skare af vejrblæste mænd her til ordets hørelse.«

Dronning Louise var levende interesseret i Bethelskibets arbejde. Når juledagene var overstået på Amalienborg, sendte dronningen juletræet ned til Bethelskibet. Ofte kom både kongen og dronningen til julefesterne og glædede sig ved at gå om juletræet og holde de barkede søfolk i hånden. Da dronningen døde, overtog prins Valdemar, som var Bethelskibets protektor, denne skik. Når juletræet var afpyntet i Det gule Palæ, blev det forynget i Bethelskibet, og både prins Valdemar, prinsesse Marie og deres børn gav stadig møde ved julefesterne. Københavns stilfulde overpræsident Oldenburg var også en interesseret og stadig gæst og plejede på formfuldendt fransk at takke prinsesse Marie for hendes nærværelse og for gaverne til søfolkene.

19. marts 1882 talte santhalmissionæren *Lars Skrefsrud* i Bethel-

skibet. Kronprinsen, den senere kong Frederik 8., var til stede sammen med kronprinsessen.

Nyhavn er et sted, hvor det altid er gået hårdt til. Sådan er det i dag, og sådan var det også den gang. I så godt som hvert eneste hus var der beværtning, i nogle endda to både i kælderens og i stueetagen. Der var såkaldte sangerinder i dem alle, og både værter og værtinder og alle de handlende i kvarteret var forhyringsagenter. Dygtige edderkopper til at spinde sømænd i nettet og udsuge dem.

Masser af søfolk var taknemlige for Bethelskibet, og det gjorde en indsats, som altid bør huskes. Læsestuen var åben om vinteren fra kl. 5, om sommeren fra kl. 6. Søndag, tirsdag og torsdag holdtes forsamling for nordiske søfolk, men iøvrigt var der åbent for sømænd af alle nationer.

Damerne i kvindekredsforeningen var dog ikke tilfredse. De var klar over, at det ikke slog til med Bethelskibet. Frk. Rørbye påpegede, at skulle der gøres en rigtig indsats, måtte der også skaffes godt og billigt logis til søfolkene, så den hyresøgende ungdom ikke skulle gå til grunde i røverhulerne.

Den mandlige del af bestyrelsen kunne ikke gå ind for disse tanker, men frk. Rørbye fik alle damerne over på sin side. Uden videre rejste hun til Sverige, Holland og England for at studere sømandshjem.

Efter sin hjemkomst startede frk. Rørbye en indsamling blandt sine venner og sendte et manende opråb ud, der endte med: Kom os til hjælp, I sømandsmissionsvenner i Danmark!

16. november 1884 åbnedes det første sømandshjem i Danmark med 3 soveværelser og 10 gode senge. Hjemmet blev indrettet i Holbergsgade 17, hvor Wollesen tidligere havde haft sin missionsvirksomhed.

Man manglede imidlertid en bestyrerinde til hjemmet. Hvor skulle man gå hen og hente hende? Menigheden havde jo ringe eller slet ingen forståelse for sømandens kår, og hvem turde vel gå ind til sådan en opgave?

En af damerne i bestyrelsen henledte opmærksomheden på nogle søstre, omvendte jødinder, der havde et pensionat for studerende. De havde i sinde at opgive denne virksomhed, da de havde arvet en livrente. Den yngste af søstrene, frk. *Rachel Kalisch*, var 50

är gammel. Hun tog det som et kald fra Herren. Hun gik straks ind i arbejdet og anlagde en kappe, for at hun ikke skulle se alt for ungdommelig ud, når hun skulle være mor for sømandsdrengene. Og hun blev en uforlignelig »sømandsmor«. Frk. Kalisch bestyrede hjemmet i Holbergsgade, flyttede med over til Sct. Annæ Plads, hvor hun var til 1903. Derefter passede hun læsestuen på Bethelskibet samt besøgte skibene i havnen og be-
værtningerne i Nyhavn. Ofte holdt hun møde om bord i de store sejlskibe. Pastor A. Brostrøm, den senere sømandspræst i London, var hendes ivrige medhjælper. Hun afsluttede sine dage på det nye Bethel i Nyhavn 24. I al denne tid korresponderede hun med sømænd over hele verden, og når de kom hjem til hende, kom de hjem til mor. -

Sømandshjemmet i Holbergsgade 17 var stadig godt besøgt, så man måtte se sig om efter større og bedre lokaler. I oktober 1890 flyttedes ind på sømandshjemmet i Holbergsgade 18, hvor man opnåede at få rådighed over 30 senge.

1894 fik man en uventet hjælp i arbejdet. En sømand fra Sæby dukkede op i København. Han havde faret til søs i 20 år og oplevet alt det, en sømand kunne opleve i de tider. I en orkan på Nordatlanten var han blevet omvendt til Gud, og nu brændte der en ild i hans sjæl efter at bringe det gode budskab videre til sine kammerater på havet. Han spurgte sin sognepræst i Sæby, pastor Asschenfeldt-Hansen, om der da ikke blev gjort noget for sømændene? Og sognepræsten måtte sige, som sandt var, at det vidste han virkelig ikke, men blev der ikke gjort noget, var det da galt.

Brodden sad i pastor Asschenfeldt-Hansen. Da han i foråret 1894 var til formandsmøde for K.F.U.M og K.F.U.K. i Odense, hvor man på listen over de opgaver, der skulle tages op, også havde sømandsmissionen, men ikke kunne finde manden, gjorde pastor Asschenfeldt-Hansen opmærksom på, at han havde manden, sømanden fra Sæby.

Så rejste da *Niels Andersen* til København for at undersøge mulighederne for at drive sømandsmission. Han forefandt Bethelskibet og Sømandshjemmet af 1884 uden dog at være imponeret af noget af delene. Han blev klar over, at sømandshjemmet var det solideste. Bethelskibet var desværre efterhånden også blevet

Sømandsmissionær
Niels Andersen.

et samlingssted for Nyhavns løse fugle. De sværmede om Bethel-skibet, når det lukkede.

Niels Andersen tilbød sømandshjemmet sin hjælp. Han ville gå uden løn det første år. Med hele sin familie flyttede Niels Andersen til København, og det blev en meget trang tid, hvor familien til tider savnede det daglige brød. Venner i Sæby havde lovet at hjælpe. Pastor Asschenfeldt-Hansen sendte hver måned 15 kr. af sine egne penge, alligevel løb årsindtægten ikke højere op det første år end 250 kr.! Det var festdage, når fiskerbådene fra Sæby lagde til i byen og bragte fisk op til det lille hjem.

Niels Andersen blev snart klar over, at gerningen manglede sangbunden i menigheden, og at der måtte gøres noget. Samme år, han gik ind i arbejdet, blev Københavns Kvindeforening for Mission blandt Søfolk omdannet til *Foreningen for Mission blandt Søfolk i København*, og bestyrelsen, der stadig havde frk. Rørbye til formand, forøgedes med pastor *Asschenfeldt-Hansen* og lensgreve *C. Holstein-Holsteinborg*. Nogle år senere udvidedes den atter med præsterne *Mollerup* og *Kastrup*. Bestyrelsen ansatte Niels Andersen som sømandsmissionær, der vel skulle have kontakt med sømandshjemmet, men hvis væsentligste opgave blev at gøre menighederne og samfundene bekendt med sømandsmissionen. 15. februar 1895 holdt han sit første møde i missionshuset i Fredericia. Sognepræsten, den senere biskop *Gøtzsche* i Vi-

borg, indførte ham, som han sagde, i prædikantgaden. I fyrretyve år blev sømandsmissionær Niels Andersen sømandens uovertrufne fortaler. Han var folketaler af rang og kunne bøje en forsamling ind under sin fortryllelse. Pengene kom til at ligge løse i lommerne, når Niels Andersen samlede ind til »min ven, sømanden«.

1896 flyttede sømandshjemmet til endnu bedre lokaler på *Sct. Annæ Plads 20*, en stor ejendom, som frk. Rørbye havde købt som sin personlige ejendom. 1899 måtte Niels Andersen flytte tilbage til Sæby for sit helbreds skyld, og man kom til at mangle en mand, der kunne forestå arbejdet i København. Bestyrelsen sendte bud efter kaptajn *Paul Nielsen*. Han stammede fra Læsø, og havde nu sit hjem i England, hvor han førte engelske skibe. Kaptajn Paul Nielsen efterkom opfordringen som et kald fra Gud og begyndte 1. september 1900. Niels Andersen kunne nu helt hellige sig sin rejsevirkomhed.

Bestyrelsen med pastor Prior i spidsen var imidlertid kørt træt med Bethelskibet. Der var en uendelighed af vanskeligheder, og da man formodede, at skibet var råddent i bunden, gav man helt op. I maj 1901 afgik en skrivelse til missionær Wollesen, hvori man meddelte, »at man havde fattet den alvorlige beslutning at opløse sig fra 1. januar 1902. Deres stilling som sømandsmissionær ved Københavns Bethelskib må nu være afsluttet. Vi mindes med glæde og tak de mange års gode samarbejde.«

Forhandling førtes til forskellige sider om Bethelskibets fremtid. Sekretær Vilh. Rasch foreslog at danne Københavns Havne-mission, og der rettedes henvendelse til pastor Møllerup, kommandør Vøhtz og provst Fenger om at indtræde i en bestyrelse for denne. Det førte dog ikke til noget resultat. Der var også forslag fremme om, at Bethelskibet gik direkte ind under Københavns Indre Mission. Det oplystes i den sammenhæng, at den årlige udgift til Wollesen til løn og missionsvirksomhed androg 1600 kr. om året, og at Bethelskibet almindelige aftener var besøgt af 50 til 70 søfolk og ofte var der 100 og derover.

Pastor Prior var mere end villig til dette sidste forslag, og frk. Rørbye stillede i så tilfælde sit mandat som formand til rådighed. Men det strandede på modstand fra Københavns Indre Missions formand, professor P. Madsen, som »ikke ville have

Sømandsmissionær *Frederik Estrup.*

Sømandsmissionær *Paul Nielsen.*

et sømandshjem på slæbetov, som Københavns Indre Mission ville få ansvar for.« Man enedes dog om, at hvis Foreningen for Mission blandt Søfolk ikke ville overtage Bethelskibet, ville man igen tage sagen op til behandling.

Resultatet blev, at Den amerikanske Mission og Sømandsmissionen i fremmede Havne, som nu i fællesskab i 20 år havde samarbejdet på Bethelskibet, overdrog dette med alle dets ejendele samt 3000 kr. i legater og 1000 kr. i sparekassen til Københavns Forening for Mission blandt Søfolk. Kaptajn Paul Nielsen blev overflyttet til Bethelskibet som leder af arbejdet ombord. Frk. Kalisch blev, som tidligere nævnt, husmoder. Frk. Rørbye opgav sin stilling som skolebestyrerinde og overtog selv ledelsen af hjemmet på Sct. Annæ Plads.

Sømandsmissionær Andreas Wollesen var selvsagt ikke glad for denne forandring. Han stod hjemløs med sit arbejde og uden nogen som helst støtte her fra landet. De amerikanske sømandsmissionsvenner, som hele tiden havde udredet hans løn, blev dog ved med at beholde ham som deres missionær, og han lejede nogle lokaler i Nyhavn 24 til læsestue. Dette var man ret utilfreds med fra Foreningen for Sømandsmissionens side. Man lod missionær Wollesen vide, at den læsestue burde have ligget enten

ved Frihavnen eller i Gasværkshavnen, så havde der været brug for den. Hvor den nu lå, ansås den for overflødig.

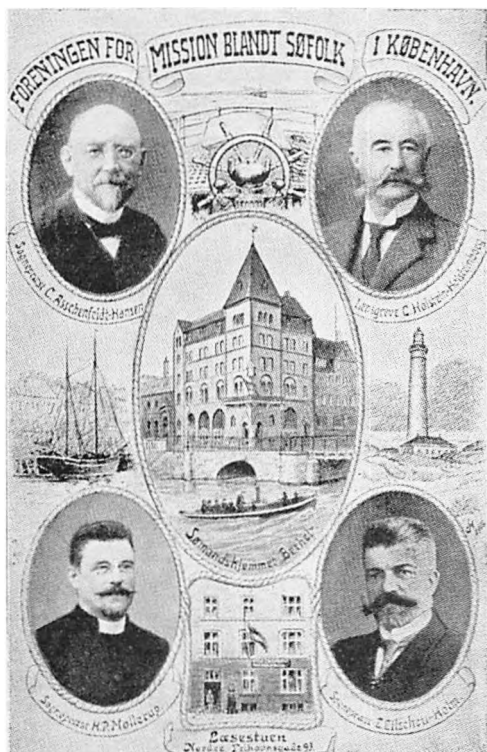
Samme år som Foreningen overtog Bethelskibet, udvidede den virksomheden med *Københavns Østerbro Afdeling for Sømandsmissionen*. Lokaler lejedes i Ndr. Frihavns­gade 93, og meningen med dette arbejdssted var at dække Frihavnen. Indvielsen blev foretaget af pastor Mollerup. Den første vinter passedes arbejdet af kaptajn Paul Nielsen ved siden af arbejdet på Bethelskibet. 1903 ansattes *Frederik Estrup* fra Frederikshavn, en sailor fra de syv have, typisk sømand af den gamle skole med et ualmindeligt stort hjerte - og med pragtfulde ørenringe af guld. Han gik rundt på skibene og indbød. Der kom til at begynde med 1 eller 2, men efterhånden kom der flere, og Estrup måtte foretage den ene udvidelse efter den anden.

Foreningen havde nu 3 lønnede medarbejdere. Sømandsmissionær *Niels Andersen*, som berejste landet. *Frederik Estrup* i Ndr. Frihavns­gade 93, som passede havnen fra Tuborg havn til Toldboden. Kaptajn *Paul Nielsen* på Bethelskibet, som passede den øvrige del af havnen. Desuden havde man en sejlkutter »Edda« på 4½ tons, som krydsede fra Kastrup til Tårnbæk. Den havde litteratur med til søfolkene. Undertiden havde man sangkor med om søndagen, og så holdt man festligt møde på ankerliggerne på Københavns red.

1903 knyttedes den teologiske student *Edvard Eilschou Holm* til arbejdet på Bethelskibet. Da han efter embedseksamen blev kateket ved Garnisonskirke, blev han sekretær for arbejdet, skrev artikler til bladene om sømandsmissionen og hjalp til ved møderne.

I julestormen 1903 sank Bethelskibet i sine fortøjninger og lagde sig til ro på sin ankerplads. Det skyldtes, at man efter en julefest havde glemt at lukke en ventil. Bethelskibet lå nu med vand i lasten, vel ikke ubrugeligt, men det var uhyggeligt og fugtigt, og det var klart for alle, at det havde set sin bedste tid. Endnu kunne man dog i 1904 holde en julefest med 500 deltagere, hvor prinserne Valdemar og Aage var til stede, men havnemyndighederne krævede skibet fjernet. Man måtte så enten opgive arbejdet i den indre by eller se sig om efter en ejendom, der kunne købes.

Missionær Wollesen henledte opmærksomheden på den ejendom i Nyhavn 24, hvor han havde sin læsestue, og køb af ejen-

*Stifterne af
Mission blandt Søfolk
i København
1904.*

dommen drøftedes. Muligvis havde frk. Rørbye ventet, at man havde samlet sig om det sømandsmissionsarbejde, som udgik fra hendes ejendom på Sct. Annæ Plads 20, men det kunne man i hvert tilfælde ikke blive enige om. 19. oktober 1904 skilte mændene Forening for Mission blandt Søfolk i København sig ud. Navnet beholdtes, pastor C. Asschenfeldt-Hansen valgtes til formand, og man samlede sig om den opgave, der ville foreligge i Nyhavn 24. Damerne, bestående af frk. Rørbye, etatsrådinde Amsinck, fru Christine Hansen, generalkonsulinde Hansen og frk. L. Moe beholdt Sct. Annæ Plads 20 med frk. Rørbye som formand og genoptog det gamle navn Københavns Kvindeforening for Mission for Søfolk. Smukt og brøderligt (og søsterligt) udsendtes en kundgørelse herom i pressen, og det meddeltes, hvor man kunne sende sine gaver hen, eftersom man ønskede at støtte den ene eller den anden forening.

30. november 1904 samledes bestyrelsen for Foreningen for Mission blandt Søfolk i pastor Edv. Eilschou Holms hjem, og man enedes om at købe ejendommen i Nyhavn 24. I marts 1905 udsendte bestyrelsen et opråb, hvori det meddeltes, at man havde købt ejendommen Nyhavn 24 til nedrivning for på grunden at opføre »et sømandshus, et sømandshjem og tillige et missionshus med en stor missionsaal og med læseværelser«.

Sømandsmissionsarbejdet i provinsen

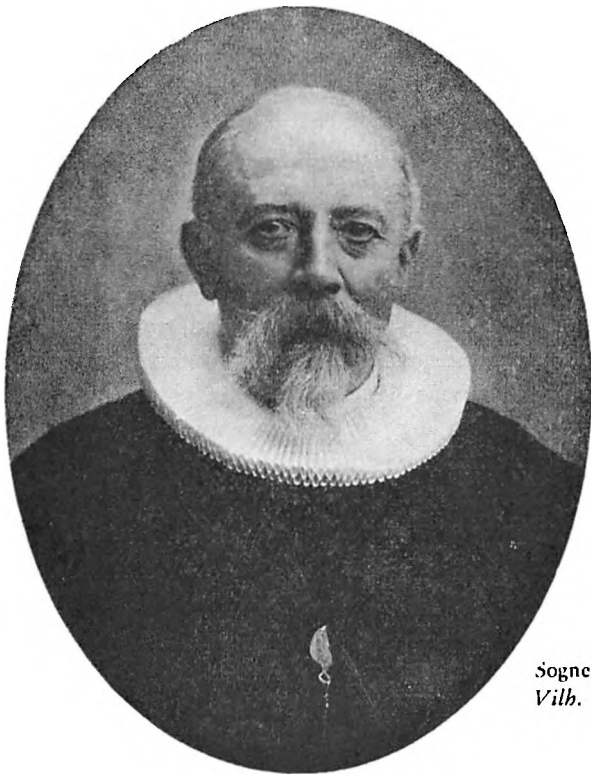
København var ikke alene om at vågne op og kende sit ansvar over for søens folk. Også ude omkring i provinsen følte trang til at gøre en indsats for de sømænd, som med deres skibe anløb havnene.

Aarhus var den første by, som begyndte. Allerede 7. november 1875 åbnedes en sømandsstue på hjørnet af Fredensgade og Østergade. Sognepræsten ved Vor Frue Kirke lic. teol. Th. Hansen, som var den drivende kraft i arbejdet, udtalte ved sømandsstuens åbning: »Denne sømandsstue er blevet til i erkendelse af vore pligter mod de fremmede, særligt vel vore nordiske landsmænd, men dog også andre nationers søfolk, som kommer til os som vore gæster og også arbejder for vor bys og vort lands opkomst.« Han opfordrede til efterligning af det her givne eksempel rundt om i søkøbstæderne og føjede til, at »der er varme hjerter alle vegne, som gerne vil arbejde med, og hvor der er sådanne, skal det nok blive støttet og blive til velsignelse.«

Sømandsmissionær Andreas Wollesen holdt sig ikke alene til København, men foretog fra tid til anden rejser til de danske havnebyer. Som resultat heraf åbnedes 1. juni 1881 en læsestue i *Helsingør*. Også i *Korsør* satte Wollesens virke spor, idet der i 1890 oprettedes en læsestue. Den gik dog snart ind, men der blev sagt om den, at den var med til at holde samvittighederne vågne.

I *Frederikshavn* åbnedes en læsestue 1. august 1894 og skyldte kaptajn Søren Thomsen på barkskibet »Auroritha« af Randers sin tilblivelse. Han havde i en orkan i Vestindien omvendt sig til Gud, og da han lagde op i sin barndomsby Frederikshavn, brændte det i ham efter at få gjort noget for sømændene.

1880 kom den svenske godsejer Lloyd Berger med frue til *Randers* og fik oprettet en kvindekreds med bibelposestation.

Sognepræst
Vilh. Beck.

Det resulterede i, at den første læsestue i Randers åbnedes i 1903.

I den gamle søfartsby *Nakskov* åbnede behjertede mænd et sømandshjem 1. november 1903. Allerede før århundredskiftet blev der gjort et arbejde i *Rønne*. Pastor Hasle fik i sin præstetid i *Rønne* fra 1877 til 1893 åbnet en stue for søens folk, senere oprettede kaptajn *Grønnegaard*, føreren af briggen »Bornholm«, en læsestue i sin lejlighed.

Odense havde også haft sømandsmissionær *Wollesens* besøg, og allerede 1880 åbnedes en lille læsestue ved kanalen. Det førte til tanken om at bygge et rigtigt sømandshjem. Det indviedes 14. oktober 1904.

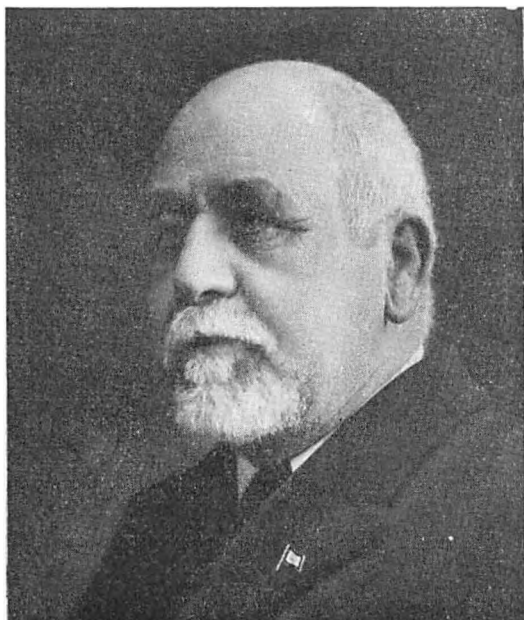
Det gærede altså rundt omkring. Man følte et ansvar for søens folk, som man ikke kunne komme uden om, og man gjorde for så vidt også på hvert sted, hvad man formåede, men der trængtes

til en kraftig hånd, der målbevidst kunne samle det spredte og gøre en effektiv indsats. -

Som tidligere nævnt havde pastor Vilh. Beck så tidligt som i 1863 slået til lyd for et arbejde blandt de søfarende. I 1867 ansattes på Indre Missions årsmøde i Sorø *skipper Andersen* af Hobro til kolportør mellem søfolkene i landets havne. I 1896 skrev sognepræsten på Mandø *R. Sønder*, tidligere styrmand, til Indre Missions bestyrelse om at tage sig af sømandsmissionsarbejdet herhjemme. Han opfordredes til at indrykke sin skrivelse i Indre Missions Tidende og i De Unges Blad som en begyndelse til om muligt senere at organisere en virksomhed i søkøbstæderne. Vilh. Beck svarede pastor Sønder, at »når vi ikke allerede har gjort noget, er grunden den, at vi har en sømandsmission, som skulle synes at være nærmere til det. Undelig nok har man sendt præster til de danske søfolk i fremmede havne, men så godt som intet gjort for dem herhjemme i vore egne havne. Indre Mission vil sikkert tage fat, men det tager tid at få det organiseret. Indtil dette sker, opfordrer jeg vore missionærer i søkøbstæderne til ved hjælp af Ynglingeforeningerne at knytte forbindelsen til vore søfolk.«

Først da *Vilh. Rasch* trådte frem på skuepladsen, kom der for alvor gang i sømandsmissionsarbejdet. 1. januar 1893 kom hans første artikel herom frem i »Havnen« og giver ganske klart udtryk for, hvordan han i de første år tænkte sig arbejdet blive gjort: »Dan en K.F.U.M.-forening blandt vore søfolk med bestemt tilknytning til Missionen og til Verdensforbundet. Det vil føre til selvstændige missioner, der til sidst vil danne et skandinavisk hele.« Dette brev er skrevet fra Cardiff, hvor sømanden Vilh. Rasch besøgte den norske sømandsmission, der lededes af sømandspræst Støylen, den senere biskop. Vilh. Rasch var betaget af den omsorg for sømændene, som både sømandspræsten og hans assistenter udviste.

Et afgørende vendepunkt var det store ungdomstævne i København i pinsedagene 1893 med 4000 unge fra K.F.U.M. og K.F.U.K. fra hele landet. Møderne holdtes i Christiansborgs slots ridesal. Sømandsmissionen var sat på programmet. Den tidligere sømandspræst i London, pastor F. W. Steinthal, nu sekretær for Københavns Indre Mission, skulle have talt, men blev forhindret.

Sekretær
Vilh. Rasch.

Man bad den 27 årige styrmand Vilh. Rasch, der var på vej fra London til Aalborg for at overtage en stilling som lærer ved navigationsskolen, om at træde til. Ved repræsentantmødet efter selve stævnet talte han over emnet: Hvorledes kan der fra vor side virkes hen imod at samle søfarende ungdom under Herrens fane? Talen fængede, og Vilh. Rasch sluttede med en opfordring til at danne en K.F.U.M. blandt søens folk.

Vilh. Becks gamle interesse for sømandsmissionen viste sig ved, at han stærkt slog til lyd for, at her åbenbart var et arbejde, som Gud nu havde lagt hen til ungdommen at gå i gang med. Efter Vilh. Becks opfordring vedtog forsamlingen, at der skulle oprettes sømandsudvalg i søkøbstæderne, som skulle tage sig af denne sag. Efter referatet om mødet i De unges Blad sluttede Vilh. Beck med efterskrift om, at han på det varmeste anbefalede denne sag til opmærksom deltagelse, idet der her var pøget på en sag af vidtrækkende betydning for vor sømandsstand. Ved samme lejlighed opfordredes Vilh. Rasch til samtidig med sin gerning som navigationslærer i Aalborg i sin fritid at arbejde for sømændene.

Den personlige kontakt med den enkelte sømand har altid været en af livsnerverne i sømandsmissionen. Det giver Vilh. Rasch smukt udtryk for i en artikel i De unges Blad for 1. november 1893: »Der er i aften mødeaften i ynglingeforeningen. Ved middagstid, om du kan, går du ned og indbyder folkene om bord til møde. Du går både til kaptajn og kok og glemmer ingen. Når aftenen kommer, er du dernede i god tid for at afskære al indvending om, at der ej er tid til påklædning, thi søfolk går tit så længe og driver, før de får samlet sig. Måske følger nogen med dig, og oppe blandt brødrene gør du dit til, at han kan føle, at han er ingen fremmed, men at du betragter ham som en kær ven, Herren har sendt ind ad døren. Du følger ham om bord og siger: Guds fred og god nat. Se så derhen næste aften. Har du tid, går I måske en tur sammen i den friske luft, og I får talt om mangt og meget. Har du næste aften pligter andetsteds, låner du ham en god bog eller beder en anden ven se derhen. Søndag morgen er du dernede i rigtig god tid, at I kan følges ad til Guds hus, og det skulle være sært, om din opfordring til at gøre følge ikke nu blev fulgt af flere, thi sindene er ikke uvillige til at modtage. De er sky, for de kender så lidt til tillid.«

Der er ingen tvivl om, at Vilh. Rasch selv praktiserede denne anvisning. Lige til sin død kom han sjældent til en havn uden at aflægge besøg om bord i skibene.

I næste nummer af bladet skriver indremissionær dr. phil. Fr. Moe: »Navigationslærer Vilh. Rasch's ord om denne sag har forhåbentlig fundet genklang i vore foreninger i søkøbstæderne. Der er her peget på et arbejde, der så absolut ligger for vore foreningers dør. Men her som alle vegne, hvor der skal udrettes noget i Guds rige, kræves der personlig opofrelse.«

Vilh. Rasch lå ikke på den lade side. Han fik et arbejde i gang i Aalborg. I julen 1894 foretager han en julerrejse ned langs Jyllands østkyst. Han inspirerer arbejdet i Randers og Aarhus, giver stødet til, at der begyndes i Horsens og Vejle, og han fortsætter sin rejse til Fredericia og Kolding.

Ved forårsmødet i Odense i april 1894 for Ynglingeforeningerne er sømandsmissionen igen på programmet, og det var herfra Niels Andersen modtog opfordringen til at rejse til København. Efter et indlæg af Vilh. Rasch, udtalte Vilh. Beck, at man tidligere havde været betænkt på, at den Indre Mission skulle have en

Stiftsprovst
Fr. Zeuthen.

særlig gren for arbejde blandt sømændene, men man havde ikke haft de rigtige mænd og sluttede: »Nu tror jeg, at tiden er der, Guds tid. Sørg nu kun for, at vi bliver holdt i ånde og får at vide, hvad der på det enkelte sted skal gøres, og vi er rede til at tage fat.«

Vilh. Rasch's opfordring om at sende julepakker til sømændene resulterede i, at der kom nogle enkelte pakker fra nogle pigeforeninger. I oktober 1894 takker Vilh. Rasch de pigeforeninger, der sendte gaver til sømændene sidste jul, og nu kommer han og beder, om der ikke var nogle flere, der ville være med.

På den nordiske sømandsmissons-konference, som danskerne havde indbudt til, og som blev holdt om bord i Bethelskibet, gik Vilh. Rasch ind for den tanke, at arbejdet blandt sømændene som hidtil måtte drives i tilknytning til K.F.U.M.

1. september 1897 blev Vilh. Rasch ansat af Indre Mission og de Unges Fællesbestyrelse i forening som indremissionær i Aarhus. Hans virkekreds blev angivet til at være det østlige Jylland nord for Aarhus, tillige skulle han arbejde for missionen blandt søfolkene i landets havnestæder. Lønnen bestemtes til 1800 kr.

om året, der udrededes med 1200 kr. af fælleskassen og 600 kr. fra Indre Mission. 1898 ansatte Indre Mission den norskfødte assistent *Hodneland* fra Hamborg i den hastigt opvoksende by Esbjerg med de store muligheder for fiskeriet.

I *De unges Blad* for 1. november 1899 kan Vilh. Rasch meddele, at arbejdet for sømændene er optaget i følgende byer, nogle steder som en lille begyndelse, andre steder mere målbevidst: Aalborg, Randers, Horsens, Vejle, Kolding, Esbjerg, Lemvig, Kalundborg og Køge. Med det samme slår Vilh. Rasch et slag for sømandsbiblioteket.

Efter sømandshjemmets indvielse i Esbjerg 13. december 1903 meddeles i *De unges Blad*, at arbejdet for sømændene er vokset frem gennem K.F.U.M. og stadig drives i tilknytning dertil, og at det nye hjem i Esbjerg snart vil blive hjemstedet for den første særlige K.F.U.M. blandt fiskere.

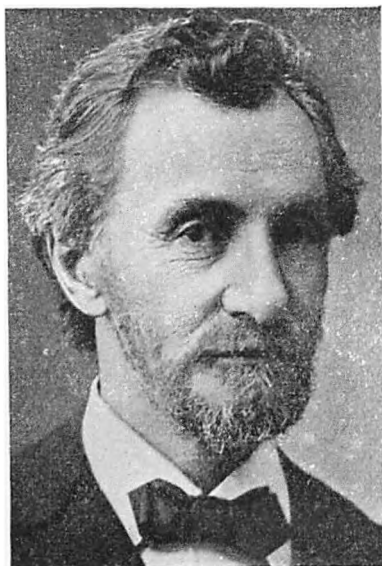
Udvalget for indenlandsk Sømandsmission dannes

Tiden var nu inde til, at der måtte og skulle ske noget. Sømandsmissionsarbejdet var i gang over hele landet. Men det var upraktisk, at arbejdet og ansvaret lå på forskellige hænder. Der var også mulighed for konflikter. Det kunne kun være til gavn, at der kom samling over arbejdet.

Vilh. Rasch, der 1901 var forflyttet til Odense, havde hidtil arbejdet i snævrere forbindelse med Indre Missions formand, der tillige var Ynglingeforeningernes formand.

I 1904 henvendte bestyrelsen for Aarhus sømandshjem sig til Indre Missions bestyrelse og bad den om at overtage dette hjem. Tanken om et særligt udvalg for sømandsmissionen havde tidligere været på tale, og Vilh. Rasch havde også arbejdet med tanken. Nu gjorde denne henvendelse fra Aarhus spørgsmålet aktuelt. Vilh. Rasch formulerede et forslag til Indre Missions bestyrelse om at danne et særligt udvalg til fremme af sømandsmissionens sag. Forslaget blev behandlet ved bestyrelsesmødet under Indre Missions årsmøde i Esbjerg i juni 1904. Da der samtidig forelå et andragende på bestyrelsens bord fra formanden for Foreningen for Mission blandt Søfolk i København, pastor Asschenfeldt-Hansen, om ganske det samme, *vedtog bestyrelsen at nedsætte et udvalg for sømandsmissionen.*

Fra Indre Missions side ønskede man at få Københavns Indre

Sognepræst *Carl Hasle*.
I.S.M.s formand 1905—1919.

Mission draget med ind i dette udvalg, for at sømandsmissionsarbejdet i landet kunne blive en enhed. Desårsag skriver Indre Missions formand stiftsprovst Zeuthen allerede 12. juni 1904 til bestyrelsen for Københavns Indre Mission:

»Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark har i en årække drevet sømandsmission i vore hjemlige havne og har nu efter forhandling med formanden for Den københavnske Sømandsmission fattet følgende beslutning: Der nedsættes et Udvalg for Sømandsmissionen i de indenlandske Havne. Udvalget skal bestå af 7 medlemmer, hvoraf de 3 vælges af Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark, 3 af Den københavnske Sømandsmission og 1 af Københavns Indre Mission. Under dette Udvalg skal sortere vore sømandsmissionærer og sømandshjem. De missionærer, som Udvalget antager, skal godkendes af Indre Missions bestyrelser. Foreløbig føres Udvalgets regnskab på en særegen konto på Missionens regnskab. Vor bestyrelse har indvalgt i Udvalget pastor Hasle, Gloslunde, kaptajn Rødgaard, Fanø, og lensgreve Holstein-Holsteinborg. Haabende, denne sag vil blive omfattet med velvilje, beder jeg om meddelelse om, hvorvidt Den københavnske Mission vil gå ind på den foreslåede ordning?»

Så let gik det dog ikke. Svaret fra formanden for Københavns Indre Mission var betydeligt afsvalende, idet professor P. Madsen 21. september 1904 skriver: »Vor bestyrelse har nu behandlet det forslag, som vi har modtaget. Vor bestyrelse fandt imidlertid den foreslåede ordning således, som den forelå, så lidet oplyst, og vilkårene for at tiltræde Udvalget så lidet oplyste og så uantagelige, at den ikke på dette tidspunkt kunne tage noget standpunkt.«

Sekretæren for sømandsmissionen i København, pastor Edv. Eilschou Holm, fandt, at der måtte gøres noget. Han indbød grev Holstein, provst Zeuthen og sekretæren for Københavns Indre Mission, pastor P. Oldenburg, den senere biskop i Aalborg, til en sammenkomst i sit hjem 26. september og tilskriver pastor Oldenburg: »Gør, hvad De kan. Tænk, om der kunne blive et enighedsforslag!«

I november holder Indre Missions bestyrelse et møde på Holsteinborg og bliver enige om, at det skal foreslåes Københavns Indre Mission, at sømandsmissionen, der skal omfatte hele landet, København indbefattet, udelukkende sorteres under landmissionen, det vil sige K.F.U.M. i Danmark. I så tilfælde vælger Indre Mission som sin repræsentant for København kommandør J. A. Vøhtz.

14. november skriver provst Zeuthen et ret skarpt brev til professor P. Madsen: »Vil den københavnske Indre Mission ikke tillade, at det omhandlede Udvalg for Sømandsmissionen i indenlandske Havne uagtet det også skal drive mission i Københavns havn dog kommer til helt at sortere under Missionen på landet? Kan Den københavnske Mission ikke finde sig deri uden at betragte denne sømandsmission som et overgreb?« Hvorefter provst Zeuthen gør gældende, at det vil være uheldigt at dele havne-missionen i 2 dele, en for København og en for den øvrige del af landet, og at det vil være uheldigt, at sømandsmissionærerne skal sortere under 2 bestyrelser.

Der arbejdes stærkt bag kulisserne for, at alt skal ordnes. 1. december føres en samtale mellem Vilh. Rasch, pastor Edv. Eilschou Holm og sekretær Oldenburg. Samtalen munder ud i, at det ønskelige er, at der dannes et Udvalg for Sømandsmissionen i de indenlandske Havne. Dette meddeles provst Zeuthen.

Kommandør J. A. Vøbtz.

For at klargøre situationen skriver Vilh. Rasch 6. december et brev til pastor Oldenburg, hvoraf følgende citeres: »Jeg, der hidtil havde varetaget sømandsmissionen, mente, at det nu var blevet for stort til at hvile på en enkelt mand, hvorfor jeg gjorde indstilling til bestyrelsen om at lade danne et Udvalg i lighed med Udvalgene for Ungdomsarbejdet og Børnegudstjenesten. Omrent samtidig kom der anmodning fra Københavns Forening for Mission blandt Søfolk om at komme i nøjere forbindelse med landmissionen, næsten alle midler til denne virksomhed er jo kommet ind fra landet. Det er naturligt, at disse anmodninger opfyldes under eet, og udvalgets dannelse blev besluttet. Landets forskellige egne bliver repræsenteret. Som repræsentant for hovedbestyrelsen vælges grev Holstein. Som repræsentant for det særlige arbejde i København 2 mænd. For at komme i rapport til menighedskredsene i København, ønskede man, at Københavns Indre Mission ville lade sig repræsentere ved 1 medlem. Under Udvalget skulle sortere samtlige arbejdere i København og provinsen. *Vi vil nemlig gerne centralisere. Mit mål er efterhånden at få al indenlandsk sømandsmission samlet til et hele.*« Vilh. Rasch gør samtidig opmærksom på, at han gerne vil være sekretær i den nye sammenslutning.

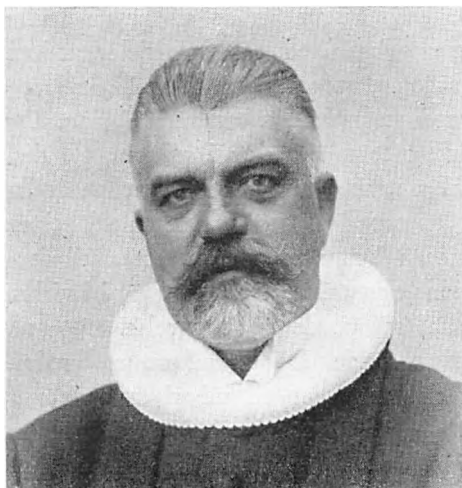
Provst Zeuthen skriver åbent i et brev til grev Holstein 9. december, at det lader til, at Den københavnske Mission nødigt vil, at sømandsmissionen kommer ind under landmissionen, »men det var jo Deres ønske, at den skulle«. Provst Zeuthen mener, at de forskellige udvalg skal stå frit, men høre ind under missionen, men, føjer han til, »pastor Oldenburg synes at mene, at udvalget skal stå frit uden at høre ind under missionen.«

Samme dag skriver provst Zeuthen til pastor Oldenburg, at han er bange for, at Rasch har forkludret sagen ved sit brev. »Sømandsmissionen har selv udtalt ønsket om at komme ind under Indre Mission på landet. Dette ønske tænker vi os opfyldt derved, at vi nedsætter et udvalg for denne sag i lighed med Udvalget for Ynglingeforeningerne og Børnegudstjenesten. Disse udvalgs stilling er vel meget fri, men de sorterer dog under Indre Mission. Vi har nu bedt missionen i København om, at denne uanset, at vi derved kommer ind på dens område, vil tillade, at vi drager Københavns havn ind under vor virksomhed.«

Provst Zeuthen tilføjer: »Det har sin betydning, at de forskellige udvalg sorterer under Indre Mission, særlig sådanne som kommer i forbindelse med udenlandske og ikke-lutherske strømninger. Der bliver derved holdt igen mod det ukonfessionelle og unationale, som let kan få for stor overmagt. Jeg tror derfor, at det er af betydning, at udvalget ikke står aldeles frit, men hører ind under en af de to foreninger for Indre Mission. Da man først har henvendt sig til os på landet, og det vel bliver os, der må bringe de største ofre, forekommer det mig ikke, at der kan indvendes noget imod, at det bliver under os og ikke under Den københavnske Mission, at virksomheden bliver lagt.«

Pastor Asschenfeldt-Hansen mægler. I et brev af 12. december tilbyder han Københavns Indre Mission, at den kan vælge de 2 af udvalgets medlemmer og tilføjer, at sømandsmissionen med tak vil tage imod hver broderlig hjælp fra Københavns Indre Mission.

Københavns Indre Mission svarer 14. december officielt Indre Mission, at da de forslag, der var fremme fra Indre Mission i Danmark endnu ikke var endelige, kunne bestyrelsen ikke tage standpunkt til dem og føjede til, »at hvis det fremkommende forslag ikke sikrede de 2 Missioners ligestilling hver på sit område, kunne bestyrelsen ikke gå ind derpå og måtte da - indtil

Sognepræst
Edv. Eilschou-Holm,
I.S.M.s formand 1927—1931.

videre - lade landsmissionen overtage arbejdet blandt sømændene også i København. Hvis derimod det fremkommende forslag åbnede mulighed for et samarbejde mellem de 2 Missioner, var man villig til videreförhandling.«

Sekretæren, pastor Oldenburg, meddeler nogle dage senere provst Zeuthen, at bestyrelsen afventer endeligt forslag fra Indre Mission og beder om, at det må være fremme til bestyrelsens møde 8. februar 1905 og tilføjer, at det grundlag, på hvilket en förhandling bedst vil kunne optages, er missionær Rasch's fremstilling af sagen. »Over for hans forslag har bestyrelsen vist god vilje til videre förhandling, da hans forslag viser vej til et virkelig samarbejde og i væsentlige punkter fastholder princippet om, at de 2 Missioner virker selvstændigt hver på sit område.« Oldenburg slutter med at sige rent ud, at hvis derimod grundlaget for förhandlingerne »vil blive Deres opfattelse forment som forslag, kan vor bestyrelse ikke gå ind på det, og må, så længe den ikke selv har kraft til at overtage et sømandsmissionsarbejde i København, lade andre drive et sådant, men forbeholder sig, om den i fremtiden fik lykke til at begynde et arbejde i den retning, frihed dertil.«

Provst Zeuthen har helt opgivet at komme nogen vegne. 14. januar 1905 skriver han til pastor Oldenburg, at han beklager, at Københavns Indre Mission har stillet sig hindrende i vejen for sømandsmissionsarbejdet, og at der nu ikke er andet for, end at

sømandsmissionen må blive en selvstændig og af begge Indre Missions foreninger uafhængig virksomhed. Han meddeler, at han har skrevet til grev Holstein og pastor Asschenfeldt-Hansen og bedt dem om at konstituere en selvstændig sømandsmission. Og han er vis på, at så længe disse to mænd står i spidsen, vil den blive ledet i det rette spor. Han udtrykker håbet om, at sømandsmissionen vil overleve disse to mænd (!), og »at det altså bliver disse to og ikke Indre Mission i Danmark, der herefter vil forhandle med den Indre Missions bestyrelse i København, i hvilket forhold sømandsmissionen skal stå til denne bestyrelse.«

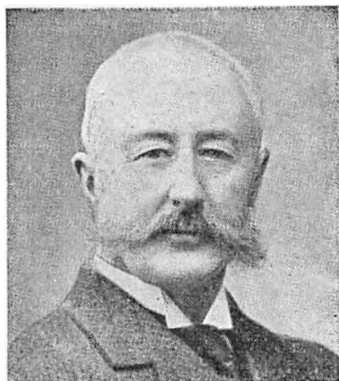
Alt ordnedes dog på bedste måde. Der fremkom et forslag fra Indre Mission i Danmark, hvor der til udvalget vælges 3 af Indre Mission i Danmark, 2 af Københavns Indre Mission og 2 af Foreningen for Mission blandt Søfolk i København. Den sidste forening skulle ophæves ved udvalgets dannelse, og derefter skulle Indre Mission i Danmark vælge 4 medlemmer og Københavns Indre Mission 3 medlemmer. Med nogle få ubetydelige ændringer gik Københavns Indre Mission ind på forslaget ved et bestyrelsesmøde 28. februar 1905, og som sine repræsentanter valgte man, som det hed i datidens højtidelige sprog, Højærværdige Hr. lic. theol. Provst H. M. Fenger og Højvelbårne Hr. Kommandør I. A. Vøhtz.

Navnet blev *Indre Missions Udvalg for Indenlandsk Sømandsmission i Danmark*. Generalkonsul Hansen slog et slag for at det skulle hedde: Indre Missions Udvalg for Mission blandt Søfolk, men man blev stående ved det første.

I marts var Udvalget færdigt og 28. april 1905 mødtes Udvalget i pastor Edv. Eilschou Holms hjem i Fredericiagade 12 og konstituerede sig med sognepræst Hasle, Gloslunde, som formand, Edv. Eilschou Holm som sekretær for arbejdet i København og Vilh. Rasch som sekretær for landet.

I pressen meddeltes bestyrelsens navne: præsterne Asschenfeldt-Hansen, H. P. Møllerup, Hasle og provst Fenger, kommandør Vøhtz og kaptajn Rødgaard samt lensgreve Holstein-Holsteinsborg. Man meddeler, at Indenlandsk Sømandsmission vil virke ved påtænkte nye sømandshjem både i København på hjørnet af Nyhavn og Holbergsgade og ved sømandshjem rundt om i landet samt ved møder blandt søfolk, besøg på skibe, hospitaler og værtshuse.

Grev Holstein Holsteinborg.

Endvidere meddeles, at under dette Udvalg vil det nye sømandshjem i København komme til at virke med en bestyrelse af præsterne Asschenfeldt-Hansen, Kastrup og H. P. Møllerup, lensgreve Holstein-Holsteinborg og som forretningsfører E. Kjærsgaard (den senere redaktør af Kristeligt Dagblad). De fleste sømandshjem i Danmark vil komme til at sortere under Indenlandsk Sømandsmission med hver sin lokale bestyrelse.

Missionærernes navne meddeles: Kaptajn Paul Nielsen, der hidtil har forestået Bethelskibet, vil fremtidig få sin virkeplads på det nye sømandshjem. Frederik Estrup vil som før bestyre filialen i Ndr. Frihavnsgade. Niels Andersen vil fremdeles virke ved rejser rundt om i landet. Vilh. Rasch vil foruden at være sekretær for landet komme til at forestå den påtænkte sømandshøjskole i Svendborg. Hodneland vil arbejde blandt søfolk og fiskere i provinsbyer og ved fiskerlejer. Andreas Wollesen vil som hidtil, lønnet af de amerikanske sømandsmissionsvenners selskab, holde sine møder i det nye sømandshjems mødesal.

Det meddeles, at de virksomheder i provinsen, der straks sluttede sig til Udvalget, var:

Frederikshavns sømandshjem, der overtages 1. maj. Fisker Palle Hyttel fra Sæby vil blive bestyrer.

Aalborg. Her virker sømandsmissionær Hodneland i forbindelse med et udvalg fra K.F.U.M. Der er endnu intet sømandshjem.

Aarhus sømandshjem, som siden 1. juli 1904 har sorteret under Indre Mission. Styrmand I. B. Groth fra Marstal er bestyrer.

Sømandsstuen i Horsens, oprettet foråret 1903. Bestyrer er fhv. sømand N. P. Harvest.

Kolding sømandshjem. Bestyrer er A. Thomsen. Formand er skomagermester Bruun. Et hyggeligt hjem.

Esbjerg sømandshjem. Bestyrer Kynde for hjemmet og B. Jürgensen for fiskeriskolen.

Nyborg sømandshjem, der arbejder ud fra en lokal komité.

Sømandsstuen i Køge, der ledes af skræddermester Olsson.

Sømandsstuen i Rønne, som har lokaler sammen med K.F.U.M. og bestyres derfra. Ligeledes vil de påtænkte hjem i Skagen og Svendborg komme ind under udvalget.

Sømandsbiblioteket er også tilsluttet udvalget.

Det meddeles, at skibsførerforeningen Broderkredsen på Havet står Udvalget så nær som muligt, da de 4 af udvalgets medlemmer og alle dets arbejdere er medlemmer af Broderkredsen på Havet.

Udvalget overtager også bladet »Redningsbåden«.

Det første årsbudget er på 12,300 kr. med en påregnet indtægt af 2500 kr. fra Indre Mission i Danmark og 800 kr. fra Københavns Indre Mission.

Ved et Indre Missions bestyrelsesmøde i Nyborg 30. juni 1905 bestemmes det, at Sømandsmissionens flag er Broderkredsens med I. S. M. (Indenlandsk Sømands Mission) i øverste hjørne med forgyldte bogstaver.

Ved samme lejlighed aftales en fordeling af arbejdet. Hodne-land skal arbejde i de jydsk havne og fiskerlejer. Vilh. Rasch øst for Lillebælt med hjælp fra København på Sjælland samt føre tilsyn med hjemmene. Niels Andersen skal rejse som hidtil. Paul Nielsen, Frederik Estrup og pastor Edv. Eilschou Holm skal virke i København som før. Indre Missions kasserer kaptajn Thor Pontoppidan bliver også Sømandsmissionens kasserer.

I juni 1905 skriver De unges Blad: »Den indenlandske Sømandsmission, som nu er blevet samlet til et hele, har egentlig sin oprindelse gennem K.F.U.M. Det var efter det store ungdomsstævne i København i 1893, at arbejdet blev taget op. De første artikler herom stod i De unges Blad, og det var efter et møde af kredsformænd o. a. i Odense i april 1894, at den nu over det ganske land velkendte missionær Niels Andersen kom til at arbejde i København.

Endelig er flere af de sømandshjem, der nu sidder i eget bo rundt om i havnebyerne, begyndt gennem det frivillige arbejde

Sognepræst
C. Asschenfeldt-Hansen.
I.S.M.s formand 1919—1927.

ud fra K.F.U.M. ligesom Sømandsbiblioteket, og det var fra K.F.U.K. de første hundreder af dejlige julepakker kom til os.

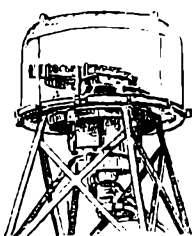
Og nu har sagen ved Guds nåde vokset sig stor. Hjem på hjem rejser sig. Bøger sendes i tusindtal ud med skibene. Skibsførere hejser deres dueflag under gaffelen rundt i havnene. Der arbejdes for en særlig højskole for sømændene.«

Man kunne spørge, om det var rigtigt, at Udvalget blev et led af Indre Mission i lighed med K.F.U.M. og K.F.U.K. og Børnegudstjenesterne? Om ikke pastor Oldenburg havde ret i, at det burde være et selvstændigt arbejde? Det kan man diskutere, men resultatet var nok blevet det samme. Det Danske Missionselskab er et selvstændigt arbejde, men først da arbejdsstyrkerne fra Indre Missions vækkelse rykkede ind i det, fik det den store betydning for hedningemissionen. Og det kan siges med sandhed, at Indre Missions bestyrelse aldrig nogensinde har blandet sig ind i Sømandsmissionens arbejde. Det stykke af arbejdsmarken var overladt til Sømandsmissionen, og dermed var der ikke mere at tale om. Resultatet er blevet, at Sømandsmissionen egentlig har haft for lidt forbindelse med Indre Missions bestyrelse. Siden provst Zeuthens død i 1915 har ingen af Indre Missions formænd talt ved Sømandsmissionens årsmøder. Man fik

altid det svar, at det gik jo godt foruden. Derimod er der et andet bånd, som har bundet meget stærkt, og som Sømandsmissionen tit og ofte har mærket. Det er kærlighedens bånd. Hvor ofte har Sømandsmissionen ikke oplevet, at når det gik den godt, glædede Indre Missions venner sig, og når det ikke gik så godt, var man altid rede med hjælp på en eller anden måde. I løbet af 3 måneder kunne man f. ex. i 1954 bringe et underskud på over 21.000 kr. ud af verden bare ved en lille opsats i Indre Missions Tidende. For al den kærlighed, trofasthed og forbøn er Sømandsmissionen Indre Missions venner megen tak skyldig.

Man kunne vel også spørge, om ikke generalkonsul Hansens forslag om navnet: »Indre Missions Udvalg for Mission blandt Søfolk« havde dækket meningen bedre.

Samlingen af kræfterne har gennem årene vist sig at svare til forventningerne. Vilh. Rasch udtalte ved sammenslutningen, at han mente, at det var formålstjenligt, at der blev rejst 40 sømandshjem i Danmark. I årenes løb er der blevet rejst ikke så få flere, men man har altid ment, at når et sømandshjem ikke mere tjente sit formål, måtte det nedlægges, så kræfterne og pengene kunne få en bedre anvendelse. Det er ejendommeligt, at netop i 50 året for sammenslutningen har Indenlandsk Sømandsmission 40 sømandshjem i indenlandske havne.

Sømandsmissionens organisation og virkemåde

Sømandsmissionen var i sin oprindelse en ild, der brændte i nogle sømænds hjerter efter at bringe det gode budskab om frelsen i Jesus Kristus ud til havets folk. En brand, der fængede fra mand til mand. En bevægelse har med årene tilbøjelighed til at blive et arbejde. Et regelmæssigt arbejde, der går ud på det samme, men med sine naturlige arbejdsformer og sin organisation. Sømandsmissionen er også blevet et arbejde, et sømandsmissionsarbejde, med sin bestemte måde at arbejde på og med sine love for at fremme formålet.

Det har altid ligget Sømandsmissionens folk på sinde, at Sømandsmissionen med sine arbejdsformer og sin nødvendige organisation i det moderne liv, der leves i dag, altid må have den hellige ild brændende, så det levende vidnesbyrd om Kristus altid må være drivkraften i tjenesten blandt søens folk. Sømandsmissionen må ikke blot være et arbejde, men også altid en bevægelse.

Sømandsmissionens love

Som enhver organisation har Sømandsmissionen også sine love. 28. april 1905 trådte den første lov ud i livet. Den er blevet forandret flere gange. Som tidligere nævnt skulle Udvalget bestå af 7 medlemmer, hvoraf Indre Mission i Danmark skulle vælge de 4 og Københavns Indre Mission de 3. Dette blev 1911 forandret til, at Indre Mission i Danmark skulle vælge de 5, men den ene skulle særligt repræsentere Sømandsmissionens arbejde i København. 1919 udvidedes antallet fra 7 til 9, således at Udvalget selv indvalgte de 2 nye, hvoraf den ene skulle være en præst, den anden en lægmand. Udvalget kom således til at bestå af 4 præster og 5 lægmænd.

1953 kom den sidste og større ændring. Sømandsmissionen ledes nu af en *Hovedbestyrelse* i stedet for det gamle navn »Udvalget«. 5 medlemmer vælges stadig af Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark, men det ene medlem skal være en kvinde, der repræsenterer Sømandsmissionens kredse og tillidsmænd. 2 medlemmer vælges stadig af Kirkelig Forening for Indre Mission i København. Disse vælges for en periode på 6 år og kan genvælges.

Desuden vælges 2 andre medlemmer. Hovedbestyrelsen vælger det ene medlem som repræsentant for sømandshjemmenes bestyrelser. Dette medlem vælges for en periode af 3 år og kan genvælges. Det andet medlem vælges som repræsentant for de af Sømandsmissionen lønnede eller godkendte medarbejdere for en periode af 3 år. Denne sidste repræsentant vælges ved direkte valg efter forudgående opstilling ved et årsmøde og efter urafstemning af medarbejderne. Genvalg kan kun finde sted een gang.

Hovedbestyrelsen vælger selv sin formand og næstformand. Forretningsudvalget består af formand, næstformand og yderligere eet af bestyrelsens medlemmer.

Den nuværende Hovedbestyrelse består af: Sognepræst A. Biering-Sørensen, Taksigelseskirken, København, siden 1928. Sognepræst William Larsen, St. Markus kirke, Aalborg, siden 1928. Rejsepræst Johannes Pedersen, Fredericia, siden 1935. Provst Waage Beck, Skagen, siden 1946. Maskinmester Aage J. Chr. Pedersen siden 1946. Fiskeskipperne Chr. Muff, Esbjerg, og Kr. Konge, Klitmøller, fru købmand Marie Grønfeldt, Vejle, og bestyrer Martin Nielsen, Frederikshavns sømandshjem, siden 1954.

Afdøde og udtrådte medlemmer af Hovedbestyrelsen er: Sømandsmissionær Niels Andersen, Sæby, fiskeexportør Chr. A. Rønn, Harboøre, sognepræsterne J. C. Jensen, Horsens-Langholt, Edv. Eilschou Holm, Søllerød, C. Hornbech, Fredericia, Holger Sørensen, København, Jul. Nielsen, Vamdrup, kaptajn J. P. Sigurdsson, Esbjerg, kaptajn Paul Nielsen, København, kutterfører J. P. Jensen, Esbjerg, materialforvalter J. P. Jensen, København, fyrmester C. Gylling, Kastrup, fisker og sognerådsformand Erik Tudborg, Harboøre, købmand Godtfred Nielsen, Vejle, bestyrer A. Lindquist, fiskeskipperskolen, Esbjerg og redaktør Edv. Petersen.

Sognepræst *Carl Hornbech*.
I.S.M.s formand 1931—1934.

Indenlandsk Sømandsmissions første formand var sognepræst C. Hasle, Gloslunde, fra Udvalgets dannelse i 1905 til 1919. Sognepræst C. Asschenfeldt-Hansen, Gern, var formand til 1927, hvorefter sognepræst Edv. Eilschou Holm varetog hvervet til 1931. Sognepræst C. Hornbech var formand til sin død i 1934, men hæmmedes de sidste år af sygdom. Sognepræst William Larsen måtte fungere som formand fra foråret 1933 og overtog hvervet 1934 efter pastor Hornbechs død.

Maskinmester Aage J. Chr. Pedersen er næstformand og sidder i forretningsudvalget sammen med sognepræst A. Biering-Sørensen og formanden.

Hovedbestyrelsen ansætter og lønner generalsekretæren, der på Hovedbestyrelsens vegne leder det daglige arbejde, fører tilsyn med sømandshjemmene og holder kontakt med sømandsmissionærerne og andre i tjenesten ansatte.

Vilh. Rasch var Sømandsmissionens selvskrevne sekretær fra Udvalgets dannelse til sin død i 1939. I 1937 ansattes sømandspræst i Gent *Fr. Vilh. Eilschou Holm* som sømandspræst og hjælpesekretær for Vilh. Rasch. Ved festgudstjenesten under årsmødet i Sønderborg 25. august 1937 skete den højtidelige indsættelse af pastor Fr. Vilh. Eilschou Holm.

Det var tanken, at pastor Eilschou Holm skulle ansættes som

kaldskapellan ved Davidskirken i København. Det lod sig ikke gennemføre, men 1. juli 1941 blev pastor Eilschou Holm udnævnt til kaldskapellan ved Lutherkirken og indsat i sin tjeneste 15. juni af provst M. Neiiendam. Ansættelsen var en offentlig anerkendelse af Indenlandsk Sømandsmissions virksomhed.

Arbejdets voksende omfang nødvendiggjorde oprettelsen af et kontor for Sømandsmissionen. Fra 1. november 1944 blev det indrettet i Jens Kofoedsgade 4. Senere blev det flyttet til K.F.U.M.'s bygning i Gothersgade 115 og har forhåbentlig nu siden 1. oktober 1949 fundet sit blivende sted i Indre Missions hus i Bernstoffsgade 21. Kontorets sager varetages af sekretær *Aage Rasmussen*, som 1. april 1939 gik ind i Sømandsmissionens arbejde efter at have været i Sømandskirkens tjeneste i Gent og Danzig. 1939 blev Aage Rasmussen sendt til Grimsby, 1941 overtog han sømandshjemmet i Københavns Sydhavn og har derefter gjort tjeneste på kontoret siden dets oprettelse.

Hovedbestyrelsen ansætter og lønner en kasserer, sekretærer og andre for tjenesten nødvendige medarbejdere. Kassereren for Indre Mission i Danmark har også samtidig haft hvervet som kasserer for Sømandsmissionen. Kaptajn *Thor Pontoppidan* var kasserer fra Udvalgets dannelse til 1. november 1914, hvorefter kasserer *N. P. Hansen* i mere end 25 år til sin død i 1940 samvittighedsfuldt passede kassen. Hovedkasserer *Ferd. Jørgensen* virkede til udgangen af 1952, hvorefter direktør *A. Lodberg* overtog kassen fra 1. jan. 1953. Hovedkassens regnskab revideres af en statsautoriseret revisor.

Direkte under hovedbestyrelsen henhører:

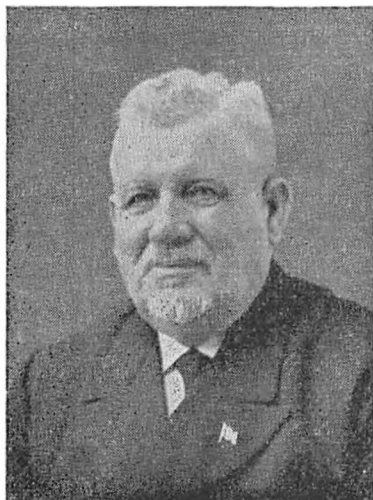
1. Indenlandsk Sømandsmissions alderskasse
2. Indenlandsk Sømandsmissions feriehjem for sømands- og fiskerenker og deres børn
3. Indenlandsk Sømandsmissions forlag og depot
4. Indenlandsk Sømandsmissions kredse og tillidsmænd
5. Indenlandsk Sømandsmissions låne- og hjælpefond
6. Indenlandsk Sømandsmissions månedsblad »Redningsbåden«
7. Sømandsmissionens arbejde i udlandet.

Midlerne til Sømandsmissionens arbejde søges tilvejebragt ved bidrag fra kredse og tillidsmænd, indsamlinger ved Sømandsmissionens udsendinge, en årlige indsamlingsdag i kirkerne samt ved basarer, bortlodninger og på anden måde.

Sømandsmissionær O. Kynde.

Sømandsmissionær Ole Pedersen.

Lovene siger, at enhver lønnet arbejder inden for Indenlandsk Sømandsmission, så vel mandlig som kvindelig, skal, for så vidt vedkommende ikke på anden måde er pensionsberettiget, være medlem af *Indenlandsk Sømandsmissions Alderskasse*, når vedkommende er godkendt eller lønnet af Hovedbestyrelsen.

Alderskassen står overfor en gennemgribende revision og nydannelse, der helt vil forandre dens karakter. Den i øjeblikket gældende alderskasse blev oprettet 1. januar 1919 og havde til formål at yde hjælp til sine medlemmer, når de på grund af sygdom eller alderdom måtte opgive deres arbejde i Sømandsmissionen. Kassens bestyrelse bestod af 7 medlemmer, hvoraf hovedbestyrelsen valgte de 2, bestyrelserne for sømandshjemmene de 2 og kassens medlemmer de 3.

Sømandsmissionærerne

Sømandsmissionærerne ansættes og lønnes af Hovedbestyrelsen. Deres opgave er at berejse deres distrikter, gøre menigheder og samfund bekendt med Sømandsmissionens arbejde, besøge og oprette kvindekredse samt gøre et sømandsmissionsarbejde i fiskerlejerne samt de søkøbstæder, hvor der ikke er sømandshjem. Et trofast og udholdende arbejde er i tidernes løb gjort af de forskellige sømandsmissionærer.

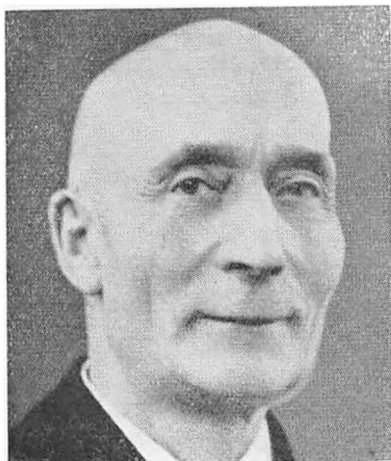
Sømandsmissionær *P. L. Lodberg Jensen*, tidligere fisker og senere indremissionær, blev 1. april 1940 ansat i Sømandsmissionens tjeneste med bopæl i Esbjerg og med Esbjerg havn og det sydvestlige Jylland som sit distrikt. Hans forgænger var *L. O. Kynde*.

Med bopæl i Aalborg og med hele Nordjylland som sit distrikt ned til linien Hobro-Viborg-Skive og ud langs Limfjorden har tidligere sømand og rigger *August Kirkegaard* haft sin virkeplads siden 1. maj 1937. På disse kanter er mange fiskerlejer og mange kvindekredse. I dette distrikt virkede gennem mange år sømandsmissionær *Ole Pedersen* med bopæl i Bangsbostrand.

Sømandsmissionær *Aage Jensen* med bopæl i Aarhus arbejder som kontaktmænd i sommerhalvåret i Aarhus havn og rejser resten af året i sit distrikt, der omfatter Øst- og Midtjylland. Han har tidligere sejlet som fyrbøder, gik ind i Sømandsmissionens gerning som assistent i Frederikshavn, blev senere bestyrer i Nykøbing Falster og derefter sømandsmissionær i Københavns havn. Hans forgænger i tjenesten var *Richard Holm* med bopæl i Horsens, nu indremissionær i Kalundborg.

Sønderjylland med det sydøstlige Jylland op til Horsens havde i sin tid den tidligere fisker *Alfred Svendsen*, Fredericia, til sømandsmissionær om vinteren, medens han om sommeren var i Grimsby. Han afløstes af styrmand *J. Jacobsen*, der med bopæl i Aabenraa også passede dette sømandshjem. Distriktet varetages for tiden af sømandsmissionær *A. Thomsen*, tidligere indremissionær.

Bestyrer *A. Klug* på feriehuset »Aggershøj«, tidligere bestyrer på Grenaa sømandshjem, er i vinterhalvåret sømandsmissionær på Fyn med omliggende øer, Langeland samt Lolland-Falster. Den første sømandsmissionær på Fyn var *Chr. Nielsen*, som efter at have bestyret Nr. Sundby og Marstal sømandshjem slog sig ned i Strib, hvor Sømandsmissionen købte et hus til ham. Han afløstes 1928 af *I. B. Groth*, tidligere styrmand og derefter bestyrer på sømandshjemmene i Aarhus, Aalborg og Nr. Sundby. Sømandsmissionær Groth med bopæl i Ommel ved Marstal berejste ikke blot Fyns stift, men havde ret til at berejse hele landet. Det blev dog særlig Vest- og Nordjylland. Senere har *Ingemann Jørgensen* med bopæl på Kerteminde sømandshjem og *P. Wessel* med bopæl på »Aggershøj« berejst Fyn.

Sømandsmissionær
Alfred Svendsen.

Tidl. sømandsmissionær
Rich. Holm.

Siden 1. august 1954 har *J. Kornum*, tidligere assistent på sømandshjemmet i Nyhavn, haft Sjælland som sit distrikt med undtagelse af Nordsjælland. Vestsjælland passedes tidligere, siden 1928, af *I. C. Houmand* med bopæl i Korsør, tidligere fisker og bestyrer af sømandshjemmet i Korsør. Det øvrige Sjælland varetoges af medarbejderne fra København.

I Københavns havn virker 2 sømandsmissionærer med skibsbesøg og hvad man ellers kan tjene sømanden med. Deres udgangspunkt er sømandshjemmet i Nyhavn. *P. Wessel*, tidligere bestyrer på Rønne sømandshjem og af feriehjemmet »Aggershøj«, blev ansat 1. maj 1953 og tidligere bestyrer på sømandshjemmet i Nykøbing Falster *Gunner Christensen* 1. november 1954. Af tidligere sømandsmissionærer i København kan nævnes *Rasmus Rasmussen*, der i mange år gjorde en trofast tjeneste i Københavns havn, og *Edm. Almsøe*, der ikke mere er i tjenesten. *Eiler Jensen* og *Kurt Hansen* er gået over i andet erhverv.

Bornholm har altid været varetaget af sømandsmissionærerne i København. I nogle år virkede forhenværende bestyrer af Rønne sømandshjem *V. Jacobsen* med et løntillæg til sin pension som sømandsmissionær på Bornholm med bopæl i Neksø. Bornholm passes for tiden af sømandsmisionær *P. Wessel*.

Af andre navne kan nævnes *H. Fyrkilde*, der var sømands-

missionær i Helsingør og *P. J. Pedersen*, der med bopæl i Nr. Alslev på Falster var kolportør og gjorde tjeneste i fiskerlejerne ved Sydsjællands kyst, på Møen og Lolland-Falster.

Årsmøderne

Sømandsmissionens love siger, at der hvert år afholdes et årsmøde for Indenlandsk Sømandsmision efter Hovedbestyrelsens nærmere bestemmelse. Ved årsmødet aflægges Indenlandsk Sømandsmissions reviderede regnskab og beretning om arbejdet i det forløbne år.

Sømandsmissionens årsmøder har deres eget ansigt. Der er horisont og saltvand i dem. Festlige og fornøjelige oplevelser, en stærk følelse af fællesskab og enighed om en stor opgave. Trætte arbejdere, der mødes efter en lang arbejdsdag, og som derfor ikke har tid til eller bryder sig om at kives, men kommer for at styrkes og opmuntres i den fælles gerning, besjælet af det ene ønske: at dygtiggøres til en bedre tjeneste blandt havets folk. Vel er det vigtigt at drøfte Sømandsmissionens anliggender, men det er endnu vigtigere at samles til gudstjeneste og mødes ved Herrens bord.

Det første årsmøde blev holdt i *Esbjerg* i oktober 1905. Pastor Asschenfeldt-Hansen talte ud fra salme 16 om snorene, der faldt på de liflige steder. Sømandsmissionær Niels Andersen ud fra salme 119: Oplad mine øjne, at jeg må se de underfulde ting i din lov. Vilh. Rasch og pastor Hasle indledede en forhandling i missionshuset om menighedens ansvar over for sømændene og pastor Hasle slog fast: Vi er alles skyldnere - også over for sømændene. Ved aftenfesten talte grev Holstein og pastor Edv. Eilschou Holm.

På udvalgsrådet besluttede man at udgive en adresseliste over alle sømandshjem og læsestuer i hele verden. Endvidere godkendte man det fælles flag med Broderkredsen på havet. Ved denne lejlighed må det vel have været, at man »vendte« duen. På Broderkredsens flag flyver duen udad, medens den på Indenlandsk Sømandsmissions flag flyver indad, hjemad.

Det andet årsmøde fandt sted i *Aarhus* 1906. Ved en fest i K.F.U.M.'s festsal fejredes sømandshjemmets 25 års jubilæum. Ved det tredje årsmøde i *Svendborg* 1907 ansattes Ole Pedersen

som missionær blandt fiskerne. Ved årsmødet i *Aalborg 1908* fastsattes 1. søndag i marts som Sømandsmissionens særlige offer- og bededag og der indløb hilsen fra de amerikanske sømandsvenners selskab. På årsmødet i *Kolding 1909* antoges R. Rasmussen som sømandsmissionær i København.

I 1910 holdtes årsmødet i *København*. Provst Fenger prædikede i Eliaskirken. Offerdagen fastsattes til 3. søndag i oktober. Det vedtoges at anskaffe Sømandssangbogen. Ved årsmødet i *Korsør 1911* forhandlede om at overtage sømandshjemmet på Anholt. I *Frederikshavn 1912* optoges sindene af et forslag om at begynde et arbejde på Sct. Thomas i Dansk Vestindien. Ved årsmødet i *Odense 1913* var der 40 tilrejsende. Det var man meget taknemlig over. I *Aalborg 1914* drøftedes oprettelsen af en kristelig navigationsskole.

Ved årsmødet i *Esbjerg 1915* besluttedes det at rejse sømandshjem i Thyborøn og Grenaa samt i Rørdal ved Aalborg. Det sidste blev aldrig til noget. I *Randers 1916* besluttede man at flytte årsmødet til sidst i august. Alle de tidligere havde været holdt i oktober. I *Svendborg 1917* holdtes et 3 dages kursus for medarbejderne. Der var 75 deltagere. Ved årsmødet i *Horsens 1918* forhandlede om en hjælpensionskasse for alle Sømandsmissionens arbejdere, og ved årsmødet i *Sæby 1919* valgtes pastor Asschenfeldt-Hansen til formand. Pastor Hasle blev ekstraordinært medlem af Udvalget. Ved samme lejlighed trådte præsterne Edv. Eilschou Holm og C. Hornbech ind i Udvalget.

I *Aarhus 1920* blev det bestemt, at Vilh. Rasch skulle afløses som forstander på Sømandshøjskolen af kaptajn J. P. Sigurdsson, og at Vilh. Rasch derefter skulle flytte til Aarhus og helt hellige sig sekretærgerningen i Indenlandsk Sømandsmission, som nu krævede sin mand helt med de 30 sømandshjem. 1921 holdt man årsmøde i *Herning*, og adskillige tillod sig at spørge, hvor Herning havn lå eller efter havnefogdens adresse. Men ellers var det rigtigt nok. Der var så stor interesse i Herning og Hammerum herred for sømandsmission, at man fandt det berettiget at henlægge årsmødet hertil. Ved årsmødet i *Nykøbing, Mors, 1922* fattedes riget penge, og man måtte bede Indre Mission om et tilskud på 2500 kr. Til årsmødet i *Fredericia 1923* var de tilrejsendes antal nået op til 100, og man var enige om, at sømandshjemmene var gode og veldrevne, og i fællesskab dannede en

inderlig enhed, så Indenlandsk Sømandsmission kunne være en god ramme om det velsignede indhold at bringe evangeliet til de farende brødre. I *Lemvig 1924* holdtes udflugt til Thyborøn.

Efter at have siddet i Udvalget i 20 år fik man endelig lokket provst H. M. Fenger til at være en af hovedtalerne på et årsmøde, nemlig i *Holbæk 1925*. Han prædikede i kirken, og var meget betaget af ånden over årsmødet. 1926 holdt man det første årsmøde i det genvundne Sønderjylland i den gamle søfartsby *Aabenraa*. Ved årsmødet i *Gilleleje 1927* valgtes sognepræst Edv. Eilschou Holm til formand i stedet for sognepræst Asschenfeldt-Hansen, der af helbredsgrunde måtte nedlægge nogle af sine mange tillidshverv. *Vejele 1928* var præget af de nye folk, som trådte til i ledelsen, og i *Grenaa 1929* var man nået op til 150 tilrejsende. Nye grundregler for sømandshjemmene blev vedtaget.

Indenlandsk Sømandsmission holdt 25 års jubilæum i 1930. 28. april holdtes en festlig sammenkomst i Garnisons menigheds-hus, hvor prins Valdemar var til stede som protektor for sømandshjemmet »Bethel«. Der blev talt af formanden, sognepræst Edv. Eilschou Holm, af formanden for Sømandsmissionen i fremmede Havne, provst Fenger, af formanden for Indre Mission i Danmark, provst Munch, Brøndbyvester, og af formanden for Københavns Indre Mission, sognepræst C. Holt fra Nazarethkirken. Overlods Hjalmar bragte hilsen fra Sverige. Det jubilerende årsmøde holdtes i *Svendborg*, hvor de 170 tilrejsende gæster spiste sammen på højskolen. Ved årsmødet på *Skagen 1931* talte pastor Edv. Eilschou Holm for sidste gang. *Randers 1932* var det eneste årsmøde, hvor den nye formand, sognepræst C. Hornbech, Fredericia, kom til at fungere. Til årsmødet i *Nykøbing, Falster, 1933* sendte pastor Hornbech en hilsen fra sit sygeleje: Det var en af mit præstelivs rigeste gaver, at jeg fik lov til at komme med i Sømandsmissionens gerning. Årsmødet i *Aalborg 1934* havde sit naturlige samlingspunkt i den nybyggede St. Markus kirke, hvis sognepræst blev valgt til formand under årsmødet.

Over 1000 mennesker var med til årsmødet i *Esbjerg 1935*. Samtidig holdtes der oxfordstævne på Fanø, og den vestenvind satte lidt uro i forsamlingen, inden man blev klar over, at man var til årsmøde for Sømandsmissionen og ikke til oxfordmøde. *Odense 1936* bragte redningen til Nr. Sundby sømandshjem, og

Jubilæumsfesten i København 18.-4.-1930.

ved årsmødet i *Sønderborg 1937* mødtes fortid og fremtid, idet pastor Fr. V. Eilschou Holm holdt sin tiltrædelsesprædiken, og Vilh. Rasch, uden at han selv eller andre anede det, holdt sin afskedsprædiken. Det var over Johs. Åbenb. 2, 12: Jeg ved, hvor du bor. Det blev uforglemmeligt for alle dem, som hørte det.

For første gang i Indenlandsk Sømandsmissions historie måtte Vilh. Rasch savnes ved årsmødet i *Frederikshavn 1938*. Det kunne mærkes, men det blev alligevel et godt årsmøde. Sømandsmissionens arbejdere var som ellers ude at prædike i omegnen søndagen før. Sømandsmissionær Alfred Svendsen stod på prædikestolen i Volstrup kirke og prædikede over emnet: Køb den belejlige tid. Han citerede: »Et lidet åndefang kan ende al vor gang, så jeg i evigheden står!« Længere kom han ikke, han segnede om. Man bar ham ned af prædikestolen, men han var død, faldet i tjenesten, som han så ofte havde ønsket. Årsmødet i *København*

1939 var præget af den storpolitiske spænding. I Holmens kirke prædikede provst M. Neiiendam og formanden for 1100 mennesker. Ved aftenfesten i K.F.U.M. talte kirkeminister Johs. Hansen.

Før årsberetningen blev aflagt på årsmødet i *Aarhus 1940* mindedes forsamlingen de mange hundrede søfolk, som allerede havde sat livet til i krigen. Som bomærke for Indenlandsk Sømandsmission vedtoges Dannebrog og Dueflaget overkors. For første gang mødte årsmødedeltagerne en flagsmykket by, da man i 1941 holdt årsmøde i *Fredericia*. Da man i 1942 havde bestemt at mødes i *Marstal*, forespurgte man først de danske marinemyndigheder, om det på grund af minefaren kunne lade sig gøre at sejle til Marstal med så mange mennesker. Da man fik et gunstigt svar, sejledes af sted i flok og følge fra Svendborg til Marstal.

Adskillige mente, at årsmøderne i de dramatiske besættelsesår skulle aflyses, men ledelsen mente, at det var endnu mere nødvendigt at holde sammen i sådan en tid, så kunne jo de, som var bange, blive hjemme. Ingen blev hjemme, og alle årsmøderne blev gennemført. Da de 300 tilrejsende d. 23. august 1943 kom til *Kolding*, lå kvælende sort røg over havne- og jernbaneterrænet fra flere ildebrande. 29. august nærmede sig, men det var der heldigvis ingen, der vidste, selv om man havde sine anelser om, at noget var i gære. På mødet blev det vedtaget at udgive et julehefte sammen med Sømandskirken og at sælge ankermærket - også i fællesskab - 2. april, årsdagen for slaget på reden. Afslutningsfesten blev holdt i teatersalen, hvor 600 mennesker var pakket sammen. Få timer efter, at festdeltagerne havde forladt lokalene, blev bygningen bombesprængt og brændte.

1944 i *Horsens* var præget af krigen rundt om os. Der blev strejke i byen, da årsmødet begyndte, og da det så ud til at udvikle sig til uroligheder, besluttedes det at afkorte mødet med den sidste dag. Det blev meddelt ved festgudstjenesten i kirken om aftenen, hvor der holdtes offergang og altergang. Men inden gudstjenesten var afsluttet, kom der bud fra modstandsbevægelsen, at alt næste dag ville være roligt i Horsens. Det blev tillyst, at årsmødet fortsatte - og alt var roligt.

1945 var præget af 40 års jubilæet. 28. april holdtes en sammenkomst i København, hvortil repræsentanter fra kirken, sø-

fartsorganisationerne, foreninger m. m. var til stede. Ingen fra provinsen kunne være med, da al forbindelse til København både til lands og til vands var afbrudt. I august holdtes årsmødet i *København*, hvor biskop Fuglsang-Damgaard prædikede i Lutherkirken. På årsmødet i *Vejle 1946* forelå meddelelse om den smukke jubilæumsgave »Aggershøj«. Endvidere meddeltes, at Handelsministeriet havde bevilget 40.000 kr. til hjælp til de sømandsenker, som ikke kunne få del i hædersgave og krigsfor sikring, og anmodet Sømandsmissionen om at administrere disse penge. Repræsentanter for andre nordiske sømandsmissioner var til stede, generalsekretær dr. phil. A. Ylander fra Svenska Kyrkans Sjømannsvård og sømandspræst van der Hagen fra den norske sømandsmission. Årsmødets forsamling vedtog eenstemmigt at begynde arbejdet i Lissabon.

Ved årsmødet i *Aalborg 1947* ansattes sognepræst J. Hübertz Knudsen som landssekretær. 400 var til stede ved kvindekredsmødet og 800 til den festlige afslutning - med sur lagkage. Sognepræst Clemens Sørensen, Svendborg, tidligere sømands- og emigrantpræst i Vancouver, talte i sit djærve sømandssprog. Han citerede bl. a. en sømand: »I prøver på at gøre det så Fandens let for os! Nej, lad os få sandheden lige i synet! Syng bare rent ud om himmel og helvede!« Sent glemmes den festlige aftengudstjeneste i Sct. Olai kirke i *Helsingør 1948*, da pastor Chr. Aaberg og frue udsendtes til Lissabon. Der udflugtedes til Hålsingborg, hvor deltagerne fik så mange penge med, at der lige kunne blive råd til en kop svensk chokolade. Afslutningsfesten skal også nok blive husket. Forsamlingen blev anbragt i en halvcirkel rundt omkring en dansestrade, der ikke måtte betrædes, og ikke engang Hübertz Knudsen kunne råbe forsamlingen op - end ikke i højtaler!

I *Skagen 1949* var der 500 tilrejsende. Det var dækket til 850 i Badmintonhallen. Blomster, ægte sølv og smukke duge fra de mange skagenshjem. Det blev et festligt kaffebord - og det sidste. Årsmødets deltagere er så mange, at der ikke kan blive dækket kaffebord til så stor en forsamling i nogen by. Det savnes heller ikke. Festerne havde tilbøjelighed til at trække for længe ud. Ved mødet i Skagen talte provst J. Joensen fra Færøerne. Ved årsmødet i *Holstebro 1950* havde man anmodet ekspeditionssekretær E. Lysgaard fra Handelsflådens Velfærdsråd om at komme til stede og fortælle om velfærdsrådets arbejde. Årsmødet

i *Rønne 1951* blev en uforglemmelig oplevelse for alle deltagerne. Der sejledes på »eget skib« til Rønne. Ved kajen i Rønne blev der budt velkommen med hornmusik af F.D.F., og en hel dag anvendtes til at køre Bornholm rundt for at se de vigtigste seværdigheder. I Neksø havde kvindekredsens damer dækket smukt kaffebord.

Grønland var på programmet i *Thisted 1952* efter formandens grønlandsrejse. Ved offergangen om aftenen ved festgudstjenesten var der så mange mennesker, at man gik op til alteret, ud ad en sidedør, en tur på kirkegården og så ind igen. I *Skern 1953* udsendtes pastor J. Østergaard og frue ved en meget festlig gudstjeneste til Lissabon. Der udflugtedes til Hvide Sande med kaffe på det nybyggede sømandshjem. Årsmødet i *Nykøbing, Falster, 1954* var præget af en god, stille ånd og med meddelelse om jubilæumsindsamlingen i marts 1955.

Og så er Indenlandsk Sømandsmission inde i *jubilåret 1955*. 28. april markeres bl. a. ved en radioudsendelse. Og yderligere skal de nordiske Sømandsmissioner mødes med de nordiske Velfærdsorganisationer for Handelsflåden. Årsmødet bliver holdt i *Esbjerg*, hvor det første årsmøde holdtes i 1905. Også denne gang vil formændene for henholdsvis Indre Mission i Danmark, pastor Chr. Bartholdy, for Københavns Indre Mission, pastor C. Nygaard-Andersen og for Sømandskirken, biskop Erik Jensen, føre ordet.

Kvindekredsene og tillidsmændene

Enhver slagkraftig hær må have sine forbindelseslinier til hjemmefronten i orden. Sømandsmissionen er ingen undtagelse fra regelen. Sømandsmissionens hjemmefront er den hær af mænd og kvinder i vort land, som forstår, at dette arbejde skal gøres, og som på en eller anden måde er med i gerningen gennem forbøn, gennem gaver, gennem personlig indsats. I denne sammenhæng indtager *Sømandsmissionens kvindekredse* en særlig plads.

Kvindekredsene har deres oprindelse dels gennem den såkaldte *Bibelposemission*, som tidligere er omtalt, dels gennem *De kristelige Pigeforeninger*, senere kaldt K.F.U.K.

Det begyndte med, at Vilh. Rasch, der efter pinsestævnet i København modtog en opfordring til i sin fritid at arbejde for sømændene, udsendte en hilsen til Pigeforeningerne sidst i 1893

Sct. Markus kvindekreds, Aalborg.

i De unges Blad om til den tilstundende jul at forarbejde små julepakker til sømændene. 15. oktober 1894 skriver han i samme blad: Der var enkelte Pigeforeninger, som sendte et bidrag til sømændenes jul sidste år, og de skal ret have tak derfor. Nu kommer jeg og beder om der ikke skulle være flere, som vil være med. Der må følge et par ord med hver enkelt ting, ikke vidt og bredt, men kort og klart. Redaktøren, pastor H. F. Poulsen, tilføjer: Ja, Pigeforeningerne har her en skøn lille arbejdsmark, hvor de kan udrette meget godt. Lige til 1928 sendte Vilh. Rasch hvert år denne julehilsen ud til de unge piger.

Også unge piger bliver ældre med årene, og man dannede kvindekredse med netop denne opgave for øje. Omkring århundredskiftet var der enkelte kvindekredse, og væksten fortsatte støt og stadigt. 1929 var der 120 kvindekredse, og siden den tid tog det fart, så Sømandsmissionen regner med i jubilæumsåret at have 500 kvindekredse.

Kvindekredsens indsats i Sømandsmissionen er uvurderlig. Det gælder både det, der kan tælles og det, der ikke kan tælles. Antallet af julepakker har de sidste år ligger omkring 6000. Pak-

*Kvindekredsen Esbjerg 1, 50 års
jubilæum 1946.*

kerne er uddelt på sømandshjemmene herhjemme og til skibe, der går i udenrigs fart, og som ikke har nogen mulighed for at få pakker under deres sejlads. F. ex. har skoleskibet »Danmark« i mange år fået sine pakker udleveret sidst i august måned ved afsejlingen fra København, og da »Kista Dan« i fjor gik til Sydpolarishavet, fik det under stor begejstring sine pakker om bord ved afgang fra Aalborg.

Det er dog ikke blot julepakker, det drejer sig om, men kvindekredsene har i mange år ved lodsedler, basarer, bortlodninger m. m. skaffet midler til veje, som Sømandsmissionen ikke har kunnet og ikke kan undvære. Og så er det vigtigste ikke nævnt: Kærligheden til gerningen, forbønnen, omsorgen og interessen.

Igennem mange år har kvindekredsene haft deres eget samvær under årsmødet, hvor de har drøftet kvindekredsenes arbejde. Ved den sidste lovændring har kvindekredsene fået deres egen repræsentant ind i Hovedbestyrelsen.

Ved årsmødet i Vejle 1946 ventileredes den tanke, at Sømandsmissionen med henblik på det voksende antal kredse og medarbejdere kunne blive nødt til at ansætte en mand, der kunne aflaste generalsekretæren i det efterhånden uoverkommelige arbejde at holde kontakt med kredsene, og som samtidig skulle forsøge at få selve kredsarbejdet lagt i fastere rammer. Ved årsmødet i Aalborg 1947 kunne Hovedbestyrelsen præsentere den kommende landssekretær, sognepræst for Ryde og Handbjerg *J. Hübertz Knudsen*, for årsmødets deltagere. 1. november 1947 begyndte Hübertz Knudsen sin gerning som landssekretær med

bopæl i Vejle. 1. april 1950 flyttede Hübertz Knudsen til Elling pr. Frederikshavn, hvorfra han fortsatte sin virksomhed som landssekretær samtidig med, at han hjalp til ved betjeningen af det store sogn. Det var fiskerne i Strandby, der på denne måde ønskede at aflaste Sømandsmissionen i økonomisk henseende. Maj 1952 blev Hübertz Knudsen sognepræst for Gjesing og Nørager på Djursland. Han havde nu ved dygtigt arbejde organiseret kvindekredsene ud over landet i storkredse. Som kredssekretær leder han stadig arbejdet i storkredsene.

Som oven for nævnt talte man på årsmødet i Vejle om en nyorganisering af kvindekredsarbejdet. Man tænkte sig nærmest at oprette stiftskredse med hver sin bestyrelse, der skulle have til opgave at afholde fællesmøder inden for stiftets kredse. Allerede i sommeren 1947 blev det første forsøg gjort med et to dages stævne i Næstved, ordnet af sømandsmissionær J. Jacobsen. Det faldt naturligt, at landssekretæren fortsatte det, der var begyndt, og i november 1948 holdtes der forsøgsvis 4 to dages stævner, nemlig i Haderslev, Roskilde, Lemvig og Thisted. I indbydelsen stod der bl. a., at man indbød til et stævne, hvor kvindekredsens medlemmer og sømandsmissionens venner ville få lejlighed til at lære hinanden at kende, at få uddybet og i fællesskab få opflammet kærligheden til og interessen for Sømandsmissionen og søens folk. Stævnet omfattede foredrag, forhandling og en fest-aften. Det viste sig, at der var stor interesse for disse stævner, og der blev arbejdet videre med sagen.

I løbet af 1947 blev hele landet inddelt i 16 storkredse. Ved årsmødet i Helsingør 1948 drøftedes de kommende love for storkredsene, og i løbet af sommeren 1949 gennemførtes storkredsordningen med valg af bestyrelser. I alle storkredse gennemførtes storkredsstævner, hvilket har vist sig at være til stor glæde for deltagerne og til nyttig samling om arbejdet. De to dages stævner gik man snart bort fra og nøjedes med een dag. De fleste steder begyndes med en altergangsgudstjeneste, hvorefter der er foredrag eller forhandlingsmøde, og der sluttes med en festlig sømandsmissionsaften. De sidste år har samlet omkring 3500 deltagere til disse stævner.

Som månedlig bindeled mellem kredsene og Indenlandsk Sømandsmission udsendes et *Kredsbrev*, der siden 1952 fremtræder

som et smukt lille firesidet blad, der udsendes til kredsformændene og tillidsmændene.

Storkredsene er som følger: 1. Nordvendsyssel, 2. Aalborg og opland. 3. Thisted og opland. 4. Skive-Viborg med opland. 5. Lemvig-Struer-Holstebro med opland. 6. Ringkøbing-Skern-Herning med opland. 7. Esbjerg med opland. 8. Aarhus-Randers-Grenaa med opland. 9. Horsens-Vejle-Fredericia-Kolding, omfattende Sydøstjylland til den gamle grænse. 10. Sønderjylland. 11. Fyn med omliggende øer. 12. Storkøbenhavn. 13. Sjællands storkreds, bestående af Roskilde stift. Denne storkreds står for at skulle deles i en nordlig og sydlig del med hovedvejen Roskilde-Korsør som skillelinie. 14. Lolland-Falster. 15. Bornholm. 16. Nordsjælland.

I de senere år er der i sogne og byer, hvor det ikke har været muligt at danne kvindekredse, *tillidsmænd*, som har påtaget sig at formidle sømandsmissionsarbejdet til deres sogne på bedste måde f. ex. ved salg af lodsedler m. m. Man regner med, at der adskillige af disse steder efterhånden kan blive en kvindekreds.

Antallet af tillidsmænd er for tiden 183.

Redningsbåden

Indenlandsk Sømandsmissions organ er »Redningsbåden«, der udgår i 11.300 eksemplarer, hvoraf størstedelen uddeles gratis til skibe.

1. maj 1954 holdt »Redningsbåden« 50 års jubilæum. Det første nummer udsendtes altså 1. maj 1904, og bladet var dengang organ for Foreningen for Mission blandt Søfolk i København.

Kaptajn Paul Nielsen fortæller, at da han havde gået på skibsbesøg et års tid, følte han, hvor fattigt det var, ikke at eje et eget traktatblad med adresser og velegnet stof til sømændene. Han drøftede det med pastor Edv. Eilschou Holm. Sagen blev lagt frem for formanden, pastor Asschenfeldt-Hansen og sømandsmissionær Niels Andersen. Det var Niels Andersen, der foreslog navnet »Redningsbåden«, medens Paul Nielsen ønskede bladet kaldt »Lanternen«.

I indledningsartiklen til det første nummer skriver pastor Asschenfeldt-Hansen: »Når vi nu har kaldt dette vort lille blad for »Redningsbåden«, er det, fordi vi tror, at vor Herre Jesus Kristus også gennem dette vort lille blads vidnesbyrd vil lægge til ved en eller anden skibbruden sjæl og bjerge den i sin frelsende nåde.« Og i et opråb til sømandsmissionens venner bliver der gjort nærmere rede for bladets princip: »De to første sider af det firesidede blad vil udgøre en traktat, og de to sidste sider skal indeholde opbyggende småtræk og vejledning om vore sømandshjem.«

Det blev altså lagt fast, at »Redningsbåden« skulle være et traktatblad. Den linie er blevet fastholdt. Der har været røster fremme om at stryge det opbyggelige og gøre bladet kulturelt oplysende med tegneserier, noveller m. m. Disse forslag er blevet overvejet, men man har valgt at holde fast ved det oprindelige.

Pastor Edv. Eilschou Holm var den første redaktør indtil 1. oktober 1910, hvorefter Vilh. Rasch overtog hvervet. Han afløstes 1. juni 1938 af pastor Fr. V. Eilschou Holm.

I de første mange år prydedes bladets forside af et hoved, hvor man så en redningsbåd blive roet ud gennem sprøjt og brænding til en strandet sejler. Et godt og talende billede. Men der er ikke flere sejlere til at strande, og heller ikke flere redningsbåde, der roes, i hvert tilfælde er det snart en saga blot.

Billedet findes nu som en smuk lille vignet på side 2 i liste-
fortegnelsen over sømandshjem, og forsiden prydes af forskellige
billeder fra havn og hav. De første år kostede bladet 30 øre
halvårligt, nu koster det 4 kr. om året.

Det, der blev sagt om »Redningsbåden« for adskillige år si-
den, gælder endnu i dag - også blandt sømænd, som meget gerne
læser »Redningsbåden«: »Vel modtaget, kendt og skattet over
hele kloden!«

Forlag og depot

Indenlandsk Sømandsmissions Forlags vigtigste publikation er
Sømandssangbogen. Den første sømandssangbog blev udgivet af
Vilh. Rasch og kom i mange oplag. Den indeholdt salmer og
åndelige sange, sømandssange og nogle fædrelandssange og blev
meget flittigt benyttet på sømandshjemmene og i sømandskredse.

I 1948 valgte man at udsende en helt ny udgave, der blev
redigeret af sekretærerne og gennemset af formanden. Alt ubrugt
stof blev skåret bort, og helt nyt stof kom til, særlig en række
sømandsmissionssange skrevet af vore to poeter, maskinmester
Aage J. Chr. Pedersen og sømandsmissionær P. L. Lodberg Jensen.
De sidste sange i bogen er på fremmede sprog. Sømandssangbogen
giver sig ikke ud for at stå for en litterær kritik. Den er skabt
af behovet, og indeholder de salmer og sange, som havets folk
gerne vil synge.

I denne sammenhæng skal det nævnes, at der er nedsat et nor-
disk udvalg, der skal udarbejde en nordisk Sømandssangbog.
Generalsekretæren er medlem af dette udvalg.

Forlaget har i tidens løb udgivet adskillige bøger og småhefter.
I de første år var det særlig Vilh. Rasch, der udsendte sine bøger
gennem forlaget. Af de sidste års publikationer skal nævnes:
Hårdt Vejr, en række sømandsfortællinger af maskinmester Aage
J. Chr. Pedersen. Formandens festskrift i anledning af 40 års
jubilæet i 1945: *Ret Kurs*, en biografi af de første ledere i Inden-
landsk Sømandsmission. *Bølger der bærer*, et festskrift af sogne-
præst C. Weltzer i anledning af Sømandskirkens indvielse i Kø-
benhavn i 1952. *Fra Hav og Havn*, en selvbiografi af sømands-
missionær I. B. Groth.

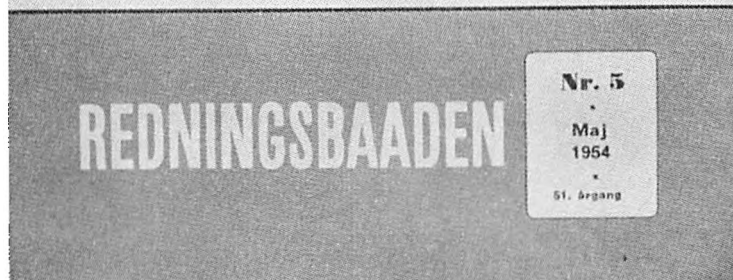

Fra depotet sælges sømandsmissionens flag, emblemer, servietter med sømandsmissionens bomærke m. m.

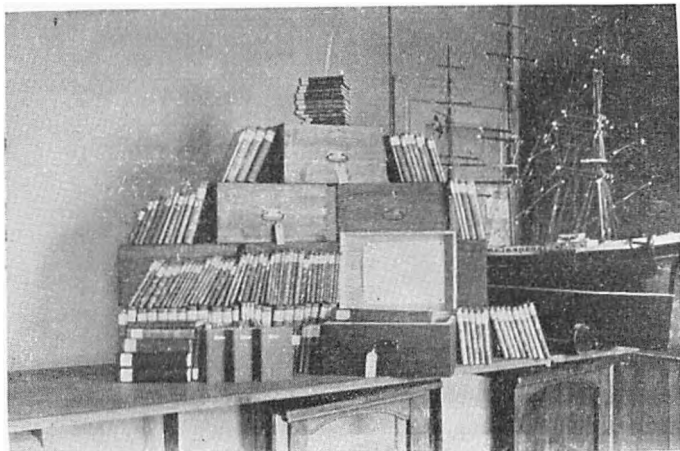
En så stor virksomhed som Sømandsmissionen må nødvendigvis med mellemrum udgive skrifter, der dels kan bruges i arbejdet og dels være med til at skabe interesse for Sømandsmissionens sag.

Havstøbm redningsbåd går ned.

Forside af »Redningsbaaden»s jubilæumsnummer 1954.

Bibliotekskasser i Svendborg.

Sømandsbiblioteket for Danmark

I efteråret 1899 udsendtes et opråb, underskrevet af pastor H. F. Poulsen, Dalum og sekretær Vilh. Rasch, anbefalet af prins Valdemar og formændene for de forskellige sømandsforeninger. Opråbet angik oprettelsen af et sejlende bibliotek og blev sendt til alle landets redere samt andre, der kunne tænkes at have interesse. Idéen havde Vilh. Rasch fået under et ophold på det norske sømandshjem i Cardiff, hvor sømandspræst Støylen havde en bogkassemision.

På opråbet kom der svar fra een reder med eet skib, men efterhånden som rederne fik personlige besøg, og opråbet blev kendt gennem bladene, begyndte gaverne at komme dels i bøger og dels i penge. I vinterens løb blev bøgerne samlet, ca. 1300 bind, der sorteredes i 4 grupper: opbyggelige, fortællende, oplysende og forskelligt. De fordeltes i 50 bogkasser med ca. 25 i hver kasse og udsendtes til skibene. Vilh. Rasch var dog ikke tilfreds, men meddelte, at han havde brug for 40,000 bind. Mindre kunne det ikke være, hvis de 2000 skibe, der sejlede under dansk flag, skulle betjenes.

Bogkasse nr. 1 kom om bord i det oven for omtalte skib. Året efter blev skibet solgt, og bogkassen kom med 3-mastet skonnert »Niels Juel« af Marstal. Under et ophold i Marseille kom bog-

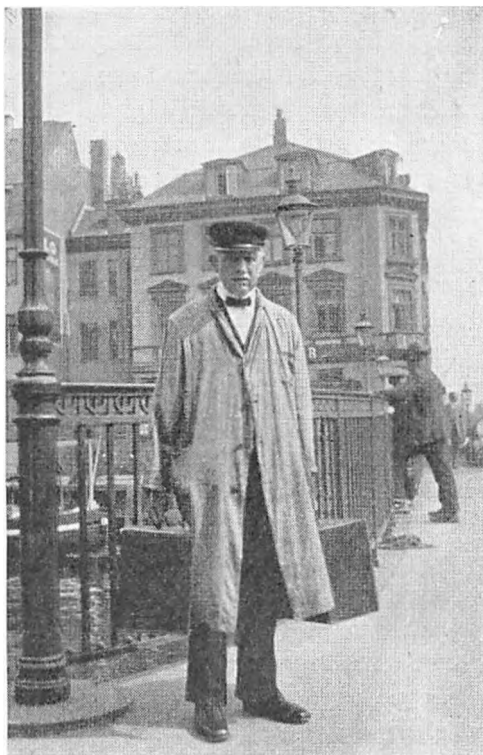
kassen om bord i barken »Aalborg« af Fanø, der skulle til Australien. Det følgende år mødtes »Aalborg« i Liverpool med dampskibet »Silkeborg« af København, der havde bogkasse nr. 109 ombord. Skibene byttede kasser. Samme efterår kom bogkasse nr. 1 ind til centralen i Odense og blev oppudset. Over Hamborg kom kassen ud på nye rejser og blev senere truffet om bord på skonnerten »Annelise« af Lemvig og S/S »Henning« af Aalborg.

Fra 1901 blev alle fyrskibe forsynet, og Grønlandske Handel fik sine bogkasser fornyet hvert forår. Nr. 208, som blev udsendt i 1903, blev fornyet i centralen 1921. I året 1924 udsendtes 41 nye kasser og byttet 224 kasser, ialt 7000 bind. En telegrafist i Ø.K. meddelte, at der var byttet 45 gange. Bøgerne udlåntes gratis, og en af officererne førte tilsyn med dem. Til fiskekutterne på Færøerne udsendtes 800 bind.

Siden 1909 var centralen på Sømandshøjskolen i Svendborg, medens uddelingsstedet var sømandshjemmet »Bethel« i København og blev forestået af sømandsmissionær Rasmus Rasmussen. I mange år sejlede han med Sømandsmissionens lille motorbåd »Duen« og bragte sine bogkasser ud til skibene, overalt modtaget som en kær gæst.

En dag under første verdenskrig var Rasmus Rasmussen med sporvogn på vej fra Grønlandske Plads med nogle bogkasser, der fra Frihavnen skulle ud på nye rejser. På perronen står nogle herrer. Den ene siger: »Hvad har De dog i de kasser? Det er vel aldrig sprængstof?« - »Nej,« siger R. Rasmussen, »det er bøger, som har været på Ishavet i sommer, og nu skal ud med andre skibe!« - »Såmænd!« siger en passager i blå dyppelstøj, »der kan være noget om det med sprængstof!« Det var indholdet af en sådan kasse, der hjalp mig bort fra det gamle liv og ind på vejen til at blive et nyt menneske i Kristus!« Hans og missionærens hånd fandt hinanden.

I Sømandsbibliotekets sidste år 1939 havde det over 41,000 bind, så Vilh. Rasch's ønske var gået i opfyldelse. Men det trængte til en gennemgribende fornyelse, som ville blive meget kostbar. Og da alle eksisterende biblioteker, som havde med søfolk at gøre, 16. august 1939 blev slået sammen i *Søfartens Bibliotek*, og Sømandsbiblioteket også fik tilbud om at være med, fandt Indenlandsk Sømandsmission det nyttigst at gå ind i denne

Sømandsmissionær *Rasmus Rasmussen* på Nyhavnsbroen med bogkasser.

sammenslutning. Sømandsmissionen fik tilbud om et bestyrelsesmandat i Søfartens Bibliotek, og generalsekretæren blev indvalgt for at varetage Sømandsmissionens interesser. På den måde er Ny Testamente, salmebøger og kristelig litteratur en fast bestanddel af bogkasserne i Søfartens Bibliotek. Ja, Sømandskirken og kirkelige Sømandsmissioner har yderligere udarbejdet et ritual for gudstjenester og kirkelige handlinger ombord, som er godkendt af de kirkelige myndigheder. Søfartens Bibliotek har siden 24. april 1950 til huse i Nyhavn 63.

Også her kan man sige, at Sømandsmissionen har vist vej.

Sømandssparekassen

Sekretær Vilh. Rasch tabte aldrig det kristelige sigte af syne

i sit arbejde i sømandsmissionen. Men der var samtidig en anden ting, som også stadig stod ham for øje, og det var sømandstandens højnelse. Hans indsats for Sømandssparekassen skal ses på denne baggrund.

Sømandssparekassen begyndte sin virksomhed 1. april 1905, idet Vilh. Rasch fik Svendborg Amts Landmandssparekasse til at gå ind for ordningen fra den dato. Sømandssparekassen fik altså sit hovedsæde i Svendborg med indbetaling på de forskellige sømandshjem i landet og i Hamborg. Sømanden kunne enten føre sin sparekassebog med sig og få det beløb, han ønskede, indsat gennem sømandshjemmene eller også kunne sparekassen deponeres i Svendborg, og sømanden fik da i stedet udleveret et legitimationskort, hvorpå der anførtes, hvad der blev indsat de forskellige steder. Enhver skibsfører, der ønskede det, kunne blive forsynet med sparekassens kuponbøger.

Sømandssparekassen lededes af et udvalg, der bestod af 2 repræsentanter fra Svendborgs Amts Landmandssparekasse, 2 repræsentanter fra skibsfarten og forstanderen for Sømandshøjskolen. Denne udmærkede sømandssparekasse har i årenes løb forvaltet meget store værdier til gavn for den danske sømandstand.

Sømandssparekassen i sin gamle form eksisterer ikke mere. En nyordning, der er mere effektiv, er under udvikling og allerede i gang adskillige steder. Desuden arbejdes med et interessekontor for søfolk, nærmere en slags indtægtsforvaltning, hvorved man sættes i stand til at yde sømanden en større service på det økonomiske område.

Mejeriindsamlingen

Sømandsmissionen er fuld af mærkelige oplevelser både til vands og til lands. Her skal den såkaldte *mejeriindsamling* efter den første verdenskrig omtales.

Ritzau Bureau meddelte 1919: »Efter initiativ af en lollandsk mejeriformand og med tilslutning og anbefaling af så vel andelsmejerierne som de private mejeriers foreningsbestyrelser vil der i nær fremtid til samtlige mejerier blive udsendt en opfordring til at sige vore sømænd tak for deres for landbruget så værdifulde arbejde under krigen ved at bidrage til et fond for Inden-

landsk Sømandsmission. Fondet skulle anvendes til yderligere udvikling af de allerede bestående 28 sømandshjem i danske havne og til oprettelse af nye, som hjælp til dygtiggørelse af unge sømænd, navnlig fripladser ved Sømandshøjskolen i Svendborg.«

Allerede i 1915 og 1917 var der tale om, at landboerne følte sig i gæld til sømændene, og der var tale om mulige indsamlinger, der skulle gå til sømandsenker og sømandsbørn. Det blev dog ikke til noget.

Så skete det, at sømandsmissionær Niels Andersen i 1918 kom til Gloslunde på Lolland for at holde møde for Sømandsmissionen. Det daværende mejeris formand, proprietær Ahm, Mosegården, var til stede i missionshuset. Efter at være kommet hjem sendte han en særlig gave til Niels Andersen sammen med et brev om, at hvis der behøvedes penge til Sømandsmissionen, burde man henvende sig til mejerierne, da disse følte sig i taknemlighedsgæld til sømændene for deres indsats i krigen. Dette brev blev sendt til andelsmejeriernes formand, gårdejer N. Porse, Galten ved Aarhus, med forespørgsel om, hvad han mente, og om det på naturlig måde kunne sættes i forbindelse med Sømandsmissionen. Han svarede: »Den sag anbefaler sig selv!«

Skrivelsen gik videre til privatmejeriforeningens formand, mejeriejer A. Andersen, Langeskov på Fyn, som også gav sin tilslutning.

På den måde kom mejeriindsamlingen i gang i 1919, som indbragte 42.427,60 kr. Nr. Sundby sømandshjem fik 10.000, Vesterø, Læsø, 4.000, Sæby 5.000, Fakse Ladeplads 7.500, Nykøbing Falster 5.000 og Aarhus 1.000 kr. Resten hensattes til de andre formål. De penge gjorde god gavn i rette tid.

Sømandshjemmene og deres historie

»Hjertelighed og imødekommenhed først og sidst, noget som vi bestemt ellers ikke får for meget af, møder os på sømandshjemmet. Vi søfolk har haft mange hyggelige aftener på de forskellige sømandshjem, hvor vi ved en kop kaffe har snakket om tingene eller har en søndag aften hørt Guds ord på en sådan måde, så vi forstår det.« Det er en sømand, der skriver dette, og det er han ikke ene om.

Der er også dejligt og hyggeligt på sømandshjemmene. De allerfleste er i de senere år blevet moderniseret. Der er gode stole at slå sig ned i. Der er opholdsstuer med aviser og radio, som regel en lille skrivestue, hvor man kan sidde uforstyrret, og alle steder er der en smuk lille restauration. Mange steder er der bordtennis eller andre spil, som man kan fornøje sig med. Om aftenen er der sang og andagt, og søndag aften er der festligt samvær med gratis kaffe. Sømandshjemmene står på alle måder til sømandens disposition og yder ham al tænkelig service. Der kan være mange ting at ordne, når en sømand lægger til i fremmed havn.

»Jeg kommer snart hjem, og så skal jeg have een at tale med - og jeg kan bedst lidt at tale med jer, når jeg er der i byen. Jeg glæder mig til at gense jer.« Det er en sømand, der ude i det fremmede skriver hjem til et af vore bestyrerpar på sømandshjemmet. Bestyrerparret præger hjemmet. Det er en krævende opgave, hvor man skal have mange kvalifikationer for at kunne lede på den rigtige måde. Man skal kunne omgås mennesker, klare vanskelige situationer, nytte tiden vel, holde orden, have økonomisk sans og kunne holde andagt.

Særlig vigtigt er skibsbesøgene i havnen. Parolen lyder: *Intet skib i havn uden skibsbesøg*. Ikke blot bestyreren må være dygtig,

men hans kone må være af samme kvalitet. Det er ikke en stilling man spinder guld på, men det har heller aldrig været meningen. Selvfølgelig giver tjenesten det daglige brød, men det har hele tiden vist sig, at den, der er kaldet til tjenesten, er den eneste, der kan bruges. Man får sine dage fyldt med arbejde, men også sit liv fyldt med rigdom i Herrens tjeneste og mange gode oplevelser. Der knyttes hjertebånd med mange søfolk og deres familier, for hvem man kan være oprigtige og trofaste som havets folk.

Et højdepunkt i sømandshjemmenes liv er julen. Så løber julefesterne af stabelen, ofte flere gange i løbet af julen, efterhånden som skibe kommer ind. Julen 1954 var der på Aalborg sømandshjem juleaften 150 søfolk af 9 nationer, og så måtte man også fortsætte de andre dage i julen og ind i nytår.

I en avis skriver »trækfuglen«: »Hvor skal vi holde jul i år. Det var det spørgsmål, som vi stillede hverandre, når vi den sidste tid før jul mødtes i havnene, og svarene var meget forskellige. Nogle regnede med at få lov til at ligge i en dansk havn, andre vidste med bestemthed, at det blev et sted i Nordsøen eller Atlanten. Det var nok de færreste, som fik lov til at være sammen med deres kære i land. Det er jo sømandens lod altid at være på farten.

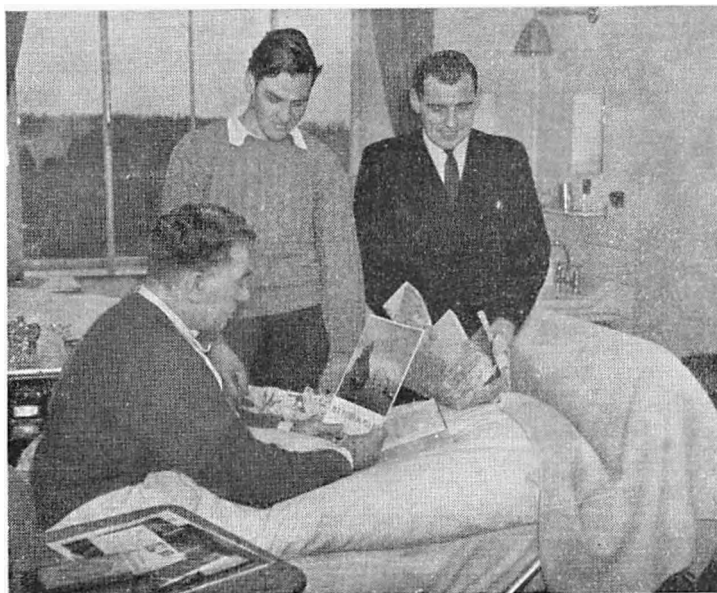
Der lå en del skibe i havn juleaften, og bestyreren fra sømandshjemmet kom i løbet af dagen rundt i skibene og indbød os til at fejre aftenen på sømandshjemmet. Vi blev mødt af bestyrerparret med djærve håndtryk og et velkommen, som vi i aftenens løb fik bekræftet var velment.

Vi samledes i hjemmets store stue om et fint juletræ. Vi gik omkring træet og sang de dejlige, gamle julesange, og bestyreren talte til os. Derefter udløstes aftenens store spænding, uddelingen af sømandsmissionens julepakker. Vi fik en kop kaffe med cigar og til sidst sluttede aftenen med en kort andagt.

Det blev for os alle en meget vellykket aften, og det blev sent, før vi forlod sømandshjemmet, en oplevelse og et minde rigere.

Når disse linier læses, er vi, som var samlet den aften, atter spredt ud over havene, men vore tanker vil ofte vende tilbage til den lille, kønne by. Tillad mig gennem disse linier på egne og kammeraternes vegne at bringe en tak, fordi det lykkedes at få et sømandshjem også der — et hjem, hvor man altid møder venlighed og hjælpsomhed under ophold i havnen.«

Sygebesøg på et sanatorium.

Om sømandshjemmene siger Indenlandsk Sømandsmissions love: Under hovedbestyrelsen sorterer de forskellige sømandshjem, der har ønsket at stå i tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission, idet de dog hver for sig er selvejende institutioner med egen lokal bestyrelse. Samarbejdet mellem Indenlandsk Sømandsmission og et tilsluttet sømandshjem kan kun ophæves, når der efter en forudgående mundtlig forhandling er $\frac{3}{4}$ majoritet derfor såvel i hovedbestyrelsen som i lokalbestyrelsen.

Sømandshjemmenes *formål* er angivet i Love for sømandshjem i tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission: »Sømandshjemmets formål er at give søfolk og fiskere og deres pårørende et godt hjem ledet i kristen ånd«. På sømandshjemmet afholdes der daglige andagter, desuden møder, oplysende foredrag, underholdningsaftener, julefester o. lign. på folkekirkelig grund. Ud fra sømandshjemmet aflægges der skibsbesøg og hospitalsbesøg, ligesom der søges arrangeret udflugter og idræt.

Bestyrelsen består af et ulige antal medlemmer, ikke under 5. Den vælger selv sin formand og kasserer af sin midte. Den supplerer sig selv, men nyvalg skal godkendes af hovedbestyrelsen.

Bestyrelsen leder ved et bestyrerpar (bestyrerinde) sømandshjemmets daglige drift. I alle vigtigere spørgsmål som ansættelse og opsigelse af bestyrer, opførelse af nybygninger, udførelse af større reparationer, optagelse af lån m. m. må bestyrelsen dog først forhandle med hovedbestyrelsen og indhente dennes godkendelse, for at beslutningen kan være gyldig.

Sømandshjemmets regnskabsår er kalenderåret. Kassereren fører hovedregnskabet og reviderer månedlig driftsregnskabet. Regnskab og status revideres af en af bestyrelsen udpeget stedlig revisor eller en af bestyrelsen valgt statsautoriseret revisor. Det samlede regnskab skal tillige med en udfyldt inventarliste forelægges bestyrelsen inden 15. februar i det næstfølgende kalenderår, hvorefter bestyrelsen inden 14 dage skal indsende et eksemplar af regnskabet til hovedbestyrelsen.

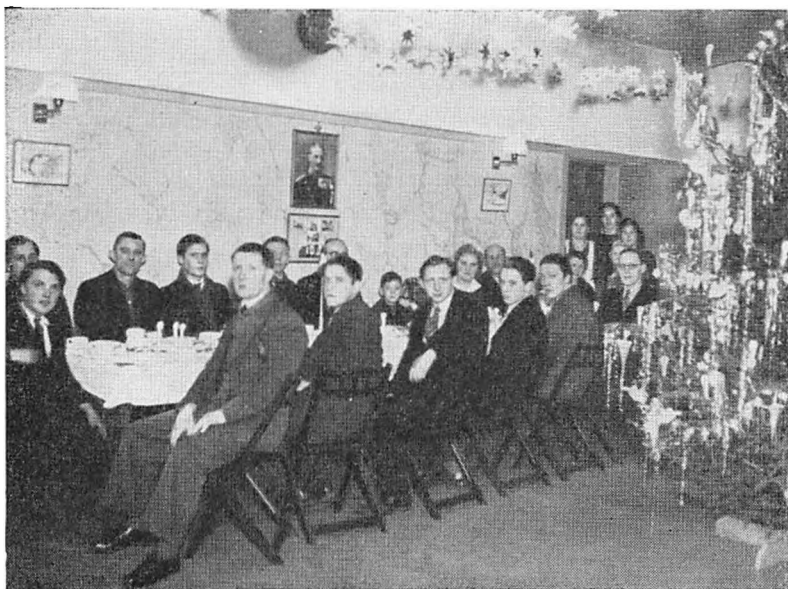
Ved underskrivelse af købekontrakter, skøder, lejekontrakter, det være sig af grund, bygning eller lokaler, gældsdokumenter, pantdokumenter eller andre sømandshjemmets forpligtende dokumenter, forpligtes sømandshjemmet af formandens og kassererens underskrift i forbindelse med underskrift af formanden for Indenlandsk Sømandsmission.

Alle sømandshjem svarer et kontingent til »Sømandshjemmenes låne- og hjælpefond«, der har hjemsted på Indenlandsk Sømandsmissions kontor. Kontingentet beløber sig til mindst 1 pct. af driftskassens overskud, maksimalt 200 kr.

Nedlægges sømandshjemmet, træffer bestyrelsen i forbindelse med Indenlandsk Sømandsmissions hovedbestyrelse beslutning om de bestående værdis anvendelse inden for Sømandsmissionens virkefelt.

Det står ethvert sømandshjem frit for, om det vil være tilsluttet Indenlandsk Sømandsmission. Men det siger sig selv, at gennem årene har der nedfældet sig mange erfaringer i sømandsmissionsarbejdet, som gennem denne sammenslutning kommer det enkelte sømandshjem til gode. Det har også sin betydning, at det enkelte sømandshjem ikke er en ensom sejler, men led i en hel flåde, som stævner ud i den samme gerning og i den samme Herres tjeneste. Det kan siges med sandhed, at det bånd, som binder stærkest, er åndens enhed i fredens bånd.

Forbindelsen mellem hovedbestyrelsen og sømandshjemmene gennem generalsekretæren har et vidt omfang. Det strækker sig

Julefest på et sømandshjem.

fra den allermindste ting til det største. Mange forhandlinger har været ført af generalsekretæren med de højere myndigheder, når det gjaldt nybygninger og ombygninger, og det har vist sig at være af uvurderlig betydning, at ledelsen af alle sømandshjem er samlet i een hånd. Det giver vægt over for myndighederne, og mangen en vej er blevet banet, som ellers havde været ufremkommelig. Mange gode råd er blevet givet til bestyrelserne for hjemmene og til dem, der står midt i det daglige arbejde med dets vanskeligheder og bekymringer. Erkendelsen af, at vi alle er i samme båd, er vokset stærkt med årene.

En norsk sømandspræst skrev for en tid siden i »Kristelig Dagblad«: »Indenlandsk Sømandsmission er noget af eventyret i nordisk sømandsmission. Tanken om at drive kirkearbejde i fremmed land har både Danmark og Sverige fået fra Norge, men jeg har indset, at vi må til Danmark for at lære at drive indenlandsk sømandsmission. Se blot på de dejlige sømandshjem, de har i de danske havne. Der har vi meget at indhente.«

Vi tager så på rundsejls til »de dejlige sømandshjem« i danske havne, et synligt resultat af Indenlandsk Sømandsmissions

arbejde. Dog må vi stadig huske på, at Indenlandsk Sømandsmission ikke blot er husene og bestyrerfolkene, men også bestyrelserne for sømandshjemmene, som giver megen tid og kræfter til dette arbejde, og de mange mænd og kvinder, som på hvert sted med ildhu er gået ind for sømandsmissionen i dens mangfoldige arbejde for at gøre det så godt som muligt for søens folk. Det er ikke blot danske og skandinaviske sømænd, som besøger vore sømandshjem, det er søfolk af alle racer, alle nationer og alle sprog.

Det vil være rimeligt at gå let hen over de første 25 år i sømandshjemmenes historie, da Vilh. Rasch's bog til 25 års jubilæet i 1930: Under Dueflaget Danmark rundt, stort set dækker denne periode. Kun vigtige data bliver slået fast, og enkelte begivenheder, som ikke er nævnt i jubilæumsskriftet, og som kaster yderligere lys over begivenhedernes forløb, vil blive føjet til.

1. KØBENHAVN

På nordsiden af Nyhavn ligger sømandshjemmet »Bethel« i Nyhavn 24, flagskibet blandt Danmarks sømandshjem. Vimpelen vajer endnu stærkere, efter at patricierejendommen Nyhavn 22 i 1952 blev indrettet til sømandshjem i forbindelse med »Bethel« og fik sin hidtil eneste sømandskirke i landet.

Som tidligere omtalt arbejdede Foreningen for Mission blandt Søfolk i København før Udvalgets dannelse med at få rejst et sømandshjem i Nyhavn 24, hvor sømandsmissionær A. Wollesen havde sin læsestue for søfolk. Ejendommen kostede 62.500 kr, og foreningen havde 5,00 kr. i kassen. Pengene var skænket af en gammel, kroget enke med ordene: »Vil I så ikke nok bygge et sømandshjem?«

Grundstenen til det nye sømandshjem blev lagt 3. juli 1905. Som æresmedlem af foreningen lagde pastor Prior den første sten, pastor Møllerup den anden og sømandsmissionær Niels Andersen den tredje. Det var ham, der havde samlet de fleste penge ind. »De nordiske sømandsmissioners fader«, pastor Storjohann fra Norge var til stede og ønskede bl. a., at pengene måtte komme i lynende fart. Dronning Alexandra i England havde sendt 10 pund sterling til montering af den engelske stue, hvor man ville samle engelske søfolk.

Assistent *H. C. Henriksen*, »Bethel«.

De penge, man havde brug for, kom også. Man fik 28.000 kr., og hjemmet kostede i alt 168.000 kr. Den 18. marts 1906 blev - som man dengang sagde - et af verdens skønneste sømandshjem indviet. Prins Valdemar var til stede. Den tidligere formand for sømandsmissionen i København, pastor Asschenfeldt-Hansen, indviede hjemmet over 1. Moseb. 28: Her er Guds hus og himlens port. Derefter talte formanden for Indenlandsk Sømandsmission pastor Hasle, Gloslunde, pastor Prior, kommandør Vøltz, missionær A. Wollesen, løjtnant Olsson, Hålsingborg, sømandsmissionær Niels Andersen og sekretæren for Indenlandsk Sømandsmission i København pastor Edv. Eilschou Holm.

Kaptajn Paul Nielsen og hustru overtog bestyrerpladsen på det nye smukke sømandshjem og lagde al deres tid og alle deres kræfter ind i arbejdet lige til 1939. Myndigt og djærvt lededes hjemmet. Paul Nielsen havde ikke for ingenting været kaptajn. Han styrede sit sømandshjem som en skipper sit skib fra kommandobroen, og det kunne også undertiden være nødvendigt. Paul Nielsen døde 23. maj 1949, og hans minde havde sat sig så fast, at søfolk stadig efter den tid spurgte efter »den gamle kaptajn«.

Frk. *Rachel Kalisch* blev hjemmets første husmoder fra 1906 til sin død 14 november 1915. Hun var i sandhed en mor for

alle sine sømands drenge. Hun afløstes af frk. *Hulda Hansen*, der trofast fulgte i hendes fodspor, hvorefter lodsenske fru *Anna Hansen* fortsatte efter hendes død.

Assistent *H. C. Henriksen* var i knap et halvt århundrede sømandshjemmets uundværlige faktotum. Sømandsmissionen kunne man vel kritisere, men der var aldrig nogen, der kritiserede assistent Henriksen. Han begyndte på sømandshjemmet på Sct. Annæ Plads i 1902, fulgte med over til »Bethel« og tjente tro til sin død 25. juli 1950. Han var altid at træffe bag skranken og undte sig ikke nogen fridag. Han kendte alle sømænd fra de syv have, og de elskede ham. Engang ville en let anløben sømand - det kan jo også ske for en sømand - forgribe sig på Henriksen. En garderhøj sømand var straks på pletten, greb fyren i brystet, løftede ham elegant i vejret og kylede ham ned ad trappen med ordene: »Du skal ikke røre vor gode Henriksen!«

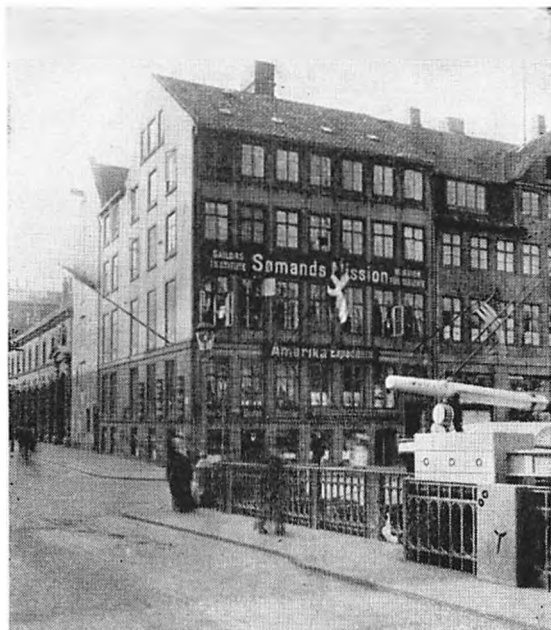
Sømandsmissionær *A. Wollesen* fik en smuk afslutning som sømandsmissionær på »Bethel«, stadig lønnet af de amerikanske Sømandsmissions Venners Selskab. Han døde 1910 og ligger begravet ved sin hustrus side på Holmens kirkegård.

Den engelske grosserer *I. Braid* arbejdede trofast blandt engelske søfolk fra 1896 til 1930. I mange år forestod han det engelske læseværelse på »Bethel«. Han døde 5. maj 1944.

Motorbåden »Duen« erhvervedes 1909. Ustandselig sejlede sømandsmissionær *Rasmus Rasmussen* vandet i Københavns havn tyndt med sit lille fartøj. Med Dueflaget i agerstavnen lagde han til ved skibene, byttede sine bogkasser og indbød til besøg på sømandshjemmet.

»Bethel« har altid været for lille. Hjemmet begyndte med 40 senge. Længe omgikkedes man med planer om at købe nabohuset, Nyhavn 22, men det kunne ikke lade sig gøre. 1919 købtes ejendommen Nyhavn 30 på den anden side Holbergsgade, og betjeningen flyttede herover. Det gav en udvidelse på 83 senge til søfolk, men det viste sig også snart at være for lidt. Der arbejdedes på at indrette en filial af sømandshjemmet i Nyhavn 30, men huslejenævnet lagde sig altid i vejen. Til sidst besluttede man at afhænde ejendommen. Det skete 3. december 1940.

For at afhjælpe mangelen på værelser åbnedes 15. juli 1938 *Sømandsmissionshotellet* i lejede lokaler i en ejendom, der tilhørte

»Bethel« før 1906.

»Bethel« efter
udvidelsen 1906.
Hjørnebygningen indviet 1906.
Naboejendommen indviet 1952.

Sømandsforeningen af 1856. Tidligere sekretær *E. Bøytler* og hustru blev bestyrerpar. Sømandsmissionshotellet gjorde sit gavn, men da det alligevel ikke tilstrækkeligt kunne aflaste »Bethel«, blev det opgivet med udgangen af 1942.

Man anså det for nødvendigt at have flere centre for arbejdet, hvorfor læsestuen i Ndr. Frihavnsgade stadig var i gang. Den passedes til 31. oktober 1933 af sømandsmissionær *Fr. Estrup*, stærkt påskønnet af alle, som han kom i berøring med. Senere har flere sømandsmissionærer haft deres virkeplads her, indtil læsestuen blev nedlagt 1953. Lejligheden benyttes stadig som bolig for en sømandsmissionær.

Mange skibe lagde til i *Sydhavnen*, hvorfor det mentes nødvendigt med et hjem også her. 12. november 1942 åbnedes et smukt lille sømandshjem. Kommunen stillede gratis grunden til rådighed, og hjemmet blev bygget for en del af landsindsamlingsmidler fra 1938. Hjemmet, som havde en stor og meget praktisk indrettet dagligstue, en smuk skrivestue og en udmærket lejlighed til bestyrerparret, indviedes med kong Salomons bøn: »Herre, lad dine øjne være åbnet over dette hus dag og nat« af daværende formand for københavnsarbejdet pastor *E. Brabrand* ved Garnisonskirke.

Hjemmet i Sydhavnen var en del besøgt af søfolk, men viste sig ikke at svare til forventningerne. Man blev klar over, at med de moderne befordringsmidler måtte arbejdet centraliseres til et stort sømandshjem i den indre by, og sømandshjemmet blev afhændet 1. november 1949.

Arbejdet sled efterhånden stærkt på »Bethel«'s bygning. Selv om der skulle vises søfartbog for at få værelse på hjemmet, måtte daglig flere søfolk afvises. Der var ingen plads.

I årene 1940-41 gennemførtes en hårdt tiltrængt ombygning og modernisering. Førstesalen indrettedes med 11 nye, lyse værelser, der så vel som de andre værelser fik rindende vand. Kontor og dagligstue flyttedes ned i stueetagen, og den store mødesal indrettedes til spisesal. Det hele kostede 80.000 kr. og toges i brug 14. december 1941.

Det var dog kun en galgenfrist. Alle forbedringer til trods kunne hjemmet ikke give plads til alle de søfolk, der ønskede at gøre brug af det. En tid omgikkes man med planer om at sælge hjemmet og købe eller bygge noget andet. Det viste sig, at

Sømandshjemmet »Sydhavnen«, nedlagt 1.-11.-1949.

de ejendomme, man så på, ikke kunne erhverves, og byggegrunde kunne ikke opdrives.

Pludselig åbnedes den vej, som man i årevis havde tænkt på, men som altid havde vist sig ufremkommelig. I 1947 viste der sig en mulighed for ikke blot at erhverve naboejendommen Nyhavn 22, et gammelt borgerhus fra 1778, fredet i klasse B, men også det store pakhuis med 5 lofter, der var bygget i baggården i 1780. Pakhuset havde i mange år tjent som lagerrum for oversøiske varer fra alverdens lande og anvendtes nu af postvæsenet.

1948 købtes Nyhavn 22 for 246.000 kr. 2. januar 1951 påbegyndtes ombygningen af borgerhuset til sømandshjem og pakhuset til sømandskirke. Mindeindsamlingen havde skænket 500.000 kr., Sømandsmissionen havde selv indsamlet 200.000 kr., en basar i 1951 gav 51.000 kr. og man dristede sig så i gang med arbejdet, der var beregnet til at koste 1,3 mill. kr. Ombygningen forestodes af arkitekt P. Koch.

I foråret 1952 var ombygningen færdig. Naboejendommen var sat i forbindelse med det gamle sømandshjem. Der indrettedes de smukkeste opholdslokaler med udsigt til Nyhavnskanalen, læsestue, tidsskriftlæsestue, billardrum, bibliotek, skrivestue m. m. Den finske sømandsmission fik to smukke lokaler til rådighed, som ledes af en finsk sømandsassistent. I kælderen blev der hobbyrum, gymnastik- og motionslokale, mørkekammer og vaskerum.

Stueetagen i det gamle hjem indrettedes til spisesal og en smuk restauration. I alt kom man til at råde over 106 senge, nydeligt indrettede og smukt monterede.

Lagerbygningen indrettedes til en ejendommelig og særpræget kirke. Et københavnsk dagblad skrev med rette om sømandskirken, at blandt de perler, som findes i de københavnske kirker, er der føjet en ny perle til. Pakhusets 200-årige pommerske bjælker står in natura og giver en egen stemning. I alternichen er indfældet et gyldent kors. Ved skydedøre kan koret afsøndres fra selve kirkerummet. I lydhimlen over prædikestolen sidder et sladrekompass (i gamle dage havde skipperen indbygget et kompas i loftet over sin køje, så han altid kunne være klar over, om skibet styrede sin rette kurs). I kirkens baggrund er anbragt to kirkeskibe og et skibsanker.

Kirkens gulv er af ølandsk sandsten. Døbefonten er fra det 12. århundrede og har stået i den Hørningske Stiftelse ved Randers, antagelig har den en gang haft sin plads i Hørning kirke. Dåbsfadet er af messing og stammer fra en kirke på Silkeborg-egnen. En gammel dåbskande af tin er skænket af Holmens kirke. På gavlen af pakhuset hænger kirkeklokken. Midlerne til den er fremskaffet af et københavnsk dagblad ved indsamling blandt dets læsere suppleret med en gave fra skibsreder *A. P. Møller*. Et harmonium, foræret af Absalonskirken i København, er anbragt i kirkens nederste ende.

Det nye sømandshjem blev taget i brug ved en højtidelighed lørdag d. 22. marts og overværedes af en stor kreds interesserede af søens folk. Byggeudvalgets formand, skibsreder *Jørgen Carl*, gav en redegørelse for byggesagen og overdrog det ombyggede og udvidede sømandshjem til Sømandsmissionen i København, »der i så mange år havde ledet sømandshjemmet på en prisværdig måde.«

Indvielsen af Sømandskirken fandt sted søndag d. 23. marts 1952 og transmitteredes af Statsradiofonien. Den enestående begivenhed i Indenlandsk Sømandsmissions historie begyndte med, at den lille kirkeklokke ringede sin hilsen ud over det omstridte Nyhavn. Alle siddepladser var optaget af indbudte gæster. Landets første sømand, *kong Frederik d. 9.*, var til stede sammen med *dronning Ingrid*. Blandt de andre gæster så man de norske, svenske, finske og hollandske ambassadører, den islandske minister, den engelske councillor, kirkeministeren, handelsministeren, over-

Arkitekt *Peter Koch* og skibsreder *Jørgen Carl*
drøfter tegninger.

præsidenten, repræsentanter for skibsrederne og for søens folk af alle grader, fra viceadmiral Vedel til kaptajnernes, styrmændenes, maskinfolkene, hovmestrene, kokkene, matrosernes og fyrbødernes repræsentanter. Skoleskibet »Danmark« var repræsenteret ved både kaptajn, maskinmester og kok.

Kgl. kammersanger *Marius Jacobsen* sang Mozarts: Himlenes himle, hvorefter sømandspræst *Eilschou Holm* bad indgangsbønnen. Biskop *Fuglsang-Damgaard* holdt en smuk og inderlig indvielsestale ud fra Mark. 8, 23-27 om stormen på søen og udtalte: »Sømandskirken og sømandshjemmet er menighedens håndslag til søens folk. Kaj Kunk siger et sted om sømanden, at han ejer, omgivet af alle farer, et eneste sted at kaste anker, nemlig Guds ord. Lad sømanden finde dette sted, når han går i land og lad ham finde det som en hilsen fra hjemmet.« Biskoppen indviede derefter kirken og de forordnede skriftsteder læstes af biskop *Arne Fjellbu*, Norge, provst *Daniel Orädd*, Finland, den svenske sømands- og ambassadepræst *Bengt Søderberg*, København, og endelig fra dansk side af formanden for Indenlandsk Sømandsmission. En smuk manifestation af det nordiske samarbejde inden for sømandsmissionerne.

Kgl. konfessionarius, provst *M. Neiiendam*, i hvis provsti kirken ligger, holdt en frisk og levende prædiken, der begyndte med at bringe en søndags- og solskinshilsen ud til alle lyttere rundt om på havene. Provsten fremhævede: »I krigstid er der ingen stand, der rammes så hårdt som vore søfolk, uanset, at de øver fredens gerning. Under besættelsen skabtes respekt for vort flag, og deres tjeneste var en for vort samfund livsvigtig funktion, derfor skal sømændene have menneskeværdige kår i deres tjeneste. Kirkesalen her er hjerterummet i det store sømandshjem. Jeg ønsker for dem, som skal forkynde evangeliet her, at de må få held til at bringe sømændene hverdagskristendom således, at de til fulde forstår, at det også har bud til dem.« Fru *Hertha Bjørvig* sang *Panis angelicus*, og efter at *Eilschou Holm* havde bedt sømandskollekten og lyst velsignelsen, bad den norske sømandspræst *E. Guldvog*, som var knyttet til sømandshjemmet som medarbejder, udgangsbeden.

Søndag aften holdtes den første ordinære gudstjeneste i Sømandskirken. Der taltes af en dansker, en finne og en nordmand, og ved festlighederne i lokalerne efter gudstjenesten, var det svenskerne, der havde ordet.

Sømandsmissionen i København, begyndt under små og upåagtede forhold, er vokset til en stor og omfattende institution og til et mangfoldigt arbejde for søens folk. Men kunne de store rammer nu fyldes? Havde man ikke bygget for stort? Ak nej, daglig går der 300 sømænd i denne tid gennem sømandshjemmets døre, og de 106 værelser kan ikke slå til. Sømandshjemmet og Sømandskirken er blevet noget, der hører sig til i en sømands tilværelse.

Siden 1. oktober 1939 har bestyrer *Kaj Jensen* og frue forestået den krævende post, som ledelsen af så stort et sømandshjem er.

2. Sjælland uden for København.

Sømandshjemmene svarer naturligt til havnenes størrelse og arbejdsomfang. Københavns havn fylder så meget, at de øvrige havne på Sjælland bliver små, og som følge deraf bliver sømandshjemmene i de sjællandske havne også små. Men hvad enten tjenesten øves på et stort eller lille hjem, er opgaven den samme,

og et lille sømandshjem kan på sit sted blive af lige så stor betydning som et større sømandshjem på en større plads.

Køge

En havn her findes, som er god
og giver skibsfolk trøst og mod
når stormen vel rumsterer.

Det var sognepræsten i Køge fra 1665-1673, E. C. Pontoppidan, der satte disse verslinier som en begyndelse, da han skrev *Køge Bys Historie*. Byen var dengang en af Sjællands største byer, hvilket skyldtes dens fortrinlige havn med det store opland, der strakte sig til Ringsted og Roskilde.

Sømandsmissionen i Køge begyndte efter Vilh. Rasch's opråb i *De unges Blad* i 1893. Den unge rebslager *Adolf Nielsen* tog fat med at gå på skibsbesøg. Da han i 1896 rejste til Jylland som indremissionær, overgav han hvervet til skræddersvend *P. Olsson*, som indbød sømændene til sit private hjem, og de fyldte alle stuerne.

Den 25. november 1913 købtes skibshandler Tramsens ejendom til sømandshjem, og man fik økonomisk hjælp fra byen og fra sømandshjemmene i Skagen, Frederikshavn, Aarhus og Esbjerg. Indvielsen skete 3. maj 1914 ved Vilh. Rasch over ordet fra Esaj. 42, 13: »Mod sine fjender skal han vise sig som en helt.« Pastor Edv. Eilschou Holm sluttede festen, og *P. Olsson* overtog bestyrerhvervet.

1932 blev der bygget en ny sidebygning med flere nye værelser til hjemmet. Det kunne man dengang klare for 7000 kr. 1938 døde *P. Olsson*, en af de gode folk fra den første pionertid, og det faldt ganske naturligt, at hans søn *Hugo Olsson* trådte til i sin faders sted.

Adskillige af vore sømandshjem gjorde i besættelsestiden en modig og særpræget indsats. De var udskepningssteder for allierede flyvere og jøder til Sverige. Det var også tilfældet med Køge sømandshjem. I små fiskerbåde begav man sig af sted på den farlige sejlads i de mørke nætter.

En oktoberaften 1943 var 25 jøder, fiskere og hjælpere samlet på sømandshjemmet, klar til at afsejle. Ved 24-tiden kom Gestapo, anført af danske forrædere. Nogle lykkedes det at flygte, men 20 blev anholdt og ført til Dagmarhus. Huset blev under-

Sømandshjemmet i Køge.

søgt fra kælder til kvist i 2 stive klokketimer. En ung jødisk mor sad i disse timer med sin lille dreng Gideon på 1 år ganske alene i dagligstuen. En uaflåset dør førte ind til læsestuen, men en tysk vagtpost havde fundet på et stille sig ved døren med sit gevær.

Ingen tænkte på at undersøge dagligstuen, og den unge jødinde hørte, hvorledes hendes mand blev arresteret. Lille Gideon græd ikke en eneste gang. Det blev deres redning. Moderen kom senere til Sverige, og hendes mand blev ført til Tyskland, men på forunderlig vis fandt de hinanden i Sverige i 1945.

På grund af tunghørighed måtte Hugo Olsson og hustru give op, og siden 1. maj 1948 har *Jørgen Nielsen* og hustru bestyret hjemmet.

1949 holdtes en basar, som gav 6000 kr. i overskud, hvilket satte bestyrelsen i stand til at modernisere sømandshjemmet.

Møllebygger *Jobs. Brandt*, som var med ved hjemmets start i 1914, har været formand siden 1940.

Rødvig

En kirke blev til et sømandshjem - det er Rødvig sømandshjems historie.

Gårdejer *C. F. Nielsen* i Haarlev var i en årrække medlem af bestyrelsen for Køge sømandshjem. Han fremsatte i 1933 den

Sømandshjemmet i Rødvig.

tanke, at der burde bygges et hjem i Rødvig, den lille havneby yderst på Stevns, så der kunne bydes de ca. 1000 sømænd, som årlig besøgte havnen, et tilholdssted. Samtidig kunne der blive lejlighed til at samle byens befolkning om Guds ord.

Indenlandsk Sømandsmission gav sin tilslutning, og i løbet af få år tegnedes 10.000 kr. Den i København nedrevne Absalonskirke, som var af træ, blev købt og indrettedes med mødesal, læseværelse, bolig til en bestyrer samt nogle værelser, der ved at benyttes af sommergæster kunne hjælpe på driften. Den drivende kraft i arbejdet var skomagermester *Oluf Hansen* i Store Hedinge, der døde i 1941.

Det var meningen, at Indre Missions formand, provst Munch, skulle indvie hjemmet, som havde kostet 20.000 kr. Provstens pludselige død på gaden i Roskilde hindrede imidlertid dette, og det blev Dansk Kirkefonds tidligere andenpræst på Stevns, pastor *G. Bøss* i Hedensted, som kom til at indvie hjemmet. Det skete 16. maj 1934 ud fra ordet i Johs. ev. 17, 24: Fader, jeg vil, at, hvor jeg er, skulle også de, som du har givet mig, være hos mig, hvorefter Vilh. Rasch talte. Ved aftenfesten talte frimenighedspræsten på Stevns, Krebs Lange. Daværende Dansk Kirkefonds andenpræst på Stevns, *Jul Nielsen*, kom senere ind i hovedbestyrelsen.

Sømandshjemmets placering er ideel. Fra sømandshjemmet, som

ligger højt, er der direkte nedgang til havneområdet, og en smuk have omgiver sømandshjemmet. At det er et sømandshjem, er man ikke i tvivl om. De i det røde tegltag indfældede hvide teglsten fortæller det.

En tid var der vanskelige forhold med driften. De er blevet afhjulpne, og i Indenlandsk Sømandsmissions jubilæumsår får hjemmet centralvarme, og træhuset får en ydre forskalling af plader.

Formand for hjemmet er planteskoleejer *Korsholm Hansen*, og siden 15. juni 1945 har *N. Th. Olsen* og hustru bestyret sømandshjemmet.

Fakse Ladeplads

Sømandshjem i Fakse Ladeplads? Kan det have sin rimelighed? Man mindes uvilkårligt en udtalelse af højskoleforstander Davidsen, Haslev, der engang sagde om Vilh. Rasch, at han ikke kunne se en vandpyt uden straks at lægge planer om et sømandshjem. Fakse Ladeplads, den stærkest besejlede havn på Sjælland med undtagelse af København med et årligt skibsanløb på 15-1600 mindre skibe med ca. 5000 mands besætning, skulle den mangle et sømandshjem?

Det var ikke så mærkeligt, at varmhjertede mænd følte ansvar over for alle disse søfolk. Allerede i 1906 førtes forhandlinger med Vemmetofte kloster om en velbeliggende grund, men det kunne ikke lade sig føre igennem. 6. november 1909 åbnedes et læseværelse for sømænd på Afholdshotellet. Det var sognepræst *O. Jensen*, der gik i spidsen.

Senere optoges igen forhandlinger med Vemmetofte kloster. Det var toldforvalter *Engelbrecht* og fisker *Godtfred Larsen*, der førte an. Grunden lykkedes det at få, men så havde man ingen penge. En skipper, der stammede fra Fakse Ladeplads, og som havde fundet sin frelser på Frederikshavns sømandshjem, blev ivrig for, at også hans hjemby kunne få et sømandshjem. Han tilbød et rentefrit lån på 20.000 kr., og så blev det til alvor med byggeriet.

Hjemmet indviedes 25. maj 1920 af pastor Edv. Eilschou Holm med ordet fra Esaj 49, 25: Thi så siger Herren: Om fanger end fratages helten, slipper end byttet bort fra den stærke, jeg strider

Sømandshjemmet i Faxe Ladeplads.

mod dem, der strider mod dig, og dine børn vil jeg frelse.« Der-
efter talte Vilh. Rasch.

10 nedskudte allierede flyvere var en nat gemt på sømands-
hjemmet i besættelsestiden. Man foretrak at holde en stor sø-
mandsfest under megen larm og festivitas og med alle vinduer
oplyste. Imens patruillerede tyskerne ihærdigt udenfor.

Hjemmet havde vanskeligheder med at klare sig økonomisk,
og i 1946-47 gennemførtes en nyordning og ombygning af hjem-
met med indlægning af centralvarme. En indsamling, der gav
6200 kr., gav fri bane. Hele stueetagen indrettedes til sømands-
hjem. Alle værelser på 1. sal blev nedlagt, og der indrettedes en
menighedssal. På 2. sal beholdtes 3 værelser. Ordningen har i den
forløbne tid vist sig at virke tilfredsstillende.

Frk. *Edith Larsen* har bestyret hjemmet siden 1. januar 1947.
Sognepræst *Hjorth* har været hjemmet en god formand. Den nu-
værende formand er sognepræst *Aage Rasmuseen*, der tager sig
af sømandshjemmet, besøger skibene i havnen, arrangerer fod-
boldkampe m. m.

Korsør

Gennem mange år undredes søfolkene i Korsør havn over at
få besøg af en ældre herre, der med iver gik fra skib til skib og
med stor hjertelighed indbød til møde og besøg på sømandshjem-
met. Det var byens sognepræst *Th. Winther*, der med trofasthed

og udholdenhed fortsatte denne gerning, til han blev over 80 år. Sømændene kom i flok og følge, og søndag aften talte pastor Winther til dem på sømandshjemmet.

Sømandsmissionen i Korsør er af gammel dato. Allerede sømandsmissionær A. Wollesen fik i 1890 sognepræst Lundahl til at oprette en læsestue, som dog snart gik ind.

Maskinmester Eriksen på rutedamperen »Tranekær« fik i 1907 dannet en bestyrelse på 5 mand, som satte sig den opgave at finde et egnet lokale til sømandshjem. Bevæggrunden var, at en enkes eneste søn, som var blevet afmønstret i byen for at rejse til sit hjem i Kiel, blev beruset og faldt i havnen og druknede. 3. maj 1908 indviedes hjemmet af sognepræst Th. Winther. Det blev meget godt besøgt, men 1911 opsigede ejeren lejligheden, og man stod uden sømandshjem og uden mulighed for at få noget. Protokollen fortæller, at man ikke vidste anden vej at gå end bønnens vej, og det blev klart, at der måtte bygges. En henvendelse til Korsør byråd gav som resultat, at havnen solgte en byggegrund på den betingelse, at købesummen ikke skulle udbetales, så længe huset blev drevet som sømandshjem. Da yderligere konsul *M. Rasmusen* skænkede et større beløb, lå vejen klar, og det var med tak til Gud, at Indenlandsk Sømandsmissions Udvalg samledes på byggegrunden under årsmødet i Korsør i oktober 1911.

For anden gang kunne sognepræst Th. Winther indvie et sømandshjem i sin by 23. juni 1912. Det var et meget smukt og vel indrettet sømandshjem. Pastor Winther talte om den ringe begyndelse, som giver kraft til at bære gode dage. Sekretær Vilh. Rasch og kaptajn Paul Nielsen havde også ordet, og om aftenen holdtes fest i teatersalen, byens største lokale.

Fisker *J. C. Houmand* og hustru fra Bangsbostrand blev de første bestyrerfolk. Da Houmand i 1928 måtte fratræde på grund af sin hustrus svigtende helbred og blev rejsende sømandsmissionær på Sjælland, trådte frk. *S. Leth* til. Hun forestod sømandshjemmet til 1946 og havde en fortrinlig hjælp i sognepræsten. Styrmand *J. Jakobsen* og hustru havde hjemmet i nogle år, indtil fru *Guldager* tiltrådte 1. november 1949. I forhold til den ringe skibsfart, der har været på Korsør havn og med den korte tid, skibene har ligget i havn, har der altid været godt besøg af søfolk af alle

Sømandshjemmet i Korsør.

nationer. Søfolkene har følt sig hjemme på Korsør sømandshjem, og de er kommet aften efter aften.

Hjemmet blev fikset op i 1950, og det har vist sig at være i rette tid. Korsør er blevet marinebase, så hjemmet går sikkert ind i en travl fremtid. Af den grund har man anset det for påkrævet også at ansætte hr. *Guldager* på hjemmet, så fra 1. januar 1955 er begges tid optaget af sømandshjemmet og dets arbejde.

Sognepræst Th. Winther var formand fra 1923 til 1940. Han afløstes af kaptajn *Fr. Johansen*, en djærv sømandsskikkelse, der var formand til sin død i 1952. Kaptajn Johansen var også formand for Broderkredsen på Havet. Den nuværende formand er fiskeexportør *H. Nielsen*. Den stoute skipper på Storebæltsoverfarten, kaptajn *Henriksen*, har været kasserer siden 1936.

Kalundborg

Kalundborgs silhouet beherskes af Esbern Snares kirke med de 5 smukke tårne og de skyhøje radiomaster. Den gamle tid og den nye tid rækker hinanden hånden. Sømandshjemmet dukker sig, en en-etages bygning, indeklemt mellem en restauration og en større forretningsejendom.

Kalundborg fjord er isfri meget længe, og store virksomheder bevirker, at Kalundborg havn er besøgt af flere skibe, end man skulle tro. Tidligt var man derfor på færde for at skabe et hjem for søens folk.

Sømandshjemmet i Kalundborg.

Allerede i 1910 forhandlede om køb af en ejendom. Det gik dog ikke i orden. Frk. *Johanne Reimann* indrettede da sit private sømandshjem. Det blev indviet 10. november 1912 af sognepræst Darre. Det klarede sig kun nogle få år, hvorefter et udvalg fra K.F.U.M. gjorde skibsbesøg og indbød til deres private hjem.

Savnet af et sømandshjem følte efterhånden stærkt, og med sognepræst *Tage Jensen* og fabrikanterne *Brostrøm* og *Dujardin* i spidsen gik man i gang med at samle ind til et sømandshjem. Et smukt slutresultat på 9.200 kr. bevirkede, at man købte den tidligere beværtning »Dannebrog« og indrettede den til et lille, smukt sømandshjem med få og små, men hyggelige møblerede stuer. 16. november 1927 indviedes hjemmet af pastor Edv. Eilshou Holm. Vilh. Rasch talte også.

Det lille sømandshjem i Kalundborg udfyldte sin plads på ud-

mærket måde, men tiden slider på alle ting. I jubilæumsåret 1952 holdtes en vellykket basar, som gav et nettooverskud på 9.400 kr. Det gav midler til en modernisering, som kom i rette tid. En påtænkt udvidelse blev på grund af forholdene skrinlagt foreløbigt.

Siden 1932 har frk. *Martha Rasmussen* været hjemmets bestyrerinde. Nuværende indremissionær i Kalundborg, tidligere sømandsmissionær, *Richard Holm*, er hjemmets formand.

Sjællands Odde

Sømandsmissionen har også sin strategi. Den vil gerne nå ud til så mange søfolk og fiskere som muligt og lægger sine planer derefter. Med sømandshjem i Grenaa, Kerteminde og på Sjællands Odde dækkes et stort område af Kattegatsfiskernes virkeplads. Der hviler et andet åndeligt præg over disse fiskere end over vestkystfiskerne, men desto mere føler Sømandsmissionen sig forpligtet.

Grenaa havde sit sømandshjem, Kerteminde fik sit, men der manglede stadig et sømandshjem på Odden. Vilh. Rasch havde det i sine tanker i mange år. 1934 aflagde han besøg på Odden for at se på en byggegrund, som en ven havde tilbudt. Han var der igen i 1935 og denne gang med tilsagn om støtte fra Nykøbing Sjælland og Gilleleje, om det kunne lykkes. Vilh. Rasch så aldrig noget sømandshjem rejse sig på Odden i sin levetid.

I adskillige år lå sagen hen, men fiskernes besøg på sømandshjemmene i Hundested og Gilleleje forårsagede, at de fik ønske om selv at få et hjem ved Odden havn. 19. februar 1943 holdtes et møde om sagen, hvortil fiskerne var indbudt. Et arbejdsudvalg blev nedsat med sognepræst Børge Petri som formand og sognerådsformand P. Hansen som kasserer. En indsamling på stedet gav 10.000 kr., og da man havde nået de 25.000 kr., købtes havnefogdens ejendom, som lå ganske centralt ved havnen, for 40.000 kr. Ejendommen indrettedes til sømandshjem med opholdsstue, dagligstue og en større sal samt med 10 værelser og lejlighed til bestyrer. 1. juni 1947 indviedes hjemmet af sømandspræst Eilschou Holm ud fra Haggaj 2, 9: Og jeg vil give fred på dette sted.

Odden sømandshjem ligger ualmindeligt godt og smukt, lige over for Odden havn. Det kan utvivlsomt gøre god fyldest, men har i tidens løb under skiftende bestyrere haft mange vanskelig-

Sømandshjemmet på Sjællands Odde.

heder at kæmpe med. Den 1. maj åbner hjemmet med frk. *Henriette Lauridsen*, tidl. Nexø sømandshjem, som bestyrerinde.

Sognepræst *Børge Petri* er stadig hjemmets formand.

Holbæk

I gamle dage var Holbæk »Midtsjællands hjerte«. Før Øresundstoldens ophævelse gik skibene ned gennem Isefjorden og hentede korn og andre landbrugsprodukter i Holbæk havn. Det forandredes, og Holbæk havn sank hen i dvale.

Den første verdenskrig bevirkede, at livet vendte tilbage. En ny havn og nye pakhuse blev bygget, og dermed kom skibene tilbage til Holbæk by. Det varede ikke længe, før tanken om et sømandshjem kom frem. Sognepræst Chr. Hansen og kantor Bech-Jensen gik foran. 5000 kr. indsamledes, og ved byrådets hjælp erhvervedes en lille, velbeliggende ejendom ved havnen.

Indvielsen fandt sted 15. januar 1922. Sognepræst Chr. Hansen foretog indvielsen med ordet fra Jeremias 31, 16: Der er løn for din møje. Derefter talte Vilh. Rasch.

Sømandshjemmet gjorde god fyldest på Holbæk havn under skiftende bestyrerfolk. Styrmand Kobbenaegel skal mindes her.

Han omkom ved »Carl«s forlis i den finske bugt, medens hans hustru bestyrede sømandshjemmet.

Sømandshjemmet blev solgt til Holbæk kommune 1946, da man omgikkes med planer om at bygge et nyt, større og bedre. Det er dog ikke sket endnu af mange grunde. I flere år kunne man ikke få nogen byggetilladelse. Formanden, kantor *Bech-Jensen*, som har gjort et stort arbejde for sømandsmissionen, flyttede fra byen og døde.

I jubilæumsåret ser det dog ud til, at det igen lysner for Holbæk sømandshjem. En bestyrelse er dannet i begyndelsen af 1955. Man ejer en tidligere købt grund til 20.000 kr. Endvidere er beløbet fra amtsindsamlingen i Holbæk amt til det nye sømandshjem løbet op til ca. 50.000 kr., så der er stort håb om, at spørgsmålet om sømandshjemmet i Holbæk vil løses på en god og lykkelig måde. Grosserer *Aug. Johansen* har været den drivende kraft i det sidste år.

Hundested

Fiskekutterne fra Hundested fisker fra Østersøen til langt ud i Nordsøen. Fiskerne er flittige gæster på sømandshjemmene og forstår at vurdere deres værdi. Det førte til, at der opstod tanker om også at få et sømandshjem i Hundested, dels som samlingssted for de hjemmehørende fiskere dels til gavn og glæde for fremmede sømænd og fiskere.

En indsamling til sømandshjemmet gav alene i Hundested 10.000 kr.. Indenlandsk Sømandsmission tilskød 25.000 kr., og så

*Sømandshjemmet
i Hundested.*

gik man i gang med at få sømandshjemmet bygget. Det var fiskerne selv, der stod for det, med formanden, fiskeeksportør Jens Andersen, i spidsen og med råd og dåd fra Indenlandsk Sømandsmission. 26. december 1938 blev sømandshjemmet indviet af pastor Eilschou Holm med ordet fra Johs. ev. 1, 14: Vi så hans herlighed.

Hjemmet ligger et stenkast fra kajen og få meter fra fiskeauktionen, altså lige hvor det skal være. Der er 2 hyggelige restaurations- og mødelokaler i stueetagen, på første sal er der enkelt- og dobbeltværelser, alt med centralvarme.

Siden 15. oktober 1950 har *P. Christensen* og hustru, tidligere vagtmester i den svenske kirke i Skagen, bestyret hjemmet. Pastor *N. Sørensen*, Lynæs, er hjemmets formand.

Gilleleje

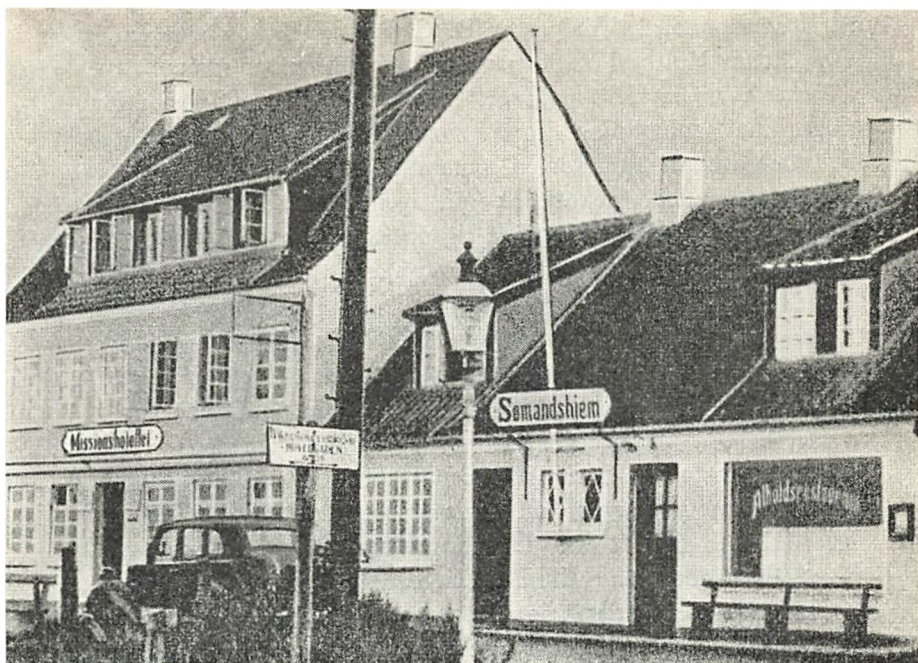
Gilleleje! - Der er duft af sol og sommer, dejligt ferieliv og friske havbade over navnet alene! Gilleleje sømandshjem svarer også dertil! Den ene fløj er missionshotel, badehotel, moderne og komfortabelt for sommergæster. Den anden fløj er et godt sømandshjem. Omsætningen i den første fløj klarer udgifterne til den anden.

Allerede i århundredets begyndelse tænkte man på sømandshjem. 1908 var Vilh. Rasch indbudt til et møde desangående. Først i 1919, da Th. Ravn var blevet sognepræst, blev sagen taget op for alvor.

Ved havnen lå pensionatet »Strand«, der tillige havde en pålægsforretning. Det hele blev købt for 85.000 kr. En indsamling i juleugen i Gilleleje indbragte 16.000 kr. Skagen skænkede nogle tusind kroner, og ved sammenhold mellem Indre Missions Samfund og Luthersk Missionsforening lykkedes det at få skuden i havn. I marts 1920 indviedes hjemmet af sekretær Vilh. Rasch, der talte over enkens skærv. Pensionatet var blevet til et missionshotel og pålægsforretningen til et sømandshjem, og bestyrer Knudsen og hans hustru passede begge dele godt.

Gilleleje missionshotel og sømandshjem har gang på gang måttet foretage udvidelser for at kunne svare til det stadig større behov. 1929 foretoges en udvidelse til 10.000 kr. 1949 gik man i gang med en meget stor udvidelse. Naboejendommen blev købt for

Gilleleje sømandshjem og missionshotel.

85.000 kr. Længe holdt man sig dog ikke i ro. Allerede i 1951 foretoges en større ombygning og modernisering til 90.000 kr.

Det nuværende bestyrerpar er *Orla Bundgaard* og hustru siden 15. april 1948. Provst *E. A. Steenvinkel*, Søborg, er hjemmets formand.

Helsingør

Kronborg om styrbord! - Hvor mange øjne duggedes ikke, og hvor mange hjerter kom ikke i bevægelse ved disse ord. Så var man altså hjemme igen. Og når slottet rundedes, så var man virkelig hjemme.

Helsingør ser mange skibe passere. Men de færreste lægger til ved kaj. Det har dog hjulpet, siden skibsværftet kom. Helsingør var også meget længe om at få et rigtigt sømandshjem, selv om man begyndte tidligt.

Engang i 1881 fik kateket og førstelærer, pastor *N. Nørgaard*,

skriftlig meddelelse fra pastor D. C. Prior i København om, at grev Adam Moltke i København til bestyrelsen for sømandsstuen i København havde overdraget en af ham lejet lejlighed i Helsingør med anmodning om at foranledige, at nævnte lejlighed blev benyttet til brug for en sømandsstue i Helsingør. I den anledning anmodede pastor Prior på ovennævnte bestyrelses vegne pastor Nørgaard om at påtage sig oprettelsen af en sømandsstue i Helsingør og påtage sig dette med glæde.

Der begyndtes virkelig med glæde. Allerede 1. juni 1881 blev Helsingør sømandsstue - som der står i protokollen — indviet under bøn og salmesang. Kort efter måtte man flytte til et større lokale, hvor der også holdtes almindelige missionsmøder.

Det kneb med at få det til at gå rundt, og man måtte opgive selvstændigt lokale. Der skete henvendelse til K.F.U.M., som i sin nyopførte borg også indrettede en sømandsstue, der blev indviet 26. maj 1909. I året 1913 tilsluttedes arbejdet Indenlandsk Sømandsmission, som i flere år havde givet tilskud til arbejdet.

Under første verdenskrig måtte man rykke ud af lokalerne i K.F.U.M., og sømandsstuen flyttede til Havnegade 7. Styrmand *H. H. Fyrkilde* ansattes her som bestyrer i 1918. Imidlertid var sejladsen på Helsingør blevet ganske lille, hvorfor Fyrkilde forflyttedes til Aarhus havn som havnemissionær, og fru Christiansen varetog sømandsstuen. 1922 kom Fyrkilde tilbage, og i 1926 flyttedes tilbage til de gamle lokaler i K.F.U.M.

Flere gange blev der gjort forsøg på at starte et sømandshjem, men det mislykkedes hver gang. Efter at sømandsmissionen i 1941 havde arvet en lille ejendom, der kapitaliseredes til 12.000 kr., kom tanken om et sømandshjem igen frem. I foråret 1944 henvendte bestyrelsen sig til borgmesteren om en grund. En grund fandtes ikke, men byrådet lovede at støtte sagen, dog på den betingelse, at der »ikke blev alt for megen salmesang«.

Frimodigt gik man i gang med sagen under formanden, maskinmester *L. Christensens* ledelse. En amtsindsamling i Frederiksborg amt i juni 1944, bidrag fra stat, kommune og private satte bestyrelsen i stand til at købe en egnet villa, som var til salgs. Det var tobaksfabrikant C. W. Obels sommervilla »Havblik« på Grønnehavevej 5. Den blev overtaget for 65.000 kr., og der indrettedes et overordentlig smukt sømandshjem. I befrielsesåret 1945 indviedes hjemmet af Indenlandsk Sømandsmissions for-

*Helsingør
sømandshjem.*

mand 8. juli ud fra ordet i 1. Pet. 2, 4-5: Kom til ham, den levende sten.

Sømandshjemmet i Helsingør har ganske udfyldt sin plads. Den største del af året er det for lille, og bestyrelsen håber på ved passende lejlighed at kunne foretage en udvidelse.

Styrmand *A. Kragelund* og hustru har siden 1. juni 1946 ledet hjemmet. Maskinmester *L. Christensen* er stadig hjemmets formand.

Planer om sømandshjem

Danmarks yngste søkøbstad, *Næstved*, der fik sin havn indviet 21. maj 1938, venter endnu på sit sømandshjem.

Endnu før havnen var færdig, havde Indenlandsk Sømandsmission sin opmærksomhed henvendt på *Næstved*. Vilh. Rasch sørgede for, at Broderkredsen på Havet holdt sit årsmøde i *Næstved* 1937 for at vække interesse for sagen. 1. maj 1941 holdtes den første sammenkomst for sømænd af missionær *Jeppesen*, og i de følgende år førtes forhandlinger til forskellige sider. Med støtte fra virksomheder omkring *Næstved* havn havde også *Næstved Erhvervsråd* på foranledning af Rotaryklubben allerede i 1938 påbegyndt et arbejde med det samme formål.

En tid arbejdedes i fællesskab for det gode formål. En indsamling indbragte 16.800 kr. samt 7000 kr. fra erhvervsdrivende i *Næstved*. I forvejen forelå en sum på 9000 kr. Spørgsmålet opstod, hvorvidt sømandshjemmet skulle drives af Indenlandsk Sømandsmission eller af *Næstved Erhvervsråd*. Indenlandsk Sø-

mandsmission har sine grundregler, fælles for alle sømandshjem, hvilke man ikke var tilbøjelig til at afvige fra, og initiativet overgik da til Næstved Erhvervsråd.

1950 nedsattes et udvalg på bredt grundlag, hvori Indenlandsk Sømandsmission også blev repræsenteret, da man jo havde medvirket til midlernes fremskaffelse.

Mange forskellige ejendomme har man set på, og mange drøftelser har fundet sted. En tid samledes interessen om Herlufsholms menighedshus. Køb af en barak fra tyskertiden har også været på tale. For øjeblikket samler opmærksomheden sig om et korntørreri, som Næstved kommune har overtaget fra et firma på den betingelse, at ejendommen stilles gratis til rådighed til et sømandshjem.

Næstved har altså endnu ikke fået sit sømandshjem, skønt det er højst påkrævet. Efter al sandsynlighed vil Indenlandsk Sømandsmission ikke komme til at gøre anden indsats i Næstved end, hvad repræsentanten i bestyrelsen kommer til at betyde. I alle tilfælde vil vi glæde os over enhver indsats, der øves, til gavn og glæde for sømanden.

I *Præstø* tilbød havnefogden i 1939 at stille en stue i sin lejlighed til rådighed for Sømandsmissionen til en læsestue for sømænd. Skibsanløbenes antal blev undersøgt, og det viste sig, at trafikken var så ringe, at en læsestue ikke kunne gøre gavn i forhold til, hvad den ville koste.

Også i *Skælskør* har der været tale om et sømandshjem. Byens sognepræst, provst *Bondo* indsatte i 1908 på en sparekassebog en sum på 1550 kr., et beløb, som var indkommet ved salg af en lille bog: *Ellen Bondo*, en hilsen fra en ung til unge, vidnesbyrd fra dødslejet. I sparekassebogen havde provsten skrevet, at pengene skulle anvendes til et sømands- og K.F.U.M.-hjem i *Skælskør*. Provsten døde i 1918, og sparekassebogen blev fundet i 1942.

I forståelse med arvingerne efter provstinde *Bondo* er der 1. oktober 1954 oprettet et legat under administration af Indenlandsk Sømandsmission. Nævnte dato udgjorde kapitalen med renter 7.518.44 kr. Så længe kapitalen er så lille, at der ikke er mulighed for at oprette et hjem i *Skælskør*, udbetales halvdelen af

kapitalens renter til sognepræsten i Skælskør til brug for ungdomsarbejdet i byen, medens den anden halvdel af renterne henlægges til kapitalen.

1943 var der tale om at bygge en tilbygning til missionshuset i Skælskør og indrette den til sømandsstue. Det blev opgivet. Men provst Bondos legat henstår indtil videre, og skulle den dag komme, da der ved donationer eller gennem arv bliver så mange midler til rådighed, at den gamle provsts ønske kan opfyldes, vil hjemmet i Skælskør blive opført.

I *Masnedsund*, Vordingborgs havneby, har der været kræfter i bevægelse den senere tid for at få et sømandshjem. Vordingborg får flere tilførsler søværts end før, og også Masnedøværket får sine store tilførsler ad vandvejen.

3. BORNHOLM

Jollen på slæb - det er Chr. Richardt, der synger sådan om Bornholm. Nægtes kan det ikke, at øen ligger ret langt fra det øvrige Danmark. I 1658, da hele Østdanmark gik over på svenske hænder, fulgte Bornholm med. Det lykkedes ikke for det øvrige Østdanmark at klare sig i befrielseskampen, men for Bornholmerne lykkedes det, endda ved egen hjælp. Og jollen er der stadig.

Meget tidligt begyndte man at interessere sig for Sømandsmissionen, men det er ikke blevet til noget rigtigt, før de senere år. Så har interessen også til gengæld været stadig voksende.

Rønne

Indenlandsk Sømandsmissions første formand, pastor C. Hasle, følte sig i sin præstetid i Rønne, der afsluttedes 1893, forpligtet over for sømændene. I »Johnsens Gård« ved havnen indrettedes en sømandsstue, der dog også stod åben for andre unge mænd.

Da pastor Hasle blev forflyttet, fortsatte K.F.U.M.'s medlemmer arbejdet under ledelse af guldsmed Haagensen. Man aflagde skibsbesøg, uddelte traktater, bibelposer og bogkasser. 6. november 1903 indviedes en sømandsstue i K.F.U.M.'s hjem i Grønnegade 6 og flyttede i 1908 med K.F.U.M. til Vestergade. År efter år fortsattes tjenesten trolig blandt sømændene på Rønne havn.

I foråret 1921 var Vilh. Rasch på Bornholm og skrev i »Redningsbåden«, at det var mærkeligt, at øens hovedby Rønne med dens gode havn måtte savne et sømandshjem. K.F.U.M.'s læsestue, mente han, slog ikke til i det lange løb. Det lykkedes Vilh. Rasch på sin rejse at få nedsat et udvalg, der skulle arbejde for oprettelsen af et sømandshjem. Samme dag stiftede fru boghandler Jørgensen den første sykkreds, der satte sig som opgave at afhjælpe savnet af et sømandshjem.

Byrådet overlod i 1928 sin ejendom i Havnegade 3 til fri afbenyttelse som sømandshjem mod, at man foretog en istandsættelse og påtøp sig vedligeholdelsen. Istandsættelsen til sømandshjem kostede 23.000 kr., og 21. marts 1929 kunne Indenlandsk Sømandsmissions daværende formand, pastor Eilschou Holm, indvie hjemmet. Det skete med ordet fra 1. Johs. 4, 10-11, hvor der tales om Guds kærlighed. Rejsen til Bornholm i isvinteren 1929 tog 47 timer. Sømandshjemmets formand, kaptajn Holm, var fører af »Ørnen«, og man nåede i havn en time før højtidelighedens begyndelse.

Rønne havn blev i årene, der fulgte, et samlingssted for kuttere fra hele landet. Kutterne lå over hele Østersøområdet og fiskede rødspætter og senere laks. Det kunne mærkes eftertrykkeligt på Rønne sømandshjem, hvor lokalerne blev alt for små. Man var klar over, at der måtte ske noget, og i 1946 begyndte man på oprettelsen af en byggefond, som nu er vokset til 50.000 kr. Beløbet er kommet ind dels ved store årlige basarer dels ved gaver fra kvindekredsene ud over øen.

Det har voldt meget hovedbrud at finde ud af, hvor det nye sømandshjem skulle placeres. Man har set på den gamle amtsstuegård, på rektorboligen m. m. Da der ikke kunne findes nogen vej frem, samledes man om en udvidelse af det bestående. Man fik havneudvalgets løfte om et fortsat lejemål på 50 år og boligministeriets tilsagn om et statslån på 56.000 kr., men udvidelsen måtte opgives dels fordi pladsen blev for lille efter omkostningerne, dels fordi grundforholdene viste sig umulige. Der til kom, at det ikke syntes rigtigt at ofre så mange penge på en ejendom, der ikke var ens egen.

Sognepræst O. Kildebæk var hjemmets første formand. Han efterfulgtes af kaptajn Holm, som igen efterfulgtes af boghandler Knud Jørgensen. Den nuværende formand, pianostemmer *Mar-*

Fra Rønne sømandshjem.

kus Hansen, har været med i arbejdet fra den første begyndelse og har været formand siden 1945.

Den første bestyrer for hjemmet var Valdemar Jakobsen og hustru. Den nuværende bestyrer *Martin Madsen* og hustru har ledet Rønne sømandshjem siden 1. september 1954.

Nexø

Nexø blev købstad 1346 - nedbrændt af lybækkerne 1510 - udplyndret af svenskerne 1645 - stor havneudvidelse 1879 - luftbombet af russerne 1945. Det er springvandet på Nexø torv, der bærer denne indskrift.

En mindeplade, der i relief viser en kvindeskikkelse, som på højt løftede arme bærer sit barn ind i det nye hjem: fortæller: Nexø fornyet. Krigsarret lægt. Trygt går mod gryet, fremtidens slægt. Og neden under relieffet: Bornholmerne byggede byen. Krigen knuste den. Hele Danmark hjalp at genrejse den.

Det var den 8. maj 1945, det skete. Medens hele Danmark festede, var hele Nexøs befolkning evakueret. Fra de omliggende højder så man de russiske bombemaskiner gå til angreb mod den værgeløse by og tænde den i brand. Blandt de bygninger, som sank i grus, var også sømandshjemmet. Det blev jævnet med jorden. Da man vendte tilbage, var 6 forkullede sølvgenstande alt, hvad der var at finde.

Det første sømandshjem i Nexø blev rejst af methodistmenig-

Sømandshjemmets ruindynge 8.-5.-1945.

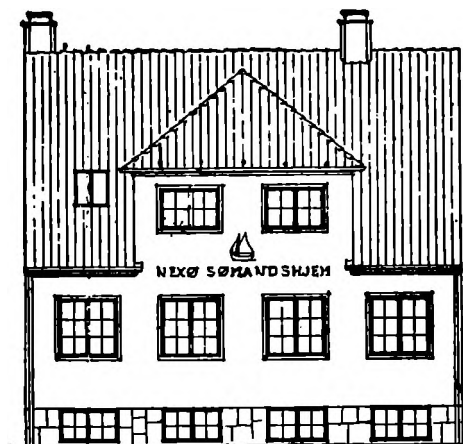
heden som ungdoms- og sømandshjem i 1907 i Nørregade. Det var i adskillige år et godt sted for søens folk, og de kom der gerne. Forskellige vanskeligheder gjorde, at det måtte lukke som sømandshjem.

Inden for Indre Missions samfund i Nexø dannede nogle damer i 1920'erne en sykkreds, der forarbejdede julegaver til sømændene, skaffede penge til sømandsmissionen og lagde i en årække et beløb til side til et kommende sømandshjem.

1933 var Vilh. Rasch i Nexø. Hans tur gik som sædvanligt til havnen, hvor der lå mange fiskekuttere, lige som ca. 100 søfolk og fiskere gik og drev rundt på havnen. Rasch begav sig straks af sted for at leje nogle værelser til læsestue, men forgæves. Han bemærkede til referent P. Holm: »Så snart der bliver en ejendom ved havnen til salg, må vi have et sømandshjem her i Nexø.«

11. november 1934 blev sømandshjemmet indviet. Man havde erhvervet en ejendom ved havnen for 7500 kr. En bestyrelse var

*Det nye sømandshjem
i Nexø.*

dannet med medlemmer fra Indre Mission, Luthersk Missionsforening, havnens ledelse og Fiskernes Salgsforening. Pengene kom af sig selv. Da en mand fik at vide, at man manglede de sidste 2000 kr., stillede han dem straks til rådighed. Sognepræsten i Nexø, H. Knudsen, foretog indvielsen, hvorefter kaptajn Paul Nielsen talte.

Driften af hjemmet klarede ved, at læge, frk. Jensa Thøgers-Sørensen arrangerede den første af de mange store basarer i Nexø by, og som hvert år samler hele byens opmærksomhed om sømandshjemmet og dets gerning.

Efter katastrofen i maj 1945 gik man straks i gang med at forberede opførelsen af et nyt sømandshjem. Det gik ikke så glat, da der var så mange andre huse, der skulle opføres til de hjemløse. Langsomt skred dog værket, og 1. august 1948 kunne formanden for Indenlandsk Sømandsmission indvie det nye hjem med ordene fra salme 124, om Herren, der hjælper i nødens time. Sømandshjemmet havde kostet 89.000 kr. Bornholmerhjælpen bevilgede godt 13.000 kr. til hjemmet, Indenlandsk Sømandsmission 10.000, Sømandsmissionens venner 5.770. Tre basarer havde givet 19.000 kr., og resten klarede ved statslån.

Det årlige antal besøgende i Nexø lille, hyggelige sømandshjem har, siden hjemmet blev taget i brug, ligget på mellem 8-10.000. Det fortæller lidt om, hvad et sømandshjem betyder i en havn.

Formanden for sømandshjemmet, referent *P. Holm*, har gjort

hele løbet med fra den allerførste begyndelse. Den første bestyrerinde på det nye hjem var frk. Henriette Lauridsen, som 15. maj 1952 efterfulgtes af fru *Else Kofod*.

Sømandshjem på Christiansø

Østligst i Danmark ligger Ærtholmene med de to beboede øer Christiansø og Frederikso, forbundne med en svingbro. Engang en stærk fæstning i Østersøen. Endnu sidder kanonerne i ringmuren, som går rundt om øerne.

Ærtholmene, populært kaldet Christiansø, hører ind under Marineministeriet. Med undtagelse af embedsmændene er alle øens beboere fiskere. Øen er et tilholdssted og udgangspunkt for fiskerne fra Bornholm.

1939 kom der en skrivelse til Indenlandsk Sømandsmission fra Tejnfiskerne om i tiden februar-maj at få oprettet et hjem på Christiansø. Der lå gennemsnitlig 50-70 kuttere i havn, og fiskerne havde intet sted at gå hen. Bornholms og Christiansøs fiskeriforening støttede sagen på det kraftigste.

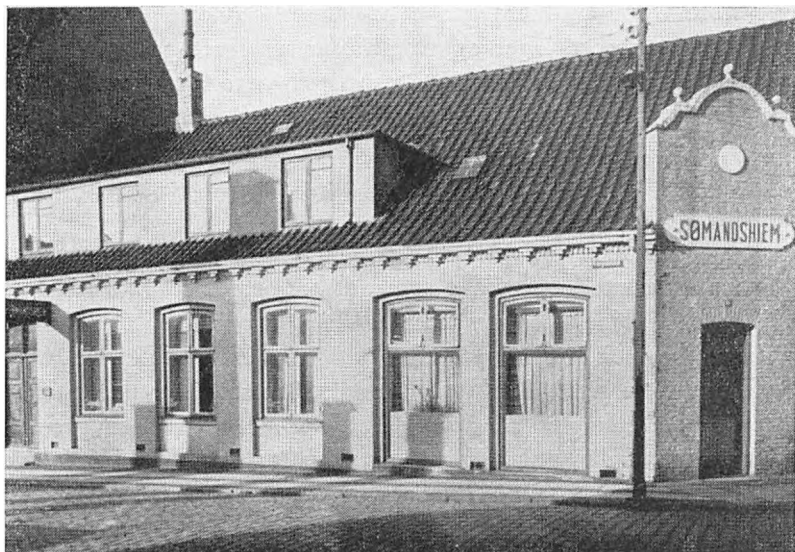
Indenlandsk Sømandsmission forhandlede med Marineministeriet, som stillede sig særdeles forstående, men sagen strandede på øens købmand, der havde eneret på al handel på øen i sin butik. Marineministeriet ville da uden vederlag stille en mindre lejlighed til rådighed på betingelse af, at der ikke måtte finde servering sted mod betaling, men at fiskerne selv tilberedte deres medbragte mad. Disse vilkår var selvfølgelig uantagelige.

4. LOLLAND FALSTER

De frugtbare sydhavsøer med de mægtige sukkerfabrikker og kornfirmaerne med de enorme lagerhuse, pakhuse og siloer må givetvis også medføre tilsvarende skibsfart. Meget tidligt indså man nødvendigheden af at få gjort noget for søens folk.

Nykøbing

Sømandshjemmet holder årsfest. Det er en årlig tilbagevendende begivenhed for de fleste sømandshjem. Så bliver der lejlighed til at få sømandsmissionens venner samlet. Der har været gudstjeneste i kirken ved en af sømandsmissionens medarbejdere, rim-

Sømandshjemmet i Nykøbing F.

ligvis generalsekretæren. Der har været godt besøg, og der er blevet givet en god gave til Sømandsmissionen. På sømandshjemmet slutter festdagen med en kop aftenkaffe med frit samvær, sang og andagt. Kvindekredsens medlemmer, bestyrelsen for sømandshjemmet, biskoppen, stiftsprovsten, sognepræsten og andre i sømandsmissionen interesserede fylder hjemmet. Sådan var det i mange år i Nykøbing, og tilslutningen er ikke blevet mindre med tiden.

Det var en sømand, som i Nykøbing rejste spørgsmålet om en læsestue for søfolk. Da Vilh. Rasch på en af sine rejser kom til byen, var spørgsmålet levende.

Det blev kvinderne, som førte an. To damer, frkn. Jørgensen og Justesen, som havde en vævestue i Frisegade, tilbød, at et lokale i vævestuen om aftenen kunne bruges til sømændene. 28. november 1912 blev sømandsstuen indviet af pastor Godtfredsen med ordet fra 1. Sam. 7, 12: Hidindtil har Herren hjulpet.

I denne sømandsstue kom mange søfolk, og man arbejdede på at få noget større og bedre. Damerne førte stadig. De købte en ejendom i Færgestræde for 60.000 kr. og tilbød Sømandsmissionen den. Siden 1919 har sømandshjemmet haft til huse i denne

ret store bygning. Flere gange har huset gennemgået moderniseringer og forbedringer og fremtræder nu i ret god stand. Et sømandshjem, der er gammelt, kan også være hyggeligt, og de gæster, der har fyldt huset både dagligt og til fest, har befundet sig vel inden døre. Adskillige gange har der været tale om at sælge huset med de mange rum og få et mindre og mere overkommeligt.

Fra 1922 til sin død 1941 var H. P. Hansen hjemmets bestyrer. »Sømandshansen«, en typisk sømandsskikkelse med fuldskæg og milde, dybe øjne, glemmes ikke af dem, der mødte ham. Siden 1. december 1954 er *Karl Beck* og hustru bestyrerfolk.

Stiftsprovst I. C. Kall var hjemmets første formand. Stiftsprovsten efterfulgtes af apotheker J. O. Moe af den kendte præsteslægt. Siden apotheker Moes død har kordegn *J. Nielsen* været hjemmets formand, og direktør *H. Jensen* har i mange år varetaget kassererhvervet.

Nakskov

Ved Nakskov sømandshjems 40 års jubilæum i 1943 overrakte formanden for Indenlandsk Sømandsmission en sum på 2500 kr. som det første bidrag til et nyt sømandshjem i Nakskov, hvilket var hårdt tiltrængt. I årenes løb er der blevet arbejdet med den sag. 1.-15. september 1946 holdtes en indsamling i Lolland-Falster stift til et nyt sømandshjem, og i dag har man 40.000 kr.

En bestyrelse ved et sømandshjem har mange ting at varetage. Sømandshjemmets drift følges. Vedligeholdelser er altid nødvendige. Ved bestyrerskifte gælder det om at få de rigtige folk. Regnskaberne skal helst følges ad, så indtægt og udgift nogenlunde passer sammen. I rette tid skal regnskaberne indsendes til hovedbestyrelsen. I disse tider går megen tid til forhandling med offentlige myndigheder. Og skal hjemmet udvides, eller som i Nakskov helt kasseres, kan bestyrelsen komme ind i et bryd-somt arbejde.

I en halv snes år har bestyrelsen i Nakskov beskæftiget sig med vist lige så mange planer som år for at finde en vej frem. Allerbedst som man troede, at nu kom der en løsning, måtte det hele lægges i skuffen igen. Men er det den rette bestyrelse, bliver man ved igen og igen for at nå et resultat.

Så meget desto glædeligere er det, når der endelig lukkes op, og muligheden for en god løsning på problemet foreligger. Således er det også gået i Nakskov. Lige før jul 1954 kunne pressen meddele, at Nakskov byråd havde skænket 36.000 kr. til opførelse af et nyt sømandshjem i byen. Borgmesteren oplyste i byrådet, at man for lang tid tilbage, da det var på tale at udbygge det eksisterende sømandshjem, blev forespurgt, om man ville medvirke økonomisk. Byrådet svarede hertil, at man ville medvirke, hvis en grund kunne skaffes og skænke denne grund. En sådan har sømandshjemmet nu selv skaffet, og prisen er den anførte. Borgmesteren føjede til: »Vi mener ikke at kunne undvære et sømandshjem ved vor havn. Det er en god sag at støtte, og jeg anbefaler.« Den borgerlige gruppes talsmand tilføjede, at gruppen kunne tiltræde borgmesterens anbefaling. »Det var en passende grund, der nu efter betydelige vanskeligheder var fundet.«

Sømandshjemmets kasserer, assurandør *Langhoff*, som har gjort et kæmpearbejde, udtalte: »Vi er både lykkelige og overvældede over den smukke gestus, der fra kommunens side er vist vore bestræbelser for at få rejst et nyt og moderne sømandshjem i Nakskov. Det er den største kommunale gave, der nogensinde er ydet noget dansk sømandshjem, og arbejdet med at få hjemmet rejst er dermed rykket et betydeligt skridt fremad. Det nye sømandshjems placering bliver på hjørnet af Havnegade og Tolderensstræde, hvor 3 saneringsmodne huse skal rives ned. Sømandshjemmet kommer til at ligge ideelt ved havnen og tæt ved byens centrum.«

En af Nakskov bys gamle borgere, købmand Johs. Huus, var en af de første, der indså, at der måtte gøres en indsats for søfolkene i Nakskov. Han fik hjælp af sin gode ven, pastor Ferd. Munch. 1. november 1903 åbnedes hjemmet i købmand Huus' ejendom i Havnegade 54, som han havde overladt til formålet. Besøget af søfolk var godt, men det kneb med økonomien. 1910 henvendte man sig til pastor Hasle i Gloslunde, Indenlandsk Sømandsmissions formand, om tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission. Fru S. Thygesen fra Lohals overtog arbejdet som bestyrerinde i 1911 sammen med sin datter frk. Ella Thygesen, som fortsatte efter sin moders død. De var begge i høj grad egnede til arbejdet, og som »sømandsmor« fik de begge stor betydning

Sømandshjemmet i Nakskov.

for mange sømænd, som befor alle verdens have. Deres skrivebord var altid dækket med konvolutter med alle slags fremmede frimærker.

1916 købte bestyrelsen en bedre ejendom i Havnegade 84, det nuværende sømandshjem. Huset kostede 20.000 kr. En indsamling i byen indbragte 14.000 kr. 15. februar 1918 blev det nye hjem indviet af sognepræst J. Holck, tidligere sømandspræst i England, der talte om kærlighedens magt og kærligheden som fuldkommenhedens bånd. Skibsprovianteringshandler Carl Hansen, som var formand, havde ordnet byggeriet, og det blev »næsten for fint«. Det skumledes der om, og missionær J. Herlufsen, som også har gjort en stor indsats i sømandsmissionsarbejdet i Nakskov, måtte tage offentlig til orde og forsvare det fine sømandshjem.

Alt slides med årene, og der blev slidt også på Nakskov sømandshjem. Anderledes kan det ikke være, hvor folk går ud og ind og også slår sig ned. De miserable køkkenregioner har ikke gjort det lettere for de skiftende bestyrere og særlig for deres

hustruer. Men nu lysner det, og når tiden er inde, vil Nakskov kunne byde sine gæster og venner tidssvarende forhold.

Missionær *Kr. Hoffmann* er hjemmets formand, og siden 1. maj 1951 har *A. Graugaard* og hustru bestyret hjemmet.

Planer om andre Sømandshjem

I *Stubbekøbing* har der af og til været tale om et sømandshjem eller en sømandsstue. I 1922 forhandlede om køb af en ejendom, men det førte ikke til noget. Fra tid til anden har private samlet sømændene i deres hjem. Nævnes skal især frk. Sofie Strate, der døde i 1926.

Da *Rødbyhavn* blev åbnet, mente man, at havnen skulle udvikle sig til noget stort. I foråret 1919 spurgte havnebyggeriets ledende ingeniør Markersen Indenlandsk Sømandsmission, om der ikke kunne oprettes en læsestue. I maj måned var Vilh. Rasch i Rødbyhavn for at se på forholdene. Der blev nedsat en komité med sognepræst Erik Eriksen som formand, og man fik tilsagn om gaver fra forskellige til et beløb på 10.000 kr.

I august 1920 havde ingeniør Markersen udarbejdet to projekter, et til 70.000 og et andet til 135.000 kr. Men da første verdenskrigs eftervirkninger var forbi, forduftede eventyret om Rødbyhavn. Dermed forsvandt også planerne om sømandshjem i Rødbyhavn. Men hvem ved, om de ikke igen dukker op, hvis fugleflugtslinien bliver til virkelighed, og Rødbyhavn vågner op af sin tornerosesøvn.

Det lyder næsten utroligt, at, hvad varemængde angår, er *Bandholms* havn den ottende største i vort land. Den kendsgerning medfører selvsagt stor skibsfart, og der har gennem årene været ført mange samtaler og adskillige forhandlinger om nødvendigheden af et sømandshjem i Bandholm.

Så sent som under årsmødet i Nykøbing 1954 fandt formanden og generalsekretæren det formålstjenligt under udflugten til Bandholm at få en forhandling med lensgreve Knuth. Grevskabet Knuthenborg ejer al jord og alle bygninger i Bandholm, og selv om der vistes god forståelse og velvilje over for sagen, var det alligevel umuligt på daværende tidspunkt at finde frem til en løs-

ning. Men givet er det, at der burde være et sømandshjem eller et samlingssted for søfolkene i Bandholm.

I Vindeby sogn på Vestlolland var *R. S. Sønder* sognepræst fra 1898 til 1923. Det var pastor Sønder, som allerede 1896 - som tidligere omtalt - havde opfordret Indre Missions bestyrelse til at gøre et organisatorisk arbejde i hjemlige havne. Pastor Sønder levede uhyre spartansk og nøjsomt, og i fiskerlejet *Onsevig*, som hørte til hans sogn, opførte han for egne midler et menighedshus »Nebo« for derved at nå fiskerne i Onsevig med Guds ord.

Pastor R. V. Sønder døde for et par år siden, langt oppe i halvfemserne, og efterlod sig et legat på 50.000 kr. til Indenlandsk Sømandsmission.

5. FYN OG OMLIGGENDE ØER

Den nærmeste vej fra Vestlolland til Fyn går over Langeland, rosengrenen i havet.

I *Rudkøbing* forhandlede i 1920 om oprettelse af et sømandshjem. Vilh. Rasch havde fået en ejendom på hånden. De, der bar det kristelige arbejde i Rudkøbing, holdt et møde om sagen og kom til det resultat, at man ikke mente at kunne magte opgaven. Senere har der ikke været tale om det. Det ser heller ikke ud til, at trafikken på Rudkøbing havn skulle blive så stor, at der kan være mulighed for et sømandshjem.

Fra Rudkøbing kan man rejse mod nordvest til *Svendborg*, hvor sømandshøjskolen også er sømandshjem. Der må vi hellere slå os ned i en anden sammenhæng og derfor rejse den anden vej til Marstal.

Marstal

En skipper fra Marstal og en skonnert fra Bogø kan man træffe på alle verdenshave, hed det for ikke så få år siden. 1910 var ca. 400 sejlskibe hjemmehørende i Marstal. Det må have været et flot syn at se nogle hundrede af dem ligge i vinterhi i den mægtige skibshavn.

Denne havns kilometerlange kampestens dæmning ude i vandet har marstallerne selv bygget. Man søgte kancelliet om hjælp.

Da man fik afslag, gik man selv i gang. 1825 mødte 89 mand og 9 vogne og tog fat, og 1846 var havnen færdig.

Marstal kirke er en udpræget sømandskirke. Altertavlen forestiller Jesus, der stiller stormen på søen. Apostlenes ansigter er malet efter gamle marstalskipper. De 2 alterstager er skænket af skipper. 3 koffardiskibe og 2 krigsskibe under loftet er ligeledes gaver fra sømænd.

Befolkningen i byen er helt præget af skibsfart. Allerede 1879 stiftedes en kvindeforening, hvis formål var at give marstalskibene bibelposer med på de lange rejser.

1893 kom pastor C. Hasle fra Rønne og blev sognepræst i Marstal. Sit arbejde blandt sømændene, som han havde begyndt på i Rønne, førte han videre i Marstal.

1902 oprettedes et lille sømandshjem, som i 1905 fik en betydelig udvidelse. Pastor Hasle indviede det med ordet fra Esaj. 40, 1-11: Trøst, trøst mit folk, hvorefter Vilh. Rasch talte. Hjemmet fik en god start, men så blev det heller ikke til mere. Indenlandsk Sømandsmission overtog det 1917, men det gjorde ingen forandring.

Den første verdenskrig gjorde et katastrofalt indhug i marstallerflåden. Skibenes antal gik ned til under 100. Senere formindskedes antallet yderligere, og der var ingen basis for hjemmet, som solgtes 1924.

1945 fik Marstal en erstatning i feriehjemmet »Aggershøj«, men det er en helt anden historie. Sognepræst *H. N. Krarup-Hansen* er hjemmets tilsynsførende.

Odense

Dengang Vilh. Rasch skrev sin bog: Under dueflaget Danmark rundt, udtalte grev Holstein ønsket om, at den kom til at hedde: Eventyret om den indenlandske Sømandsmission. Greven begrundede det med, at af alle de eventyr, han havde oplevet i Guds riges arbejde, forekom Indenlandsk Sømandsmission ham det største.

Der er meget at fortælle, når vi begiver os ind i denne eventyrverden, og vi plukker ud:

Der skulle bygges nyt sømandshjem i Odense. Det gamle duede ikke mere. Man satte en indsamling i gang, men det gik ret trent. En dag mødte formanden for sømandshjemmet, sognepræst

H. R. Hansen ved Sct. Hans kirke, på gaden en grosserer, der forespurgte, hvorledes det gik med indsamlingen. Da præsten trak på skuldrene, sagde grosserereren: »De bærer Dem forkert ad! De skal finde fem raske mænd, som hver skal give 5.000 kr.« - »Ja,« svarede præsten, »men kan De give mig navnene på dem?« - »Her er den ene!« lød svaret.

Et par dage senere sad præsten i sin stue, da en yngre mand trådte ind og bad om en samtale. »Er det rigtigt,« spurgte han, at en mand forleden gav Dem 5.000 kr. på åben gade til det nye sømandshjem?« Præsten bekræftede dette.

»Min moder og jeg sad og talte om det i aftes,« fortsatte manden, »og vi blev enige om at ville gøre det samme!«

»Tak, må jeg notere Dem for 5.000 kr?«

»Nej,« svarede han, »det vil moder give, og jeg giver det samme!«

»Ja, men, det bliver jo 10.000 kr.!«

»Nej, det bliver det ikke, for fader døde sidste år, han skal også være med og give sine 5.000 kr.«

»Ja, men det bliver jo 15.000 kr.«

Den unge mand opgav sit navn og gik, og i løbet af få dage havde man 50.000 kr.

Sømandsmissionær A. Wollesen udstrakte også sin virksomhed til Odense, og allerede 1880 skal der være indrettet et lille læseværelse til sømænd.

Midt i 1890'erne indrettedes en sømandsstue i ejendommen i Nørregade 112 D. 1898 bad man Indre Missions bestyrelse om at indvælge 2 medlemmer i bestyrelsen for læsestuen. Det blev indremissionær H. Chr. Bech, som senere efterfulgtes af Vilh. Rasch, da denne flyttede til Odense, og kordegn Axel Nielsen.

Arbejdets rammer følte efterhånden utilfredsstillende, og bestyrelsen for læsestuen henvendte sig til bestyrelsen for Sømandsstiftelsen for i forening at rejse et sømandshjem. Et fællesmøde i Sct. Hans præstegård 21. september 1902 viste stemning for, at huset skulle rejses, og der nedsattes et arbejdsudvalg med pastor H. R. Hansen, res. kapellan ved Sct. Hans kirke, som formand.

Interessen var ringe, men Odense byråd med borgmesteren i spidsen gik ind for sagen. Byen skænkede en byggegrund ved havnen under den forudsætning, at der byggedes et sømandshjem på grunden, men betingede sig samtidigt, at, hvis man fik

*Odense
sømandshjem.*

brug for grunden til en havneudvidelse, skulle sømandshjemmet flyttes.

14. oktober 1904 indviedes det smukke sømandshjem. Biskop Balslev indviede hjemmet, idet han ud fra apostelen Paulus' sørejser i 2. Cor. 11 og Apostlenes gerninger 27. kap. ønskede, at hjemmete måtte blive »Gode Havne« for mangen en sømand. Derefter talte Vilh. Rasch.

Pastor H. R. Hansen blev formand for hjemmet, og var det til sin forflyttelse i 1916. Kanalfoged Hansen og sognepræst P. Lange var dernæst formænd, indtil H. R. Hansen i 1927 blev sognepræst ved Sct. Hans kirke. Han blev så igen formand, og var det til sin død i 1943. Pastor H. R. Hansens indsats for sømandsmissionen i Odense skal altid mindes med tak. Sognepræst *Kr. Minds* ved Sct. Hans kirke overtog derefter hvervet.

Skibstømrer Poulsen og hustru blev bestyrerfolk på hjemmet 1. april 1906 og gjorde en stærkt påskønnet gerning indtil 1. oktober 1925. Diakon Richard Holm, den senere sømandsmissionær, overtog derefter arbejdet sammen med sin hustru. 1929 tiltrådte *A. Madsen* og hustru og har holdt 25 års jubilæum.

Flaghistorien fra Odense sømandshjem er ikke helt almindelig. Bestyrelsen syntes, at et svensk flag på sømandshjemmet ville gøre sit til, at hjemmet blev hyggeligt for svenske sømænd. Formanden henvendte sig til den svenske ærkebiskop, som sendte et flag fra Svenska Kyrkans Missionsstyrelse. En flagfest blev holdt på hjemmet. En tilstedeværende svensk kaptajn talte smukt om sit land og dets flag og om Odense sømandshjem.

Ved bestyrelsesmødet 1913 forelå der meddelelse om, at den norske konge havde skænket hjemmet et norsk flag til ophæng-

ning på sømandshjemmet. Atter blev der flagfest, og en norsk kaptajn talte og takkede.

23. september 1913 fik sømandshjemmet besøg af kong Christian 10. og dronning Alexandrine, der med stor interesse besøgte sømandshjemmet og herunder flagene. Samtidig overrakte kongen formanden et dansk flag til ophængning, og atter holdt man flagfest ved julefesten anden juledag.

Sømandshjemmet blev efterhånden for lille og for trangt, og kravet om nye lokaler rejste sig. Efter at de tidligere omtalte 50.000 kr. var skaffet tilveje, byggedes det nuværende meget smukke sømandshjem for 80.000 kr. 1. marts 1933 blev det indviet af biskop Rud, der talte over salme 107, 23-32 om Herren, der hjælper dem, som er på havet.

14. juni 1944 oprettes »Frk. A. Rasmussens Legat« til hjælp og opmuntring for trængende danske sømænd. Legatet bestyres af Odense sømandshjems bestyrelse. En del af renteindtægten anvendes nu til delvis lønning af kontaktmænd ved Odense havn.

Odense sømandshjem havde tidligere stået i et ret løst forhold til Indenlandsk Sømandsmission, selv om arbejdet altid var udført ad de samme baner, og man hele tiden havde haft forbindelse med hinanden. 12. januar 1946 vedtog bestyrelsen at lade Odense sømandshjem arbejde i tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission som andre tilsvarende sømandshjem.

Nyborg

Indre Mission holdt i 1902 sit årsmøde i Nyborg. Ved denne lejlighed fik indremissionær Johs. Petersen i Nyborg tilladelse til at samle penge ind til en sømandsstue i Nyborg ved møder i 2 måneder på betingelse af, at hjemmet kom til at sortere under Udvalget for Ynglingeafdelingerne.

Allerede i 1903 nåede man til at købe en ejendom, hvor der indrettedes både ungdoms-, soldater- og sømandshjem. Da Udvalget for Indenlandsk Sømandsmission dannedes i 1905, tilsluttede man sig straks.

Det gik dog kun godt i nogle få år. Vanskelighederne tårnede sig op, og i 1919 solgtes ejendommen. K.F.U.M. købte eget hus, og sømandsmissionen satte de penge, der var tilovers fra den solgte ejendom i K.F.U.M.'s bygning på betingelse af, at sømænd også skulle have adgang til K.F.U.M.'s hus.

Sømandshjemmet i Kerteminde.

Kerteminde

Kerteminde er fiskerbyen blandt Fyns byer. Havnen ligger lunt og godt og centralt for nord- og sydgående fiskeri.

Så tidligt som 1896 stiftedes en stor kvindekreds i byen, for hvilken den flittige præstekone fru Meier var formand til sin død i 1922.

En anonym giver, der er barnefødt i Kerteminde og forstod et sømandshjems betydning, skænkede 5.000 kr. som grundfond til et sømandshjem. Senere skænkedes 2.000 kr. til det samme formål, og siden hjemmet blev bygget, har der stadig været interesse for det hos samme giver.

11. december 1927 blev det lille, hyggelige hjem, der ligger på en særdeles velegnet grund ved havnen, indviet af pastor C. Hornbech, der ud fra Johs. ev. 21, 14-17 talte om ledelse, lidelse og lydighed.

Hjemmet har haft mange vanskeligheder. En tid var det uden bestyrelse, så Indenlandsk Sømandsmission stik mod alle regler selv måtte overtage ledelsen af hjemmet. Det er blevet anderledes, og den nuværende formand er fiskeskipper *Hartwig Pedersen*.

Frk. Mary Nielsen var den første bestyrerinde og var til velsignelse for mangan en forsagt, lille sømand. Ingemann Jørgensen

var i nogle år bestyrer på hjemmet samtidig med, at han var sømandsmissionær i Fyns stift. I den tid samledes mange Kertemindefiskere på hjemmet. Pens. bestyrer på Skagens sømandshjem Borg Hansen og hustru havde derefter nogle gode år i Kerteminde.

Sømandshjemmet ledes fra 1. september 1951 af fru *Helga Sørensen*, hvis mand sejler.

Et sømandshjem på humanitært grundlag

Indenlandsk Sømandsmissions sømandshjem er oprettet med bestemt kristeligt grundlag og sigte, og selvfølgelig ser man helst alle sømandshjem ledet i kristen ånd. Det hindrer dog ikke, at Indenlandsk Sømandsmission glæder sig over hvert arbejde, der gøres til sømandens gavn.

I Assens findes et sømandshjem på rent humanitært grundlag. Det drives af Assens Sømandsforenings Sømandshjems Fond.

Assens Sømandsforening blev stiftet 1890, og dens formål har nærmest karakter af en syge- og hjælpekasse for byens sømandsstand. Medlemmerne er dels aktive, nemlig sømænd og fiskere, dels passive, andre af byens borgere som vil støtte sagen.

Nu afdøde købmand Thorvald Plum, som i mange år var foreningens formand, interesserede sig stærkt for foreningen og for søens folk og syslede med tanken om, at Assens burde have et sømandshjem, hvor de unge fra skibene i havnen kunne holde til i stedet for at være henvist til beværtning og biograf.

1937 oprettedes sømandshjemmet for indsamlede midler. Førstesalen i en ejendom ved havnen blev lejet, og 2 stuer indrettet til sømandsstuer. Resten af lejligheden blev indrettet til en bestyrer. Sømandshjemmet er smykket med historiske billeder med tilknytning til søen og en del smukke skibsmodeller. Selvfølgelig findes der også et billede af bysbarnet Peter Willemoes og hans forældre, alle med rammer af træ fra linieskibet »Prinds Christian Frederik«, med hvilket Peter Willemoes sprang i luften i slaget ved Sjællands Odde 1808.

Sømandshjemmet har været godt besøgt. I den senere tid dog mindre på grund af de forbedrede forhold om bord i skibene, og den ene stue er derfor lejet ud til kontor. Man omgås stadig med tanke om egen ejendom til indretning af sømandshjem og med plads til foreningens mange billeder og minder fra fortiden.

På Marcussens hotel har man en større billedsamling, placeret i 3 sale.

Sømandshjemmet i Assens er altså af sin egen art. Sømandsforeningens nuværende formand og dermed også formand for Sømandsfonden og sømandshjemmet er købmand Frederik Plum.

6. DEN JYDSKE VESTKYST

Den grundtvigske livsbevægelse kom til at præge den danske bonde, den indremissionske vækkelse fik sit største tilhold hos håndværkeren i byen, hos husmanden og fiskeren. En kyndig mand har fremsat denne udtalelse, og der skal nok være noget om det. I hvert tilfælde har Indremission præget vesterhavs-fiskeren. Et stærkt, handlekraftigt åndeligt liv har sat sine spor på disse egne og gør det stadig.

Esbjerg Gammel Havn

»Hjemmet på Gammel Havn har nu med ildskrift sat troens og håbets symbol på sit tårn, og kærligheden kan man finde i hjemmet.« Det var Esbjergs borgmester, der udtalte disse ord ved 50 års jubilæet for sømandshjemmet på Gammel Havn i 1953. Søens folk havde i anledning af jubilæet skænket hjemmet et smukt kors og anker, belyst med neonlys. Om aftenen bringer korset og ankeret bud om hjemmet ikke blot for dem, der færdes ved havnen, men lyser ud over havet.

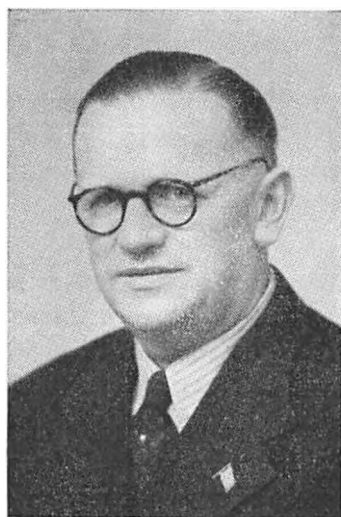
For sømandshjemmets bestyrer Johs. Otto Jensen var det et stort øjeblik, da lyset tændtes for første gang i korset og ankeret. Han gav udtryk for det i bevægede ord. En troende sømand ved, hvad både korset og ankeret betyder, og som bestyrer på sømandshjemmet vidste han, at gerningen samler sig som i et brændpunkt i den kristne tro og det kristne håb, alt gennemglødet af kærlighedens ild.

Johs. Otto Jensen fik kun en kort tid at leve i efter jubilæet. Han døde 13. august 1954. Et betydeligt menneske, som ikke blot fik en velsignet gerning på hjemmet ved Gammel Havn i Esbjerg, men han satte også sit præg på Indenlandsk Sømandsmission ved sit åbne, frimodige væsen og sin klare, bevægede forkyndelse.

En udtalelse af ham er typisk og kan stå som program for alt, hvad der hedder sømandsmission: »Jeg forstår sømandsmissionens

Jens Peter Jensen.

Johs. Otto Jensen.

gerning sådan, at vor fornemste opgave er at være den kristne menigheds udrakte hånd til søens folk, at vi, om jeg må sige så må være vor kirkes klokke, der minder om aldrig at glemme vor dåbs nåde og at komme til Gud. Derfor har vi sømandshjem og sømandskirker, og det er derfor, vi kommer fra disse steder til vore søfolk om bord i skibene, at det største for os alle, og også for vore sømænd, aldrig må glemmes, men virke i os til hjælp i livets hverdag og til vor evige frelse.«

Rask skal det gå! Det er Esbjergs slagord. Og rask er det gået. Fra nogle ensomme huse, der fjælede sig i klitterne, er Esbjerg vokset op til en driftig, handlekraftig by. Havnen er Danmarks udfaldsport mod vest.

Sidst i 1890erne gik store åndelige vækkelser hen over Esbjerg og satte sit åndelige præg på byen. Det er ikke forandret med årene. At den store fiskerbefolkning også kom med i det nyvakte liv, blev en naturlig ting.

Indre Missions bestyrelse ansatte 1896 S. M. Hodneland som indremissionær i byen med den særlige opgave at arbejde blandt fiskerbefolkningen. Da Vilh. Rasch blev ansat 1897, knyttede han, som rimeligt var, straks forbindelse med Esbjerg. Sammen med de troende fiskere lagde man planer om at få rejst et sømandshjem.

En aften sad en lille flok fiskere sammen og drøftede det triste i, at fremmede fiskere ikke havde noget sted at gå hen. Søren Kloster faldt ind i samtalen: »Ja, det er jo godt nok med al den snakken. Det var bedre, om vi vidste, hvad vi ville. Lad os få papir og blyant.« Den aften tegnedes de første 800 kr. til sømandshjemmet. Summen voksede hurtigt, og man henvendte sig til havnefogden, der udpegede den for et sømandshjem bedst egnede grund lige over for trafikhavnen.

Fiskerne indsamlede selv 4000 kr. Andre Esbjergborgere gav 3000. Fra en fiskehandler i Hamborg kom 500 kr. 300 kr. fra England og Amerika. Kronprinsesse Louise gav sin part, og fiskerne fra Blaavandshuk til Skagen samlede gaver ind. 13. december 1903 indviedes hjemmet af Ribebispen Gabriel Koch med ordet fra Johs. 12, 19: Se, alverden går efter ham. Om aftenen var der festgudstjeneste, hvor Indre Missions formand, provst F. Zeuthen, og Vilh. Rasch talte. Hjemmet kostede 32.000 kr. Det er siden blevet udvidet og moderniseret 3 gange og er nu et smukt og hyggeligt sømandshjem.

Hjemmets første bestyrer var styrmand Jürgensen fra Rønne. Da han kort efter overtog ledelsen af fiskerskolen, der fik lokaler på sømandshjemmet, blev Kynde og hustru, kendt og elsket under navnene »papa« og »mama«, bestyrerfolk. De to rare mennesker gjorde en betydelig indsats til 1917. Wienberg afløstes i 1927 af diakon H. Gorridsen, tidligere fisker fra Taulov, som i 1929 forflyttedes til det nye hjem ved fiskerihavnen, hvorefter Johs. Otto Jensen og hustru tiltrådte.

Allerede i marts 1907 stiftedes den første Sømandsmissions K.F.U.M. Dens opgave blev at bringe Guds ord ud til skibene. Man samledes søndag morgen til en bedestund på hjemmet og gik så frimodigt ud med sit vidnesbyrd og sin indbydelse. Dette arbejde fortsættes stadig, ikke blot i Esbjerg, men også i andre havnebyer i vort land.

Ved tiårsfesten på hjemmet rejste en ældre dronker sig, tidligere værtshusholder, havnens værste svøbe, og takkede hjemmet for dets gerning. Han var nu begyndt som fisker, men var også begyndt at leve et helt andet liv.

I tidens løb er der sket mange revolutioner i menneskers liv på sømandshjemmet. Der har været vækkelsestider, hvor der ikke

*Esbjerg
gl. havn.*

var plads til alle dem, som hungrede efter livets ord, og hele familier er gået ind i Guds rige.

Ved 25 års jubilæet i 1928 talte provst Biering, som i sin tid var den første sognepræst ved Zionskirken og en kort tid også hjemmets formand. Ligeledes talte den 83-årige provst ved 50-års-jubilæet i 1953 for 7-800 mennesker i missionshuset med ungdommelig styrke over salme 89: Saligt det folk, som kender frydesangen.

Bestyrer Joh. Otto Jensen dekoreredes ved 50 års jubilæet med fortjenstmedaljen i sølv. Efter hans død bestyres hjemmet af hans hustru fru *Marie Jensen*.

Esbjerg Ny Havn

Esbjerg er indtil nu den eneste søkøbstad i Danmark, som har 2 sømandshjem. Det viste sig nemlig meget tidligt, at det var for lidt med det ene hjem ved Gammel Havn. I 1914 begyndte man at planlægge et hjem ved fiskerihavnen. Krigen standsede imidlertid virkeliggørelsen af planerne, men man sikrede sig en ganske fortrinlig grund lige over for auktionshallen.

I 1919 begyndte man så småt med en filial af det gamle hjem. Filialen indviedes af provst G. Roesen med Esaj. 42, 10: Syng Herren en ny sang, havet og dets fylde skal juble, fjerne strande og de, som bebor dem.

Filialen viste sig snart utilstrækkelig og afløstes 1927 af det nuværende smukke Esbjerg ny Sømandshjem. Det indviedes 6. marts 1927 af pastor Asschenfeldt-Hansen over Es. 59, 1-12 om Herrens

arm, der ikke er for kort til at frelse. Hjemmet kostede 165.000 kr., hvoraf fiskerne selv havde ydet 30.000 kr. Den meget rummelige restaurationshal har i tidens løb været fyldt med mange gæster, fiskere og andre, som besøgte fiskerihavnen.

Til 25 års jubilæet i 1952 blev hjemmet meget smukt restaureret og moderniseret. En indsamling til dette formål gav 40.000 kr., en anerkendelsesværdig indsats, og hjemmet var fyldt med 500 gæster.

Sømandshjemmene i Esbjerg har stadig en stor opgave at fylde. Sømandshjemmet ved Trafikhavnen tager sig væsentligst af de ankomne skibe, medens hjemmet ved Fiskerihavnen tager sig af fiskekutternes besætninger. Kutternes antal løber op i flere hundreder, og besætningerne svarer dertil.

Det kan ikke været andet end, at havet stadig kræver sine ofre blandt så talrig en fiskerbefolkning. Hvert år ved nytårstid minder radioudsendelsen fra Zionskirken om, hvad det koster en by at have et så stort antal af sine borgere på havet. I 1937 mindedes alene 38 fiskere, som havet tog i en oktoberstorm. Esbjerg er, som ingen anden by i Danmark, enkernes og de faderløses by.

Krigens tunge år forhøjede ulykkernes tal. Men midt i mørket tænder Gud sit lys. 3 fiskere fandt man med foldede hænder. Disse hænder havde så mange gange før været foldede i livets medgang og modgang. Nu havde disse mænd foldet deres hænder for sidste gang og befalet deres sjæle til den trofaste Gud. Eller den unge fisker, hvis skib var blevet minesprængt, og nu lå ude

*Esbjerg
ny havn.*

i bølgerne og sang sig ind i døden: Kimer himmelklokker, der er fest i dag.

Begge sømandshjem i Esbjerg sorterer under een bestyrelse. Den nuværende formand er sognepræst *K. Brask* ved Zionskirken. Kutterfører *J. P. Jensen*, en af Esbjergs stoute førerskikkelser og til sin død medlem af Sømandsmissionens hovedbestyrelse, var formand fra 1928 til 1946.

Bestyrer *H. Gorridsen* og hustru prægede hjemmets gerning fra 1929 til 1949, hvorefter *G. Riecks-Petersen* og hustru overtog arbejdet.

Ringkøbing

3 unge fiskere fra Klitten var i påsken 1918 på besøg i Ringkøbing. Inden de sejlede hjem, var de faldet ind i et værtshus, som lå ved havnen, og på hjemvejen druknede de alle 3. Klitboerne sagde til hinanden, at nu skulle det være slut med det værtshus, som længe nok havde været dem en torn i øjet. Et udvalg af havboerne rejste ind til Ringkøbing, købte værtshuset og indrettede det til sømandshjem. Det blev indviet 14. september 1918 af forstanderen for Fiskeskipperskolen i Esbjerg, kaptajn *Sigurdsson*, ud fra *Math. 5, 16*: Lad således eders lys skinne for menneskene, at de må se eders gode gerninger og ære eders fader, som er i himlene.

Man havde ganske vist tidligere gjort sig sine tanker om et sømandshjem i Ringkøbing, da man forment, at kanalgennebruddet ved Hvide Sande ville forbedre fiskeriforholdene til gavn for Ringkøbing by; men denne begivenhed fremskyndede sagen.

Ringkøbing sømandshjem gjorde sin nytte, men det fik en hård tilværelse. Hjemmet var købt dyrt, men med stor opofrelse bar sømandshjemmets venner både i byen og ude langs med fjorden hjemmet igennem trange tider.

Åbningen af kanalen i 1931 viste sig ikke at være til gavn for Ringkøbing havn, hvad fiskeri angik. Og Ringkøbings håb om opblomstring skuffedes også. Bebyggelsen samlede sig om Hvide Sande, og man blev snart klar over, at der måtte bygges et sømandshjem derude. Det skete også og for at hjælpe Ringkøbing, delte man broderligt sit overskud med dette hjem.

Det gavnede dog ikke. Ringkøbing sømandshjem sygnede hen, og 1. oktober 1938 blev hjemmet solgt med en stor gæld. Ven-

nerne stod mandigt sammen og var enige om, at det var en æres-sag at få denne gæld ud af verden. Det tog nogle år, men så var gælden også betalt.

Hjemmets formand var lærer S. Veilgaard, Klegod, og kasserer var fiskeribetjent S. J. Sørensen, Ringkøbing.

Hvide Sande

»Under indvielseshøjtideligheden sad jeg og så op mod det skønne alterparti med det enkle trækors. Jeg lagde da mærke til, at i korset var der en revne. I korsets revne vil jeg skjule mig med al min synd og skyld.« Det var kirkeminister fru Bodil Koch, der udtalte disse ord ved en sammenkomst på sømandshjemmet efter Helligåndskirkens indvielse i Hvide Sande. Det var ord, som sank dybt i klitboernes hjerte, og som sent vil glemmes. Kirkeministeren fik lykke til at udtrykke det, som bor i mange hjerter blandt havboerne ved Hvide Sande og på Klitten.

I adskillige år var Ringkøbing fjords udløb ved Nymindegab. Det var meget uheldigt, for ved storm og højvande oversvømmedes mægtige arealer. Efter mange års overvejelser enedes man om at lave et udløb midt på Holmslands klit, hvorved man regnede med at få mere konstant vandstand i fjorden. Her havde tidligere været et udløb. 3. marts 1900 åbnedes udløbet. Det var kun en smal rende, oppumpet af vandbygningsvæsenet, men uden sikring af nogen art. Oversvømmelserne og ødelæggelserne blev større end før, og 22. maj 1915 lukkedes udløbet igen. Åbningen og lukningen kostede 3 mill. kr.

I årene 1929-1931 tog man fat igen efter mange drøftelser, men denne gang skulle Ringkøbing fjord sikres med sluser ved fjordsiden og moler ved havsiden. Det kostede 5 mill. kr. 30. august 1931 etableredes forbindelsen mellem hav og fjord.

Med udløbet ved Hvide Sande kom fiskekutterne med det samme. Et par enkelte træhuse opførtes i sommeren 1931, og blandt fiskerne taltes der snart om at få et sømandshjem. Allerede en måned efter åbningen holdtes et møde derom, hvor Vilh. Rasch var til stede. Man enedes om, at sømandshjemmet skulle bygges. Sognepræst C. Sørensen i Aargab blev valgt til formand og fiskeskipper Otto Heide til kasserer.

29. maj 1932 indviedes det første sømandshjem med plads til 150 mennesker i restauration og spisestue. Det var bygget af træ

Hvide Sande sømandshjem.

efter vandbygningsvæsenets krav og kostede 10.000 kr. Klitten havde selv samlet 3.000 kr. ind, 1000 kr. kom fra Esbjerg sømandshjem, andre 1000 kr. fra venner i Esbjerg og 500 kr. fra Indenlandsk Sømandsmission. Sognepræst Sørensen indviede hjemmet ud fra Salme 32, 7: Du er mit skjul, du bevarer mig fra angst og omgiver mig med frelsens jubel. Over 500 mennesker havde givet møde, hvoraf halvdelen måtte stå udenfor. I havnen lå 40 flagsmykkede kuttere.

Snart måtte man til at tænke på at udvide. Der byggedes til, og 7. februar 1937 genåbnedes hjemmet. Det slog dog slet ikke til. I 1941 var hjemmet besøgt af 38.405 gæster.

Vandbygningsvæsenet havde nu givet tilladelse til, at der måtte bygges af sten, og et projekt blev fremskaffet til 153.000 kr. En justitsministeriel tilladelse til en indsamling i Ringkøbing amt, Esbjerg og Thyborøn i maj 1942 indbragte 57.000 kr. Under de ugunstige forhold under besættelsen enedes man imidlertid om at udskyde byggeriet til senere, og hjemmet blev da også beslaglagt af den tyske værnemagt.

Først i 1949 kom man så vidt, at man igen kunne tænke på et nyt sømandshjem. Desværre blev man nødt til at skære projektet ned og nøjes med at bygge i tilknytning til den gamle træbarak.

Det nedskårne projekt kom alligevel op på 425.000 kr. I gaver og indsamlinger havde man 178.000 kr. Ved Indenlandsk Sømandsmissions hjælp og ved lån blev man dog i stand til at bygge. Det store, smukke sømandshjem med 32 værelser, restaurationslokaler, bestyrerlejlighed, alt moderne indrettet, rejste sig på en central plads i Hvide Sande, der nu er blevet en hel by. 26. april 1953 indviedes hjemmet under stor festlighed af generalsekretær, pastor Eilschou Holm med ordet fra Esaj. 42, 10: Syng Herren en ny sang, I, der farer på havet! Der blev talt af den hollandske minister van Luden, fiskeriminister Ree, justitsminister Helga Petersen og hjemmets formand Otto Heide.

Hvide Sande sømandshjem havde den glæde og ære at få besøg af kong Frederik og dronning Ingrid 10. september 1953. Kongeparret havde udtalt ønsket om at se den mindesten, der var rejst af den hollandske regering over de 5 redningsmænd, der druknede i december 1951 under forsøget på at komme den hollandske sandpumper »Kinhem« til undsætning, da man formentede, den var i havsnød, samt hilse på de omkomnes efterladte. I den anledning var der reception, som blev holdt på sømandshjemmet. Kongeparret udtrykte deres glæde ved at se så smukt et sømandshjem.

Klitboerne evnede dog ikke blot at rejse et sømandshjem ved Hvide Sande, men også en kirke. Under navnet Helligåndskirken blev kirken indviet i pinsen 1954, ved hvilken lejlighed kongeparret også var til stede.

Sømandshjemmet er samlingsstedet for klittens folk. Alle mulige møder holdes på hjemmet både for børn, unge og ældre, og den ene vækkelse efter den anden er i tidens løb gået hen over egnen. Ustandselig fyldes lokalerne af fiskere både de hjemlige og de fremmede. Restaurationen kan tage mange til spisning, og sættes lokalerne i forbindelse med hinanden, er der plads til adskillige hundrede. Det viste sig at kunne slå til, da Broderkredsen på Havet i november 1954 holdt sit første årsmøde i Hvide Sande.

Sømandshjemmet i Hvide Sande fylder en stor plads. Kun var det at ønske, at der kunne blive mulighed for at sløjfe træbarakken, så sømandshjemmet blev helt udbygget.

Sognefoged *Otto Heide* er hjemmets formand. Han afløste Anders Simonsen, som gjorde et stort arbejde for sømandshjemmet. *Peter Christensen* og hustru er hjemmets bestyrerfolk. Samtidig

med at Peter Christensen var lærer i Hvide Sande, bestyrede han det første sømandshjem fra december 1932 til 1. december 1935. Han helligede sig da lærergerningen, og Knud Ottosen og hustru bestyrede hjemmet. Peter Christensen kunne dog ikke undvære sømandsmissionsarbejdet. Han tog sin afsked som lærer og blev bestyrer på Gilleleje sømandshjem 1. juli 1946. Det varede til 1. maj 1947. Peter Christensen og hustru drog igen til Hvide Sande, og så var de kommet hjem igen.

Thyborøn

I stormnatten 21. november 1893 druknede 26 fiskere fra Harbøre, 13 fra Agger og enkelte andre længere nordfra. Det gav anledning til, at redningsdamperne »Vestkysten« og senere »Vesterhavet« blev bygget. Begge redningsdampere fik station ved Thyborøn, lå opankret på reden og havde forbindelse med land ved signaler. På dette tidspunkt var der kun et lille grønmalet telefonhus på stedet samt en lille anløbsbro.

1915 blev der bevilget 140.000 kr. til bygning af en havn i Thyborøn. Denne havn har fået en meget stor betydning dels som fiskerihavn dels som nødhavn. Den stærke strøm gennem kanalen bevirker, at bråddet bliver taget af søerne. Havnen er udvidet flere gange og har nu 150 hjemmehørende kuttere. Der bor ca. 2000 mennesker i Thyborøn. Kirken er indviet 1908 og udvidet 1935.

Da tanken om at bygge havn blev fremsat, fandt man det ganske naturligt, at der også måtte bygges et sømandshjem. Alle-rede 1. april 1916 holdt Vilh. Rasch møde om sagen på Thyborøn. Han fik en kollekt på 41,50 kr, grundlaget for Thyborøn sømandshjem. Der dannedes en bestyrelse med Chr. A. Rønn som formand.

Staten stillede en fortrinlig grund til rådighed, og 4. juni 1917 indviedes hjemmet af sognepræst Berthelsen, der talte over Salme 68, 20: Lovet være Herren fra dag til dag! Hjemmet kostede 34.000 kr., hvoraf de 15.000 var kommet ind i gaver. Indenlandsk Sømandsmission gav et rentefrit lån på 10.000 kr.

Frk. Käthe Sørensen fra Lemvig sømandshjem blev antaget til bestyrerinde. 5 år senere i 1922 holdt hun bryllup med sekretær Vilh. Rasch. Brylluppet blev holdt på sømandshjemmet. Hjemmet fik en ny frk. Sørensen til bestyrerinde, denne gange fra

Thisted sømandshjem. Hun giftede sig samme år med kutterfører Otto Christensen. De tjente sømandshjemmet i mange år, indtil fru Maren Christensens kræfter ikke mere slog til. Siden 1. april 1946 har *Olaf Jensen* og hustru bestyret hjemmet. De kom fra sømandshjemmet i Nykøbing, Falster.

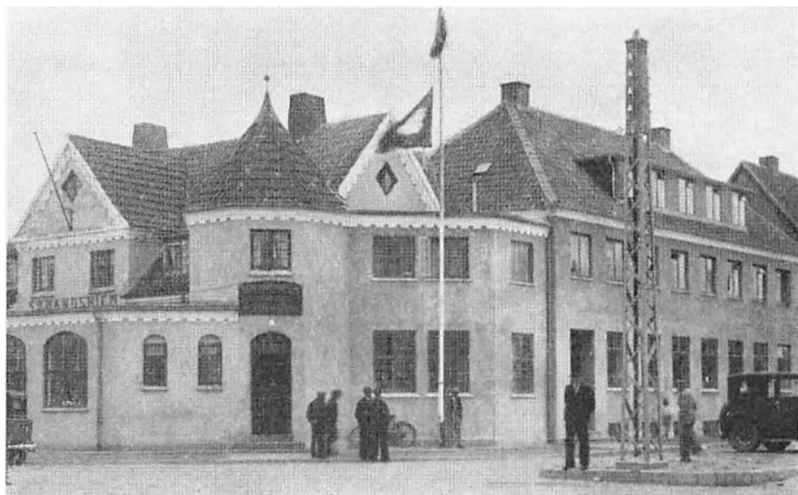
1927 moderniseredes hjemmet, og der indlagdes centralvarme. 1929 døde Chr. A. Rønn, en stout og særpræget fiskerskikkelse med stor autoritet på Vestkysten. Han efterfulgtes af fisker og sognerådsformand Erik Tudborg, som har været med fra den første begyndelse. Erik Tudborg, som døde i januar 1955, var af samme støbning som Chr. A. Rønn. Begge har været skattede medlemmer af hovedbestyrelsen. Siden 1929 har lodsformand *A. C. C. Wegeberg*, der er formand for Broderkredsen på havet, været kasserer.

For tredje gang blev hjemmet moderniseret og udvidet. Denne gang med en stor tilbygning, der kostede 60.000 kr. Fra missionær dr. Nielsen i Kina modtog man en gave på 500 kr. Han ville også gerne være med. I sin tid havde han nemlig arbejdet ved høfderne ved Harboøre for at tjene til sit lægestudium, og der var mellem ham og beboerne knyttet bånd for livet. Sognepræst A. Andreasen indviede hjemmet 23. januar 1938 med ordet fra 1 Pet. 4, 10: Eftersom enhver har fået en nådegave, skulle I tjene hverandre dermed.

I nogle år var der fiskeskipperskole i nogle af lokalerne, ligesom Lemvig bank stadig har filial i bygningen.

Åndeligt og timeligt har der været grøde over Thyborøn sømandshjem. Vækkelser er fra tid til anden gået hen over befolkningen og haft sit udgangspunkt på sømandshjemmet. Man har fået råd til at række en hjælpende hånd til andre sømandshjem. Hvad er vel også rimeligere end, at det ene sømandshjem hjælper det andet, når der er behov for det, en oprindelig tanke i Sømandsmissionen. Thyborøn har hjulpet både Hirtshals, Helsingør, Hvide Sande og Vesterø og det ikke blot een gang men flere gange.

I 1950 foretoges den fjerde og sidste udvidelse. Den kostede ikke mindre end 151.000 kr. En kassebeholdning på 50.000 og et overskud på det ordinære regnskab på 20.000 kr. hjalp svært. 20. november 1950 genindviedes hjemmet med de 14 nye værelser

Thyborøn sømandshjem.

af sømandspræst Eilschou Holm ud fra ordet i Johs. Åb. 3, 8: Se, jeg har givet dig, at der foran dig er en åben dør.

Dengang Thyborøn havn i 1915 påbegyndtes, og der blev gjort en indsats for at få sømandshjemmet bygget, rettede distriktsingeniøren en forespørgsel til Vandbygningsvæsenets ingeniørkontor i Esbjerg, om en sådan indretning var påkrævet og fik til svar: »Absolut ja!« Siden den tid er en strøm af søfolk og fiskere - og af Vandbygningsvæsenets folk - gået ind og ud ad sømandshjemmets døre. Sømandshjemmet, som ligger på en central plads i Thyborøn, indtager også på andre måder en central plads i Thyborøns liv.

7. LIMFJORDEN OG NORDJYLLAND

Limfjordens gennemfartsvandvej betød i sin tid uhyre meget for søkøbstæderne ved dets bredder. Med den store og nemme lastbiltrafik har havnene imidlertid mistet en stor del af deres betydning. Der er derfor ingen steder i vort land, der kan fremvise så mange nedlagte sømandshjem som Limfjordens byer.

Det er dog en ganske naturlig ting. Sømandsmissionen bygger ikke sømandshjem for sømandshjemmenes, men for sømændenes skyld.

Lemvig

En norsk sømand Tobias Adriansen besøgte i årene 1850-60 jævnlig Lemvig. Hans frimodige vidnesbyrd medvirkede til det åndelige livs frembrud i Lemvig og var samtidig kaldende over for sømandsmissionens opgaver. Et synligt resultat var en arv på 5000 kr., som i rette tid skulle anvendes til et sømandshjem.

Det varede dog længe, inden der kom sømandshjem i Lemvig. Et lille Blå-Kors hjem, som var oprettet i 1906, overgik 31. maj 1911 til Indenlandsk Sømandsmission. Det havde på mange måder trange kår, indtil P. Kastberg og hustru overtog det i 1921. De fik hjemmet rettet op. 1928 forflyttedes P. Kastberg til Aalborg sømandshjem og afløstes af skipper Lars Kirk og hustru.

Besættelsestiden var hård ved Lemvig sømandshjem og alt kom i forfald. Allerede i 1942-43 tog man fat med en indsamling blandt søfolk, fiskere og andre interesserede og skaffede 12.000 kr. 1944 foretoges en omfattende ombygning og modernisering til 25.000 kr., så sømandshjemmet nu er tiltalende og smukt.

Gennem 30 år gjorde sagfører P. Abildgaard som formand og gartner C. Østergaard-Hansen som kasserer et stort arbejde for sømandshjemmet.

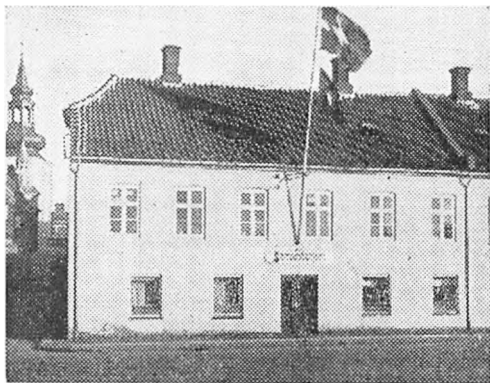
Bestyrer Lars Kirk, som havde stor andel i ombygningen 1944, døde i 1945. Hans hustru fru *Marie Kirk* har fortsat gerningen.

Fisker Lars Flyvholm var formand fra 1939 til 1954. Den nuværende formand er tømmerhandler *P. Skau*.

Struer

Indremissionær P. C. Poulsen måtte efter stridigheder med Indre Missions bestyrelse udtræde af Indre Missions tjeneste. En del tilhængere, særligt fra Thy, fulgte P. C. Poulsen i bruddet med Indre Mission, og der oprettedes en lille frimenighed. Den stod i forbindelse med den bornholmske præst og vækkelsesprædikant P. C. Tranberg, der lejlighedsvis besøgte frimenigheden som dens præst.

Kredsens virkelig leder var imidlertid P. C. Poulsen, der på sin gård i Ørum havde indrettet en forsamlingsal eller kirke, hvor han betjente den lille frimenighedskreds med dåb og nadver og ordets forkyndelse. Om han har fået nogen indvielse hertil af Tranberg, har ikke kunnet lade sig efterspore.

Lemvig sømandshjem.

Efter at være flyttet til Struer, oprettede P. C. Poulsen sømandshjemmet »Tranbergs Minde« i Søndergade. Grundfonden til hjemmet bestod i en gave fra fru Tranberg, en ejendom på Bornholm, der blev solgt. Da udbyttet overgik til P. C. Poulsen til fri afbenyttelse, anbragte han det i sømandshjemmet, som han selv bestred til sin død i 1930.

P. C. Poulsens arvinger overdrog bygningen i Søndergade til Indre Missions samfund i byen, der prøvede på at bestyre hjemmet dels som sømandshjem dels som afholdshotel. 1936 forhandles med Indenlandsk Sømandsmission om overtagelse af hjemmet. Det førte ikke til noget resultat. 1939 afhændedes hjemmet, der var ret forfaldent.

Skive

Skive havn ligger et par kilometer fra byen. I mange år regnede man ikke med nogen større virksomhed på havnen, men den første verdenskrig bragte en forandring. Fra mange sømænd kom der opfordringer til at tænke på et sømandshjem også ved Skive havn.

Der blev nedsat et udvalg med købmand Joh. Petersen som formand og købmand Mellerup som kasserer. Efter en gudstjeneste i oktober 1924 ved sognepræsten og Vilh. Rasch begyndtes en indsamling i byen. Af byrådet fik man anvist en fortrinlig byggegrund, og 16. oktober 1927 indviedes sømandshjemmet af pastor Asschenfeld-Hansen, der talte over Jakobs drøm fra 1. Moseb. 28. kap. og udtalte ønsket om, at hjemmet måtte blive et Bethel for sømændene. Der var 700 mennesker med til ind-

vielsen. Nogle hundrede fik plads i lokalerne, resten måtte nøjes med at stå ude i haven og følge med, som de bedst kunne.

Til bestyrerinde på hjemmet blev antaget frk. *Anna Kjemtrup*, der tidligere havde været knyttet til Aalborg sømandshjem. 1928 blev hun gift med skipper *G. V. Hansen*, og de to mennesker har siden den tid øvet en solid og god gerning på Skive sømandshjem.

Som så mange andre steder, hvor arbejdet kom ind i en god udvikling, blev pladsforholdene for små for hjemmet. 1946 foretoges en indsamling til hjemmet i Skive og opland, som gav 36.000 kr. Udvidelsen har dog stadig ladet vente på sig, skønt der hele tiden har været arbejdet med planen, og man må håbe, at arbejdet snart kan komme i gang.

Alt imens der arbejdes blandt sømændene ved indbydelser og bladuddeling på havnen, andagter og fester på hjemmet, holdes der også på grund af hjemmets beliggenhed særlige møder i vintermånederne for de folk, der bor ved havnen, lige som børnene indbydes til søndagsskole.

Formand for sømandshjemmet er snedkermester *Peder Pedersen*.

Sømandshjemmet i Skive

Nykøbing Mors

Som fører af galeasen »Anna Caroline« vidste skipper I. C. Mouritzen, hvad det betød at være i fremmed havn som sømand. Han havde nydt godt af mange sømandshjem, så da han slog sig ned i Nykøbing, Mors, som havnefoged, blev det et af hans livsmål at få indrettet et sømandshjem i sin by. Han længtes også efter, at Guds rige skulle komme til hans standsfæller.

I 1912 lykkedes det at erhverve en velegnet ejendom i Ringgade ved havnen for 24.000 kr. Den 7. september samme år blev hjemmet indviet af Vilh. Rasch, der talte ud fra Jerem. 1, 12: Jeg vil våge over mit ord. Der var så mange mennesker til stede, at man også måtte bruge den pyntede gårdsplads som festsal. Som bestyrerinde ansattes køkkenjomfruen fra sømandshøjskolen frk. Anna Tharri, der i mange år gjorde tjeneste på hjemmet.

Sømandshjemmet havde i en årrække godt besøg og havde en stor plads i hjerterne. Men det ebbede stadig ud med sejladsen, og 1. september 1941 enedes man om at lukke hjemmet på grund af svigtende trafik på havnen. Der dannedes en ny bestyrelse med pastor K. Østergaard som formand. Hjemmet indrettedes med lejligheder, men dog således, at der stadig blev drevet den fornødne sømandsmission. Lagerforvalter M. Mortensen, som havde været med fra hjemmets start, forestod dette arbejde.

Senere blev hjemmet overdraget til K.F.U.M. og K.F.U.K i byen efter at der var udbetalt 8.000 kr. til Indenlandsk Sømandsmission. K.F.U.M. og K.F.U.K. lovede at formidle et vist arbejde blandt søens folk i havnen, hvilket også til stadighed sker.

Thisted

Thisted er Vilh. Rasch's fødeby, og han ville meget gerne, at også Thisted kunne få et sømandshjem. Sømandshjemmet kom også, men foranledningen var ikke efter Vilh. Rasch's ønske. Der skete nemlig det, at en yngre skibsfører, der havde været elev på sømandshøjskolen, kom galt af sted på grund af værtshusene ved havnen. Denne begivenhed bevirkede, at det, som man længe havde gået og tænkt på, blev ført ud i livet.

En større ejendom i nærheden af havnen blev købt for 25.000 kr. De nødvendige midler kom som gaver og rentefri lån. Alene fra Klitmøller, hvor Indenlandsk Sømandsmission altid har haft

en stor plads i hjerterne, kom 6400 kr. 1. december 1916 indviedes hjemmet af Vilh. Rasch.

Bestyrerne på hjemmet skiftede tit. Det er aldrig af det gode, og det var det heller ikke her. Da man stod over for det sjette bestyrerskifte, kom der en køber til hjemmet, og det blev solgt. Overskuddet på 5000 kr. blev henlagt, om der ad åre skulle vise sig en vej til igen at få et sømandshjem.

1936 forhandlede der om igen at få et sømandshjem i Thisted, men det lod sig ikke gennemføre på forsvarlig måde.

3. januar 1946 samledes bestyrelsen, der bestod af medlemmer både fra Thisted og Klitmøller. Bankbogens pålydende var da vokset til 8.500 kr. Da trafikken på havnen i Thisted stadig var for nedadgående, bestemtes det, at beløbet skulle danne grundfond til et sømandshjem i Hanstholm. Bygges Hanstholm havn ikke, må Indenlandsk Sømandsmission anvende beløbet således, at halvdelen skænkes til et eller flere sømandshjem og halvdelen til Sømandshøjskolen i Svendborg.

I Løgstør har der i en årrække været drevet sømandsmission på den måde, at man fra privat side har åbnet sit hjem for søfolk søndag aften, så de i havnen liggende søfolk havde et sted at gå hen. 1932 skænkedes et beløb på 850 kr. som grundfond til et sømandshjem i Løgstør. Om forholdene bliver sådan, at der bliver brug for et sømandshjem i Løgstør, vil tiden vise.

Aalborg

Der var aftenandagt paa Aalborg sømandshjem, sådan som der altid er andagt på sømandshjemmene, når der er folk tilstede. Da andagten var forbi, rejste en svensk kaptajn sig og bad om ordet. Han fortalte, hvorledes han for ca. 35 år siden som ung sømand var kommet til Aalborg. Daværende bestyrer Groth havde været til velsignelse for ham, så han var blevet en bekendende kristen. Det var med megen bevægelse, den svenske kaptajn fortalte dette ungdomsminde, og det var ham en stor glæde igen at komme på sømandshjemmet i Aalborg og møde den samme ånd.

»Herre, hjemfør vore fangne lig Sydlandets strømme« (salme 126, 4)! Det var de første ord, som den første bestyrelse for Aalborg sømandshjem skrev i forhandlingsprotokollen. Og der fort-

sattes: »Må det være den bøn, der under vort arbejde stadig stiger op til Gud fra hjerter, der uegennyttigt vil tjene ham i denne store gerning.« -

Sømandsmissionsarbejdet i Aalborg begyndte den dag, Vilh. Rasch tiltrådte som lærer på navigationsskolen 1. juni 1893. Han kom lige fra det store ungdomsstævne i København, hvor han havde lagt sømændenes sag frem og bedt om, at den måtte blive en ny gren på det kristelige ungdomsarbejdes træ.

Det begyndte hen ad sommeren med skibsbesøg. Et hjælpeudvalg fra K.F.U.M. blev nedsat. Vilh. Rasch og hans ven bogholder Peter Brandt fra Oliemøllen erhvervede en norsk sjægte. Med den var det let at komme til skibene på reden og i den store havn.

Savnet af lokale begyndte efterhånden at gøre sig gældende. I 1896 fik man et lokale i Slotsgade overladt af havneudvalget for en billig penge, som indrettedes til sømandsstue. 12. december 1896 indviedes sømandsstuen af pastor Anton Pedersen (senere Sudanmissionens stifter), der talte over ordet fra Math. 11, 3: Er du den, der kommer, eller skal vi vente en anden. Vilh. Rasch sluttede med at tale om Paulus' sørejse til Rom. 40 mennesker var til stede.

1897 blev Vilh. Rasch ansat i Indre Missions tjeneste med bopæl i Odense. Ikke længe efter fik K.F.U.M. sit eget hjem i Bernhard Ree's gade, og da det blev vanskeligt at skaffe fornødent tilsyn både med dette hjem og sømandsstuen, enedes det udvalg, der besøgte skibene, om at nedlægge sømandsstuen og indbyde sømændene til K.F.U.M.'s hjem. Meningen var god nok, men sømændene fandt ikke op til K.F.U.M.

M. Hodneland ansattes i 1901 som sømandsmisionær i Aalborg, bl. a. fordi arbejdet var gået i stå. Hodneland androg 1902 Indre Missions bestyrelse om hjælp til oprettelse af en sømandsstue i Aalborg. Sagen anbefalede af biskop Fredrik Nielsen i et forbeholdent brev. Biskoppen ville ikke have sømandsstuen i tilslutning til misionshuset »Tabor«'s bestyrelse. Indre Missions bestyrelse svarede, at hvis biskoppen af en 5 mands bestyrelse ville vælge de 3, ville Indre Mission vælge de 2 og yde 200 kr. om året til hjælp.

Det viste sig imidlertid, at biskoppen intet foretog sig, og in-

gen penge kunne skaffe. Derefter havde biskoppen ikke noget imod, at »Tabor«'s bestyrelse prøvede på at føre sagen igennem. Indre Missions bestyrelse tilbød da på pastor Anton Pedersens opfordring, at de 200 kr. kunne gå til »Tabor«'s sømandsstue.

Der skete alligevel ingenting. Da Udvalget blev dannet 1905, kom man hurtigt til den erkendelse, at landets største provins-havn ikke kunne være uden et sømandsmissionsarbejde. Vilh. Rasch fik besked om snarest at besøge Aalborg. Det viste sig at være så heldigt, at da Vilh. Rasch kom til Aalborg, var etatsråd Kjærs store ejendom i Slotsgade til salgs. Den blev købt for 58.700 kr. Da Aalborg Sparekasse ville give 60.000 i første prioritet, var det ikke vanskeligt at ordne købet. Indenlandsk Sømandsmissions formand pastor C. Hasle kom tilstede, og alt gik i orden.

6. november 1905 samledes en stor skare til indvielsesfest. Stiftsprovst Jacoby indviede hjemmet under biskop Fredrik Niensens forfald. Det skete med ordet fra 1. Moseb. 28, 17: Her er Guds hus og himlens port. Som bestyrer antoges N. P. Harvest, der kom fra Horsens sømandshjem. 1914 flyttede I. B. Groth og hustru fra Aarhus sømandshjem til Aalborg og virkede til efteråret 1919, da han måtte fratræde på grund af sygdom. Det var en god tid for Aalborg sømandshjem.

En urolig periode fulgte. 1920 førte et modsætningsforhold mellem bestyrelsen og Indenlandsk Sømandsmission til, at bestyrelsen nedlagde sine mandater. Man forsøgte at lade sømandshjemmene i Aalborg og Nr. Sundby ledes af en fælles bestyrelse. Det viste sig uigennemførligt. Sidst på året valgtes en ny bestyrelse med købmand V. Johansen som formand og købmand S. Andersen som kasserer. Selv om bestyrelsen ikke helt brød forbindelsen med Indenlandsk Sømandsmission, frasagde man sig dog tilslutningen til Indenlandsk Sømandsmission.

Trafikken på havnen voksede, og der måtte skaffes mere plads. Da man fandt en ombygning for vevelig, afhændedes ejendommen for 125.000 kr. Man havde 90.000 kr. til rådighed, hvortil kom en sølvbryllupsgave fra skibsreder, konsul N. K. Strøyberg og en lignende sum i arvepart fra frk. Langeland.

En grund ved Teglgårdshavnen blev købt af byen for 14.000 kr. Sparekassen trådte til med løfte om 100.000 kr. i første prioritet. To af bestyrelsens medlemmer, murermestrene Poul Nielsen og

*Aalborg
sømandshjem.*

Th. Thomsen fik arbejdet overdraget, og 23. januar 1927 indviede biskop C. Ludwigs det store og statelige hjem på 4 etager. Det skete udfra ordet i 1. Thim. 4, 4-5 om, at alt helliges ved Guds ord og bøn. Ved festgudstjenesten om formiddagen i Vor Frue kirke prædikede Indenlandsk Sømandsmissions formand, pastor Asschenfeldt-Hansen. Hjemmet kostede i alt 235.000 kr. og blev anset for at være et af Europas smukkeste sømandshjem. Nogle klagede over, at det var for flot, så Vilh. Rasch måtte tage til genmæle i »Redningsbåden«.

Sidst på året trådte sømandshjemmet igen i tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission. Man syntes ikke, man kunne undvære fællesskabet. Murermester Th. Thomsen blev formand og bagermester Carl Pedersen kasserer.

Den første bestyrer på det nye hjem var styrmand C. Møller fra Røhmø. Møller var kaptajn på »Carl«, da skibet stødte på et skær i den finske skærgård. 14 mand gik ned. Ved mindegudstjenesten i Holmens kirke var det, at fru Møller bad koncertsangerinde Else Jena om at synge sangen: Kun een dag, eet øjeblik ad gangen. Sangen blev ved den lejlighed sunget ind i alle danskes hjerter.

I årene før den anden verdenskrig stod der særlig glans over julefesterne for sømænd i Aalborg. Da hjemmet var for lille, henlagdes festerne skiftevis til missionshusene »Bethesda« og »Tabor«. En tilslutning af 2-400 sømænd og lige så mange fra byen, gjorde

disse fester til noget enestående. Der blev talt på dansk, tysk og engelsk og ved lejlighed også på andre sprog.

Verdenskrigen var hård ved sømandshjemmet. Bestyrer Henry Jensen og hustru havde en enerverende tid. Til sidst blev hjemmet beslaglagt af den tyske værnemagt. Da befrielsen kom, var det griset til uden lige, og der måtte en hovedreparation til. Ved den lejlighed inddrogtes kontorlokalerne i sømandshjemmet. Lokalerne til sømændene, som tidligere havde været på første sal, flyttedes ned i stueetagen med indgang gennem hoveddøren. Førstesalen omdannedes til værelser, så man ialt fik 48 værelser med 70 senge. Det kostede 150.000 kr. Huset blev genindviet 23. januar 1947.

25 års jubilæet fejredes 27. januar 1952. Ved festgudstjenesten i St. Markus kirke, hvor biskop Erik Jensen forrettede altertjeneste, og formanden og generalsekretæren prædikede, havde Sømændenes og Søfyrbødernes Forbund samt Skipperforeningen sendt deres faner. Om aftenen talte biskop Erik Jensen på hjemmet.

Aalborg sømandshjem er altid fyldt med et myldrende liv, særlig efter at *Ingemann Jørgensen* og hustru, der kom fra Kolding sømandshjem, tiltrådte pladsen som bestyrerfolk 1. januar 1953. Forstander *V. Johansen* fra Aalborg drengeshjem er formand og repræsentant *V. Olesen* kasserer.

Aalborgs store, smukke sømandshjem er i farezonen. Nordjyllands elektricitetsværk, Nordkraft, rykker sømandshjemmet betænkelig nær. Allerede nu er det meget generende, og om få år rykker elektricitetsværket ind på grunden. Sømandshjemmet må nødvendigvis flyttes, og byrådet har anvist en velbeliggende grund. I jubilæumsåret gøres forarbejderne til det nye sømandshjem i Aalborg.

Nr. Sundby

»Hvor det hjem dog præsenterer sig nydeligt! De hvide mure, den smukke gesims med navnet, flaget på hjørnet, de smukke butikker - og når man så tænker på, at det er et forhenværende værtshus, hvorfra der spredtes ulykke og uhygge blandt sømændene, ja, så tænker man næsten på historien om Hvorup mølle uden for Nr. Sundby, hvor gamle kvinder kunne blive malet om og blive til skønjomfruer påny!«

Det var sømandshjemmets formand, provst Carl Nielsen, Nr. Sundby, der skrev således om det nyrestaurerede sømandshjem i 1939. Nr. Sundby sømandshjem har været i kværnen adskillige gange, og hver gang er der kommet en ny skønjomfru for dagens lys.

Sømandsmissionsarbejdet ved Nr. Sundby havn blev varetaget fra Aalborg sømandshjem gennem adskillige år, men efterhånden følte man det uoverkommelige heri. 1. maj 1916 ansattes skibsbygmester Chr. Nielsen fra Marstal som sømandsmissionær i Nr. Sundby. Han tog energisk fat, og 22. oktober 1916 åbnedes et læseværelse. Vilh. Rasch talte ved åbningen.

Et værtshus ved havnen var til stor skade for søfolkene og generede både sømandsmissionen og byen. En fisker, der engang overværede et uhyggeligt optrin, sagde til sig selv: »Det må blive anderledes! Det værtshus må blive et sømandshjem! Det vil jeg gå hjem og bede Gud om!«

Da der klagedes stærkt over det leben, der førtes, købte havneudvalget værtshuset for at overdrage det til Indenlandsk Sømandsmission som sømandshjem. Købesummen var 55.000 kr. Aalborg Sparekasse tilbød en stor første prioritet. Indenlandsk Sømandsmission rådede over et beløb fra Mejeriindsamlingen og satte 14.000 kr. derfra i hjemmet som uopsigeligt, rentefrit lån. Det står der iøvrigt endnu. Der byggedes en etage ovenpå, og 17. november 1919 indviede Indenlandsk Sømandsmissions formand, pastor Asschenfeldt-Hansen hjemmet med ordene fra 2. Kor. 4, 4-8 om lyset, der skal skinne fra evangeliet om Kristi herlighed. Fuldt monteret stod sømandshjemmet i 125.000 kr. Den tidligere omtalte fisker sagde ved indvielseshøjtideligheden: »Så hørte Herren da min bøn om, at det værtshus måtte blive et sømandshjem!«

Bestyrer Chr. Nielsen, der havde givet tegning til huset og selv forestået byggeriet, flyttede til Marstal. I. B. Groth og hustru overtog hjemmet fra 1921 til 1926, hvorefter de afløstes af styrmand E. Nielsen.

Sømandshjemmet kom nu i kværnen, og det for alvor. Limfjordsbroen blev bygget i 1933. Vejen fra og til pontonbroen gik klods op ad sømandshjemmet. Nu blev det isoleret ved brolandingens flytning. De forretningsdrivende flyttede derfra, og sømandshjemmet kom til at ligge i et hul. Man foretog en kost-

bar ombygning med indretning af butikker i stueetagen, der nu var blevet kælderetage, men det lykkedes ikke at få butikkerne lejet ud, og sømandshjemmet kunne ikke klare sine forpligtelser.

Det så sort ud for Nr. Sundby sømandshjem. Kluge folk foreslog at nedlægge hjemmet, men det kunne man dog ikke få sig selv til, da det kom til stykket. Der kom heller ingen købere, da man prøvede på at avertere det til salg. Med hjælp fra kommunen, fra borgere i Nr. Sundby, fra pengeinstitutter og Indenlandsk Sømandsmission bjergedes skuden i havn.

1939 var man kommet så vidt, at der kunne foretages en op-pudsning af hjemmet, ved hvilken lejlighed provst Carl Nielsen skrev stykket om Hvorup Mølle.

Da sømandshjemmet holdt 25 års jubilæum i 1944, medens Palle Hvas og hustru var bestyrerfolk, var man nået til, at der var indlagt centralvarme, rindende vand på værelserne, og det hele moderniseret. Pressen skrev, at Nr. Sundby sømandshjem igen var blevet en smuk skude.

Sidste gang Nr. Sundby sømandshjem kom i kværnen, var i 1954. Brandtilsynet kasserede den gamle trætrappe, der førte op til sømandshjemmet og forskellige andre ting. Man stod faktisk over for enten at nedlægge hjemmet eller bygge det hele om. Man valgte det sidste.

Nr. Sundby sømandshjem har altid haft en god position i sin by, og også denne gang trådte kommunen til. Kommunen købte bagbygningen til sømandshjemmet til nedrivning for at lægge grunden ud til åben plads. Den sum, man fik for bagbygningen samt et statslån på 80.000 kr. og 10.000 fra tipsmidlerne, gjorde det muligt at sikre byggeriet.

En etage blev sat på hjemmet til bolig for bestyrerparret. På første sal indrettedes en hyggelig restauration, læseværelse, et smukt serveringslokale og et gennemført moderne køkken. På anden sal indrettedes 5 dobbeltværelser og 6 enkeltværelser. Det hele kostede 130.000 kr. Og så var der i sandhed kommet en bedårende jomfru ud af kværnen.

Genindvielsesfesten holdtes 15. august 1954. Sømandspræst Eil-schou Holm prædikede ved en festgudstjeneste i Nr. Sundby kirke, og så festedes der på hjemmet hele dagen. Den tidligere borg-mester S. Hyttel bragte byens lykønskning, udtalte sin glæde over det smukke hjem og tilføjede, at Nr. Sundby sømandshjem gjorde

Nørre Sundby
sømandshjem.

så megen gavn, at hvis det ikke fandtes, var man nødt til at oprette det. Indenlandsk Sømandsmissions formand sluttede med at tale over det ord, hvormed sømandshjemmet i sin tid var blevet indviet.

Fiskehandler H. Hyttel var hjemmets formand fra 1919 til 1936. Derefter trådte provst Carl Nielsen til og fandt en af sine store glæder i arbejdet på sømandshjemmet. Provsten havde været med i planlægningen angående den sidste store forandring, men sygdom hindrede ham i at være med for alvor. En alt for tidlig død i foråret 1954 bevirkede, at han ikke fik set planerne virkeliggjort. Malermester H. Hyttel trådte til, gjorde det med bravour og overtog formandshvervet efter indvielsen.

Vaskeriejer J. Kristensen var kasserer ved indvielsen af det første hjem i 1919 og er kasserer endnu. J. Kristensen har gjort alle faserne med både i medgang og modgang og har båret sin part af dagens byrde og hede. Det er den slags folk, Sømandsmissionen agter højt.

Siden 15. maj 1945 har *Holm Andersen* og hustru, der kom fra sømandshjemmet Vesterø på Læsø, været bestyrerfolk.

Hirtshals

Hirtshals havn er et moderne, imponerende ingeniørværk. Ude i det altid urolige for det meste frådende hav ligger denne mægtige havn og byder bølger og strøm trods. Det er et uforglemmeligt syn at se havnen ligge fuld af hundredvis af kuttere. Havnens bygmester ingeniør Fibiger fik med rette sit æresminde på havnebakken.

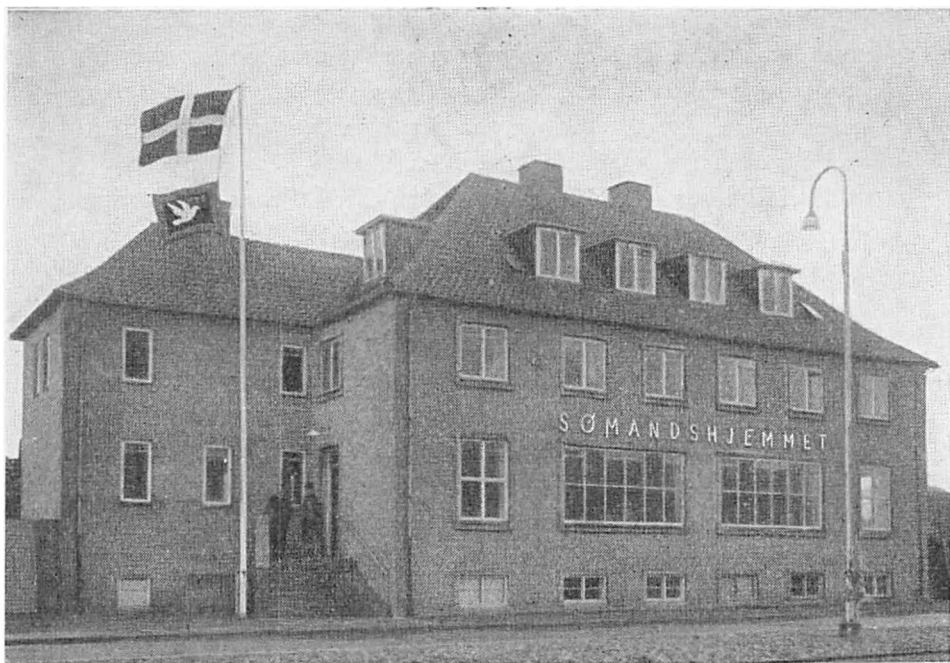
Sidst i 1890erne lå der nogle få forblæste huse i Lilleheden, som det kaldtes. I 2 mands sejlpramme tjentes med besvær til et nødtørftigt udkomme. I begyndelsen af århundredet holdt motorbådene deres indtog, og ved første verdenskrigs begyndelse var der et halvt hundrede huse i Hirtshals.

Så tidligt som i 1846 havde konsul Chr. Nielsen i Hjørring slået til lyd for en havn i Hirtshals. Først 1917 kom loven om havnebyggeriet i Hirtshals, og i 1919 tog man fat. En halv snes år senere var man stort set færdig, men da havnen hele tiden havde været benyttet af fiskerne, fandt ingen officiel indvielse sted. Under og efter den anden verdenskrig har en voldsom udvikling fundet sted. 1939 boede der 1400 mennesker i Hirtshals, i 1954 var der 3350, og udviklingen fortsattes stadig. 1930 indbragtes til havnen 1½ mill. kg fisk til en værdi af 600.000 kr. 1953 indbragtes 40 mill. kg fisk til en værdi af 14 mill. kr.

Vilh. Rasch havde et vågent øje på hver finger, og allerede 1928 slog han til lyd for et sømandshjem i Hirtshals. Der ned-sattes en bestyrelse. Staten stillede gratis en grund til rådighed. Af havnen købtes en træbarak, som havde været anvendt til frokoststue for arbejderne ved havnebyggeriet. Barakken lå imidlertid ret langt borte fra den grund, der var stillet til rådighed. En dag, da det ikke var havvejr, og fiskerne var i land, samlede man hele flokken både danske og svenske og gav dem en hammer i hånden. De rev barakken ned, bar brædderne hen til den udpegede grund og hjalp til med at rejse det første sømandshjem i Hirtshals. Da det hele var færdigt, stod det i 5000 kr. 16. december 1928 foretoges indvielsen af Vilh. Rasch med ordet fra Es. 42, 10: Syng Herren en ny sang, I, som farer ud på havet!

Hjemmet viste sig snart at være for lille, særligt når de svenske fiskere mødte op. Man skiftedes så til at være inde og udenfor. 1930 foretoges en nødtørftig udvidelse, men det kunne ikke slå til.

Allerede i 1935 begyndte man at tænke på et nyt hjem. 1936 tegnedes en skitse til et nyt hjem til 25.000 kr., men man syntes, det var for stor en risiko at bygge til så mange penge. 1939 blev man klar over, at det ikke kunne blive ved med at gå på den måde. Ved overskud på hjemmet, ved en amtsindsamling i Hjørring og Thisted amter, som gav 27.000 kr., og

Hirtshals sømandshjem.

på andre måder havde man efterhånden fået samlet en kapital på 60.000 kr.

Trafikken på havnen var imidlertid blevet så stor, at man nu måtte bygge større end beregnet. Prisstigninger var kommet til, så da man var færdig i 1942, kom sømandshjemmet til at koste 140.000 kr. samt inventar for 13.000. 24. oktober 1943 indviedes det både udvendigt og indvendigt meget tiltalende hjem af Indenlandsk Sømandsmissions formand ud fra 5. Moseb. 33, 27: Den evige Gud er en bolig, og hernede er de evige arme.

Åndeligt og timeligt har der været stor velsignelse over gerningen i Hirtshals. Men rammerne er stadig for små. Det er faktisk sådan, at når der skal spises, må man stå i kø, og ved møder og fester kniber det med plads. Hjemmet kan kun udvides een vej. Tegning til udvidelsen, som vil koste 90.000 kr. har længe været færdig. Der ventes kun på boligministeriets tilladelse til at gå i gang.

Fisker Martin Nielsen og hustru var det første sømandshjem

bestyrerfolk og overflyttedes derfra til Frederikshavns sømandshjem. 1. august 1949 afløste fyrpasser *Niels Samuel* og hustru fiskeskipper *Kristian Hausgaard* og hustru, som i flere år gjorde en god tjenergerning på sømandshjemmet.

Tømmerhandler *Chr. Nielsen* var formand fra starten i 1928 til 1940, hvorefter fiskeskipper *Jørgen Heilesen* overtog denne tjeneste, som han har røgtet særdeles dygtigt.

Mange svenske fiskere søger havn i Hirtshals under deres fiskeri i Nordsøen. Den svenske sømandspræst i Skagen *Nihlén* har arbejdet stærkt for en svensk sømandskirke i Hirtshals med lokaler til de svenske fiskere. Kirken regnes med at blive indviet i foråret 1955.

Skagen

»Sømandshjemmet er fiskernes samlingssted på havnen, her holder fiskeriforeningen sine møder, og her samles man om en kop kaffe, når der bliver et pusterum i dagens slid, så selv om sømandshjemmet er forholdsvis stort, så er det slet ikke for stort.«

Det er en presseudtalelse om Skagens sømandshjem. Sømandshjemmet er stort og præsenterer sig smukt på havnebakken med sine gule mure. Skønnest er det, når Dannebrog og Dueflaget vajer fra flagstangen. Og sømandshjemmet fylder sin plads. Det hører med i billedet af Skagens store havn og den travle virksomhed, som udfolder sig her. Skagen er en af Danmarks største fiskerihavne med ca. 360 kuttere.

Havnen i Skagen blev bygget færdig i 1907. Allerede i 1904 nedsattes et udvalg, der fik som opgave at rejse et sømandshjem i Skagen. Staten stillede en fortrinlig grund til rådighed. Det varede noget, inden den kunne blive gjort fri, og først 28. februar 1909 kunne provst *G. Dresler* fra Frederikshavn indvie hjemmet. Det skete med ordet fra *Johs. Åb. 3, 20*: Se, jeg står for døren og banker.

Hjemmet kostede 19.000 kr., og gaver var indgået fra samfundene i Vendsyssel og fra de svenske fiskere. Alligevel kneb det med at få midler nok. Da henvendte en fisker sig til formanden strandkontrollør *Matthiesen* og tilbød fra sig og sin hustru 100 kr. som lån, der ikke skulle kunne siges op og ikke forrentes. Det var en god idé, og snart strømmede bidragene ind.

Skagen sømandshjem.

Disse uopsigelige, rentefri lån har siden gjort megen gavn inden for Sømandsmissionen.

Godt besøg på hjemmet og en god økonomi bevirkede, at der kunne opføres en tilbygning med en større sal. Den blev indviet 3. januar 1919 af Vilh. Rasch med ordet fra Fil. 2, 15-16 om at være himmellys i verden ved at fremholde livets ord.

Disse ord fik deres opfyldelse nogle dage senere. En storm lukkede de svenske fiskere inde i havnen i 3 dage. I sømandshjemets nye sal holdtes uafbrudt møde fra kl. 9 morgen til 10 aften. Fiskerne klarede det hele selv. Da de stod til søs, klappede lederen formanden på skulderen med ordene: »O, broder, eders nye sal har betalt sig godt. Vi er nu mange flere til at tjene den Herre Jesus, end da vi kom herind!«

1939 fratrådte Marius Ovesen som formand, en post han havde varetaget siden 1914, altså i 25 år. Samme år fratrådte bestyrer Borg-Hansen og hustru, som i 1919 kom fra Vejle sømandshjem. Disse skikkelser vil leve længe i mindet i Skagen.

1944 foretoges den tredje større udvidelse, idet man byggede om og byggede en ny fløj til. Det kostede 104.000 kr. I gaver havde man fået 19.000 kr., ved bortlodning 13.000 kr. og

20.000 kr. af hjemmets kasse. 23. juli 1944 genindviedes hjemmet af Indenlandsk Sømandsmissions formand med ordet fra Math. 8, 23 flg. om Jesus, der gik om bord i skibet.

Den sidste udvidelse af hjemmet foretoges i 1949, da hjemmet holdt 40 års jubilæum. Køkkenet blev udvidet, og der indvandedes 5 nye værelser.

Thomas Jensen og hustru har bestyret Skagens sømandshjem siden 1. december 1953. De kom fra Vesterø på Læsø. Bestyreren udtaler til pressen: »Sømandshjemmet har næsten altid fuldt hus, og ofte kan der være trængsel, når der er stort besøg af udenbys og udenlandske fiskere. Af de sidste er svenskerne i overtal, dem ser vi næsten hver dag, men der kommer også mange nordmænd og iøvrigt fiskere fra hele landet.«

I Skagen arbejdes der med en ny havn. I øjeblikket føres fra sømandshjemmets side forhandlinger med Vandbygningsvæsenet om at få en grund, hvor man vel ikke med det samme vil bygge endnu et sømandshjem, men hvor der kan ligge en bygning, hvorfra fiskerne kan betjenes med kaffe og pølser, et nødvendigt baderum med brusebad og naturligvis opholdslokaler.

I forbindelse med Skagens sømandshjem holdes om foråret afskedsgudstjeneste for de fiskere, som drager på langfart, til Nordsøen, Atlanterhavet, Bahrenshavet, Ishavet, og velkomstgudstjeneste om efteråret, når de vender hjem igen, hvis de da gør det. Tit savnes der nogen. De samme gudstjenester holdes også i Frederikshavns kirke. Stemningsfulde og bevægede gudstjenester, hvor de bortdragende får Guds ord med på vejen på deres farefulde færd.

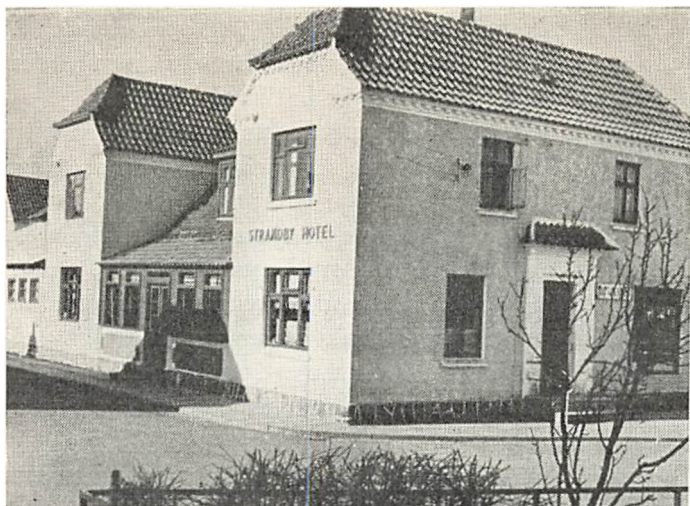
Skagen ligger yderst på pynten, hvor det stundom kan storme vel meget. Skagens sømandshjem har heller ikke kunnet undgå at ligge underdrejet. Men alle storme bliver jo overstået, så skinner solen igen.

1925 byggedes den svenske kirke i Skagen, beregnet på de store skarer af svenske fiskere, som i fiskerisæsonen søger ind i Skagen havn. Pastor Nihlén er for tiden sømandspræst i Skagen. Man arbejder selvfølgelig i god forståelse med hinanden.

Fiskeskipper *Annæus Jensen* er formand for sømandshjemmet.

Strandby

Hvert sømandshjem har sin historie, der fortæller om offer-

Sømandshjemmet i Strandby.

vilje og frivillig indsats af mange gode kræfter. Meget ofte er man begyndt under små kår. Modgang og vanskeligheder har man kæmpet sig igennem. Det var jo ikke for sig selv, men for Herren man stred og til menneskesjæles evige og timelige gavn.

Strandby sømandshjem har også sin historie. Efter at Elling sogneråd i et møde i januar 1953 havde vedtaget at anbefale bevilling til stærke drikke til Strandby Hotel, blev der indledet en forhandling mellem hotelejereren og Indre Missions samfund, som ønskede at afværge spiritusbevillingen, om salg af hotellet.

En indsamling i Strandby gav i løbet af få dage 15.000 kr. For byens og særlig for de unges skyld ville man have den spiritusbevilling væk. På et møde sammen med Sømandsmissionens generalsekretær vedtog man at købe hotellet for 70.000 kr. og lade det som en selvejende institution gå ind i tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission som de andre sømandshjem. Navnet skulle være »Strandby Hotel og Sømandshjem«.

Den nedsatte bestyrelse malede og tapetserede selv hjemmet med hjælp fra andre interesserede. Bestyrelsens hustruer skiftedes til at passe hjemmet, bage brød, servere kaffe m. m., indtil det hele var i orden, og en bestyrer kunne tiltræde.

Sømandshjemmet indviedes 10. maj 1953 af provst Waage-Beck, Skagen, med ordet fra Jak. 1, 22 om at være ordets gørere,

ikke blot dets hørere: »Hvert år rejses der rundt om i Danmark nye, store bygninger til såkaldte almennyttige formål. Mange er større og flottere end hjemmet her, men det er vort håb og vor bøn, at der i kommende dage må være forbindelse mellem jord og himmel i dette hus, og at den største skønhed ved huset må bestå deri, at Guds ånd får lov til at forvandle mennesker her. Eller sagt på en anden måde: Vi ønsker, at mennesker, som kommer herind, både får ordet at høre så rent og klart, at de kan forstå meningen og får lyst til at gøre derefter.

Vi ønsker, at gerningen, der skal øves her, ikke blot bliver nogle medmenneskelige vernetjenester, hvor man giver lys og varme og kaffe til rimelige priser, men at den bliver en aposteltjeneste, bestående i at vise mennesker hen til den levende Gud.«

Fiskeskipper *Ejner Nørgaard* og hustru tiltrådte bestyrerpladsen på hjemmet 15. juli 1953. Fiskeskipper *Tage Jørgensen* er formand.

Frederikshavn

Sømandshjemmet i Frederikshavn holdt 50 års jubilæum 6. august 1944. Aftenfesten holdtes på Hoffmanns Hotel, og det blev en fest, der sent glemmes. Ved kaffebordet rejste en sømand sig og holdt en begejstret takketale for arbejdet, der blev gjort, ikke blot på Frederikshavns sømandshjem, men på alle sømandshjem i hele verden. Og så rejste vi med ham hele kloden rundt. Vi var alle dybt rørt!

»Sømanden« viste sig at være en gestapostikker, der aldrig havde set andet vand end det, han var nødt til. Sømandshjemmet var et af centrene i modstandsbevægelsen, og mange menneskeliv var blevet bjerget ved overfarterne til Sverige. Få dage efter festen blev modstandsarbejdet ud fra sømandshjemmet rullet op. Assistenten, nuværende sømandsmissionær Aage Jensen i Aarhus, blev fanget en aften sent på sømandshjemmets trappeopgang. Han måtte som lænket gidsel køre op og ned i Jylland i de tyske soldatertog. Bestyrer Martin Nielsen og hustru lykkedes det at slippe bort og gå under jorden.

Nogle dage senere dukkede Martin Nielsen op i Aalborg. Men præstegården, som han søgte tilflugt til, kunne ikke beholde ham. Den var nogle dage før blevet hjemsøgt af Gestapo og undersøgt

fra kælder til kvist og var under stadig opsig. En oprevet sabotørgruppe i Aalborg, som skulle over til Sverige hurtigst muligt, havde ved Gestapos overrumpling af sømandshjemmet mistet sine kontakter for overførsel til Sverige. Martin Nielsen gjorde da det mesterstykke, at selv om Gestapo jagede ham i Nordjylland, ledsagede han sabotørgruppen til Sæby, fik den lodset om bord i et fartøj og stak så syd på igen. Resten af besættelsestiden måtte Martin Nielsen og hustru leve under jorden. Det lykkedes dem at holde sig klar af tyskerne, selv om det var lige ved at gå galt, men helbredet fik et knæk, som endnu ikke er overvundet.

Sømandshjemmet i Frederikshavn skylder kaptajn Søren Thomsen sin tilblivelse. Han var fører af barkskibet »Auroritha« af Randers. I en orkan i Vestindien var han kommet i havsnød og omvendte sig til Gud. Fra den tid samlede han altid sit mandskab om Guds ord.

Da han gik i land, slog han sig ned i sin barndomsby Frederikshavn. Det brændte i ham efter at få gjort noget for sømændene i sin by, og sognepræsten, provst G. Dresler, der var kommet fra Bornholm, opmuntrede ham dertil. 6. august 1894 åbnedes et lille sømandshjem i Lodsgade med lodsenske fru Andrea Nielsen som husmoder. Hun havde mistet sin mand i isvinteren 1893. For at bjerge et nødstedt skib var han sprunget ud på en isflage for at komme om bord i skibet. Han gik imidlertid i havet mellem isskodserne og druknede. Hjemmet sorterede under menighedsplejen, og da sognepræsten var formand for denne, blev han også selvsikeren formand for sømandshjemmet.

Sømandshjemmet flyttedes i 1899 over i Søren Thomsens ejendom, som han selv havde bygget i Tordenskjoldsgade 13. Lokalerne i Lodsgade var blevet for små.

Kaptajn Thomsen henvendte sig til Udvalget, da dette trådte i funktion i 1905, og bad det om at overtage sømandshjemmet. Samme år blev fisker Palle Hyttel og hustru fra Sæby antaget som bestyrerfolk, og i 27 år øvede de en fortjenstfuld gerning på sømandshjemmet i Frederikshavn.

På grund af stadig pladmangel købtes en stald fra en naboejendom og indrettedes til mødelokale. I denne skumle sal med umalede bænke uden rygstød, limfarvede vægge med fugt, stengulv og osende petroleumslamper samledes i de følgende år mange

*Sømandshjemmet
i Frederikshavn.*

mennesker under ordets forkyndelse, og det oplevedes, at det var et Guds værksted.

I flere år forhandlede man om en byggegrund nærmere ved havnen. Da det viste sig uigennemførligt, modtog man Thomsens tilbud om at overtage ejendommen for 50.000 kr., hvoraf endda de sidste 10.000 ved hans og hustruens død skulle være en gave. En sidefløj til huset blev opført, og hele stueetagen indrettedes til sømandshjem. I de øverste etager kom man derved til at råde over 22 værelser til søfolkene. Udvidelsen og ombygningen kostede 13.000 kr., hvoraf venner i Vendsyssel havde tegnet sig for godt halvdelen. Indenlandsk Sømandsmissions formand, pastor C. Hasle, indviede hjemmet over ordet fra 1. Johs. 5, 20-21 om den sande Gud og det evige liv i Kristus Jesus.

En ny udvidelse blev foretaget i 1934, hvorved der indvandedes 6 værelser og et badeværelse. I 1941 føjedes 11 værelser til, således at man radede over et tilstrækkeligt antal værelser.

I de senere år er hjemmet igen blevet moderniseret og gennemrestaureret, så man nu i Frederikshavn har et moderne, smukt sømandshjem. Der er også en stadig strøm af sømænd og fiskere, der går ind og ud af sømandshjemmets døre.

Siden 1932 har *Martin Nielsen* og hustru bestyret sømandshjemmet, så det både åndeligt og timeligt har svaret til sit navn. Ved 25 års jubilæet for sin indtrædelse i sømandsmisionens gerning blev Martin Nielsen dekoreret med Fortjenstmedaljen i sølv. Denne dekoration blev ham overrakt samtidig som en anerkendelse for hans store indsats i modstandsbevægelsen under krigen. En række assistenter har i årenes løb fået deres uddannelse på Frederikshavn sømandshjem og gør nu tjeneste i Sømandsmissionen forskellige steder rundt om i vort land.

Tidl. overingeniør *P. Melchiorson* ved Frederikshavns værft er hjemmets formand.

Sæby

Kvindekredsens arbejde i Sømandsmissionen er uundværligt. Hvad skulle Sømandsmissionen stille op, hvis den ikke havde sine kvindekredse! Det er interessant at være med i det almindelige arbejde. Gennem sammenkomsterne føres man ind i Sømandsmissionens mangfoldige arbejde, gennem julegaverne fås hilsener fra sømænd fra alverdens lande, ved indsamlinger, lodsedler og på anden måde er man med til at bære Sømandsmissionens økonomi. Stundom kan det ske, at kvindekredsen får lagt en særlig opgave hen til sig. Således er det gået kvindekredsen i Sæby.

Sømandsmissionær Niels Andersen, der boede i Sæby, var i sin tid med til indvielsen af sømandshjemmet i Vesterø på Læsø. Den tanke slog rod i ham, at Sæby egentlig også skulle have sit sømandshjem.

I Sæby tegnedes i løbet af kort tid 15.000 kr. til formålet. Da Niels Andersen holdt 25 års jubilæum som sømandsmissionær, udsendtes der på det grundlag et opråb til hans mange venner landet over om bidrag til et sømandshjem i Sæby. Det gav også 15.000 kr.

Sømandshjemmet indviedes 12. oktober 1919 af sognepræsten i Sæby, pastor P. L. Jensen, ud fra ordet i Ordsprog. 10, 22: Herrens velsignelse gør rig. Hjemmet var de første år ofte og gerne besøgt, men det var alligevel bygget for stort og for dyrt til et arbejde under normale forhold. Allerede 1927 måtte hjemmet afhændes. En troende kaptajnsfamilie købte det og drev det en

tid som sommerhjem og sømandshjem. Men det gik ikke, og i 1929 gik sømandshjemmet ud af »Redningsbåden«'s adresseliste.

Søbys tidligere sømandshjem var et af de største huse i Sæby. Det lå ganske nær ved havnen, med tårn og spir og mindede om, hvad det engang havde været. Nogle år blev det brugt som husvildebarak og kom i en miserabel stand.

Kvindekredsen i Sæby kunne ikke blive det spørgsmål kvit, om der ikke burde være et sømandshjem i Sæby, afpasset efter forholdene. Under ledelse af formanden, fru Asschenfeldt-Hansen, gift med læge Asschenfeldt-Hansen, søn af den tidligere formand for Indenlandsk Sømandsmission, og begge forhenværende missionærer i Manchuriet, holdtes en række årlige basarer til fordel for et sømandshjem i Sæby. Byen var meget interesseret og gav god støtte til basarerne.

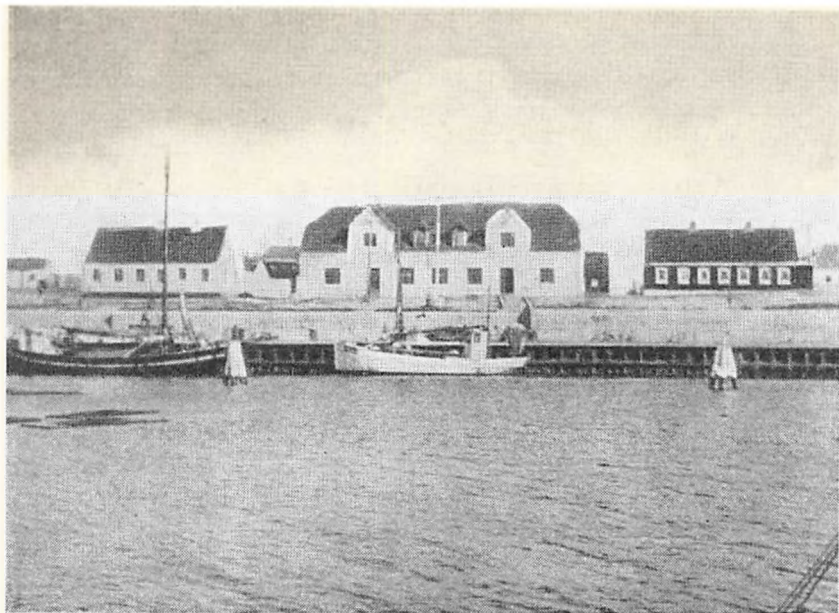
Man så sig om efter lokaler, men kunne ikke rigtig finde nogle, der var egnede. Byrådet stillede da en stue i det tidligere sømandshjem til rådighed som »hyggestue«, og i vinteren 1953-54 samledes mange sømænd og fiskere her.

Byrådet gav tilsagn om at ville sætte det halve af det tidligere sømandshjem i stand og gøre det gratis og også haven. Den anden halvdel ville man leje ud. Der var en overmåde lykkelig løsning på et årgammelt problem. Ved et møde i Sæby 3. september 1954, hvor provst Waage-Beck og formanden var tilstede på hovedbestyrelsens vegne, fik løsningen dennes sanktion. Kvindekredsens basarer havde resulteret i, at man havde ca. 20.000 kr. til montering af lokalerne. Et bestyrerpar blev også fundet.

Byrådet bestemte, at restaureringsarbejdet skulle foregå som vinterarbejde, og i forsommeren 1955 agtes hjemmet indviet. Sæby vil da igen have sit sømandshjem.

Vesterø, Læsø

En Læsøkutter ligger ude i Kattegat og fisker. Der er godt træk. Pludselig giver skipperen ordre til, at der skal gøres klart skib og sejles hjemad. Hvad er der sket? Der er sket det, at skipperen er kommet i tanker om, at der er vækkelsesmøde på sømandshjemmet. Et åndens vejr går hen over Læsø. Nu vil han hjem og have sin sag gjort op med Gud. Skal man forstå den position, sømandshjemmene har på Læsø, skal man vide, at de begge to, både hjemmet i Vesterø og i Østerby, har været midt-

Vesterø sømandshjem.

punkter i et bevæget åndens liv. Det kan mærkes, når man kommer til Læsø. Hvor ville det ellers være muligt en sommersøndag, i dejligt solskinsvejr, hvor det har regnet en hel sommer igennem, at samle øens 3 kirker fulde til gudstjeneste.

Læsøboerne har i generationer pløjet alverdens have. Det er en vågen befolkning med rejsning og horisont og med interesse for alt, hvad der hører søen til. Det er da ganske selvfølgelig, at Sømandsmissionen har en stor plads i hjerterne. Man vil gerne være med til at bede og ofre for den sag.

Det var fiskerne ved Vesterø havn, som selv bad om at få et sømandshjem. Der var langt både til kirke og missionshus, og man syntes, det var naturligt at skulle man have et samlingssted, måtte det blive et sømandshjem. En 25 øre, der blev erlagt som bøde for at komme for sent til et forklaringsmøde for søndagsskolearbejde, var den første begyndelse. En indsamling til hjemmet gav det dobbelte af det, man havde regnet med, nemlig 6000 kr.

Man havde et pakhus på hånden og tegningen til en ombyg-

ning færdig, men da indsamlingen gav så godt et resultat, rev man pakhuset ned og opførte det rummelige og smukke sømandshjem. Det ligger så smukt på bakken ved havnen og ligesom byder velkommen til Læsø.

Hjemmet blev indviet 21. juli 1918 af Vilh. Rasch, der talte over ordet fra Johs. 12, 21: Vi ønsker at se Jesus. I årenes løb er hjemmet stadig blevet vedligeholdt og er også i dag et moderne og godt sømandshjem.

Vesterø sømandshjem har haft en række dygtige bestyrerfolk, som nu gør tjeneste rundt om på sømandshjemmene i Danmark. Forhenværende soldaterhjemsleder *L. Skov-Thomsen* og hustru tiltrådte 1. juni 1953. Formanden, havnefoged *Viggo Jensen*, har også tidligere bestyret hjemmet.

Østerby, Læsø

Der har været aftengudstjeneste i Østerby kirke. Bestyrelsen samles på sømandshjemmet til frit samvær og drøftelse af arbejdet. Men der mangler 3 bestyrelsesmedlemmer. De er ude med redningsbåden.

En svensk lystsejler har ligget grundstødt et par døgn ude ved sejlrenden. Det var der ingen, der vidste. To besætningsmedlemmer er vadet i land. Det har taget 6 timer. De er kommet til nærmeste hus og har bedt om hjælp. Der er syge folk derude, og de mangler proviant. Redningsbåden er gået ud for at bjerge besætningen og om muligt også båden. Om aftenen sent kommer de i land. På sømandshjemmet sidder 6 hærgede mennesker. De har i flere døgn set døden i øjnene. Nu har de kun een ting at sige, som de atter og atter gentager: Vi er så taknemlige! Vi er så taknemlige både over for Gud og mennesker!

Som i en nøddeskal har vi her sømandsmissionens gerning. Det er godt, når mennesker bjerges i land fra havet, men det er endnu skønnere, når mennesker bjerges ind i Guds evige rige. Det er det, sømandsmissionen sigter på i al sin gerning.

Østerby er en fiskerby, som ligger alleryderst på Læsø ud til det åbne Kattegat. Det er ikke blot Østerbys fiskekuttere, der lander her, men også mange fra Vesterø, fra det øvrige land, og et stort antal svenske fiskekuttere. Et sømandshjem her ville være helt på sin plads.

1932 blev der nedsat et udvalg til at arbejde med spørgsmålet.

Østerby sømandshjem.

Vilh. Rasch tilsagde på Indenlandsk Sømandsmissions vegne forrentning af et lån på 4000 kr. Da havneudvidelsen kom i 1934 til en bekostning af 200.000 kr., blev spørgsmålet endnu mere aktuelt. En dag, da Vilh. Rasch var i Østerby, lå der 120 svenske kuttere med en besætning på 700 mand.

En indsamling blev foretaget på øen og blandt Læsøboere i København. 29. oktober 1935 blev hjemmet indviet af formanden for Indenlandsk Sømandsmission med ordet fra Koll. 2, 18: Lad ingen frarøve eder sejrspisen. Det hele kostede 17.000 kr., hvortil kom 1000 kr. for grunden.

Sømandshjemmet kom en tid ind i trange kår, og det så ud til, at man skulle blive nødt til at afhænde det. Men så kom hjælpen ad den vej, vi lidet troende disciple har så svært ved at fatte, skønt vi ganske vist alligevel regner med det. Der udbrød en vækkelse i Østerby, som fyldte kirken til trængsel og dermed også sømandshjemmet. Arbejdet gik ikke trængt mere, men der kom ånd og liv over det. Og siden den tid har Østerby sømandshjem klaret sig fint.

En skønne dag trængte man til et større udhus. Det ville blive ret bekosteligt. Hvad gjorde man så? Sognepræsten tillyste i kirken en række søndage, at »lørdag eftermiddag og aften møder vi ved sømandshjemmet og tager de nødvendige redskaber med.« Og så gik man i gang under sognepræstens ledelse og byggede det, der skulle bygges.

For nogle år siden bestemte nogle fiskere, at de ville lægge en grundfond til udvidelse af hjemmet ved at give udbyttet af en døgnns fiskefangst. Sammen med udbyttet fra nogle basarer har man nu 26.000 kr. i byggefondet. Men hvordan klare resten?

Jo, det skal nok klares på Læsø. Det er det hjem i Danmark, som har den største bestyrelse. 12 fiskere med sognepræsten F. Ravnkilde-Møller som formand.

Siden 15. september 1949 har tidligere fisker Richard Andersen og hustru bestyret hjemmet.

Et frikirkeligt sømandshjem i Hals

I Hals, hvor Aalborg by ejer havnen og fornylig har bygget en ny havn, ligger en lille pæn villa. Over indgangsdøren står: Sømandshjemmet. Der er restauration, læsestue og 4 værelser til udlejning. Ejeren, Arthur Simonsen, fortæller, at det blev åbnet 11. juni 1950, og at ingen organisation eller noget kirkesamfund støtter det, at han og hans hustru begge er troende mennesker, men ikke tilsluttet folkekirken eller nogen kirkeorganisation, og at de er frikirkeligt indstillede og regner med troens dåb. Af og til holdes møder, men daglige andagter holdes ikke.

Skulle man nærmere bestemme det, bliver det nok alligevel noget i retning af »Guds Menighed« eller »Guds Venner«. Vendsyssel er jo fuldt af mærkelige sekter af alle slags. I hvert tilfælde vil vi glæde os over, at der er et hjem for sømænd og fiskere også i Hals.

8. DEN JYDSKE ØSTKYST

Sømandshjemmene langs den jyske østkyst er med en enkelt undtagelse udprægede sømandshjem. Sømænd af alle nationer sætter hinanden stævne her. Det er et vanskeligere arbejde end blandt fiskerbefolkningen. Men det er et afvekslende arbejde med mange muligheder. Og man tør nok sige, at fremmede sømænd fra alle have gennem vore sømandshjem får et indtryk af Danmark, som vi godt kan være bekendt.

Randers

Juleaften spiller en stor rolle også i det moderne menneskes liv. Vi vil gerne allesammen den ene aften i året være sammen med vore kære i vore hjem. Når en sømand kan skrive, at han har været gift i 18 år og endnu ikke har fået lov til at tilbringe en eneste juleaften i sit hjem og blandt sin familie, får vi et indblik i sømandens kår. Det er ikke noget, han klager over. Han

har selv valgt sin gerning, men vi forstår godt samme sømand, når han skriver, at det er med et stik i hjertet, at han fortæller dette.

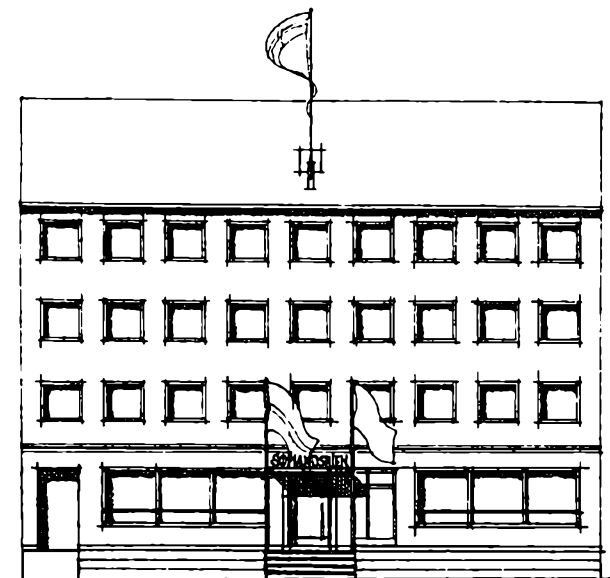
Så meget desto mere må Sømandsmissionen se det som sin opgave at berede sømanden en festlig og god jul. Det kan ikke være det samme som at tilbringe julen i sit eget hjem, men det kan dog i nogen måde være en god erstatning. I hvert tilfælde gør sømandshjemmene sig al flid for at udfylde dette savn i sømandens liv.

I det gamle sømandshjem i Randers holdtes også mange julefester for sømænd. De havde nu deres eget præg. Sømandshjemmet lå nemlig i en af de gader i Randers, hvor man undertiden må sejle for at komme om bord i sit hjem. Oversvømmelserne og den fugtige grund bevirkede, at hjemmet »sejlede«. Grunden gav sig, og murene gav sig, og gulvet blev skævt. Når man gik om juletræet, gik man som på et gyngende skibsdæk. Det var sømanden vant til, men andre kunne det nok knibe for. Dejligt var der nu alligevel!

I året 1880 kom den svenske godsejer Lloyd Berger og hustru på deres rejse gennem de skandinaviske lande også til Randers. De oprettede en kvindekreds, der forarbejdede bibelposer. Da ægteparret rejste, overtog lærer Karl Klausen og hustru denne opgave. De bragte den første bibelpose om bord i et skib i Randers havn. 1903 åbnede lærer Klausen en sømandsstue i sin lejlighed, og ægteparret røgtede sømandsmissionsarbejdet med stor kærlighed til 1916.

Indenlandsk Sømandsmission holdt i 1916 sit årsmøde i Randers, hvilket havde til resultat, at et udvalg fra K.F.U.M. påtog sig sømandsmissionsarbejdet. Samme år købtes en ejendom i Karolinegade 3 for 25.000 kr. Sognepræsten ved Sct. Peders kirke, pastor Kr. Wilhjelm, indviede sømandshjemmet med ordet fra Salme 104 om det store og vide hav, hvor Herrens herlighed skal åbenbares. Ud fra dette hjem øvedes en god gerning ikke blot blandt søfolk, men også blandt beboerne i de små gader rundt om sømandshjemmet.

Fra 1934 til 1946 udøvede fru Käthe Petersen som bestyrerinde på sømandshjemmet en betydningsfuld virksomhed. Det var en god tid for arbejdet og for søfolkene i Randers havn. Hun havde en ualmindelig god støtte i sin mand, toldvagtmester Pe-

Projekt til sømandshjem i Randers.

tersen, som i sin fritid gik på havnen og indbød til hjemmet. Men forholdene var for ugunstige, og oversvømmelserne for talrige, så man besluttede sig til at sælge hjemmet og se, om der kunne skaffes bedre lokaler. 1940 blev hjemmet solgt, og man lejede lokalerne i huset. I 1946 gik hjemmet over på andre hænder, som selv ønskede at gøre brug af lokalerne.

Sømandsmissionsarbejdet blev da hjemløst. Der blev arbejdet på mange måder med at fremskaffe lokaler, men det lykkedes ikke.

Endelig lysnede det. Randers byråd, som også var interesseret i, at der blev gjort et effektivt sømandsmissionsarbejde, bevilgede 28.000 kr. til køb af en byggegrund i det saneringsmodne kvarter i Karolinegade 18. En gammel ejendom blev overtaget for 35.000 kr. Det viste sig, at en ejendom, opført på den købte grund, ville blive skæv. Randers kommune gik beredvilligt med til at mageskifte en del af grunden med nabogrunden, så byens tilskud i virkeligheden kom op på 33.400 kr. En smuk gestus. Man gik så i gang med at fremskaffe tegning.

Indsamlingens og bestyrelsens formand kriminalassistent *M. A. Christensen* har sammen med de øvrige bestyrelsesmedlemmer og indsamlerne gjort et stort stykke arbejde, og det er at håbe, at

Randers sømandshjem meget snart må blive en virkelighed. 15.000 sømænd besøger for tiden årligt Randers havn. Fru *Ingeborg Pedersen*, der er medlem af bestyrelsen, besøger skibene og uddeler blade og indbydelser til K.F.U.M.

Grenaa

Der var stort opløb ved Grenaa havn. Den unge præst i byen, pastor Ove Nielsen, havde indgået et væddemål om, at han kunne svømme fra havnefyret tværs over bugten og i land. Han vandt væddemålet med glans.

Pastor Ove Nielsen var ikke blot en gæv idrætsmand, men en kraftig ordets forkynder. Det mærkedes blandt fiskerne på Grenaa havn. Han skriver til en ven: »Jeg har slået mig på havnens fiskere, hvoraf få kommer i kirke. Jeg synger med dem og for dem - og besøget vokser. Jeg optræder med vore vækkelses-sange og holder en lille prædiken over hver sang. Og så prædiker jeg Jesus!« Han blev senere den første danske præst i Paris og døde ung dernede. Men han glemmes ikke, hverken i Grenaa eller i Paris. -

Harboørefiskerne kom i sin tid langt omkring, og det stærke åndelige liv, som levedes iblandt dem, førte de med sig. Det kan spores endnu både ved Limfjorden og ved Kattegatskysten. Det var disse Harboørefiskere, der bad om at få et sømandshjem ved Grenaa havn, der ligger 3 km fra selve byen.

Ved et stort samfundsmøde i Ørsted på Djursland 16. november 1915 forelagde Vilh. Rasch sagen, og man indså nødvendigheden af at få den gennemført. Et udvalg blev nedsat med sognepræst A. Frantzen i Grenaa som formand.

En afholdsrestauration ved havnen blev købt. Foruden de sædvanlige lokaler til et sømandshjem og et passende antal værelser blev der indrettet et mindre gudstjenestelokale for befolkningen ved havnen. Endvidere blev der plads til et folkebibliotek og til den stedlige fiskeskipperskole. 14. december 1917 indviedes hjemmet af pastor Asschenfeldt-Hansen med ordet fra 5. Moseb. 33, 3: Visselig, Herren elsker folkene, men de hellige er i hans hånd.

Grenaa sømandshjem har haft sine vanskeligheder at kæmpe med. Sådan er det med den slags arbejde. Megen udholdenhed og tålmodighed er nødvendigt i vanskelige tider, men solen kan snart skinne igen, og så går det for bliden bør.

Grenaa sømandshjem.

I mange år gjorde frk. Marie Clausen fra Harboøre en god tjeneste på hjemmet. De nuværende bestyrerfolk *Jens A. Jørgensen* og hustru blev ansat 15. april 1953. Fisker *Carl Sørensen* er hjemmets formand.

Sømandshjem på Anholt?

Anholt var i mange år et samlingssted for de kuttere, der fiskede i Kattegat. Da sømandsmissionær Ole Pedersen i sin tid blev ansat i Indenlandsk Sømandsmission, var det meningen, at han skulle følge fiskerflåden fra havn til havn og i særlig grad have sin opmærksomhed henvendt på Anholt. Flere vintre i årene 1906 til 1909 opholdt han sig på Anholt. Senere blev hans arbejde fortsat af sømandsmissionær Alfred Svendsen fra Fredericia og delvis af sømandsmissionær Rich. Holm, Horsens.

Som samlingssted benyttede fiskerne det sømandshjem, som ejedes af storkøbmand og reder Brammer. 1908 forhandlede med Brammer, som tilhørte Frimissionen om afståelse af hjemmet til Indenlandsk Sømandsmission. Det strandede på, at Brammer ønskede, at hans pakhuse skulle følge med i købet, hvilket man selvfølgelig ikke havde nogen interesse i.

Brammer tilbød selv Indenlandsk Sømandsmission sømandshjemmet i 1912, men betingelserne var stadig uantagelige. Det blev altså ikke til noget med sømandshjem på Anholt, og fiskeriet er senere for en stor del gået ad andre baner.

Aarhus

En dag i 1950 fik Aarhus sømandshjem besøg af byens borgmester. Han besøgte hjemmet og gik igen. Nogle dage senere kom han tilbage og havde havneudvalget med sig. Denne gang gik man grundigt til værks, undersøgte hjemmet, gennemgik regnskaberne, efterså, hvad bestyrerparret fik i løn m. m. Resultatet blev en uventet check på 10.000 kr. til ejendommens forbedring.

Som tidligere nævnt blev der allerede i 1875 på foranledning af sognepræst, lic. theol. Th. Hansen, indrettet en sømandsstue på hjørnet af Fredensgade og Østergade. Selv om sømandsstuen om dagen var asyl for småbørn, var den dog et af de første direkte sømandsmissionsarbejder i vort land.

Året efter overgik sømandsstuen til Sct. Stefansforeningen, hvis formand var pastor G. Clausen, Horsens, den senere biskop i Aarhus. I 5 år arbejdedes under ret utilfredsstillende små forhold, hvorefter man købte ejendommen Havnegade 38, som 7. november 1881 indviedes til sømandsstue af pastor G. Clausen. Sct. Stefansforeningen, som var en landsforening, gav et årligt tilskud til hjemmet.

Blandt bestyrerne på dette sømandshjem skal nævnes styrmand Johan Marcussen der senere fik sin egen sømandsmission, den såkaldte Øresundsmission og Skipper P. Christensen fra Nakskov, hvis minde lever endnu som »Sømands-Christensen«.

1897 overtog den lokale Sct. Stefansforening sømandshjemmet for egen regning og risiko. Daværende grosserer Hans Broge ydede et beløb på 1000 kr. til hjemmets istandsættelse.

Det årlige underskud bevirkede, at Sct. Stefansforeningen henvendte sig til Indre Mission om at overtage hjemmet. Det gik i orden 19. juli 1904 og var en af de begivenheder, der direkte førte til dannelsen af et særligt Udvalg for Sømandsmissionen. Pastor F. C. Schepelern, den senere stiftsprovst i Viborg, blev formand og sergent L. Hundevad kasserer. Til bestyrer antoges styrmand I. B. Groth og hustru fra Marstal.

En glædelig fremgang i arbejdet forårsagede, at man 1908 købte den nuværende ejendom i Havnegade 20. Det gamle hjem solgtes for 30.000 kr., og det nye kostede 60.000 kr. En husindsamling i Aarhus stift skaffede de fornødne midler. Indvielsen

fandt sted 16. maj 1909 ved Indenlandsk Sømandsmissions formand, pastor C. Hasle, Gloslunde, som talte over Luk. 10, 30: Og de lod ham ligge. 1912 fratrådte Groth. Tømmermand O. Stæhr og hustru virkede derefter til 1924.

I Stæhrs tid var der et vældigt rykind af skibe i Aarhus havn, og man fandt det nødvendigt at foretage en større forandring af huset. Loftsetagen indrettedes til værelser, lige som der skete andre forbedringer. Det blev dyrere end beregnet, og Aarhus sømandshjem kom i de følgende år ind i trykkende økonomiske omstændigheder. Det mærkedes hårdt, både medens bådsmænd Edmund Jensen (den senere sømandsmissionær Almsøe i København) og hustru og bestyrer Lønholdt og hustru bestyrede Aarhus sømandshjem.

Forholdene var ikke anderledes, da bestyrer *W. Schärfe* og hustru gik ind til bestyrelseringen 15. august 1939. Det blev også på andre måder en hård tid. Storkrigen udbrød 1. september. En aften vandrede en sømand rastløs frem og tilbage i stuen. Med eet udbrød han: »Så, nu har mine kammerater rundet Skagen. Nu får de en nat i Nordsøen.« Nerver og frygt beherskede hele hans person.

Økonomisk gik det også meget småt. Hjemmet var i dårlig forfatning, og det kneb stærkt med at få det til at gå rundt med pengesagerne. En aften ved spisetid kom en ukendt, dårlig klædt sømand ind på hjemmet. Da han var færdig med at spise, rejste han sig ved bordet. Med udrakte hænder lyste han velsignelsen over hjemmet og dets beboere, betalte sit måltid med 200 kr. og gik ganske stille ud ad døren. Man så ham aldrig mere.

9. april 1940 mødte tyskerne op og belagde hjemmet med 50 tyske soldater. Det var en hård belastning, men det blev endnu værre. 3. december 1942 blev hjemmet beslaglagt af den tyske værnemagt. Lokalerne blev ødelagt og vandaliseret og brugtes bl. a. som internat for gidsler.

Bestyreren med familie måtte flytte ind i et tidligere soldaterhjem med en opholdsstue, hvor der lige kunne sidde 6 mennesker, og et køkken. Senere fik man 2 værelser til. Under disse primitive forhold tilbragte bestyrerfamilien 2½ år og drev sømandsmission i Aarhus havn. I 3 uger havde man f. eks. en norsk skibsbesætning på 36 mand boende, ingen pige til at hjælpe til og 3

*Aarhus
sømandshjem.*

børn, hvoraf den mindste var 10 dage gammel. Det gik - og fru Käthe Rasch, Vilh. Rasch's enke, hjalp trolig til.

1. juni 1945 kom der meddelelse om, at soldaterhjemmet atter skulle bruges til sit oprindelige formål. Igen måtte der rykkes ned til sømandshjemmet, som var gennemsnævset og fuldt af lopper. Sådan var det jo alle steder, hvor tyskerne huserede. 83 kg skurepulver måtte der til for at få huset skuret rent.

Hvorledes komme igennem en istandsættelse? Håndværkernes tilbud lød på 40.000 kr. Indenlandsk Sømandsmission trådte til med tilsagn om tilskud, og forretningsmænd i byen tilbød lån, så der var udsigt til at komme igennem. Man gik i gang med arbejdet, og det kom til at koste 110.000 kr. Og så gik det sådan, at man fik det hele betalt uden at gøre brug af lånene og uden at forøge hjemmets gæld. Skal man kaldet det et eventyr? Eller Guds velsignelse? Man valgte det sidste og tog fat med fornyede kræfter og med nyt mod på opgaven. Ja, og mangan en sømand er blevet taknemlig for, hvad han mødte på Aarhus sømandshjem.

Borgmesterens og byrådets opmærksomhed forøgede frimodigheden. Der blev råd til det, som man ellers ikke kunne se nogen udvej for.

En stor hjælp i arbejdet var det, at sømandsmissionær *Aage*

Jensen 1. maj 1954 blev ansat som kontaktmænd i Aarhus havn.

1940 døde løjtnant L. Hundevad. Han havde da været medlem af bestyrelsen i 35 år, de 33 år som kasserer og de 2 sidste år som formand. En trofast tjener i Sømandsmissionens gerning, hvis minde bør bevares.

Pastor *E. J. O. Helmig*, residerende kapellan ved Aarhus domkirke, er hjemmets formand. 1. maj 1955 overtager N. Holmsgaard Olesen og hustru bestyrerhvervet.

Horsens

»De er fra Horsens! De skulle vel ikke kende en snedker Hansen, tror jeg, han hed, som jeg mødte dér for mange år siden? Det var i mine unge dage. Vi kom til Horsens med et sejlskib og lå der i mange dage. Søndag morgen stod pludselig en yngre mand i lukafet og hilste på os: God dag, gutter! Jeg kommer for at tage jer med til kirke! Vi så noget forundrede på ham. Det var vi jo ikke vant til. Men nogle af os fulgte dog med til stor glæde for ham og til velsignelse for os selv. Siden hentede han os hver aften og førte os op i byen til private hjem eller i Ynglingeforeningen, som K.F.U.M. dengang kaldtes. Men ham kender De vel ikke, han er vel også død nu?«

»Næ-h,« lød svaret, »han er ikke død. Ham kender jeg godt, for han står her. Det er nemlig mig!«

»Ja, så, er det dig! Så skal du have tak broder!« Han bredte armene ud og omfavnede ham. »Det har været til velsignelse for mig hele livet!«

Denne samtale fandt sted for snart mange år siden under et årsmøde for Indenlandsk Sømandsmission i Svendborg. Det var en svensk kaptajn og daværende bestyrer H. P. Hansen på Horsens sømandshjem, der mødtes. H. P. Hansen og hustru bestyrede Horsens sømandshjem fra 1910 til 1932. -

Begyndelsen til Horsens sømandshjem var den julerejse, som navigationslærer Vilh. Rasch i 1894 foretog ned langs Jyllands Østkyst. Ved den lejlighed dannedes i Horsens et K.F.U.M.-udvalg til at tage sig af sømandsmissionsarbejdet i Horsens havn. Pastor P. C. S. Gad var formand for udvalget, som bl. a. også bestod af de to snedkere Jens Hansen og H. P. Hansen, der lige var kommet hjem fra »valsen« i Tyskland. De kendte til fulde,

Sømandshjemmet i Horsens.

hvad det vil sige at være i fremmed land, hvad enten man var håndværkssvend eller sømand. Disse to snedkere fik stor betydning for arbejdet i Horsens.

Skærtorsdag 9. april 1903 åbnedes en læsestue for sømænd på Havnen nr. 27. Bestyrelsen udgjordes af samfundsrådet med pastor, senere biskop Oluf Olesen i Ribe, som formand. Blandt de andre medlemmer var pastor Carl Christensen og lodsformand A. Thorn. Da Udvalget for Sømandsmissionen dannedes i 1905 sluttede man sig straks til.

1912 var man kommet så vidt, at man købte ejendommen Havnegade nr. 11 for 15.000 kr. Den indviedes til sømandshjem af pastor Olesen, der talte om Peters fiskedræt ud fra Luk. 5, 1-11. 1927 havde man samlet en fond på 4000 kr. og gennemførte en længe tiltrængt udvidelse. Hjemmet genindviedes 21. juli 1927.

Horsens sømandshjem har i årene, der er gået, stadig været genstand for nødvendige forbedringer og moderniseringer. Så sent som i 1954 gennemførtes en basar til yderligere modernisering af hjemmet.

Vejle sømandshjem.

Bestyrerparret *E. Svendsen* og hustru har siden 1. april 1952 forestået Horsens sømandshjem. Regnskabsfører *Johns. Hansen* er formand.

Vejle

På skibsbesøg i Vejle havn med uddeling af traktater og blade, med indbydelse til at besøge K.F.U.M. og senere sømandshjemmet, i al slags vejr, solskin, regn, sne og tåge, søndag efter søndag gennem 50 år! Man taler om uselvished og kærlighed til tjenesten blandt vore sømænd! Her er et af eksemplerne. Det er købmand Godtfred Nielsen, det drejer sig om. I mange år har han været formand for sømandshjemmet i Vejle og fra 1928 til 1953 medlem af hovedbestyrelsen. -

Sømandsmissionen i Vejle skylder ligeledes Vilh. Rasch's julerejse i 1894 sin oprindelse. Også her dannedes et udvalg inden for K.F.U.M. til at tage sig af opgaven. Da en mand i 1912 skænkede 500 kr. til et sømandshjem, virkeliggjorde man den

tanke, som ofte havde optaget sindene, at få en sømandsstue. Der lejedes en lejlighed i Havnegade nr. 19.

1926 købtes ejendommen i Havnegade nr. 28 for 33.000 kr. og indrettedes til et rigtigt sømandshjem. 26. november indviedes det af pastor Carl Hornbech med ordet fra Johs. Åb. 3, 7-11 om den åbne dør.

1943 foretoges en omfattende ombygning og modernisering, og atter i 1951 ved hjemmets 25 års jubilæum gennemgik hjemmet en større omkalfatring, så hjemmet nu præsenterer sig nydeligt.

Under skiftende bestyrere og bestyrerinde er der i Vejle gjort et trofast arbejde. En stab af frivillige arbejdere har til stadighed besøgt skibene i havnen og indbudt til sammenkomster og fester. Den nuværende bestyrerinde frk. *Marie Hansen* har gjort tjeneste siden 1. november 1950.

Fredericia

Træder man ind i forhallen til Fredericia sømandshjem, bliver man slået af, så smukt det hele er indrettet. Fortsætter man ind i restaurationslokalerne, forstærkes indtrykket endnu mere. Her er virkelig hyggeligt og rart at være. Har man brug for et værelse oven på, forbauses man over kvaliteten.

Ja, hvorfor forbauses man? Mange har mærkelige forestillinger om sømændene. Så snart man læser noget ufordelagtigt om en sømand i sin avis, generaliserer man og tror, at sådan er alle sømænd. Er det nu rigtigt og retfærdigt? En kontorchef i et af vore ministerier besøgte et af vore sømandshjem og så sig forbauset omkring. »Sådan havde jeg nu ikke tænkt mig et sømandshjem indrettet!« - »Hvordan havde De så tænkt Dem det, hr. kontorchef?« - »Å, jeg ved ikke rigtigt, jeg havde tænkt mig noget »hårdt«.

Sagen er, at sømanden hverken i kultur eller i åndelige interesser adskiller sig fra andre i samfundet. Men hans gerning er anderledes. Han er borte fra sit hjem. Ofte kan der gå år, inden han ser sine kære. Her er det, Sømandsmissionen sætter ind og prøver på at skabe et hjem for ham i det fremmede. Og det hjem skal være som vore egne hjem. Vi vil gerne kunne hygge os lidt efter dagens gerning. Det vil sømanden også. Han vil gerne slå sig ned, læse lidt, skrive breve, spise godt og billigt og møde venlighed og forståelse. Den almindelige højnelse af beboelsesforhol-

Sømandshjemmet i Fredericia.

dene om bord i skibene bevirker yderligere, at Sømandsmissionen må følge med tiden. Årene efter krigen har på sømandshjemmene været præget af moderniseringer, der har kostet mange penge. Men det har været nødvendigt for at imødekomme sømandens behov. Sømandshjemmene har da også kunnet udvise et stadigt talrigere besøg af havets folk. Det er efterhånden blevet sådan, at når en sømand kommer i havn, er det ganske naturligt for ham at slå sig ned på sømandshjemmet.

Den første lille læsestue for søfolk oprettedes i Oldenborggade 1910. Den gode tilslutning førte til, at der i 1914 indrettedes et sømandshjem i en 3 værelses lejlighed i Sdr. Voldgade, som indviedes af provst Zeuthen i maj måned. Året efter flyttedes til Gothersgade 44, hvor man fik endnu bedre og større lokaler.

Den nuværende ejendom i Oldenborggade 13 købtes i 1918 for 40.000 kr. Samme år købtes den med Oldenborggade 13 sammenbyggede ejendom Gothersgade 38 for 10.000 kr. I julen 1918 holdtes indvielsesfest. Siden 1923 har Gothersgade 38 været udlejet og har skaffet sømandshjemmet en god indtægt.

De stedse stigende krav til komfort på alle områder førte med sig, at bestyrelsen indså, at skulle hjemmet ikke sakke agterud, måtte der en gennemgribende forandring til. I 1939 påbyggedes

på den ene fløj af ejendommen en manzardetage, hvor der indrettedes moderne værelser med gode senge og pæne møbler. Restaurationslokalerne fik en tiltrængt omgang og ligeledes bestyrerlejligheden. Det kostede ialt 65.000 kr. 30. juli 1939 genindviedes hjemmet af pastor Eilschou Holm med ordet fra Hagg. 2, 9: Og jeg vil give fred på dette sted.

Fiskehandler Martin Nielsen var formand fra 1919 til 1933. Efter ham valgtes direktør L. Petersen til formand. I hans formandstid gennemførtes den store ombygning, og han havde i dette en god hjælp af missionær O. Tscherning-Møller, der var kasserer fra 1935 til sin død i 1952. Direktør L. Petersen fratrådte stillingen som formand ved sin afrejse fra byen i 1954. Bestyrelsen i Fredericia med disse to gode mænd i spidsen ofrede ikke blot megen tid og kræfter i det lokale arbejde, men søgte altid samtidig at knytte forbindelsen til Indenlandsk Sømandsmission, så arbejdet blev en helhed. Den nuværende formand malermester *Holger Nielsen* er søn af ovennævnte Martin Nielsen.

Fra 15. oktober 1936 til 1. september 1954 øvede Carl Konge og hustru en god indsats på Fredericia sømandshjem. Efter at Carl Konge blev kordegn ved Sct. Michaelis kirke, har *Bent Nielsen* og hustru, der kom fra Rønne sømandshjem, overtaget bestyrerhvervet.

Kolding

»Skrive breve til far og mor for sømanden eller til børnene har vel sin rimelighed - og måske også til konen. Det er ikke alle sømænd, hvem pennen falder let i hånden. Men skrive kæresterbreve er ikke så let. Sådanne har jeg dog skrevet mange af, og det er ikke gået helt galt endnu,« fortalte bestyrer Ingemann Jørgensen ved 50 års jubilæet for sømandshjemmet i Kolding.

Og han fortsatte: »Tjenesten er så alsidig, at den spænder fra hjælp til at vaske tøj, købe sko og til ordning af en lynvielse i en af byens kirker. For ikke at tale om de mange julefester, hvor sømænd fra mange nationer går omkring juletræet og får deres julegaver, og de mange fodboldkampe om sommeren, hvor søfolkene fra de forskellige skibe tager en dyst med hinanden eller også med politiet eller tolderne eller andre, som har lyst til at prøve kræfterne. Sidste sommer havde vi 33 sådanne fodboldkampe.«

*Kolding
sømandshjem.*

Det var ikke så underligt, at »Hanne Clausen«, som i de dage lå i Kolding havn, havde bragt alle sine signalflag i land og prydet missionshuset, hvor festen holdtes. -

Sømandsmmissionen i Kolding begyndte 1897. Det var Vilh. Rasch, der også her satte K.F.U.M'erne i gang.

Det første sømandshjem i Kolding indviedes 8. maj 1902. Det var en 4 værelses lejlighed i Toldbodgade med en fortræffelig beliggenhed. Kun var der den ulempe, at ved oversvømmelser stod vandet indtil 25 tommer højt i lejligheden.

Først efter 24 års forløb fik man noget bedre. For indsamlede 10.000 kr. købtes en byggegrund, men så havde man ingen penge at bygge for. En indsamling i Kolding gav 4600 kr., en basar 13.000, og så lysnede det. Søndag 30. oktober 1927 indviedes det nuværende pyntelige sømandshjem af Indenlandsk Sømandsmmissions formand, pastor Edv. Eilschou Holm med ordet fra Ordsp. 8, 34: Lykkelig den, der hører på mig, så han daglig våger ved mine døre. Hjemmet ligger på en særdeles velegnet plads ved havnen og kostede 44.000 kr.

Sømandshjemmet i Kolding er et nydeligt og hyggeligt hjem, men det er alt for lille. En udvidelse har indtil nu ikke kunnet lade sig gennemføre, men er meget påkrævet. De skiftende bestyrerfolk har gjort et solidt arbejde. Fisker Carl Henriksen og hustru arbejdede i 13 år. Den nuværende bestyrer *Hans Buhl* og hans hustru tiltrådte 1. januar 1953.

Skomagermester H. J. Bruhn blev formand allerede i 1902. Ved 40 års jubilæet 1942 virkede han endnu frisk og levende i sin formandsstilling. 1946 nedlagde han sin post efter 44 års formands-

tjeneste. Han har sat sig et uvisneligt hædersminde på Kolding sømandshjem. Den nuværende formand er hotelejer *J. Madsen*.

9. SØNDERJYLLAND

Sønderjylland var i Indenlandsk Sømandsmissions tanker lige så snart, der for alvor var tale om, at det tabte land skulle hjem til Danmark. Opgaven blev da også taget op og ført igennem. Men de sønderjydske havne har haft den vanskæbne, at trafikken er blevet mindre og mindre.

Haderslev

Sønderjyllands første biskop Valdemar Ammundsen stod den 29. oktober 1933 på talerstolen i Haderslev nyopførte, smukke sømandshjem, udtalte sin glæde over, at der nu også i Haderslev var givet sømændene et hjem og et tilflugtssted, hvor Herrens ord kunne komme dem i møde og indviede hjemmet ud fra Salme 139 om Guds hånd, som også er der, hvor havet ender. -

Savværksejer Charles Schmidt havde 15. april 1926 åbnet et læseværelse for sømænd i sit hjem Lindedal 46 og besøgte skibene.

På Vilh. Rasch's tilskyndelse arbejdedes der på at skabe et sømandshjem. 8500 kr. fra landsindsamlingen i 1928 blev stillet til rådighed, men der kom først rigtig gang i det, da 5 mænd hver stillede 3000 kr. til rådighed som uopsigeligt, rentefrit lån.

Pastor *A. Brøndberg* blev hjemmets formand og er det stadig. Bankdirektør N. Bonde blev kasserer og var det til sin død i 1951. Hjemmets ve og vel lå både ham og hans hustru stærkt på sinde. Skomager Refshauge og hustru blev de første bestyrerfolk. Deres tid var glansperioden på Haderslev sømandshjem med talrige skibsanløb i havnen og godt besøg af sømændene på hjemmet. 1938 trådte Refshauge fra, men gjorde i en lang årrække trofast skibsbesøg i havnen.

1951 mente man at stå sig bedst ved at bortforpagte hjemmet. Som sådan drives det nu af *Thomas Hedelund* og hustru, der gør et arbejde blandt de søfolk, der besøger havnen.

*Sømandshjemmet
i Haderslev.*

Sønderborg

Efter genforeningen skulle der hurtigst muligt indrettes sømandshjem i Sønderborg. Vilh. Rasch var så ivrig, at han nær var endt i kachotten. Uden pasvisering tog han med skib fra Faaborg til Sønderborg 4. juledag 1919. En sømand må ofte tage chancen.

I Sønderborg fik Rasch besked om, at han ikke måtte gå i land, men han måtte heller ikke blive ombord! Reglementet for hans forseelse lød på internering i arresten, bøde og hjemsendelse næste dag. Under højtidelig forsikring om ikke at ville løbe sin vej, blev han under politicskorte ledsaget til sin ven grosserer Hansens bopæl mod at aflægge løfte om tidlig næste morgen at stille på politistationen til hjemsendelse.

Vilh. Rasch stillede også punktlig på pletten, men på grund af storm måtte skibet indstille farten. Han kom i stift forhør i 2 timer, fik en bøde på 50 kr. og blev sluppet løs mod at tage hjem med det først afgående skib. I løbet af nogle få timer fik han købt sømandshjem i Sønderborg for 200.000 mark. På hjemvejen løb skibet på grund. Rasch blev bjærget over på et skib, der sejlede svin til slagteriet i Faaborg.

Sømandsmissionsarbejdet i Sønderborg har en forhistorie. I 1905 samledes nogle damer for at tage et arbejde op for Sømandsmissionen. Ved juletid fordeltes julegaver til søfolk i havnen. 1906

Sømandshjemmet i Sønderborg.

uddeltes 26 julepakker i Sønderborg havn foruden, at der sendtes pakker til Hamborg.

I 1910 holdtes en julefest i menighedshuset for 22 søfolk fra en engelsk damper og fra mindre svenske, tyske og danske skibe. Senere hen i julen kom en svensk damper i havn med 12 mands besætning. Også for dem blev der holdt julefest, og en sømand på hospitalet blev heller ikke glemt. Festerne fortsattes til 1915, så holdt de op, men da sømandshjemmet skulle indrettes, fik man foræret en sparekassebog på 613 mark.

Ejendommen, som blev købt i 1919, var en berygtet beværtning, som nu blev omdannet til sømandshjem. Den lå godt på bakken oven for havnen. Pastor C. Hornbech indviede hjemmet 5. september 1920 ud fra tempelindvielsesfesten i Johs. 20, 22, hvor Jesus taler om de, der ikke vil have med ham at gøre, om dem, der forventede ham og om dem, der fulgte ham.

Der har været sluttet kreds om Sønderborg sømandshjem, så det også har kunnet klare vanskelige tider. *P. Moustgaard* og hustru har bestyret hjemmet siden 1945, og muremester *J. Høst* er hjemmets formand. Men Sønderborg sømandshjem hører til de hjem, som i høj grad har en modernisering og restaurering behov.

Sømandshjem i andre sønderjydske havne

Aabenraa

I ældre tid var *Aabenraa* en søfartsby med mange hjemmehørende langfarere. Det er blevet anderledes med årene. Men der er da nogen sejlads på *Aabenraa* havn, og spørgsmålet om et sømandshjem har stadig trængt sig på.

Efter genforeningen blev der nedsat et udvalg i *Aabenraa* med det formål at rejse et sømandshjem. Det lykkedes ikke at løse opgaven.

Indenlandsk Sømandsmission holdt i 1926 sit årsmøde i *Aabenraa*, det første årsmøde i det genvundne land. Når årsmødet blev henlagt til *Aabenraa*, var det for at vække interessen for et sømandshjem i byen. Der forhandlede også med sognepræst E. Juhler om køb af en byggegrund. Da det ikke blev til noget, blev sagen taget op af en borgerlig kreds, der i lejede lokaler drev et humanitært arbejde blandt søfolkene.

1931 forhandlede med Indenlandsk Sømandsmission om overtagelse af hjemmet. På en generalforsamling i interessantskabet *Aabenraa* sømandshjem vedtog man at overdrage hjemmet til Indenlandsk Sømandsmission, som derefter skulle udvide og opretholde hjemmet, så det kunne være åbent året rundt. Forhandlingerne gik dog i stå, og til sidst blev det opgivet.

Vilh. Rasch forhandlede i 1932 med borgmester Fink om en ubebygget grund i Skibbrogade. Det blev heller ikke til noget.

Alt imens blev der arbejdet blandt sømændene i *Aabenraa* havn. Det skete ved den ikke helt almindelige fru Andrea Franks. I mange år havde hun og hendes mand et kristeligt arbejde blandt søfolk i Calcutta under navnet: Den skandinaviske Sømandsmission i Calcutta. Det understøttedes af hjemlige, grundtvigske kredse. Da missionær Franks døde, rejste fru Franks til Rio i Sydamerika for at arbejde blandt sømændene der. Senere slog hun sig ned i Montevideo.

Da fru Franks ikke kunne magte så meget mere, rejste hun hjem til Danmark og fandt sit arbejdsfelt i *Aabenraa*. Sømandshjemmet havde da været lukket i 4 år, men hun fandt et virkested hos fru Jessen, der havde et par stuer i Gildesgade, der indrettedes til sømandshjem. Fru Andrea Franks støttedes af grundt-

vigske kredse og fandt god hjælp i arbejdet hos pastor C. Ludvigsen. Hjemmet flyttedes et par gange.

Da fru Franks måtte opgive arbejdet i 1934, førte frk. Andrea Hansen, som i adskillige år havde været hendes gode medhjælper, gerningen videre. Det var to meget uselviske og opofrende kvinder. Da man i sin tid viste fru Franks de 2 værelser i den første lejlighed, sagde man til hende: »Se, dette kan De jo så bruge til soveværelse!« Hun svarede: »Nej, dette skal være skrivestue til sømændene. Jeg kan ligge derude på loftet!« (Hvor brændselet skulle ligge).

1936 byggede købmand Cleeman en ejendom i Skibbrogade og tilbød lokaler til at drive sømandsmission fra. Frk. Andrea Hansen og en anden ældre dame tog sig af arbejdet. Købmand Cleeman ville gerne have hjemmet ind under Indenlandsk Sømandsmission. Der førtes forhandlinger derom, men uden resultat.

Pastor C. Ludvigsen tilskrev i 1947 Indenlandsk Sømandsmission, at man havde i sinde at lukke hjemmet og forespurgte, om Sømandsmissionen havde interesse i hjemmet. En række forhandlinger førte til, at bestyreren på Korsør sømandshjem, styrmænd J. Jakobsen, fra 1. juli 1947 ansattes som sømandsmissionær i Sønderjylland med bopæl på sømandshjemmet i Aabenraa og således, at hjemmet under hans rejser passedes af hans hustru.

Det var en god ordning, men den varede kun et år. Det var som om den åndelige baggrund for arbejdet i Aabenraa manglede. Styrmænd Jakobsen sagde op fra 1. september 1948 og begav sig igen til søs.

Da der var brug for et havnekontor, indrettede borgmesteren et sådant i en bygning ved havnen. På første sal indrettedes en velmonteret stue samt læseværelse til sømændene. Den kvinde, der med sin mand bebor lejligheden, fører arbejdet videre som et rent humanitært arbejde med støtte fra havnen, byen og interesserede firmaer. -

Graasten

I *Graasten* blev sømændene i mange år indbudt til K.F.U.M.'s lokaler, der udgjorde en del af det i 1926 byggede, smukke missionshus. Dette arbejde er dog ikke længere i gang. -

Egersund

Frk. Anna Petersen havde været sygeplejerske. Træt af den første verdenskrig slog hun sig ned i *Egersund*, byen med de mange teglværker. En dag sejlede skipper Carl Nielsen med »Håbet« af Rødvig ind til Egersund med Dueflaget vajende. Det gav hende kaldet til at gøre et arbejde for sømændene.

Med hjælp fra venner på stedet og fra Indenlandsk Sømandsmission indviedes 5. maj 1927 det hyggelige, lille hjem i Skippergade, hvor ud fra frk Anna Petersen virkede. Lige til sin død 7. februar 1936 udførte hun en stiltfærdig, trofast tjeneste blandt søens folk.

Det blev forsøgt at føre gerningen videre, men det lykkedes ikke. I december 1941 måtte hjemmet lukke, efter at huset var solgt.

Skomager Hans Chr. Hansen i Egersund satte i sin tid et beløb på 5000 kr. på en sparekassebog til et sømandshjem i Egersund. Hvis hjemmet ikke var bygget senest 10 år efter den sidstlevendes død, skulle pengene tilfalde Indenlandsk Sømandsmission til fri disposition. Fru Hansen døde som den sidste af ægteparret 27. januar 1947. Summen beløber sig nu til ca. 10.000 kr.

Flensborg

Ved genforeningen var *Flensborg* i Sømandsmissionens tanker. I februar 1919 købtes en ejendom, Skibsbroen 45, for 270.000 mark, som var lig med 25.000 danske kr. Ejendommen blev købt på den betingelse, at hvis Flensborg blev tysk, skulle ejendommen ikke overtages, men man skulle betale ejeren 15.000 mark, lig med 1200 kr.

Da det i juli 1920 blev klart, at Flensborg ikke blev dansk, annulleredes handelen. Kursen var i mellemtiden steget så meget, at Sømandsmissionen blev holdt skadesløs.

Dog er tanken om et sømandshjem i Flensborg ikke opgivet, idet pastor *M. Nørgaard* er interesseret i at få et samlingslokale for søens folk.

10. FÆRØERNE OG GRØNLAND

Gemt bag store have har Færøerne og endnu mere Grønland ligget fjernt fra Danmark. Der har kun været nødtørftige forbindelser, og det tog sin tid. Ved teknikkens vidundere er der i de sidste år sket en stor forandring. Moderne skibe løber til Færøerne på et par døgn, og det tager ikke længere tid at flyve til Grønland end at sejle fra København til Aalborg.

Færøerne

Der var aften gudstjeneste i Skaale kirke. Tidspunktet var sat til kl. 20, men det trak ud. Folk kom dryssende. Da gudstjenesten begyndte, sagde klokkeren: »Nu er de her allesammen fra 2 år og til 90. Ja, det vil sige, der er enkelte syge, som ikke kan komme.« Sådan har gudstjenestelivet formet sig på Færøerne i mange slægtled.

Den færøiske befolkning er stort set en fiskerbefolkning, og det var da ganske naturligt, at man rettede sin opmærksomhed mod Indenlandsk Sømandsmission. 1918 blev der af Sømandsmissionens kasse bevilget et tilskud til køb af en ejendom i Vaag, hvor indremissionæren skulle bo, og hvor der samtidig skulle indrettes lokaler til K.F.U.M. og til sømændene.

I 1920 forelå spørgsmål fra Færøerne, om der ikke fra Sømandsmissionens side kunne rækkes Færøerne en hjælpende hånd. 200 bind fra Sømandsbibliotheket sendtes straks til Thorshavn, 500 kr. skænkedes til Thorshavn som begyndelsesfond til et sømandshjem, og det besluttedes, at Vilh. Rasch samme år skulle foretage en rejse til Færøerne.

Om bord på S/S »Botnia« traf Vilh. Rasch den engelske konsul fra Thorshavn V. Lytzen, som længe havde tænkt på et sømandshjem. Mange møder blev holdt om sagen, og der nedsattes et udvalg med provst J. Dahl i Thorshavn som formand og konsul Lytzen som kasserer. Man besluttede at ville arbejde for 5 sømandshjem på Færøerne, i Thorshavn, Vestmannahavn, Fuglefjord, Klaksvig og Vaag. En indsamling på Færøerne gav 32.000 kr., og en nytårsgave fra K.F.U.M. og K.F.U.K. indbragte 12.500 kr.

Man valgte at bygge et betonhus, hvad man aldrig før havde prøvet, hvorfor sømandshjemmet blev noget dyrere end beregnet.

Søndag 13. maj 1923 indviedes hjemmet af provst J. Dahl, der på færøisk talte over Salme 62, 9: Min tilflugt er hos Gud. Derefter talte Vilh. Rasch. Smed Herman Joensen blev bestyrer af hjemmet og arbejdede med stor trofasthed til 1940.

Sømandshjemmets beliggenhed er fortræffelig. Det ligger ved havnen og har altid haft stort besøg. Det falder naturligt for søfolkene fra de skibe, der anløber Thorshavn, at besøge hjemmet, men tillige er Thorshavn gennemgangshavn for alle, der skal til de andre øer. Ventetiden tilbringes på sømandshjemmet. Meget tidligt måtte man tænke på en udvidelse.

De åndelige og politiske brydninger på Færøerne efter den anden verdenskrig satte også sine spor på sømandshjemmet. Det blev nødvendigt for formanden og generalsekretæren i maj 1948 at foretage en rejse til Thorshavn for at få orden på forholdene. 4 bestyrelsesmedlemmer måtte træde ud af bestyrelsen, deriblandt også nogle, som havde været med fra den første begyndelse og i mange år gjort en betydelig indsats i arbejdet. I stedet for indtrådte i bestyrelsen bl. a. provst J. Joensen som formand, skibsinspektør S. Sivertsen og kasserer i den færøiske administration H. Hansen. Det viste sig at være rigtigt, idet der siden den tid har været ro og stabilitet over arbejdet.

Den påtænkte udvidelse af sømandshjemmet blev nu taget op med fuld kraft. Et gammelt færøhus af træ, som lå ved sømandshjemmets gavl, var blevet købt, og ved en gaderegulering fik man erhvervet en aldeles fortrinlig grund, hvor det nye sømandshjem kunne bygges i tilslutning til det, man havde.

Det nye sømandshjem bygges i moderne stil i jernbeton og med 5 etager, det højeste hus på Færøerne. Det vil blive udstyret med al mulig komfort, endda en elevator, den første af sin slags på Færøerne. I nederste etage bliver der forretninger, på første sal de nødvendige sømandslokaler og køkken. Foruden bestyrerparrets lejlighed bliver der 27 værelser, der i en given situation kan tage dobbelt belægning. I forbindelse med det gamle sømandshjem er der plads til 100 sovende gæster. Fra øverste etage bliver der en enestående udsigt over havnen og hele havet uden for Thorshavn. Alle, der lander i Thorshavn, passerer sømandshjemmet som den første bygning i byen.

Færingerne har selv bidraget stort til deres sømandshjem. Ved basarer, husindsamling m. m. på Færøerne er der indkommet

Sømandshjemmet i Thorshavn. (Projekt)

150.000 kr. Lagtinget har givet et tilskud på 25.000 kr., den danske stat ligeledes 25.000 kr. Kvindekredsene i Danmark har ved en bortlodning for nogle år siden skaffet 10.000 kr. Hos den færøiske assuranceforening »Tryggingarsambandid Føroyar« er optaget et lån på 250.000 kr. Så mangler der alligevel nogle penge, men de skal nok komme.

I løbet af jubilæumsåret 1955 skulle sømandshjemmet i Thorshavn stå færdigt. Til Olaidagen regner man med at kunne tage det i brug, og så er det meningen, at det skal indvies i løbet af efteråret 1955, når de færøiske fiskere kommer hjem fra deres fiskeri.

Formand for sømandshjemmet i Thorshavn er skibsinspektør *S. Sivertsen*. Siden 1. august 1945 har *Peter Johannesen* og hustru bestyret hjemmet.

Sømandshjemmet i Thorshavn står i en særstilling til Indenlandsk Sømandsmission, idet Indre Mission på Færøerne, Hjemmemissionen, er skudt ind som et mellemlid mellem Indenlandsk Sømandsmissions hovedbestyrelse og sømandshjemmets bestyrelse.

Planen med de 5 sømandshjem fik man aldrig ført ud i livet. De fleste steder byggedes missionshuse i stedet for. I Trangisvaag, nu *Tveraa*, købtes et lille sømandshjem. Det sygnede hen i

1924-25, men vågnede op igen og gjorde gavn lige til den anden verdenskrigs udbrud. Missionær Alfred Petersen, der har skilt sig ud fra Indre Mission, er for tiden i færd med at bygge et sømandshjem i Klaksvig.

Grønland

»Vi må hellere begynde! Kirken er jo fyldt, og der kan ikke komme flere ind.« Det var overkateketen i Upernavik, Eli Olsen, der lod denne bemærkning falde ved en aftengudstjeneste i Upernavik kirke.

Upernavik er den nordligste koloni i Vestgrønland. Den ligger 700 km nord for Polarkredsen, har midnatssol i 3 måneder og mørke i tilsvarende 3 vintermåneder. »Disko« ankom lørdag 12. juli, som det første længselsfuldt ventede skib i 1952. I diset vejr kantede skibet sig frem og tilbage mellem isfjelde og isskodser. Børnene og de unge havde bemanded de yderste fjelde, og da de fik øje på skibet, lød det sædvanlige mangestemmige råb: »Umiarssuit! Umiarssuit! Skibet! Forårsbebuder!«

Der bor 407 mennesker i Upernavik, og kirken har knap 300 siddepladser. Det lykkedes at bore os ind i den overfyldte kirke. Officerer fra »Disko«, maskinfolk, radiotelegrafisten, kahytssjofruer, dæksfolk m. m. og en del passagerer fulgte efter. De fik alle plads på løse stole oppe i koret. Kaptajnen kunne slet ikke komme ind. Han stod ude på fjeldet og tog del i gudstjenesten sammen med andre, som heller ikke kunne komme ind. Grønlænderne sang salmerne flerstemmigt, som de plejer. Der blev prædikeret på dansk, og det blev tolket til grønlandsk.

Og så skete det uforglemmelige. Salmen efter prædiken var sunget, og velsignelsen skulle lyses fra alteret. Jeg vendte mig om, så ud over den tætpakkede skare i kirken, ud over hovederne på dem, der stod i indgangsdøren og ude på fjeldet, bagved lå koloniens træhuse og jordhuse på skråningerne, og helt ude i fjorden lå de mægtige isfjelde, belyst af midnatssolen og skinnende i lysende hvidt og mange klare farver. Det var en sær varmende følelse, man fik, da tonernes brus til: Dejlig er jorden, løftede sig mod den lille trækirkes loft. -

Grønland er jordens største ø. Længden er 2650 km, som fra Skagens nordspids til midt i Sahara. Bredden 1050 km, som fra

København til Paris. Fladeindholdet er 2,18 mill. kvadratkilometer, som det gamle Tyskland, Frankrig, Spanien og Ungarn tilsammen. På dette område bor ca. 22.000 mennesker, så mange som i en jævn dansk provinsby.

I året 983 slog den fredløse Erik den røde sig ned på Brattalid i Julianehaabseggen. I dag ligger den mægtige flyveplads Blue West One, også kaldet Nassarssuak lige over for Brattalid.

Indtil for ganske få år siden var Grønland et lukket land, kun besøgt af danske, som havde ærinde på Grønland samt af expeditioner. Nu er det ganske anderledes. En stormende udvikling går hen over landet. Et primitivt folk føres fra stenalderen og ind i den moderne atomtid. Udviklingen har mange årsager. Den anden verdenskrig viste, at Grønland fremdeles ikke kunne vedblive at holdes som et lukket land. Grønland ligger ikke mere i en afkrog af verden, men snarere som et centrum. Det viser nordpolsflyvningerne. Klimaændringen er også en hovedårsag. Der bliver varmere på Grønland. De store havdyr og sælen trækker nordpå til koldere vand. I stedet for kommer torsken sydfra. Det begyndte for 30 år siden, og torsken findes nu så højt mod nord som i Diskobugten.

Kirken har haft en afgørende indflydelse i Grønland siden Hans Egedes tid. Den har fulgt grønlænderen i fest og hverdag, i sorg og glæde, og grønlænderen har altid fulgt kirkens kalden. Nu vælder den moderne tid med alle dens følger ind over det lille folk. At det altid har været til gavn for grønlænderen at knytte forbindelse med danskeren er vist for meget at sige. Skal grønlænderen klare sig i denne revolutionstid, må kirken være vågen og kende sin besøgstid. At den får en hjælpende hånd fra den danske kirke, må være en selvfølgelighed. Og skal det grønlandske folk omstilles til fiskerierhvervet, vil det sige, at der også bliver brug for Sømandsmissionen.

På denne baggrund skal det forstås, at der for nogle år siden kom en opfordring fra Grønlandsdepartementet og Den grønlandske Kirkesag til Indenlandsk Sømandsmission om at sende en mand til Grønland og foretage en undersøgelse af forholdene.

Indenlandsk Sømandsmission var dog ikke ukendt med Grønland. Først i 1930erne åbnedes en naturhavn i Sydgrønland, den såkaldte Færingehavn, for de færøiske fiskere, som i deres fiskekonnerter i stort tal drog over Nordatlanten for at fiske i de

grønlandske farvande. Disse fiskere levede under meget primitive forhold i Grønland, hvilket bevirkede, at den færøiske Indre Mission, Hjemmissionen, begyndte sin egen sømandsmission.

Med støtte fra Indenlandsk Sømandsmission rejstes i 1936 et sømandshjem i Færingehavn. Det lededes de første år af missionær Alfred Petersen fra Færøerne. Det var åbent i fiskerisæsonen fra først i juli til sidst i oktober. Der kunne godt ligge op til 100 skibe med ca. 3000 mand i Færingehavn.

1940 gik alt i stå. Ingen færøfiskere kom til Færingehavn, og hjemmet stod uaflåset med alt sit indbo. Da hjemmet åbnedes igen i 1947, viste det sig, at alt var i samme stand som, da man forlod det. Der manglede ikke en eneste ting.

Snart blev hjemmet igen fyldt af fiskere. Missionær Johs. Bech og hustru rejste hver sommer med en fiskeskønnert til Færingehavn og passede hjemmet ved hjælp af nogle unge piger, som de havde taget med. Fiskerne samledes på hjemmet for at spise, til andagter, fester og møder og til frit samvær. Om søndagen holdtes gudstjeneste, der udsendtes i radio til skibene.

1950 foretoges en stor udvidelse af sømandshjemmet i Færingehavn for at kunne klare de stadig voksende krav.

Da Indenlandsk Sømandsmission fik opfordring til at sende en mand til Grønland, forstod man, at her var en opgave, der skulle tages stilling til. I sommeren 1952 foretog formanden en rejse i Grønland, der strakte sig fra Julianehaab i syd til Upernavik i nord. En del af rejsen foretoges sammen med provst H. Schultz-Lorensen, Godthaab, i 30 tons kutteren »Poul Egede«, der er stillet til provstens rådighed som rejseskib. Alle kolonierne og adskillige udsteder besøgte. Der blev holdt gudstjeneste, knyttet forbindelser og anstillet undersøgelser angående fiskeri m. m. De mange danske arbejdere i Grønland blev genstand for særlig opmærksomhed.

Det færøiske sømandshjem i Færingehavn blev besøgt. Et smukt og godt hjem, der på een gang kunne rumme 225 mennesker. De norske fiskerierorganisationer har i Færingehavn, 20 minutters sejlads fra det færøiske sømandshjem, bygget et norsk velfærdshjem for sine folk. Et prægtigt hus med en stor sal, der kan rumme 350 mennesker, en spisesal til 90 mennesker og et moderne køkken. I Færingehavn lå et tredje sted et stort olietankanlæg.

Som allerede nævnt skal hele Grønlands befolkning omstilles

til fiskerierhvervet. Dermed er der stillet en opgave, som det er naturligt for Sømandsmissionen at gå ind i. Sømandsmissionens indsats både over for fiskerne i Danmark og på Færøerne er velkendt. Adskillige af vore hjem langs Jyllands Vestkyst og også andre steder er i udpræget grad fiskerhjem. Disse hjem har hvert sted haft stor betydning for det åndelige liv. Hjem, der rejses i Grønland, skal selvfølgelig både være sømands- og fiskerhjem, men vægten kommer så afgjort til at blive lagt på det sidste. Det er først og fremmest den grønlandske fisker, der skal bygges hjem for og øves en gerning iblandt.

Alt dette er i sin vorden på Grønland. Det har ikke taget fast form endnu. Under den voldsomme udvikling, som nu er i gang, vil alt efterhånden komme til at ligge i fast leje, og så gælder det om for Sømandsmissionen at sætte ind, mens tid er og være med til at præge det liv, som i fremtiden skal leves i Grønland.

Et sømandsmissionsarbejde i Grønland må blive på langt sigt. Alt imens må forbindelserne knyttes. »Redningsbåden« er i de sidste år blevet sendt til præster og kateketer på alle pladser i Grønland. Det er blevet modtaget med stor taknemlighed.

I oktober måned 1953 gennemførtes Den danske Kirkes Landsindsamling til frivilligt kirkeligt arbejde i Grønland. I opråbet hed det: »I Grønland er der i de seneste år sket en udvikling, som det grønlandske menighedsliv vanskeligt har kunnet holde trit med. I den anledning har repræsentanter for alle retninger indenfor danske kirkeliv fundet det nødvendigt, at den danske moderkirke yder sine grønlandske venner og landsmænd en hånds-rækning. Denne hånds-rækning må komme fra hele den danske kirke til den grønlandske kirke.

Blandt de områder, man foreløbigt har tænkt sig at yde støtte, og som ligger uden for de egentlige statsopgaver, kan nævnes: Hjælp til oprettelse af fritidshjem for danske og grønlandske håndværkere og sømænd, hjælp til frivilligt menighedsarbejde og hjælp til frivilligt højskolearbejde. Det er tanken, at de indkomne midler skal anvendes som hjælp til selvhjælp, og at man vil tage det videst mulige hensyn til de ønsker, der kommer fra de grønlandske menigheder.«

Opråbet var underskrevet af et udvalg, bestående af repræsentanter for alle kirkelige retninger og grupper i Danmark og på Grønland.

Det arbejde, der skulle påbegyndes i Grønland skulle selvfølgelig først og fremmest komme den grønlandske befolkning til gode. Samtidig var man enig om, at de forskellige opgaver, der skulle løses, lettest kunne blive ført ud i livet i tilknytning til allerede bestående institutioner. Det blev derfor ganske naturligt Sømandsmissionen, der skulle tage sig af søfolk og håndværkere. De sidste savner i høj grad et tilholdssted under deres ophold i Grønland. Den grønlandske kirkesag skulle sørge for, at pengene til det frivillige menighedsarbejde blev fordelt på den bedst mulige måde. Pengene til det frivillige højskolearbejde skulle overdrages Foreningen af danske Folkehøjskoler, der påtænkte rejsningen af en folkehøjskole i Grønland.

Landsindsamlingen gav i alt 294.176,51 kr., hvoraf der i Grønland indsamledes knap 15.000 kr. Et stort beløb, når man betænker, at indbyggerantallet er 22.000.

Indenlandsk Sømandsmission arbejder med oprettelsen af hjemmet i Godthaab.

11. UDLANDSSTATIONERNE

Nogle kan vel synes, det er mærkeligt, at Indenlandsk Sømandsmission driver sømandsmissionsarbejde i udlandet. Det er måske også mærkeligt. Lige så mærkeligt som, at Foreningen for Evangeliets Forkyndelse i fremmede Havne, den nuværende Dansk Sømandskirke i fremmede Havne, i sin tid i 25 år, fra 1876 til 1901, drev sømandsmissionsvirksomhed i Københavns havn med udløbere til flere danske havnebyer. Det er den slags inkonsekvenser, som livet undertiden kan byde på. Når sådan noget kan ske, er det selvfølgelig, fordi en opgave byder sig til, som ikke på daværende tidspunkt kan løses på anden måde. Og så må man vel tilføje, at det jo er sømanden, det drejer sig om. Hvem der så løser opgaven, kan vel være ligegyldigt, bare den bliver løst. Havet er stort nok. Alle disponible kræfter må sættes ind.

Grimby, England

Sidst i maj måned 824 lå havet ud for den engelske kyst mellem Humberfloden og Themsen fuldt af danske vikingskibe. 26. maj hejste Regnar Lodbrog Ravnebanneret på sit admiral-

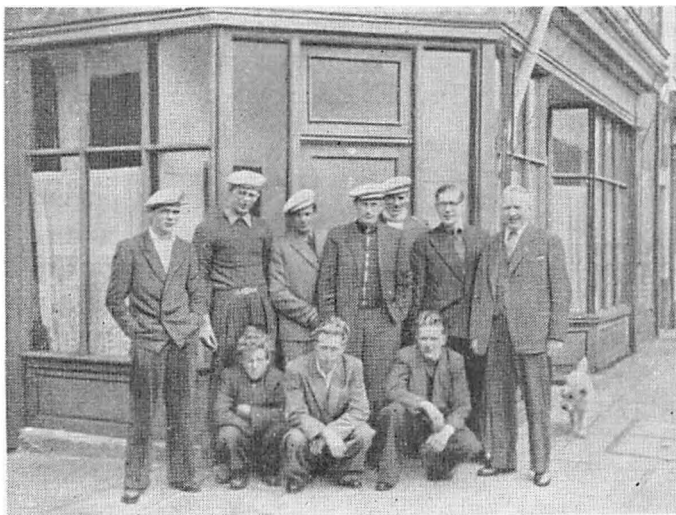
skib. Det var signalet til landgang, plyndring og ødelæggelse. Ved »the bloody point« kæmpedes i flere dage, så havet i miles omkreds var rødt af blod. De indfødte led nederlag. Danskerne erobrede landet. Det mærkes tydeligt i dag både på mennesker, i sproget og på stednavnene. De sidste er mange steder helt danske.

Sidst i maj 1927 stævnede igen en dansk flåde ind gennem Humberfloden. Det var ikke krigeriske vikingsnækker, men fredelige fiskekuttere. 26. maj gik de i land og højste - ikke Ravnebanneret, men Dannebrog og Dueflaget over det danske Sømands- og fiskerhjem i Grimsby.

Alt længe havde danske fiskere pløjet Nordsøen for at tjene til det daglige brød. Indtil 8 måneder kunne de være borte fra hjemmet. Deres afsætningssted for fisken var Grimsby, verdens største fiskerihavn. De savnede hårdt et tilholdssted, når de efter lang tids forløb kom i havn. I fællesskab enedes Sømandsmissionen i fremmede Havne og Indenlandsk Sømandsmission om at sende en arbejder derover, som i og ud fra den svenske Sømandsmissions læseværelse kunne øve en gerning blandt fiskerne. Den svenske sømandspræst, pastor A. Abrahamson, som i årenes løb blev en ualmindelig god støtte for den danske mission, hilste det med stor glæde.

Kaptajn A. Hansen fra Strib var den første, der blev sendt derover i nogle måneder i sommeren 1922. Han afløstes af sømandsmisionær Kynde, Esbjerg, som tjente i 6 sommermåneder. De to Sømandsmissioner delte udgifterne.

Da Vilh. Rasch i 1925 aflagde besøg i Grimsby, besøgte havnen af 400 danske kuttere med 1600 mands besætning. Det var da klart, at der måtte skaffes eget hjem. Et møde, der blev holdt på Frederikshavns sømandshjem med repræsentanter fra fiskerbyerne i Danmark, resulterede i, at der nedsattes en bestyrelse af nordsøfiskere, der ville prøve på at oprette et hjem i Grimsby. En indsamling blev sat i gang i fiskerbyerne Frederikshavn, Skagen, Nykøbing Mors, Lemvig, Esbjerg, Grenaa og Hundested, som gav 12.000 kr., og det blev klart, at tiden var inde. Et par fiskere blev sendt til Grimsby for at leje lokaler, men det lod sig ikke gøre for private personer at leje lokaler til det formål i et fremmed land. Man måtte have en organisation til at stå bagved. Sømandsmissionen i fremmede Havne og Indenlandsk Sømandsmission underskrev da kontrakten.

Pastor K. Brask med fiskere foran sømandshjemmet i Grimsby.

Det danske sømands- og fiskerhjem »Bethel« i Cleethorpe road 44 indviedes 26. maj 1927 af den danske sømandspræst i Hull pastor A. Busch, som engang om måneden holdt dansk gudstjeneste i den svenske kirke i Grimsby, over ordet fra Mark. 16, 14-20 om, at Disciplene gik ud og prædikede alle vegne, og Herren arbejdede med. Indvielsen blev meget festlig. Man havde bestemt den for tidlig, så der var intet køkkenudstyr. Tilmed blev bestyrerinden syg, så fiskerne måtte selv hente pander, gryder m. m. om bord i skibene og selv lave mad så godt, de kunne. Hjemmet var fyldt i stuerne, i forgangen og på trapperne. Sådan har det været mange gange senere hen.

Arbejdet gled efterhånden over til Indenlandsk Sømandsmision. Det var fiskerne, som bestemte farten. De ønskede, at en sømandsmisionær i sæsonen blev sendt over til Grimsby. Det blev sømandsmisionærerne A. Svendsen, Fredericia, og Richard Holm, Horsens, der skiftedes til at opholde sig i Grimsby. De havde en fortræffelig hjælp i damerne, som forestod hjemmet, særlig husmoderen, frk. Valborg Christensen, nu fru Aaen i Skagen, og som nævnt i den svenske sømandspræst. Ved 10 års fødselsdagen i 1937 blev Indenlandsk Sømandsmissions formand og hustru sendt over til Grimsby for at hjælpe med til at holde fest.

Arbejdet blev brat afbrudt september 1939, da verdenskrigen brød ud. Det lykkedes sømandsmissionær Richard Holm og damerne at slippe hjem med det sidste skib over Nordsøen. Hjemmet blev under krigen benyttet af den engelske stat som marinehjem.

Så snart det kunne lade sig gøre efter krigens slutning, rejste en udsending fra Sømandsmissionen til Grimsby for at se, hvordan det forholdt sig med hjemmet. Alt var i en sørgelig forfatning. Servicet til 100 mennesker var borte, dækketøjet var forsvundet, og møblerne ødelagt. Dertil kom, at de gamle lokaler ikke nu kunne lejes til overkommelig pris.

I det krigshærgede Grimsby måtte man så se at få fat i, hvad man kunne. Det eneste, der kunne fås, var en hjørneejendom i Cleethorpe Road 21 lige overfor det gamle hjem. Huset havde tjent flere formål, været kiksfabrik og derefter dyreklinik. Flere huse på den anden side af gaden var som blæst bort, og huset selv var bombebeskadiget med fri adgang for rotter og mus og alskens snavs. Ingen materialer af nogen slags var at skaffe, og penge måtte ikke sendes fra Danmark.

Sømandsmissionær Rich. Holm var dog ikke forsagt. Han smøgede ærmerne op og gik i arbejde og fik god hjælp af den svenske sømandsmissionær. Lidt efter lidt kom der skik på sagerne. Den første sommer klarede man stueetagen, næste sommer første sal og tredje sommer fik øverste etage en omgang. Da det hele var færdigt, havde man et stort læseværelse og mødesal på første sal og restauration i stueetagen. 18. august kunne de første restaurerede lokaler tages i brug. Der blev holdt festmøde under primitive forhold. Restriktionerne på fødemidler var så strenge, at det eneste, der var rigeligt af, var luft og vand. Rich. Holm, den danske sømandspræst i Hull, Klitbo Bach, og den svenske sømandsmissionær, talte.

Hjemmet havde hidtil været under fiskernes ledelse med den stoute Nordhavsfiskeskipper Immanuel Mortensen, Frederikshavn, som formand og arbejdet i tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission. Da der fremkom ønske om, at Indenlandsk Sømandsmission skulle overtage hele ansvaret, overdrog bestyrelsen på et møde i Frederikshavn sammen med repræsentanter fra Indenlandsk Sømandsmission 10. marts 1947 hjemmet til Indenlandsk Sømandsmission. Samtidig blev der dannet et råd af tillids-

mænd fra Frederikshavn, Strandby, Skagen, Hirtshals, Thyborøn, Esbjerg og Hundested med Immanuel Mortensen som formand. Disse tillidsmænd forpligtede sig til økonomisk og åndeligt at stå bagved hjemmet og samtidig repræsentere fiskerne over for Indenlandsk Sømandsmission. Tillidsmændene mødes med Indenlandsk Sømandsmissions hovedbestyrelse en gang om året, hvor hjemmets anliggender drøftes.

I december 1948, medens hjemmet som sædvanlig var lukket i vintermånederne, indløb et telegram fra England: »En kiks-fabrik i hjemmets umiddelbare nærhed er brændt og har også taget missionen med sig.« Sporenstregs afsejlede Rich. Holm med første skib. Det var slemt nok, men ikke så slemt som telegrammet havde fortalt. Hele huset flød med vand, men kun den øverste etage var brændt. Så måtte Rich. Holm i arbejde igen. Den øverste etage kunne ikke bygges op igen, da hele kvarteret var saneringsmodent og dømt til nedrivelse. Så måtte man klare sig, som man kunne.

Svenskerne nedlagde arbejdet i Grimsby i 1950 for at koncentrere sig om den nærliggende havn i Immingham. Formanden blev sendt til Grimsby for at se, om der var mulighed for at overtage de svenske lokaler til bolig for medarbejderne. Det blev ordnet således, at Indenlandsk Sømandsmission midlertidigt lejede de svenske lokaler, og samtidig overtog Sømandsmissionen det skandinaviske sømandsmissionsarbejde i Grimsby.

25 års jubilæet for sømandshjemmet i Grimsby fejredes 22. juni 1952. Sognepræst K. Brask, Zionskirken i Esbjerg, som flere gange i sin ferie havde gjort tjeneste i Grimsby, rejste over sammen med tillidsmændenes formand Immanuel Mortensen og holdt fest sammen med fiskerne.

Det trak ud med en sanering af bygningsforholdene, og da *Henry Christensen* og hustru 1. marts 1952 overtog bestyrerpladsen og mente, at de kunne klare sig med forholdene på hjemmet, skilte man sig af med de svenske lokaler.

Grimsby er nu i færd med at sanere kvarteret omkring sømandshjemmet, og inden ret længe må sømandshjemmet falde. Det er heller ikke bedre værd, men så må der jo skaffes noget nyt. Grimsbyfiskerne kan ikke tænke sig at undvære sømandshjemmet. Særligt efter at hjemmet nu er åbent hele året og igen er

blevet i stand til at servere varm mad efter de engelske restriktioners bortfald, er hjemmet endnu mere påskønnet.

Kaptajn *A. Raahauge*, føreren af S/S »Alexandra«, der går i fast rutefart mellem Esbjerg og Grimsby, har i mange år været Indenlandsk Sømandsmissions tillids- og tilsynsmand med arbejdet på sømandshjemmet i Grimsby og har ført adskillige forhandlinger med myndighederne i Grimsby angående et nyt sømandshjem. Myndighederne anerkender fuldtud hjemmets betydning og har stillet sig meget forstående over for Sømandsmissionens ønsker. Det vil ikke vare længe, før det bliver aktuelt med bygning af et moderne sømandshjem i Grimsby.

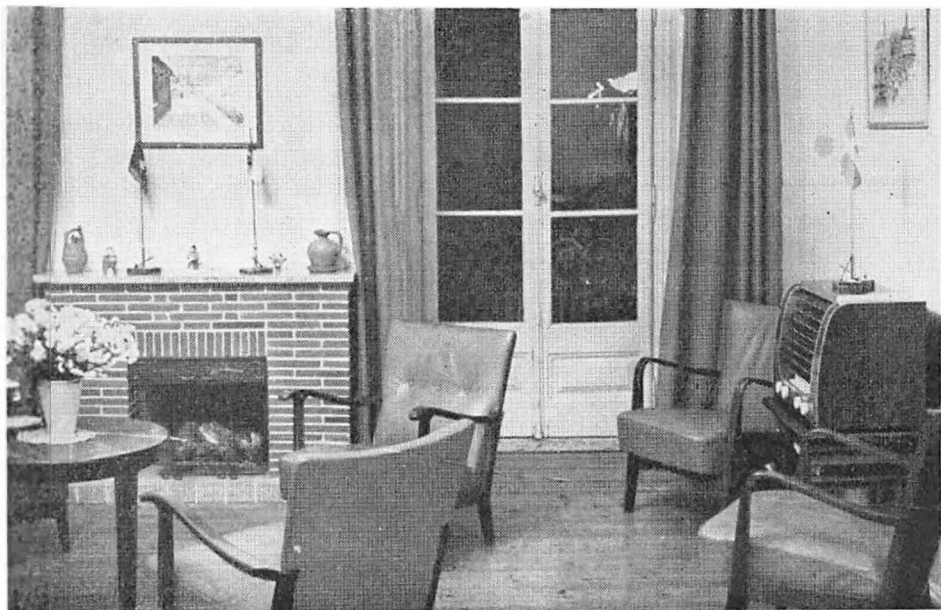
Fiskeskipper *Immanuel Mortensen*, som har været med i Grimsbymissionen fra dens allerførste tid, er vedblivende formand for tillidsmændene. Den danske sømandspræst i Hull kommer stadig en gang om måneden til Grimsby og holder dansk gudstjeneste i sømandshjemmets lokaler.

Lissabon, Portugal

»Søndag aften er den festligste aften, vi har i Sømandskirken. Skønt søndag efter søndag nye folk samles, er det let at mærke, at disse aftener danner den røde tråd i arbejdet og giver det mening. Er det de hyggelige lokaler, er det de danske film, er det kaffebordet, sangene, underholdningen eller den sene aften-gudstjeneste, hvor tankerne på samme tid går tilbage til lyse minder hjemmefra og mod det høje, det evige.« Det er pastor Chr. Aaberg, der skriver dette fra Lissabon.

Og i et andet brev: »Jeg husker en maskinmester, som var vældigt godt tilfreds med disse her sømandskirker. Læsestue, underholdningsspil, en kop kaffe, en hygge-krog med et par aviser det er det, vi har brug for! - Ja, men har De da aldrig overværet en gudstjeneste? - Det har jeg ikke brug for!«

»Gudstjenesten begynder. I det ydre forløber den stille efter sin orden. Kammeraterne synger med på de kendte salmer, man hører læsestykker og mindes nogle brokker fra skolen. Man står op uden måske ret at forstå, at det er i ærbødighed for det ord, som Gud har åbenbaret menneskene. Så kommer prædikenen. Man kigger på præsten, på væggen, på uret og igen på præsten. Man er begyndt at høre efter. Det er, fordi der i ordet, der tales, hvor

Fra pejsestuen i Lissabon.

menneskeligt mangelfuldt det end kan være, er noget mere end det, der hører verden til, noget helt andet, noget nyt. Man føler sig stående udenfor, man længes imod det, som kan gøre alle ting nye. I kirken oplevedes det, at sjælen af by over stjernerne for.« -

Da den anden verdenskrigs ragnarok var overstået, og forbindelsesvejene over havene igen skulle benyttes til fredelig dont, trådte sømandsmissionerne ind i sin sædvanlige gænge. De nordiske Sømandsmissioner havde imidlertid nok at gøre med at få genrejst de sønderskudte eller ødelagte bygninger. Der krævedes mange penge, og man måtte først og fremmest koncentrere sig om disse meget krævende opgaver.

Fra Svenska Kyrkans Sjømannsvård opfordredes Indenlandsk Sømandsmission til at gøre en indsats. Man pegede på Lissabon, som et sted, hvor det var nødvendigt, at der så hurtigt som muligt kom et skandinavisk sømandsmissionsarbejde i gang. Det skyldtes ikke blot, at der var behov for det, men i en eventuel

ny krig ville Lissabon være af stor strategisk betydning for al nordisk sømandsmission som en overfartsby med åbne forbindelser til alle sider.

Sagen blev grundigt overvejet. For første gang i sin historie søgte Indenlandsk Sømandsmission kontakt med Indre Missions bestyrelse. Da man fik bestyrelsens velsignelse til at gå videre, forhandlede man med bestyrelsen for Dansk Sømandskirke i fremmede Havne. Sømandskirken ønskede ikke at gå til Lissabon. Ved en fællesudtalelse af 9. maj 1947 (se under: Sømandskirken og Sømandsmissionen) blev vejen givet fri, og formanden udtalte på Sømandskirkens vegne ønsket om Guds velsignelse over arbejdet i Lissabon.

I foråret 1948 sendtes pastor *Chr. J. Aaberg*, hjælpepræst ved St. Markus kirke i Aalborg, til Lissabon for at klarlægge mulighederne og behovet for oprettelse af stationen. Da det faldt tilfredsstillende ud, bestemtes det, at stationen i Lissabon skulle oprettes, og pastor Aaberg og hustru anmodedes om at gå ind i denne tjeneste.

Ved årsmødet i Helsingør 1948 blev pastor Chr. J. Aaberg og hustru udsendt ved festgudstjenesten i Sct. Olai kirke. Sognepræsten, provst C. G. Isager, indledede med at tale om Guds nåde, der er ny hver morgen. Med pastor Aaberg ved sin side talte formanden fra kordøren over mødets emne: Hav tro til Gud, og udsendte præsteparret til Lissabon. Pastor Aaberg prædikede derefter.

Indenlandsk Sømandsmissions kredse gik ind for dette fremstød på den måde, at kredsene lovede årligt at yde en ekstra gave til arbejdet i Lissabon, således at den egentlige opgave, sømandsmissionen i danske havne, ikke kom til at lide under det. Dette løfte har Sømandsmissionens venner holdt. Kredsene gav ligeledes ekstraordinært de midler, der skulle bruges ved kirkens etablering.

Umiddelbart efter årsmødet rejste præsteparret til Lissabon og gik i gang med det vanskelige og brydsomme arbejde at indrette lokaler til kirke og sømandshjem. Palmesøndag 10. april 1949 indviedes lokalerne i Largo de Santos 4. Den danske minister i Lissabon var ved sygdom forhindret i at være til stede. I ministerens sted fungerede generalkonsul Andersen. Pastor Aaberg indviede kirkesalen. Generalkonsulen læste den kgl. anerkendelse

Provst *J. Asmund* og sognepræst *Chr. Aaberg*.
Begge tidligere sømandspræster i Lissabon.

af pastor Aaberg som sømandspræst i Lissabon og biskoppens kol-lats. Om aftenen var der fest i læsesalen.

Det lykkedes at skaffe nye og billigere og ikke ringere lokaler i Largo de Santos 13. Kirken og sømandshjemmet her indviedes søndag 8. april 1951 på Københavns biskops vegne af generalsekretær, pastor Fr. V. Eilschou Holm, der talte over ordet fra 1. Cor. 3, 11: Anden grundvold kan ingen lægge end den, som er lagt, hvilken er Jesus Kristus, og pastor Aaberg talte over da-

gens tekst om den gode hyrde. Ved aftenfesten talte bl. a. forstander L. Bollerup fra Sømandshøjskolen i Svendborg.

I foråret 1953 rejste pastor Aaberg med familie hjem. De 5 år, som pastor Aaberg havde bundet sig til denne gerning, var gået, og han ønskede at komme hjem og søge præsteembede. Inden den nye sømandspræst kunne tiltræde sin post, sendtes provst Johs. Asmund og hustru fra Ørsted, efter udvist stor velvilje fra de kirkelige myndigheder, til Lissabon for at varetage arbejdet under vakancen. Pastor Aaberg konstitueredes som sognepræst i Ørsted for derfra at søge embede. En god og billig ordning for Sømandsmissionen. Provst Asmund og hustru havde en god og festlig tid i Lissabon med besøg bl. a. af skoleskibet »Danmark«.

Hjælpepræsten i Brovst *Jørgen Østergaard* og hustru udsendtes ved årsmødet i Skern i 1953 til Lissabon. Sognepræst A. Bundgaard indledede med velkomsthilsen særlig til de unge præstefolk, som begge i sin tid var blevet konfirmeret i Skern kirke. Formanden udsendte præsteparret ud fra Indenlandsk Sømandsmissions motto: Efes. 2, 10 og talte om at give Gud ære, om at være i Guds fortrolighed, øve sig i lydighed og i det gode sind.

Det blev ordnet således, at pastor Østergaard kom til Lissabon umiddelbart før provst Asmunds hjemrejse, så provst Asmund kunne indsætte pastor Østergaard i hans nye gerning 1. søndag i advent 1953.

Nye bånd er knyttet mellem sømandskirken og søfolkene og den skandinavisk koloni i Lissabon. Det har vist sig, at der er arbejde nok til en sømandspræst i Lissabon, ja, sommetider mere end arbejde nok.

Skolerne

Du skal vide, gut, at det er en trist lod at leve alle sine dage blandt matroser! Vogt dig vel for det!« Det var skipperen på den norske slup »Aaløe«, der lod denne bemærkning falde til drengen Vilh. Rasch, der besøgte ham om bord på hans skib i Thisted havn. Skipperen havde nødet drengen til at give et svar på, hvad han ville være, når han blev stor. Og det faldt med eftertryk: »Sømand.« Da Vilh. Rasch hørte skipperens bemærkning, for det ud af ham: »Ja, det kan godt være, skipper, men der skal blive noget, som hedder *dannede* matroser.« Vilh. Rasch glemte aldrig den oplevelse, og den var med til at forme hans indsats i Sømandsmissionen.

Sømandsmissionen har et klart og ufravigeligt sigte. Den vil bringe evangeliet til havets folk. Men den vil samtidig virke højnende og befrugtende på sømandsstanden. Indretningen af og arbejdet på sømandshjemmene tilsigter også dette sidste, men allertydligst kommer det frem i Indenlandsk Sømandsmissions skolearbejde. Også her er evangeliet det første, men det kulturelle, pædagogiske og sociale har sin selvstændige plads i Sømandsmissionens arbejde. Det bliver først og fremmest blandt sømands ungdommen, denne indsats gøres. Når Indenlandsk Sømandsmissions regnskab skal gøres op, må det også tages i betragtning, at Sømandsmissionen er et kristeligt ungdomsarbejde. Både på Sømandsmissionens skoler og på sømandshjemmene er der et stort gennemtræk af ungdom.

Sømandshøjskolen i Svendborg og Broderkredsen på Havet.

»Over 1400 danske sømænd og fiskere satte livet til under den anden verdenskrig. En del af dem færdedes på denne skole. Er

det end vemodigt, er vi alligevel stolte og taknemlige over, at vi har fået lov til at afsløre denne mindetavle over de unge fra denne skole, som var villige til at sætte livet ind, da det gjaldt. Tavlen indeholder 37 navne. De fleste af dem var sømænd, der sejlede på alle have. Nu hviler de i havenes dyb, ingen ved hvor.

Men der var også frihedskæmpere iblandt, som blev stillet op foran peletonerne og henrettet. Vi tænker på dem alle i denne stund! Her færdedes de, her fandt de et kristent broderskab. Vi takker Gud, at vi fik lov til at bringe dem det gode budskab om frelsen i Jesus Kristus.

Skolens elever har skænket denne mindetavle og ønsket den opsat her på trappen, hvor de unge færdes op og ned. Her skal de unge i kommende dage til stadighed møde disse navne. Tavlen skal minde dem og mane dem om fædrelandet og om alt det, der er værd at give sit liv for. Den skal også minde om Ham, som gav sit liv for os alle. Gud velsigne vort fædreland!«

Det var en grå novemberdag 1946. Broderkredsen på havet havde årsmøde i Svendborg i anledning af Sømandshøjskolens 40 års jubilæum. Der var stor stilhed og tavs ærbødighed over forsamlingen. Mindetavlen med navnene på 37 elever fra Sømandshøjskolen, som satte deres liv til i den anden verdenskrig, skulle afsløres. Den var sat op på væggen over den første trappeafsats.

Efter at formanden for Indenlandsk Sømandsmission havde holdt mindetalen, fjernedes Dueflaget fra mindetavlen, og de 37 navne læstes op. Sangen: Altid frejdig, løftedes af stærke mandsrøster og understregede livets barske realiteter. Fyrmester E. Haulbirk, hvis søn faldt i frihedskampen, takkede på forældres og pårørendes vegne og sluttede med at sige: »Jeg er overbevist om, at de unge som faldt, på denne skole har hentet værdier, der har lyst for dem som en håbets stjerne i deres sidste stund!«

Sømandshøjskolens formand, kaptajn F. Johansen, Korsør, lovede på bestyrelsens vegne at værne om tavlen. -

Love for Sømandshøjskolen og Sømandshjemmet i Svendborg siger i § 2: Højskolens formål er på kristelig grund at meddele sømænd gode og nyttige, efter deres tarv afpassede kundskaber. Den virker desuden som sømandshjem, ledet i bestemt kristelig ånd. § 3 lyder: Højskolen hører under »Broderkredsen på Ha-

vet« og arbejder i tilslutning til Indenlandsk Sømandsmission i Danmark.

Broderkredsen på Havet er en forening af troende sømænd og fiskere. Som alt andet sømandsmissionsarbejde i Danmark er inspirationen kommet fra England.

1867 stiftedes i England »*The Bethel Union*«. Det var troende skibsførere af forskellig nationalitet og konfession, der på britisk foranledning stiftede foreningen, der udelukkende bestod af skibsførere. De forpligtede sig til gensidig at holde gudstjenester for deres mandskab om bord på deres skibe og til at gøre et kristeligt arbejde for alle søfolk, når de lå i havn. Formålet var at udbrede Guds rige blandt havets folk.

Alle disse skipper førte det såkaldte *Bethelflag*. Det blev hejst, når der var gudstjeneste ombord, og når skibene lå i havn. Så havde de et kendetegn, når de mødtes, kunne være hinanden til gensidig åndelig hjælp og berigelse og holde møder sammen for søfolk. Bethelflaget var 5 fod langt, hvidt, med 3 tommer bred blå kant og i midten et rødt kors med indskriften: 1. Moseb. 34, 21: Kom ind, du Herrens velsignede!

Der var en del norske kaptajner i denne forening. På initiativ af den norske kaptajn Nils Steen fra Larvik skilte de sig ud, og efter forhandling med Finnerne dannedes i 1882 »*Den skandinaviske Broderkreds*«. Den førte et Bethelflag, omgivet af en rød kant. Foreningen fik i løbet af kort tid 200 medlemmer, hvoraf de 150 var norske. 1884 omkom kaptajn Steen i en storm på Atlanterhavet. Da ingen kunne indtage hans plads, døde foreningen med ham.

Nogle svenske skibsførere havde været medlemmer af foreningen. Da den gik ind, dannede svenskerne 2. juni 1884 i Kronstadt »*Svenska Bethelföreningen*«. De overtog »Den skandinaviske Broderkreds«'s Bethelflag og fører det den dag i dag. Foreningen udvidedes til at omfatte ikke blot troende sømænd, men desuden troende mænd fra lejre, som havde lyst til at tilslutte sig foreningen. Også kvinder kunne blive medlemmer. »*Svenska Bethelföreningen*« fører traditionen videre fra Kaptajn Steens tid, så det er et allianceforetagende, hvor alle af enhver konfession er velkomne.

Den skandinaviske Broderkreds havde været til så stor velnelse, at sagen ikke kunne dø. Den norske sømandspræst i Car-

diff, Birger Hall, tog tanken op igen. I Cardiff kunne der til tider ligge op mod 100 norske skibe. Og den vækkelse, som fejede hen over havene, havde et af sine brændpunkter i Cardiff.

Under en storm i februar 1885 lå en flåde af norske skibe vejrfast i Cardiff. De troende kaptajner kom sammen til opbygelse og bøn. Under et sådant samvær stiftedes 15. februar »*Broderkredsen på Havet*« i nær tilslutning til sømandsmissionen og den lutherske bekendelse. Ligeledes blev man enige om et flag. Birger Hall gav udkastet. Det var et blått flag med en hvid due, der holdt et grønt blad i næbbet, og omgivet af en rød kant. Fredsbudskabet på havets blå, alt omgjordet af kærlighed. Fru Birger Hall, fru kaptajn Jørgensen og fru vagtmester Eriksen syede det første *Dueflag*, og den påfølgende søndag hejstes det for første gang under det norske flag på Sømandskirken i Cardiff. Ved samme lejlighed udsendtes »*Brevduen*« som Broderkredsens organ.

Første gang, Dueflaget vajede fra et skib i havn, var, da kaptajn Jørgensen, der førte barken »Sverre« af Kristianssand, lagde til kaj i Bahia. Han syede selv flaget undervejs, sendte det til tops, da han gik i havn og vandrede derefter rundt på skibene og indbød til gudstjeneste ombord.

1889 meddelte *Brevduen*, at den første dansker var blevet medlem af Broderkredsen. 1893 omfattede foreningen 300 norske skibe med Dueflaget vajende - - et stolt syn. 1909 fik medlemmerne som knaphulsmærke et lille Dueflag.

Efterhånden som dampskibene afløste sejlskibene, medførte det store vanskeligheder angående søndagsarbejdet. En skibsfører hævdede, at det ikke lod sig gøre at praktisere kristendommen om bord på et dampskib. Det var man dog ikke enig med ham i, og en generalforsamling udtalte, at søndagsarbejdet skulle indskrænkes til det mindst mulige.

»*Den danske broderkreds på Havet*« blev stiftet i Marstal præstegård hos pastor C. Hasle 24. januar 1899. Vilh. Rasch var initiativtageren. Han var i forbindelse med Broderkredsen i Norge og fik tilladelse til at stifte den danske Broderkreds som en afdeling af den norske med samme love og samme flag og med *Brevduen* som fælles organ.

Ved det første årsmøde i Fredericia havde foreningen 37 med-

lemmer. Den første bestyrelse blev valgt med kommandør A. Vøhtz som formand. Kommandøren havde denne tjeneste til sin død i 1936, hvorefter kaptajn Paul Nielsen, Bethel, var formand til 1946. Han afløstes af kaptajn Fr. Johansen, Korsør, der døde i 1952, hvorefter lodsformand A. C. Wegeberg, Thyborøn, overtog hvervet. Ved årsmødet i Fredericia valgtes Vilh. Rasch til Broderkredsens sekretær, hvilket han var til sin død i 1939.

1910 vedtog Broderkredsen, at ikke blot skibsførere, men alle troende sømænd kunne være medlemmer af Broderkredsen. Det bevirkede, at tilgangen af medlemmer stærkt forøgedes. Men det satte den danske afdeling i modsætning til den norske, som holdt fast ved, at foreningen kun måtte være for skibsførere. Samme år optoges den hidtil eneste kvinde som medlem af Broderkredsen på Havet, frk. Hulda Hansen fra Bethel. Det skete på grund af hendes fortjenester i arbejdet på Bethel. 1923 stiftedes en afdeling af den danske Broderkreds på Færøerne.

Den norske Broderkreds var ved at dø ud på grund af den stærke fastholden af, at foreningen kun var for skibsførere. Det kunne ikke blive ved at gå, og endelig i 1927 sluttedes foreningen sammen med De unge norske Sømænds kristelige Forening. Den sidste gik op i Broderkredsen, som overtog foreningens organ: Bud fra Havet. Det gav anledning til stor fremgang for den norske Broderkreds. Men det forårsagede, at den danske afdeling brød ud og dannede sin egen selvstændige forening. Den norske forening afgav »Brevduen« til danskerne, men kendingsmærket og flaget er stadig det samme.

Forbindelsen mellem den norske og danske Broderkreds og med Svenska Bethelföreningen er stadig blevet fastholdt gennem årene. Man sender repræsentanter til hinandens årsmøder, for at »broderkærligheden stadig må vare ved.«

Tanken om en højskole for sømænd fik Vilh. Rasch ved at læse et nautisk tidsskrift på en jernbanerejse til Esbjerg. Da Broderkredsen umiddelbart derefter i 1904 holdt årsmøde i Marstal, fremlagde Rasch planen om en folkehøjskole for sømænd, føjet sammen med en faglig uddannelse. Årsmødets deltagere gik ind for planen, og der blev nedsat et udvalg til rejsning af højskolen. Man var enige om, at højskolen skulle ligge i Svendborg, der var et sejlskibscentrum og med mange hysesøgende sømænd.

Sømandshøjskolen i Svendborg.

Tillige skulle den være sømandshjem for Svendborg. Når Vilh. Rasch forelagde disse planer for Broderkredsen skyldtes det, at han mente, det ville være nærliggende, at Broderkredsen fik denne praktiske opgave at samle sig om som et led i Indenlandsk Sømandsmissions gerning.

Broderkredsen holdt i 1906 årsmøde i Aalborg. En velbeliggende grund i Svendborg var blevet fundet. Arkitekt Koefod i København, der havde givet tegning til sømandshjemmet Bethel i København og til Esbjerg sømandshjem, havde afleveret en god tegning til Sømandshøjskolen. Højskolen var beregnet til at kunne opføres for 60.000 kr. og en foretagen indsamling havde givet 12.000 kr. Turde man nu binde an med værket? Alle brødrene bøjede deres knæ sammen, og hver enkelt bad Gud om klarhed over den sag. Efter bønnen foretoges afstemning, og afstemningen var eenstemmig. Den oplevelse glemte brødrene aldrig.

Biskop L. N. Balslev indviede Sømandshøjskolen 11. november 1906 med ordet fra 2. Cor. 4, 6 og udtalte ønsket om, at Guds herlighed måtte skinne over dette sted. Derefter indviedes hjemmet til et kristent sømandshjem og en kristen sømandshøjskole.

Sømandshøjskolen ligger smukt på bakken i Svendborg. Der er en pragtfuld udsigt over Svendborgs røde tage, over Svendborgsund, ud over Taasinge og videre ud. Kommer man sejlene ind gennem Svendborgsund, fanges øjet uvilkårligt af bygningen på bakken med de vajende flag, Dannebrog og Dueflaget.

Sømandshøjskolen var i mange år den eneste af sin art i verden. Først 1937 rejste nordmændene deres sømandshøjskole på Risøya.

Sømandshøjskolen giver sine elever en alsidig undervisning. Dansk, regning, samfundslære, sundhedslære, naturlære, geografi, engelsk, meteorologi og maskinlære, Dertil kommer begyndelsesgrundene i navigation, søvejsregler og signallære. Endvidere historiske, kulturelle og kirkelige foredrag. I øvelsesskibene undervises i praktisk sømandsskab. 1916 anskaffedes den gamle grønlandsfarer »Hvalfisken«, der ankredes op i Svendborg havn. I 1936 var den blevet for gammel og måtte sælges. Den var da 136 år gammel, men så solidt forarbejdet, at den var vanskelig at få skilt ad. 1939 købtes en fransk fiskeskonnert, en bramsejlskonnert for 16.000 kr. Den blev sejlet hjem fra St. Malo af lærer på højskolen, styrmand S. Pedersen, som skipper. Uden at vide, at krigen var brudt ud, og uden at kende til mineudlægningen gik skibet gennem den engelske Kanal, og op langs Slesvigs kyst. Først da skibet nåede ud for Hanstholm, fik man at vide, hvilken farlig sejlads, man havde været ude på. Under navnet »Arken« ligger skibet pynteligt og fint og pryder Svendborg havn. I robådene holdes røvelser, og i kutteren »Neptun« holdes sejløvelser. Undervisningen var tidligere fordelt på 3 grupper: for begyndere, for de, der har sejlet og endelig for skibskokke.

Vilh. Rasch blev Sømandshøjskolens første forstander og begyndte i 1906 ved skolens indvielse. I 1915 byggedes under hans ledelse forstanderboligen i Sømandshøjskolens have, og loftsetagen på Sømandshøjskolen indrettedes til værelser.

Arbejdet som skolens forstander og sekretær i Indenlandsk Sømandsmision blev efterhånden så omfattende, at Rasch måtte vælge. Han valgte det sidste og flyttede til Aarhus. Kaptajn Sigurdsson fra Fiskeskipperskolen i Esbjerg blev hans efterfølger og var forstander indtil 1933, da den hidtidige lærer ved skolen Lars Nielsen overtog stillingen.

Ved Broderkredsens årsmøde i Svendborg 1940 afsløredes en mindesten i højskolens have over Vilh. Rasch, der var død året forud. Stenen, der er hugget i svær bornholmsk granit, bærer en vellignende medaillon af Rasch. På mindestenen står hans navn. Født 27. oktober 1866. Død 27. marts 1939. Forstander for Sømandshøjskolen i Svendborg 1906-1921. Sekretær for Broderkredsen på Havet 1899-1939. Sekretær for Indenlandsk Sømands-

Forstander Lars Nielsen.

Forstander S. Sigurdsson.

mission 1906-1939. Trofast er han, som kaldte eder, han skal også gøre det. 1. Thess. 5, 24. Rejst af venner.

Forstander Lars Nielsen afgang ved døden 10. april samme år, og assistent L. Bollerup gik ind i forstanderstillingen. Bollerup har gjort tjeneste på Højskolen siden 1917.

Lodsformand *A. C. Wegeberg*, Thyborøn, er formand for Broderkredsen og Sømandshøjskolen.

Siden 1930 havde rederiet Lauritzen givet vordende navigatører en foruddannelse forskellige steder. Under krigen blev eleverne anbragt på Sømandshøjskolen. Erfaringerne var så gode, at rederiet rejste sin egen sømandsskole i Kogtved ved Svendborg 1. januar 1944. Skolen drives på samme måde som Sømandshøjskolen, men i neutral ånd.

Staten begyndte i 1949 at oprette sine egne sømandsskoler. Det skete med Sømandshøjskolen som forbillede. Da den første af statens sømandsskoler indviedes i Sønderborg i kongeparrets nærværelse, fremhævede afdelingschef Ove Nielsen fra Handelsministeriets Søfartsafdeling, at Sømandshøjskolen havde været det store og gode forbillede først for rederiet L. Lauritzens søfartsskole og nu for statens nye søfartsskoler.

Sømandshøjskolen er da også anerkendt som søfartsskole på

linie med statens søfartsskoler i Sønderborg, Esbjerg og Frederikshavn. Undervisningen omfatter også ganske de samme fag med teoretisk og praktisk undervisning i sømandsskab og andre nødvendige fag. Der afholdes 3 kursus om året, et vinterkursus fra november til marts, et forårskursus fra midt i marts til 1. juli og et sommerkursus fra midt i juli til 1. november.

Sømandshøjskolen drives af en bestyrelse på 7 medlemmer, hvoraf de 5 vælges af Broderkredsen på Havet og de 2 af Indenlandsk Sømandsmissions hovedbestyrelse. Formanden for Broderkredsen har hidtil også været formand for Sømandshøjskolen. Bestyrelsen fremlægger årsberetning og regnskab til godkendelse på Broderkredsens årsmøde. Formanden og et bestyrelsesmedlem, der er valgt af hovedbestyrelsen for Indenlandsk Sømandsmission, underskriver de juridisk forpligtende dokumenter.

Staten har ikke været karrig med anerkendelse til Sømandshøjskolen, derimod har det knebet med de understøttelser, som man med rimelighed kunne vente. Men så har Broderkredsens medlemmer trådt til og afhjulpet de nødvendige mangler.

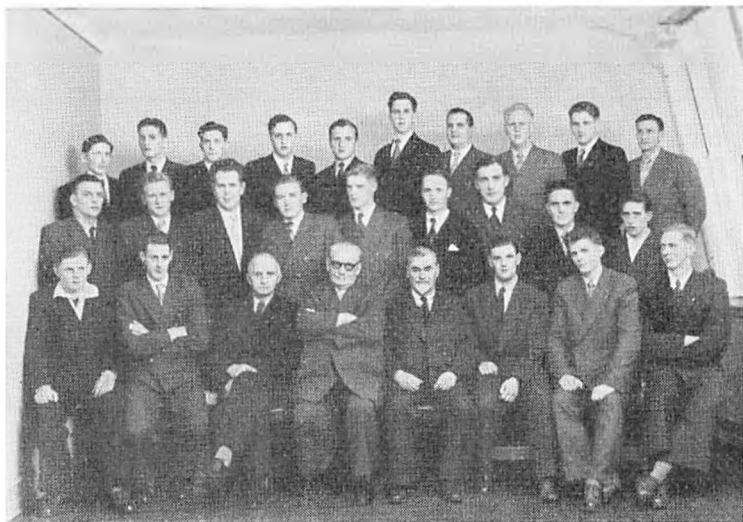
Sømandshøjskolens berettigelse har vist sig derved, at den altid har været fuldt optaget af elever, hvad den også er nu. Henvend 4000 elever er i årenes løb gået gennem højskolens døre. De er blevet oplært til at være dygtige, pligtopfyldende og snarrådige sømænd, og som elever på en kristen skole, er de blevet stillet ansigt til ansigt med Jesu Kristi evangelium.

Fiskeskipperskolen i Esbjerg.

»Den signede dag med fryd vi ser af havet til os opkomme!« - Det var ikke skolede stemmer, men det kom friskt og frejdigt fra hjertet og med stærk klang. Det var ved radioudsendelsen i anledning af Fiskeskipperskolens 50 års jubilæum 1. november 1954.

Hver dag på Fiskeskipperskolen begynder med en sang. Når sangen er sunget, holdes en kort andagt. Sådan begynder også dagen rundt om på sømandshjemmene i hele landet. Dagen ender på samme vis. Der begyndes og sluttes hver dag med Guds ord. På vore skoler og på vore sømandshjem har Guds ord førstepladsen.

Da det første sømandshjem i Esbjerg fra 1903 gav overskud, var man enige om, at dette skulle komme fiskerne til gode. 1904

Fiskeskipperskolens elever i 1954. Forstander A. Lindqvist i midten.

åbnedes på sømandshjemmet en skole, som man kaldte *Fiskerihøjskolen*, idet man tænkte sig den som en pendant til den sømandshøjskole, man agtede at oprette i Svendborg. Fiskeskipperne fra Esbjerg havde tidligere underkastet sig en prøve ved navigationskolen på Fanø. Nu kunne man tage førerbeviset hjemme i sin egen by og samtidig få del i foredrag og andet, som sigtede på dygtiggørelse. Skolens første bestyrer var sømandshjemmets bestyrer, styrmand Jürgensen. Det første år indmeldte der sig 10 elever, der betalte 50 kr. hver for hele vinteren. 1908 afløstes Jürgensen som forstander for skolen af kaptajn Sigurdsson. Elevernes antal var meget svingende, fra 40 til 2, da examen ikke var lovpligtig.

Navigationsloven, der bestemte, at alle fartøjer over 20 tons skulle have eksaminerede førere, kom i 1916. Skolens existens var dermed sikret. De almindelige højskolefag måtte for de flestes vedkommende lægges på hylden, og man måtte hellige sig undervisningen med eksamen for øje. Skolen var ikke længere en fiskerihøjskole, men er *Fiskeskipperskole*.

Skolen er en dagskole og forbereder til to eksamener. *Sætteskipperskolen* varer fra oktober til marts, og sætteskipperprøven giver ret til at føre fiskefartøjer i Nordsøen, ved Færøerne og

under Island. De fleste fiskere tager denne eksamen. *Kystskipperskolen* varer fra december til midt i marts, og kystskippereksamen giver ret til at føre fiskefartøjer i Nordsøen op til 50 tons samt fragtfartøjer indtil 100 tons inden for visse fartsgrænser.

Skolen er godkendt af staten, får statunderstøttelse og står under tilsyn af navigationsdirektøren. Skolen drives af sømandshjemmene i Esbjerg og er altså derved tilsluttet Indenlandsk Sømandsmission. Det er den eneste fiskeskipperskole, Sømandsmissionen ejer. Alle de andre fiskeskipperskoler ejes af fiskeriforeningerne. Dog har fiskeriforeningen i Esbjerg sine repræsentanter i bestyrelsen for Fiskeskipperskolen. Fra tid til anden har adskillige sømandshjem givet plads for fiskeskipperskoler, og undertiden har sømandshjemmene selv oprettet kursus, der førte op til eksamen. Da således f. ex. Aalborg Navigationsskole, oprettet 1720, blev nedlagt i 1931, indrettede Aalborg sømandshjem en sætteskipperskole i sine lokaler. Den er senere nedlagt.

Fiskeskipperskolen havde til huse i lokalerne på sømandshjemmet Gammel Havn i Esbjerg, indtil Fiskerhøjskolen blev oprettet i Esbjerg i 1946 i den tidligere Arbejderhøjskoles bygning. Fiskeskipperskolen flyttede da derhen, og sømandshjemmet fik nogle lokaler frigjort til eget brug. Fiskerhøjskolen flytter nu fra Esbjerg, men Fiskeskipperskolen bliver i sine lokaler.

Siden 1921, da kaptajn Sigurdsson blev forstander for Sømandshøjskolen i Svendborg, har Fiskeskipperskolen været ledet af *A. Lindqvist*, som har arbejdet denne skole op til at være den største af sin art i landet. Ved 50 års jubilæet i 1954 havde skolen haft henved 1400 elever. *A. Lindqvist* var fra 1940 til 1954 medlem af hovedbestyrelsen for Indenlandsk Sømandsmission.

Fiskeskipperskolens fremtid vil naturligvis stå og falde med fiskeriet. Men så længe fiskeren er i stand til at fravryste havet dets rigdomme, vil der også være et sted, hvor fiskeren må hente de fornødne kundskaber, som er nyttige i erhvervet. Kan der også på anden måde hjælpes til tryk i livets storme, er målet nået.

Andre skoleformer.

Da Fiskerihøjskolen i Esbjerg ved Navigationsloven af 1916 gik over til at blive en Fiskeskipperskole med obligatorisk examen, levede dog stadig tanken om en *kristelig Fiskerhøjskole*.

På Broderkredsens årsmøde i København i 1919 blev det ved-

taget at opføre en skole for fiskerungdommen i lighed med Sømandshøjskolen. Der blev truffet aftale med bestyrelsen for »Vildsund Strand« ved Thisted, således at denne forhenværende kro, der om sommeren var gæstehjem og samlingssted for forskellige kristelige møder, om vinteren skulle tages i brug som fiskerhøjskole. Forinden havde Vilh. Rasch forhandlet med fiskerne fra Humlum til Klitmøller. De var gået ind for denne ordning, såfremt den rigtige mand kunne findes til at lede arbejdet.

Skolen kom imidlertid ikke i gang vinteren efter, da ingen af de mænd, man henvendte sig til om at overtage forstanderpladsen, turde modtage denne. Ved Broderkredsens årsmøde i Skagen efterlyste man en mand, der om vinteren skulle have teoretisk og praktisk undervisning, og om sommeren ved rejser både herhjemme og i udlandet skulle lære sig de forskellige fiskerimetoder. En god tanke, men den lod sig ikke realisere, da den egnede mand ikke meldte sig og heller ikke kunne eller turde lade sig finde.

Fiskerhøjskolerne har haft en krank skæbne. Flere forsøg - deriblandt forstander Otterstrøms Fiskerhøjskole på Snoghøj - kunne efter nogle års forløb ikke gennemføres.

3. november 1946 åbnedes igen en Fiskerhøjskole i Esbjerg, som tidligere omtalt i den forhenværende Arbejderhøjskoles bygning. Det skete under ledelse af den tidligere fisker, landstingsmand Severin Hansen. Indenlandsk Sømandsmission fik tilbud om en plads i bestyrelsen og valgte generalsekretæren, pastor Eilschou Holm. På grund af forholdene måtte han senere udtræde af bestyrelsen.

Den første forstander for Fiskerhøjskolen, C. Hamle, blev uenig med sin bestyrelse og forsøgte at lave sin egen fiskerhøjskole i Lønstrup. Den gik kun i nogle få sæsoner.

Den manglende tilslutning til Fiskerhøjskolen foranledigede, at bestyrelsen i 1954 besluttede at flytte højskolen fra de store, dyre bygninger i Esbjerg til en mindre bygning i Middelfart. Det er at håbe, at fiskerungdommen vil slutte op om skolen, så den kan bære sig. Men det var måske nok en fejl, at Indenlandsk Sømandsmission ikke fik lejlighed til at prøve sine kræfter på denne opgave i »Vildsund Strand«.

Mindegudstjenesterne og feriehjemmene

»**M**ørke skygger har kastet sig over denne sømandsgudstjeneste. Vi har mange gange været samlet til sømandsfest i denne kirke, men aldrig under en så mørk himmel som nu. Ganske uvilkårligt går vor tanker i denne stund ud til vore mange venner og pårørende på havet.

Disse to skibes forlis taler krigens sprog. Det er resultaterne af menneskehedens tekniske fremskridt. Et blodigt vanvid!

Men midt i denne kulturømattede verden, er der rejst et kors, og korset er hans mærke, der levede og døde for os. Fra ham lyder det: Om du også skal gå igennem vandene, så er jeg dog med dig! Han, der vandrede på søen og rakte sin hånd ud efter den synkende Peter, møder også den danske sømand og fisker i dag. Han er den samme til alle tider.

Og dette er det eneste budskab, vi har at bringe til de mange, som nu sidder tilbage med sorgen. Søg ind til Jesus Kristus og gør, som han gjorde, da brændingen slog sammen om ham på korset. Han søgte ind til sin fader og overgav alt i hans hænder.«

Ved den første mindegudstjeneste 8. oktober 1939 i Lutherkirken i anledning af forliset af S/S »Vendia«, hvor 11 sømænd druknede, og Skagens kutteren »Nordstrand«, hvor 4 fiskere satte livet til, faldt disse ord fra sømandspræst Fr. V. Eilschou Holm. Det var den første mindegudstjeneste for omkomne søfolk, men det skulle ikke blive den sidste. Under hele krigen ringede kirkeklokkerne og kaldte sammen til mindegudstjenester for søfolk og fiskere.

Sømandsgudstjenesterne i Lutherkirken begyndte umiddelbart efter, at Fr. V. Eilschou Holm var ansat som sømandspræst i Indenlandsk Sømandsmission. Hvad var vel mere rimeligt end at samle søens folk og deres pårørende til en gudstjeneste i kirken

med påfølgende festligt samvær i menighedslokalerne. Menighedsrådet og daværende sognepræst A. Skettrup stillede sig straks forstående, og den første sømandsgudstjeneste fandt sted søndag 31. oktober 1937.

Gennem disse gudstjenester knyttedes forbindelsen med sømandsfamilierne. Da der meget snart efter krigens udbrud 1. september 1939 bragtes bud om svære ulykker på havene, ordnedes det efter samråd med Københavns biskop således, at nogle af sømandsgudstjenesterne omdannedes til mindegudstjenester for de omkomne sømænd. De var jo forsvundne ude på de store have, og familierne havde intet gravsted at hæge om. Mindekorset i Nyhavn var endnu ikke rejst. De efterladte fik en særlig indbydelse til mindegudstjenesterne og et smukt mindeskrift med sig hjem. Det sidste blev bekostet af det enkelte rederi.

Allerede ved nytårgudstjenesten 1. januar 1940 mindedes 61 omkomne danske sømænd. Da ulykkesbudskaberne stadig indløb, skete der en henvendelse fra kirkeministeriet til biskop Fuglsang-Damgaard om et mere officielt præg over disse gudstjenester. Henvendelsen resulterede i, at mindegudstjenesterne blev henlagt til flådens og de søfarendes gamle kirke, Holmens kirke. Biskoppen bad Indenlandsk Sømandsmission om stadig at forestå disse gudstjenester. Den første mindegudstjeneste i Holmens kirke blev holdt 16. marts 1940.

Ude omkring i landet blev skikken taget op. I Esbjerg holdtes en mindegudstjeneste i Zions kirke nytårsdag 1941 for 30 fiskere og 50 sømænd, som alene fra denne by fandt døden på havet i 1940. I Frederikshavn samledes man 17. november 1941 og mindedes 21 omkomne fra byen.

Mindegudstjenesterne for de under krigen omkomne fik en smuk afslutning ved gudstjenesten i Holmens kirke 21. juni 1945, hvor kongefamilien var til stede. Pastor Eilschou Holm medvirkede, og Holmens provst dr. teol. M. Neiiendam prædikede og mindedes de 1452 sømænd og fiskere, som satte livet til i den anden verdenskrig.

I forbindelse med Dansk Fiskeriforenings generalforsamling afholdtes på foreningens initiativ en mindegudstjeneste i Københavns domkirke 9. august 1945. Pastor Eilschou Holm prædikede over Peters fiskedræt og mindedes de 239 fiskere, som satte livet til som følge af krigsbevidenhederne.

I HELTEMODIG TROSKAB UDFØRTE DANSKE SØFARENDE
 UNDER VERDENSKRIGEN 1939-45
 I TJENESTE FOR DE ALLIEREDE MAGTER OG HERHJEMME
 EN GERNING AF UVURDERLIG BETYDNING
 FOR DERES FÆDRELAND OG DETS OMDØMME
 DANMARK ÆRER I TAKNEMLIGHED MINDET OM DE
 1213 FARENDE SØFOLK OG 239 FISKERE
 SOM GAV DERES LIV I KAMPEN FOR
 DANMARKS FRIHED OG SELVSTÆNDIGHED

SIGNE GUD DE TRO OG TAPRE SJÆLE
 DANMARK DERES DAAD OG EFTERMÆLE

Mindetavlen i Holmens kirke.

14. december 1948 holdtes en gudstjeneste i Holmens kirke, hvor kongeparret var til stede. Efter at provst Dr. M. Neiiendam havde prædikeret, afsløredes en mindetavle i kirken af pastor Eil-schou Holm, Mindetavlen har følgende indskrift: »I heltemodigt troskab udførte danske søfarende under verdenskrigen 1939-1945 i tjeneste for de allierede magter og herhjemme en gerning af uvurderlig betydning for deres fædreland og dets omdømme. Danmark ærer i taknemlighed mindet om de 1213 farende søfolk og 239 fiskere, som gav deres liv i kampen for Danmarks frihed og selvstændighed. Signe Gud de tro og tapre sjæle. Danmark deres dåd og eftermæle.«

Umiddelbart efter gudstjenesten afsløredes mindestenen i Holmens kirkes Grønnegård af afdelingschef Ove Nielsen fra Handelsministeriet. Stenen bærer følgende inskription:

For de danske søfolk, som i årene 1939-1945 satte livet til under søkrigens farer er denne sten sat af deres landsmænd.

I tændte for Danmark i dybeste mulm,
 en lysende morgenrøde.

Og så fortsattes sømandsgudstjenesterne i Lutherkirken, hvor sømandsfamilierne samles, medens uvejrsskyerne fra den anden verdenskrig ikke synes at ville spredes. Også fra Sømandskirken i Nyhavn ringer klokkerne og kalder havets folk til samling om det evige livs ord. Og mindegudstjenester må stadig holdes.

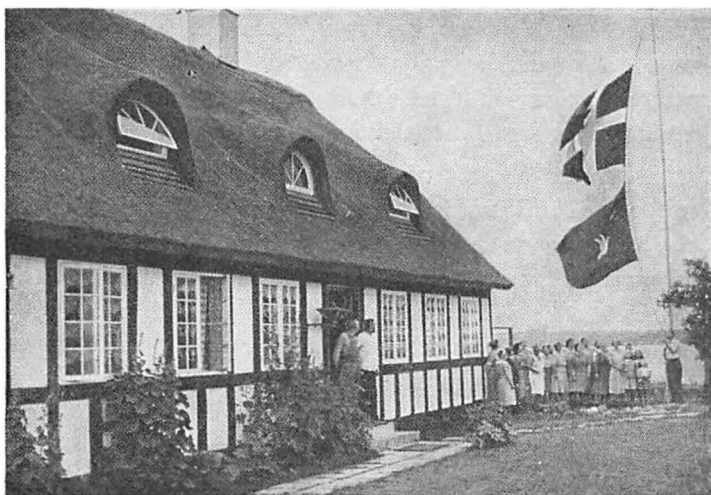
Savnet og sorgen i de mange sømandsfamilier, hvor hustruen stod alene med børnene, kaldte på Sømandsmissionens indsats. Trøst og hjælp på forskellig vis ville man gerne bringe og bragte det også, men hvordan lyse op i den grå og ensomme tilværelse?

På sømandspræstens initiativ blev der i sommeren 1942 holdt 2 lejre for sømandshustruer, hvis mænd var krigsforlist eller sejlede på den anden side spærrelinien. Børnene skulle selvfølgelig også med. En børnehavelærerinde blev skaffet til veje for at tage sig af dem, medens mødrene slappede af. Den ene sommerlejr holdtes i »Reden« ved Karlslunde strand, og den anden, som blev afholdt ved bekostning af skibsreder Marius Nielsen, på Sejerborg ved Høve strand. 62 enker og 95 børn fik et dejligt 14 dages frit ophold.

En sømandsenke skriver: »Jeg havde aldrig troet, at man kunne få det så godt sammen, som vi har haft det her på Sejerborg. Det fornøjelige og alvorlige er gået hånd i hånd således, at de 14 dage har været en virkelig fest for mig. Vi har været glade for aftenerne, hvor vi er blevet underholdt på forskellig vis, men ikke mindst har vi været glade for andagterne ved dagens afslutning og for formiddagens bibeltimer. De sidste har lært mig at forstå mit Fadervor, som jeg aldrig har forstået det før, og jeg er klar over, at har man troen på Jesus med sig ud i livet, er man et lykkeligt menneske.«

1943 holdtes 3 sommerlejre for 405 enker og deres børn. En gave på 30.000 kr., indsamlet blandt skibsfartens mænd, gjorde det muligt at holde lejrene. De to første holdtes på Klinteborg og på Sejerborg ved Høve strand. Den sidste på Høptrup højskole var for fiskerenker og deres børn og betaltes af Esbjerg Fiskeriforening, som yderligere skænkede midler til en sommerlejr de 2 følgende år.

Den storslåede landsindsamling »Mindeindsamlingen for omkomne danske søfarende« gennemførtes i 1945 med vor nuvæ-

Brinchly ved Roskilde Fjord.

rende konge som formand. Afdelingschef Ove Nielsen og sømandspræst Eilschou Holm havde taget initiativet dertil og fik en komité nedsat. Hovedparten skulle gå til søfarendes efterladte. Men det var også meningen, at der på anden vis skulle rækkes en hjælpende hånd, hvor det tiltrængtes, bl. a. til Sømandsmissionens sommerlejre. En smuk sum blev hensat til dette formål, som lejrene den dag i dag endnu nyder godt af.

Det blev efterhånden besværligt at indrette de mange forskellige sommerlejre så mange steder rundt om i landet, og Eilschou Holm efterlyste en lejr, som man kunne bruge hele sommeren og år efter år.

Læge Hakon Brinch i Roskilde, hvis forfædre slægt efter slægt havde pløjet bølgerne, og for de flestes vedkommende også blevet derude, tilbød at stille sin stråtekte, idylliske sommervilla ved Veddelev strand med 14 værelser og en dejlig have gratis til rådighed for lejrene. Det var en stor hjælp i rette tid. 1944 nåede man op på 650 deltagere dels på Klinteborg, Sejerborg, på Svendborg Sømandshøjskole, på Hindsgavl slot og på Brinchly.

Og så kom den store overraskelse. Indenlandsk Sømandsmission holdt 40 års jubilæum i 1944 og fik i jubilæumsgave - - et slot, havde jeg nær sagt, men dog noget i den retning. Fru tandlæge

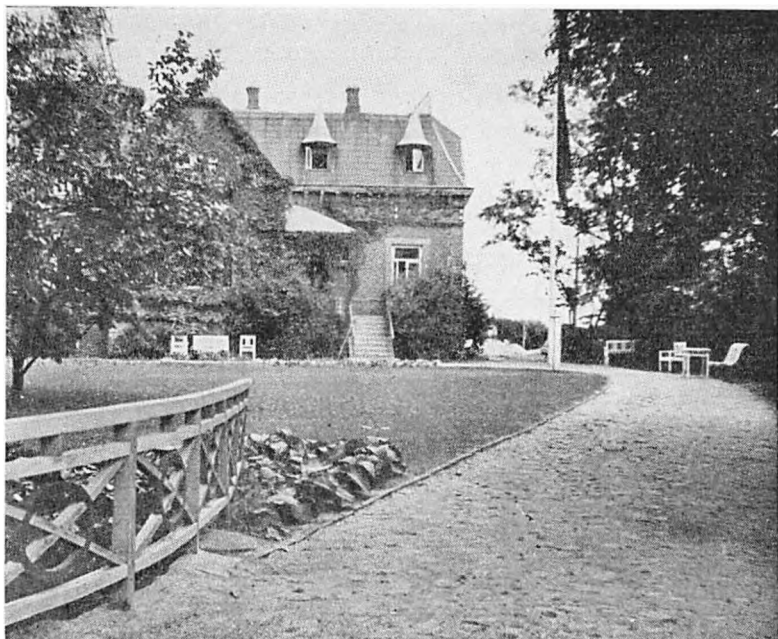
Biering-Sørensen, Næstved, og fru ingeniør Wismer, København, skænkede deres forældres villa »Aggershøj« ved Marstal som en jubilæumsgave til Sømandsmissionen med det ønske, at man gerne så hjemmet brugt som feriehjem for sømandsenker og deres børn.

»Aggershøj« er en stor og rummelig herskabsvilla i 2 etager med spir og solskinsplatform. Den ligger midt i en have på 1 td. land. I stueetagen er der flere store stuer og på første sal en del soveværelser. Det var lige netop et sådant hjem, man havde ønsket sig. En del hyggelige møbler fandtes i stuerne. D.F.D.S. tilbød at montere feriehjemmets soveværelser og køkken med fuldstændigt inventar lige fra kopper og theskeer til lagner og dyner. Ved indvielsen 1. juli 1945, som foretoges af pastor Eilschou Holm, stod hjemmet rede til at modtage sine mange gæster og gå ind i arbejdet som et fortræffeligt led i Sømandsmissionens gerning blandt enker og deres børn.

På muren ved hovedtrappen indsattes en tavle med følgende indskrift: Denne Ejendom er i Aaret 1945 skænket Indenlandsk Sømandsmission til Minde om Købmand J. C. Albertsen og Hustru, der lod den opføre i 1908 og beboede den i 33 Aar.

I januar måned 1946 fik formanden for Indenlandsk Sømandsmission anmodning om sammen med generalsekretæren at give møde i det engelske hovedkvarter på Dagmarhus i København. Det skete den 16. januar. På grund af generalens bortrejse overrakte oberstløjtnant Bevan fra Grenadier Guards og i nærværelse af fru Ruby Yorck-Johnstone, lederen af The allied Forces Club, en chek på 25.000 kr. til feriehjemmet »som en tak for de tjenester Sømandsmissionen havde gjort de danske sømandsfamilier, hvis mænd gjorde tjeneste i de allierede styrker under krigen.«

Klubbens leder havde formidlet en række tøjgaver til sømandsfamilierne gennem Sømandsmissionen og havde gjort opmærksom på Sømandsmissionens feriehjem. En medvirkende grund til gaven var også de mange farlige rejser, som generalsekretæren under krigen havde foretaget til Stockholm, hvor han gennem telegrafene havde knyttet tråden mellem sømandsfamilierne herhjemme og sømændene, der sejlede derude. Et helt kapitel for sig selv, som vist ikke er kendt, og som giver baggrunden for det store arbejde, som fandt sted og stadig finder sted blandt sømandsfamilierne.

Aggershøj, Marstal.

Den engelske gave på 25.000 kr. og en foræring på 40.000 kr. fra Dansk Sømandsfond under Dansk Dampskibsrederiforening gav stødet til, at »Aggershøj« udvidedes med en tilbygning i haven. 21 værelser med indlagt rindende vand, brusebad, toiletter og andre bekvemmeligheder blev resultatet. Værelserne indrettedes med fast skab, seng, skrivebord, stole og divan. Værelserne fik intet nummer, men morsomme navne: Honolulu, Hawaji, Tokio, New-York, London m. m. En tavle på væggen minder om gaven fra The allied Forces, som gjorde det muligt at bygge.

Samme år bevilgede Handelsministeriet på Sømandsmissionens foranledning 40.000 kr. til sømænds enker og sømandshustruer, som ikke faldt ind under de gældende bestemmelser om hædersgaver og krigsforsikring. Pengene skulle være en øjeblikkelig hjælp, og man mente, at Sømandsmissionen var den institution, der kendte de trængende bedst, hvorfor Sømandsmissionen blev sat til at administrere midlerne.

I november 1947 erhvervedes »Brinchly« for en billig pris, idet

læge Hakon Brinch gerne så, at hans sommerhjem helt stilledes til rådighed for arbejdet blandt sømandsenkerne. Ejendommen købtes for nogle af de midler fra »Mindeindsamlingen for omkomne danske søfarende«, som var stillet til Sømandsmissionens rådighed. »Brinchly« monteredes for det beløb, som sømandshustruernes basar i »Karnappen« i april 1948 havde indbragt.

»Brinchly« indviedes 20. juni 1948. Formanden for mindeindsamlingens midler, afdelingschef Ove Nielsen, havde først ordet: »Meget blev slået i stykker under krigen, og mange små sømandshjem mistede deres forsørger. Det var derfor, vi startede en indsamling, hvis formål var at samle midler til et minde for søfolkene. Det var beregnet, at indsamlingen skulle give 2 millioner kr., men den gav næsten 3. Det var pastor Eilschou Holm, der fik den udmærkede idé, at mindesmærket skulle være et levende mindesmærke - det feriehjem, vi i dag indvier. På Mindeindsamlingens vegne overgiver jeg »Brinchly« til Indenlandsk Sømandsmission i håbet om, at dets kommende beboere må blive lykkelige for at opholde sig her.«

Sømandspræst Eilschou Holm foretog indvielsen, og repræsentanter for de søfarendes organisationer bragte hilsener og lykønskning. En sømandsenke bragte en hilsen og tak fra sømands- og fiskerenkerne for feriearbejdet.

Feriehjemmet »Aggershøj« oplevede en af sine store dage lørdag 3. september 1949. Kongeparret besøgte Ærø og havde tilsagt feriehjemmet et besøg.

Alt var i fineste orden, da kongeparret og prinsesse Benedicte ankom. Alle enkerne og deres børn, 34 ialt, var stillet op i stiveste puds. Bestyrer P. Wessel holdt en lille tale til Majestæterne, to små piger, klædt i hvide kjoler med røde bånd, overrakte en buket røde og hvide nelliker. Både selve villaen og den nye fløj blev taget i øjesyn, og dronning Ingrid orienterede sig også i køkkenet, medens kongen imponerede ved sin viden om skibe. Kongeparret underholdt sig livligt med enkerne, og en af dem opnåede endog at få kongens autograf. En dejlig festdag, som længe vil mindes.

Adskillige rederier lader for kortere eller længere tid sømandshustruene efter tur følge deres mænd om bord på skibene. Men hvor skal de gøre af børnene? De kan jo ikke sejle med, og deres

Feriehjemmene kan kun drives ved tilskud fra rederier, private og andre. Socialminister J. Strøm har vist sin forståelse for enkerens kår ved at sørge for, at der hvert år udbetales 2500 kr. til rejschjælp. Alligevel må der hvert år tæres på kassebeholdningen fra Mindeindsamlingen, og en skønne dag er det slut.

En kreds af sømandshustruer har 2 gange trådt hjælpende til ved at afholde basarer i »Karnappen«. I taknemlighed over at have deres mænd, har de besluttet at gøre noget for dem, som har mistet deres mænd på havet. Med anbefaling fra de søfarendes 7 organisationsformænd arbejder de på et julemarked i 1955 under devisen: Fra alverdens lande. Ved hjælp af deres mænd, som sejler derude, hentes oversøiske, interessante varer hjem til julemarkedet. I et opråb skriver sømandshustruerne: »Hvert år får ca. 300 enker efter omkomne danske sømænd sammen med deres ukonfirmerede børn et 14 dages ferieophold på et af feriehjemmene - fuldkommen gratis, og hvad det betyder for den enkelte, er let at forstå: et lysere livssyn, en ny kraft til at leve videre.«

Den første bestyrer af »Aggershøj« var fru A. Møller, som kom fra sømandshjemmet i Nykøbing, Mors. Fru Møller afløstes af P. Wessel og hustru, og siden 1. maj 1953 har *Arnold Klug* og hustru bestyret »Aggershøj«. Klug er i vintermånederne sømandsmissionær i Fyns og Lolland-Falsters stifter. »Brinchly« passes af sømandsmissionsarbejderne fra København efter tur. Sømandsmissionær P. Wessel fører tilsyn med ejendommen.

Feriehjemmene har i årene, der er gået, øvet en bemærkelsesværdig indsats til trøst og opmuntring for alle, som har været deres gæster. Ved en bestemt lejlighed udtalte en af enkerne på »Aggershøj«: »Vi har jo alle en tragedie bag ved os.« Hvad den sætning rummer, forstår den, som i nogle dage har færdedes i et selskab, hvor alle kvinderne er enker og alle børnene faderløse.

Efterhånden, som tiden går, er det ikke blot krigsenker, men også andre sømandsenker, der kan få ophold på feriehjemmene. Tragedier på havet holder jo ikke op. Sorgen og savnet er lige stort, og behovet for hjælp og forståelse er altid det samme.

I den senere tid synes det, som om feriehjemmet »Aggershøj« skal kunne gøre fyldest på en måde, så vintertiden også udnyttes.

*Kongen forlader
Aggershøj.*

Adskillige rederier lader for kortere eller længere tid sømandshustruerne efter tur følge deres mænd om bord på skibene. Men hvor skal de gøre af børnene? De kan jo ikke sejle med, og deres skolegang skal passes. Der er sket henvendelse til Indenlandsk Sømandsmission om dette problem. Man synes, man gerne vil betro Sømandsmissionen sine børn, hvad den kun kan være glad for. Et forsøg er blevet gjort, og tiden vil vise, om der her er en vej frem. I så tilfælde skal vedkommende selvfølgelig betale for børnenes underhold.

Indenlandsk Sømandsmission har prøvet på at sætte den danske sømand og fisker fra de 5 onde år et levende mindesmærke. Når der ind under juleaftens tusmørke holdes andagt af pastor Eilschou Holm, tidligere ved mindekorset og nu ved mindeankeret ved Nyhavns kanalen, bringes vor gæld til den danske sømand i erindring.

Sømandskirken og sømandsmissionen

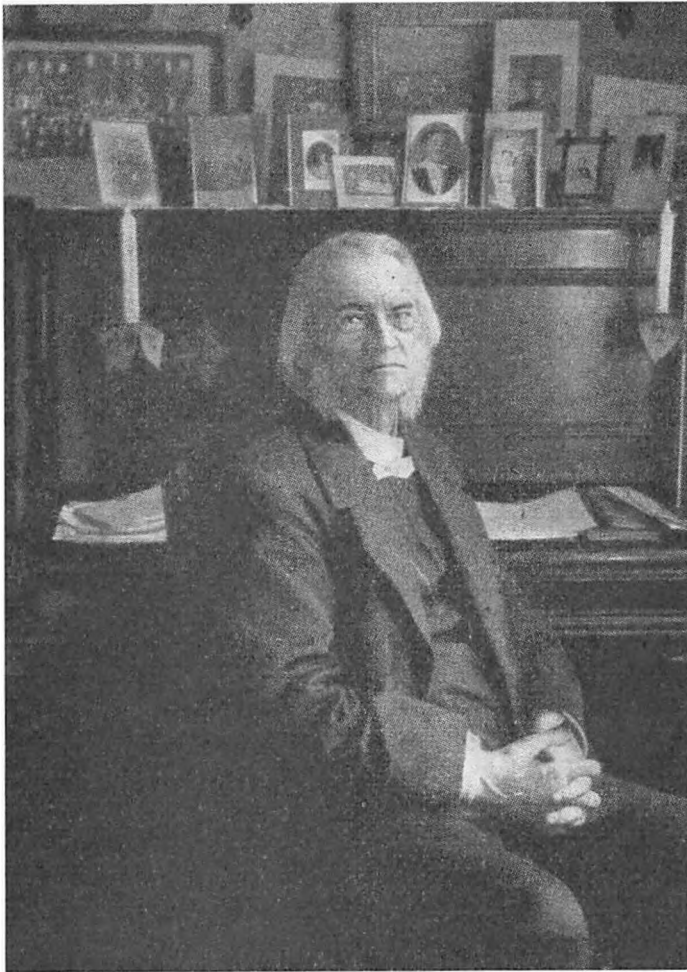
Foreningen til Evangeliets Forkyndelse for skandinaviske Sø-mænd i fremmede Havne blev stiftet 12. november 1867 på foranledning af daværende teologiske Kandidat V. Styhr, senere kultusminister og biskop. Allerede i 1850'erne havde V. Styhr slået til lyd for sømandsmission.

Inspirationen kom fra den norske teologiske kandidat I. C. Storjohann, som på en studierejse i England 1863 var kommet i forbindelse med engelsk sømandsmissionsarbejde og mente, at Norge også burde optage et lignende arbejde. Han helmede ikke, før han 1864 havde stiftet Den norske Forening til Evangeliets Forkyndelse for skandinaviske Sø-mænd i fremmede Havne. Den første norske station blev oprettet i Leith 1868. Pastor Storjohann, der senere rejste til England som sømandspræst, bærer med rette navnet: De nordiske sømandsmissioners fader.

Den ældste organiserede sømandsmission er den frikirkelige Port of London, stiftet 1814 af sømanden George Smith, der i 1801 var med i slaget på Københavns red. 1815 stiftedes The Bethel Union Society, (herfra stammer det så ofte anvendte Bethel navn for sømandshjem) der senere blev slået sammen med Port of London til The British and Foreign Sailors Society.

American Seamen's Friends Society, som sendte A. Wollesen til København, er det ældste organiserede sømandsmissionsarbejde i Amerika, stiftet 1826.

Den engelske statskirkepræst John Ashley begyndte 1834 at prædike evangeliet om bord i de skibe, der ankrede op i Bristolkanalen. 1845 grundlagde han Bristolkanalens Sømandsmission. Nogle år efter dannedes et lignende selskab i London, som 1856 blev slået sammen med Bristolkanalens Sømandsmission til det

Pastor J. C. Storchmann, de nordiske sømandsmissioners grundlægger.

verdensomspændende The Mission to Seamen »Flying Angel«, der er den engelske statskirkes sømandsmission.

Allerede 1865 fulgte den svenske Fosterlandsstiftelse efter nordmændene med sin sømandsmission. Det bevirkede, at den svenske statskirke 1876 optog sit sømandsmissionsarbejde, nu kendt under navnet Svenska Kyrkans Sjømannsvård. 1875 begyndte Finerne, efter at pastor Storchmann havde gennemrejst Finland og talt sømandsmissionens sag.

Ved A. Wollesens tidligere omtalte henvendelse til pastor Prior, sekretær i Foreningen til Evangeliets Forkyndelse i fremmede Havne, kom Foreningen i arbejde også herhjemme. Fra 1876 til Bethelskibets salg i 1901 drev Foreningen sømandsmissionsvirksomhed både ude og hjemme. 25 års jubilæumsskriftet fra 1892 fortæller: Missionsarbejdet for sømændene i de fremmede havne har ført til et arbejde for sømændene i hjemlige havne, først og fremmest i hovedstaden. I »Havnen« nævnes Bethelskibet i disse år under fortegnelsen over stationerne. Sømandstuerne i Odense, Aarhus og Helsingør er oprettet i forbindelse med arbejdet i København.

Foreningen for Evangeliets Forkyndelse i fremmede Havne ændrede senere sit navn til Dansk Sømandsmision i fremmede Havne. For nogle år siden forandredes navnet til Dansk Sømandskirke i fremmede Havne. For nemheds skyld bruges også her det nu forkortede gængse navn Sømandskirken ligesom Indenlandsk Sømandsmision almindeligvis er forkortet til Sømandsmisionen.

Da Udvalget for Indenlandsk Sømandsmision dannedes i 1905, blev bestyrelsesmedlem i Københavns Indre Mission provst Lic. Theol. H. M. Fenger medlem af Udvalget og sad som skattet medlem til 1928. 1909 valgtes provst Fenger til formand for Sømandskirken, hvilken post han varetog til 1930.

Sekretær Vilh. Rasch indvalgtes allerede 1907 som bestyrelsesmedlem i Sømandskirken og fortsatte til først i 1930'erne. I disse år, hvor man gensidig havde en repræsentant i bestyrelserne, var der en god og frugtbar vekselvirkning mellem de to sømandsmissionsarbejder. »Redningsbåden« fulgte med i præsteanstættelserne i fremmede havne og bragte hvert år programmet for Sømandskirkens årsmøder.

I Vilh. Rasch's sind blundede et stille håb om, at de to virksomheder engang skulle danne en fælles enhed, men håbet blegnede. Da Vilh. Rasch trådte ud af Sømandskirkens bestyrelse, skete det ikke blot for at hellige Sømandsmisionen sine sidste kræfter, men også fordi det forekom ham, at vejen frem til enhed var ufremkommelig.

På alle de punkter, hvor fælles interesser faldt sammen, har de to sømandsmissionsvirksomheder også siden den tid ganske naturligt arbejdet sammen. 1928 gennemførtes den første landsindsamling i fællesskab. Beløbet fordeltes efter aftale med 3/5 til

Sømandskirken og 2/5 til Sømandsmissionen. Den sidste fik 80.000 kr. Først i 1930'erne udsendte man i nogle år en julebog i fællesskab under redaktion af den tidligere sømandspræst i Hamborg N. E. Jessen. Det blev snart opgivet, da den ikke kunne svare sig. 1938 kom den anden landsindsamling, som gav 87.310 kr. til Sømandsmissionen. Siden julen 1943 har man udgivet juleheftet »Jul i havn og på hav«, redigeret af de to generalsekretærer. Senere er heftet overgået til forlaget O. Lohses Efterfølger, men de to generalsekretærer er stadig redaktører.

2. april - dagen for slaget på reden - 1944 solgtes ankermærket for første gang. Det har siden gentaget sig år for år, og indtægterne er blevet fordelt til Sømandskirken og Sømandsmissionen.

Besættelsestiden, som medførte, at vi alle rykkede tættere sammen, og problemerne blev sat på plads efter deres værd, førte til en række frugtbare samtaler mellem de ledende mænd i begge sømandsmissionsvirksomheder. Tanken om en enig og handlekraftig sømandsmission, der sprængte alle grænser og gik ud i hele verden, hvor der var behov for det, antog fast form i samarbejds- og sammenslutningsplaner.

Disse tanker kom ud for en afgørende prøve, da Lissabon dukkede op (se det foregående om Lissabon). Da forhandlingerne var ført til ende, vedtog man følgende resolution:

»Efter forhandling mellem bestyrelserne for »Dansk Sømandsmission i fremmede Havne« og »Indenlandsk Sømandsmission« på et fællesmøde i København 9. maj 1947 vedtog de to bestyrelser hver for sig følgende:

»Da man fra »Indenlandsk Sømandsmission«'s side har ønsket at optage et arbejde også blandt søfolk i udenlandske havnebyer, og de to sømandsmissioner »Dansk Sømandsmission i fremmede Havne« og »Indenlandsk Sømandsmission« ønsker at stå i et broderligt forhold til hinanden, har man af hensyn til det ansvar og de store opgaver, den danske kirke har over for de søfarende i udlandet, besluttet med fremtidig sammenslutning for øje at påbegynde et samarbejde med hensyn til de to sømandsmissioners virksomheder blandt søfarende i udenlandske havne.

Til varetagelse af dette samarbejde nedsættes der et udvalg, bestående af 6 medlemmer, hvoraf 3 udpeges fra hver side. Dette udvalg fastlægger stationernes placering, dog således, at »Dansk Sømandsmission i fremmede Havne som det ældste arbejde ind-

tager en fortrinsstilling. Desuden drøfter udvalget fælles anliggender, som f. eks. indsamlinger og mærkedage, henvendelser til offentligheden og andre spørgsmål af gensidig interesse.

Udvalget afholder mindst to årlige møder. Indkaldelse til møde sker med mindst 14 dages varsel. De to sømandsmissioners formænd skiftes til at indkalde og lede udvalgets møder.«

Protokollen fra et kontaktudvalgsmøde 2. maj 1950 fortæller under: Forslag til nærmere samarbejde: »W. L. refererede forhandlingerne fra sidste møde, hvor man var blevet enige om, at de to sømandsmissioner skulle samarbejde med sammenslutning for øje og fremlagde et forslag om praktisk samarbejde for derved at føre disse tanker ud i livet. Det blev foreslået, at stationen i Lissabon skulle ledes af kontaktudvalget, og at de to sømandsmissioner skulle dele udgifterne. W. L. fremhævede, at forslaget skulle opfattes som en udstrakt hånd fra Indenlandsk Sømandsmission. Man drøftede derefter forskellige spørgsmål i forbindelse med forslaget både af praktisk og økonomisk art.

Kaj Hammerich resumerede drøftelserne med at slå fast, at han på »Dansk Sømandskirke i fremmede Havne«'s vegne ville opfatte forslaget som et reelt forslag og forstod baggrunden for det som et skridt på vejen til et nøjere samarbejde mellem de to sømandsmissioner, også ud fra det synspunkt, at kontaktudvalgets arbejde var lidt luftigt og godt kunne have noget konkret at arbejde med.«

Bestyrelsen for »Dansk Sømandskirke i fremmede Havne« sendte senere ved sin formand kommandør Kaj Hammerich følgende officielle svar: »Med hensyn til »Indenlandsk Sømandsmission«'s tilbud om at være med gennem kontaktudvalget i ledelsen af Lissabonstationen således, at hver virksomhed betalte halvparten af de hermed forbundne udgifter, foreløbig for en 2-årige prøve, for gennem denne konkrete fællesopgave at bane vej for den egentlige sammenslutningstanke, havde vi i vor bestyrelse en længere drøftelse om dette forslag, hvor vi først og fremmest ønsker at bringe Dem en tak for forslagets fremkomst. Vi vil gerne opfatte forslaget i samme ånd, hvormed det er givet, og vi vil gerne understrege, at vor bestyrelse stadig ønsker at fastholde den eengang vedtagne principielle linie om et samarbejde med det mål for øje eengang at nå frem til sammenslutning.

Ikke desto mindre mener bestyrelsen tillige at måtte fastholde sit nuværende standpunkt, at tiden ikke er moden for en sammenlutning allerede nu, og at man derfor vil mene, at vore to virksomheder idag bør arbejde uafhængige af hinanden, indtil en virkelig sammenslutning er mulig. Bestyrelsen er af den opfattelse, at et overgangsfænomen med fælles ledelse af en enkelt station kun kan medvirke til yderligere forvirring, men beder samtidig »Indenlandsk Sømandsmission« forstå, at dette vort afslag intet præjudicerer med hensyn til de ovennævnte fremtidige muligheder, og at vi gerne vil, at vort svar netop skal opfattes i denne ånd.«

Det blev så derved. Kommandør Hammerich rejste til Korea som leder af Jutlandiaexpeditionen, og kontaktudvalgsmøderne gik i stå. Det var sikkert rigtigt, at der blev arbejdet med planer om samarbejde og dermed følgende sammenslutning før eller senere. Det blev ikke til noget dengang. Om det senere kan tages op, vil tiden vise. Men i hvert tilfælde må der altid kunne være tale om et godt samarbejde mellem to så nær beslægtede institutioner, der begge har det samme evangelium at bringe og begge arbejder for sømandens vel.

Indenlandsk Sømandsmission ønskede i anledning af sit 50 års jubilæum 1955 en landsindsamling, ikke til den daglige drift, heller ikke for at dække noget underskud, men til et fremstød i arbejdet. Det har imidlertid altid været sådan, at de to sømandsmissionsvirksomheder har haft landsindsamlinger i fællesskab. Ved stor imødekommenhed fra den nuværende formand for Sømandskirken, biskop Erik Jensen, og bestyrelsen blev det ordnet således, at Sømandskirken modtog Sømandsmissionens tilbud om at holde den skadesløs for mærkedagen, som bortfalder, så Sømandsmissionen af landsindsamlingen udbetaler Sømandskirken et gennemsnit af dens udbytte fra de 3 sidste mærkedage.

Anden sømands - missionsvirksomhed

Dannelsen af Udvalget for Indenlandsk Sømandsmission 1905 samlede de spredte kræfter i sømandsmissionsarbejdet og blev begyndelsen til en lang og rig udvikling. I det hele og store sluttede man op om Indenlandsk Sømandsmission, men der var dog enkelte undtagelser.

Den grundtvigske sømandsmission.

I det czaristiske Ruslands hovedstad Sct. Petersborg fremkaldte den engelske lord Radstock i 1870erne og 1880erne en kristelig vækkelse i de allerhøjeste kredse. På sine rejser frem og tilbage mellem London og Sct. Petersborg plejede lorden også at tale i København, først privat hos den amerikanske minister, senere offentligt i en teatersal.

Adskillige i de højere kredse herhjemme oplevede en vækkelse, og under ledelse af frk. Athalie Rørbye, der var bestyrerinde for en skole, et såkaldt institut, sluttede en del damer sig sammen for at gøre et arbejde iblandt søfolkene. Damerne kom ind i den kreds, der under pastor Priors ledelse samledes om sømandsmissionær A. Wollesens arbejde. 1879 dannede de den tidligere omtalte Københavns Kvindekreds for Mission blandt Søfolk. På trods af mændene indrettede damerne 1884 det første sømandshjem i København i Holbergsgade, som 1896 efter nogle flytninger endte i frk. Rørbyes store, trefløjede ejendom på Sct. Annæ Plads 20. Det var dette sømandsmissionsarbejde, Niels Andersen sluttede sig til, da han i 1894 kom til København, og som Frk. Rørbye var formand for.

Det var også frk. Rørbye, som gennem pastor Asschenfeldt-Hansen fik kaptajn Paul Nielsen ansat som sin medarbejder i

året 1900. Med sin nydelige håndskrift skriver frk. Rørbye et brev til kaptajn Paul Nielsen, der giver et hjertevarmt og charmerende billede af hende selv: »Jeg vil personligt byde Dem hjertelig velkommen i sømandshjemmet, hvor vi jo kender Dem og De os fra gammel tid, ja, Herren har igennem tiden underfuldt velsignet vor lille gerning, begyndt i stor skrøbelighed i Hans navn. Han har skænket os hus og hjem, ladet os beholde gennem årene vor kære, trofaste forstanderinde i hjemmet (frk. Rachel Kalisch), sendt os den kære Niels Andersen, som også virker så trofast for sagen og har nu, da vi ønskede at forny vor bestyrelse med nogle mandlige medlemmer, skænket os to sådanne Guds mænd som pastor Asschenfeldt-Hansen og grev Holstein-Holsteinborg, og endelig kære ven, har Herren nu lagt Dem på hjerte at følge kaldet til at komme og kaste garnet ud blandt Deres brødre.

Herren give os nåde til at stå trofast og ydmygt sammen i arbejdet med dette herlige mål for øje. Der kommer mange søfolk her i vort store, smukke sømandshjem - der er en stor arbejdsmark.«

Frk. Rørbye var stadig formand for Københavns Forening for Mission blandt Søfolk, da Bethelskibet blev afhændet i 1902. Da sømandshjemmet Bethel skulle bygges, skete der et brud. Alle mændene i bestyrelsen og alle medarbejderne sluttede op om Bethel og fortsatte under det samme navn: Foreningen for Mission blandt Søfolk i København med pastor Asschenfeld-Hansen som formand, medens frk. Rørbye og alle damerne forblev på Sct. Annæ Plads 20 og genoptog det gamle navn: Københavns Kvindeforening for Mission blandt Søfolk.

Et opråb blev udsendt i fællesskab, hvor denne kendsgerning offentliggjordes. Begge bestyrelser satte deres navne under og meddelte, at gaver til sømandshjemmet på Sct. Annæ Plads kunne sendes til frk. Rørbye, medens pastor Edv. Eilschou Holm og sømandsmissionær Niels Andersen modtog gaver til Foreningen for Mission blandt Søfolk i København. Prins Valdemar, der var protektor for Bethelskibet, gik over som protektor for det nye Bethel, som man også i et opråb bad om midler til. Dette opråb var undertegnet af lutter mænd, bestyrelsen og medarbejderne.

Man kan kun gisne om, hvad der har været grunden til dette brud. Frk. Rørbye har omhyggeligt sørget for, at alt skriftligt

fra denne tid er forsvundet. Har frk. Rørbye ment, at man burde have overtaget hendes ejendom på Sct. Annæ Plads i stedet for at bygge Bethel? Har damerne trods alt været vanskelige? I 1884 gik de jo deres egne veje og nu igen i 1904. Frk. Rørbye hørte så afgjort hjemme i den grundtvigske lejr. Mændene så afgjort i Indre Mission. Har denne modsætning også spillet ind? I hvert tilfælde kom sømandshjemmet på Sct. Annæ Plads ikke med i sammenslutningen i 1905. Og man har også en følelse af, at de to sømandsmissionsarbejder siden den tid ikke havde så meget med hinanden at gøre. Det skal man dog vist ikke lægge så megen vægt på, da de begge hver på sin plads havde nok at varetage.

I årene fremover øvedes en trofast gerning på Sct. Annæ Plads 20, dog vistnok under visse økonomiske vanskeligheder, idet det kom til at skorte på bygningernes vedligeholdelse.

Frk. Rørbye døde 1919 og havde testamenteret sin ejendom til Københavns Kvindeforening for Mission blandt Søfolk med den servitut, at der aldrig måtte udskænkes spiritus. Men ellers forelå ingen oplysning af nogen som helst art, ikke engang en bestyrelsesprotokol. Bestyrelsen, som altid havde suppleret sig selv, bestod på det tidspunkt af etatsrådinde Caroline Amsinck, fru Christiane Hansen og frk. Louise Moe. Disse damer oplyste, at der ikke eksisterede nogen bestyrelsesprotokol, i hvert tilfælde var den ikke blevet ført i mange år. Bestyrelsen suppleredes ved den lejlighed med overretssagfører Angelo og sognepræst A. V. Storm, Kastellet.

I et møde 14. juni 1920 blev en fundats for hjemmet vedtaget, hvis første paragraf lyder: Foreningens formål er at drive det af foreningen oprettede sømandshjem Sct. Annæ Plads 20, Sømandshjemmet af 1884 kaldet, som et afholdshjem på kristeligt grundlag.

Pastor J. S. Trier, Frederikskirken, valgtes 1925 ind i bestyrelsen og blev formand. 1926 blev de lokaler, der var benyttet til sømandshjem, udlejet til missionær Jørgen Andersen, der i Calcutta havde arbejdet sammen med fru Andrea Franks i den af hende stiftede: Den skandinaviske Sømandsmission.

19. oktober 1934 vedtog bestyrelsen at opgive det hidtil brugte navn Københavns Kvindeforening for Mission blandt Søfolk, som

ladenskaber et lille trykt kort med teksten: »I earnestly desire, in the strenght of the Lord, to do all I possibly can, to win souls for Christ, and to pull with them to the port of glory, however high the storm and however contrary the tide or the wind may bee. Underskrevet af Johan Marcussen 1. maj 1888. (Jeg ønsker alvorligt, i Herrens kraft, at gøre alt, hvad jeg formår for at vinde sjæle for Kristus og at drage dem til herlighedens havn, hvor højt end stormen og hvor kontrært end tidevandet eller vinden måtte være.«) Johan Marcussen havde følt sig guddommeligt ledet til at afgive sit løfte, og han følte sig under bestandig guddommelig ledelse til at efterleve det.

Fra samme år findes en skrivelse fra Overtoldinspektoratet for København, et Circulære til Kystposterne i Københavns Distrikt, der lyder: »Johan Marcussen, tidligere søfarende, har anmeldt for Overtoldinspektoratet, at han agter i en 16 fods sejl- og robåd, der eventuelt vil føre navnet Bethel, at gøre et missionsarbejde i Sundet og i den hensigt at borde skibe for at uddele traktater og andre skrifter af religiøst indhold til besætningerne. Idet bemærkes, at han ikke er fritaget for at gøre anmeldelse ved landing på kysten for Told- og Karantænevæsenet, skal Overtoldinspektoratet anmode Kystopsynet om at udvise mod ham den størst mulige imødekommenhed og hensyntagen.«

Dermed begyndte Johan Marcussens missionsvirksomhed i Sundet. Først med en robåd, senere med en sejlbåd, som metodistmenighederne i hele landet skaffede til ham ved en indsamling.

Fra 1890 til 1893 havde Marcussen en læsestue for søfolk i Aarhusgade 86. Trods sin frie stilling knyttede han i disse år forbindelse med Luthersk Missionsforenings stifter Chr. Møller, der brugte ham i prædikearbejdet. De holdt mange møder sammen både på Bornholm og i Nordsjælland. Folk ville meget gerne høre »den syngende evangelist«.

Til Luthersk Missionsforenings organ Budskab fra Nådens Rige sendte han flere gange korte beretninger om sin virksomhed under overskriften: Øresundsmissionens årlige meddelelser. I bladet for juni måned 1891 skriver han: »Det er mit håb, at det lille arbejde i Øresund også har et ærinde fra Gud til et eller andet forpint hjerte, og at det budskab, jeg bringer, kan blive brugt af Gud, uden at jeg selv får rede på, hvordan det behager Gud at bruge det. I tiden fra 8. juni 1890 til 8. juni 1891 har jeg

besøgt 803 skibe. Indtægterne have tilsammen været 1992,95 kr., som alt er indkommet ved frivillige bidrag. Deraf er anvendt ca. 500 kr. til en ny båd, som har været i brug siden 1. august forrige år. En del er anvendt til traktater og rejseomkostninger. Fuldstændigt detailleret regnskab er det ikke let for mig at give. Missionsarbejdet og mit eget husvæsen er så nøje knyttet sammen, så at det ikke er let at sige, hvor det ene slipper, og det andet begynder. Til mit og min families underhold er der intet anvendt ud over det, der behøves til et tarveligt ophold.«

1894 blev Johan Marcussen kvæker. 1896 til 1897 boede han på Kalkbrænderivej, hvor han indrettede en stue i sin lejlighed til gratis herberge med plads til en halv snes forkomne og forhutlede søfolk.

En tid arbejdede Marcussen sammen med den meget sprogkyndige grevinde *Schimmelmann*, der efter at have købt prins Valdemars lystyacht og givet den navnet »Duen«, sejlede rundt i Østersøhavnene og drev sømandsmission. Han arbejdede også sammen med frk. *Marie Jørgensen*, der lørdag aften indbød søfolk til møde i sit pensionat i Gothersgade 6. Fra 1890 til 1905 uddelte hun traktater og bibelposer om bord i skibene. Hun mødte selv op ved skibenes afgang.

Johan Marcussen og hans arbejdsomme hustru Charlotte Margrethe født Jensen havde 10 børn. Marcussen bad aldrig om penge, og familien måtte ofte savne det daglige brød, men de gik til Gud med alt og oplevede vidunderlige bønnehørelser. Hans hustru fulgte ham i alt og var helt indforstået med hans gerning. Men det skal nok passe, hvad en af døtrene skrev, at deres fader »levede på et højere plan«.

Johan Marcussens virksomhed blev efterhånden umuliggjort ved, at sejskibene blev færre og færre, og dampskibenes antal forøgedes. 1905 opgav han sin virksomhed som sømandsmissionær og rejste rundt i Danmark og andre lande som missionær, vistnok for kvækerne. Han døde 29. oktober 1936 i den høje alder af 85 år.

»Den lille Mission på Havet«, som er Luthersk Missionsforenings sømandsmission, er en direkte fortsættelse af Johan Marcussen og frk. Marie Jørgensens sømandsmission. Det er en Traktat- og Bogmission, og dermed også en fortsættelse af den gamle

Bogtaskemission. Brugt kristelig litteratur indsamles og indbindes og sendes med nye bøger, julehefter og traktater til sømandshjem herhjemme og i udlandet. Dels indgår bestanden i de forhåndenværende biblioteker dels foretages uddeling til søfolk. Udgifterne drejer sig om 200 til 300 kr. om året, der skænkes af sømandsmissionsvenner indenfor Luthersk Missionsforening.

»Den lille Mission« på Havet« fik fast form 1914 og lededes til 1939 af skræddermester *Thomsen*. Lods *Cortsen*, medlem af Broderkredsen på Havet og bestyrelsesmedlem i sømandshjemmet Bethel i København, varetog arbejdet til 1946. Den nuværende leder er repræsentant *Chr. Idorn*, København,

Tilløb til baptistisk sømandsmission.

Sekterisk sømandsmissionsvirksomhed har ikke kunnet finde nogen gunstig jordbund herhjemme. Det har igen vist sig, at hvor kirken er vågen, går ind i arbejdet og tager opgaverne op, er der ingen grobund for sekterne. Det eneste tilløb - foruden det nuværende lille sømandshjem i Hals - har været den af baptisterne planlagte »Skandinaviske Sømandsmission« i Hirtshals, hvor man havde til hensigt at gøre et arbejde blandt de mange svenske fiskere.

Der var optræk til stort sømandshjem, kirke og hotel. Det sidste fik man købt. Men da den svenske statskirke begyndte at rejse den svenske Sømandskirke i Hirtshals, der ventes indviet 1955, opgav baptisterne det påtænkte arbejde.

Sømandsmissionens andre forbindelser

Sømandsmissionen er et arbejde, der spænder vidt og når ud til mange mennesker. Dermed er det også givet, at den træder i forbindelse med mange institutioner og myndigheder af forskellig art.

Gennem mange år har Indenlandsk Sømandsmission haft nær kontakt med de andre *nordiske sømandsmissioner* både med »Finska Sjömansmissionssällskapet«, med »Svenska Kyrkans Sjömannsvård« og Fosterlandsstiftelsens Sømandsmission og med Den Norske Sømandsmission. Arbejdsmarken er i mange måder fælles og arbejdsformerne de samme, så der har kun været grund til at udveksle erfaringer og oplevelser til gensidig befrugtning i arbejdet. Indenlandsk Sømandsmission har regelmæssigt deltaget i de nordiske sømandsmissioners sekretærkonferencer.

I årene efter krigen er der knyttet en særlig kontakt med »Den indre sjømannsmission« i Norge, der så nogenlunde svarer til Indenlandsk Sømandsmission i Danmark. Generalsekretær O. Dahlgoli, har flere gange talt ved Indenlandsk Sømandsmissions årsmøder, og til »Den indre Sjømannsmissions« 75 års jubilæum, der fejres i Svolvevær sidst i juni 1955 sammen med et stort sømandshjems indvielse, har man indbudt formanden og generalsekretæren for Indenlandsk Sømandsmission.

Da tanken om *Handelsflådens Velfærdsråd* kom frem efter krigen, nedsattes et foreløbigt ministerielt udvalg 1946 for at drøfte sagen. Gennem sin generalsekretær fik Indenlandsk Sømandsmission sæde i dette udvalg. Da Velfærdsrådet trådte ud i livet ved lov af 30. april 1948 tilbød man Indenlandsk Sømandsmission en plads i rådets bestyrelse. Generalsekretæren tiltrådte denne og blev samtidig valgt ind i forretningsudvalget. Senere blev pastor Eilschou Holm formand for studie-, hobby- og filmsudvalget.

Handelsflådens velfærdsråd er nedsat af handelsministeren og består af 17 medlemmer, hvoraf staten er repræsenteret ved 3 medlemmer, rederne med 4, de søfarende med 7 og ældre velfærdsinstitutioner med 3 medlemmer. Rådets virksomhed har intet med velgørenhed at skaffe. Dets formål er at varetage sådanne foranstaltninger i ind- og udland vedrørende de søfarendes velfærd, som måtte skønnes formålstjenlige og ønskelige. Midlerne til Velfærdsrådets arbejde tilvejebringes ved en afgift på 8 øre pr. dag for hver sømand, der er forhyret med dansk handelskib. Heraf betaler sømanden selv 2 øre, rederen 2 øre og staten 4 øre.

Selv om Sømandsmissionen har sit eget ansigt og selv ønsker at klare sine sømandshjem, siger det sig selv, at der på mange måder er et udstrakt og godt samarbejde med Velfærdsrådet, særligt hvad angår det kulturelle og idrætslige. Velfærdsrådet har anbragt mange tonefilmapparater på vore sømandshjem og adskilligt fodboldudstyr, redskaber til forskellig slags hobbyvirksomhed m. m.

I »*Danske Søfarendes Mindefond*« har Indenlandsk Sømandsmission et bestyrelsesmedlem. Ligeledes som allerede nævnt i »*Søfartens Bibliotek*«.

Med de forskellige rederier, rederiforeninger, med de søfarendes organisationer og med fiskeriforeningerne har Indenlandsk Sømandsmission et udstrakt samarbejde. Således har pastor Eilschou-Holm indviet mindesmærkerne for de omkomne søfolk og fiskere i Hirtshals, Esbjerg og Frederikshavn, ligesom mindetavlen for de omkomne skibsførere i skibsførerforeningens opholdsstue. Og da »Sømændenes Mindehotel« i Peder Skramsgade blev indviet sidst på året 1954, havde Sømændenes og Søfyrbødernes Forbund indbudt Indenlandsk Sømandsmission til at overvære højtideligheden.

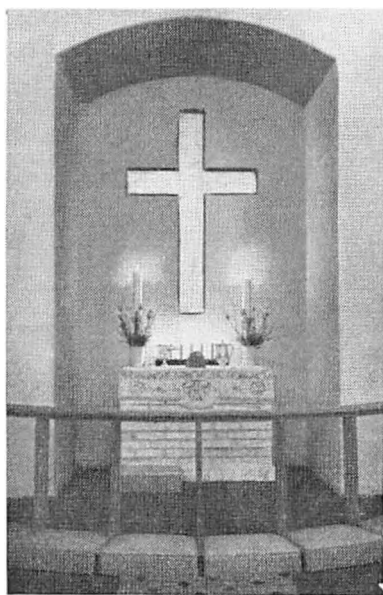
Også med de ministerielle kontorer har Indenlandsk Sømandsmission et omfattende samarbejde i disse år, der er så rigelige på circulærer og mange slags forskellige bestemmelser. Generalsekretæren har slidt mange trapper. Overalt kan man sige, at Sømandsmissionen møder velvilje og forståelse.

Og så skal dette jubilæumsskrift slutte med en hyldest til sømanden og fiskeren. De er ikke anderledes end andre. De ønsker heller ikke, at de skal fremhæves på nogen særlig måde. De har

valgt deres levevej på havet, hvor de tjener det daglige brød. Der gør de deres dont som vi vor. Men deres forhold er anderledes end andres. Den gamle romerske feltherre Pompejus sagde det i sit sprog på latin: *Navigare necesse est, non vivere*. Det er nødvendigt at sejle, men ikke at leve. Vi kan også sige det sådan, at skal vi leve, er der nogen, der må sejle.

Disse folk, som må sejle for at holde os andre i live, må nødvendigvis undvære deres hjem og deres kirke, undertiden i lange tider. Vi vil hylde dem ved at bringe dem et *hjem* i det fremmede. Vi vil gøre det så godt for dem, som vi kan. Og så vil vi ringe med *kirkeklokken* og bringe dem det bedste vi ved, Jesu Kristi evangelium.

Lad mig slutte med en udtalelse af den forhenværende svenske ærkebiskop, formand for »Svenska Kyrkans Sjømannsvård«, Erling Eidem: Jeg tager min hat dybt af for sømanden. Ikke udfra samme motiv som læreren, der bukkede dybt for de mindre drenge i skolen, da der blandt dem kunne findes en fremtidig minister, men fordi de mennesker, der gav os budskabet om Jesus Kristus, kom fra sømands- og fiskerstanden.

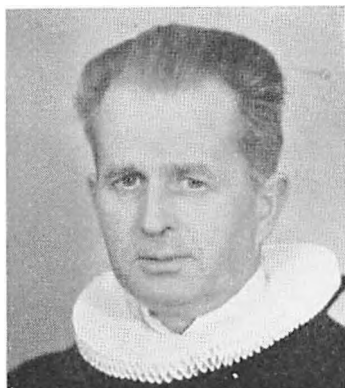
Hovedbestyrelsen, kasserer og sekretærer.

**William Larsen,
formand, sognepræst.**

**Aage J. Chr. Pedersen,
næstformand, maskinmester.**

**H. P. Wange Beek,
provst.**

**Arne Biering-Sørensen,
sognepræst.**

**Marie Grønfeldt,
frue.**

**Chr. Muff,
fiskeskipper.**

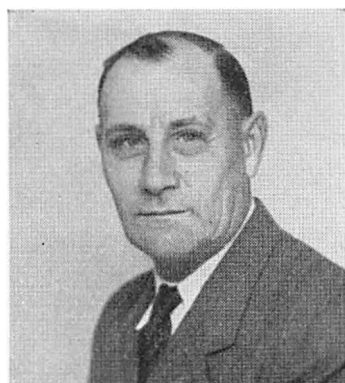

**Johannes Pedersen,
rejspræst.**

**Kr. Konge,
fiskeskipper.**

**Martin Nielsen,
bestyrer.**

**A. Lodberg,
kasserer.**

**Fr. V. Ellschou-Holm,
generalsekretær.**

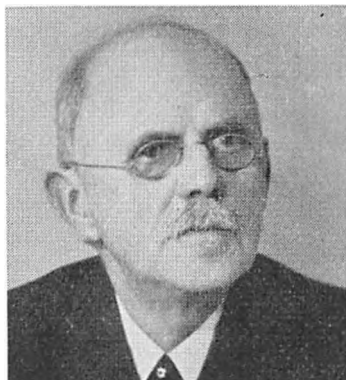

**J. Hübertz-Knudsen,
kredssekretær.**

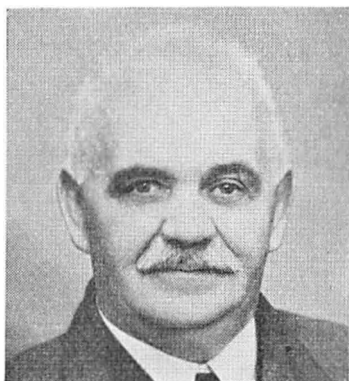
Sømandsmissionærer.

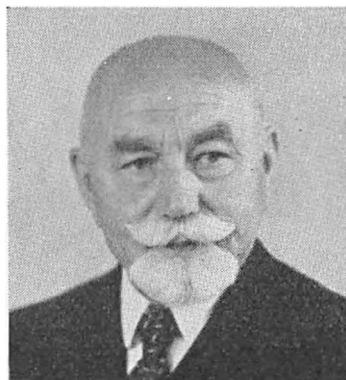
Gunner Christensen,
ant. 15/6-1952.

H. N. Fyrkilde,
ant. 26/7-1918.

J. B. Groth,
ant. 11/9-1904.

J. C. Houmand,
ant. 12/5-1912.

P. V. Jacobsen,
ant. 21/3-1929.

Age Jensen,
ant. 1/4-1944.

P. L. Lodberg Jensen,
ant. 1/1-1940.

A. Kirkegaard,
ant. 1/5-1937.

J. Kornum,
ant. 1/7-1954.

Alfred Thomsen,
ant. 1/8-1954.

E. Age Rasmussen,
ant. 1/4-1939.

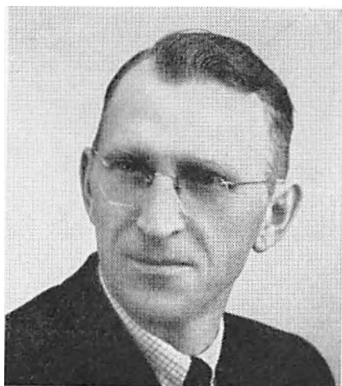
Sømandsmissionens ferie hjem. (Bestyrerne er sømandsmissionærer i vinterhalvåret).

Marstal: Arnold Klug,
ant. 1/12-1949.

Magda Klug.

Roskilde: Peder Wessel,
ant. 1/7-1940.

Inger Wessel.

Sømandshjemmenes bestyrere.

Aalborg: J. Ingeman Jørgensen,
ant. 1/8-1938.

Inga Ingemann Jørgensen.

Aarhus: Wilh. Schärfe,
ant. 15/8-1939 .

Ellen Schärfe.

Aarhus: N. Holmsgaard Olesen,
ant. 1/5-1955.

Mary Holmsgaard Olesen.

Esbjerg: Fru Marie Jensen,
ant. 1/11-1929.

Faxe Ladeplads: Frk. Edith Larsen,
ant. 1/1-1947.

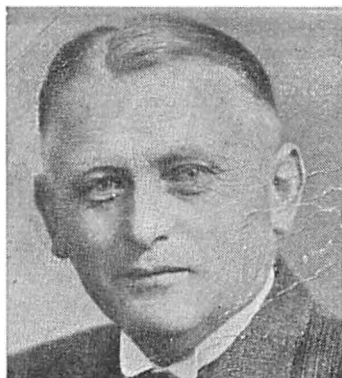
Esbjerg: G. Ricks-Pedersen,
ant. 1/9-1949.

Ella Ricks-Pedersen.

Esbjerg: A. Lindqvist,
ant. 1921.

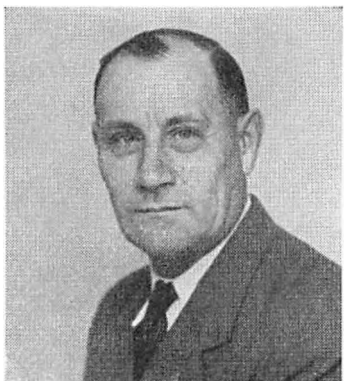
Svendborg: L. Bollerup,
ant. 1917.

Fredericia: B. W. Nielsen,
ant. 1/5-1951.

Anna Nielsen.

Frederikshavn: C. Martin Nielsen,
ant. 1/12-1928.

Anna Nielsen.

Gilleleje: Orla Bundgaard,
ant. 15/4-1948.

Martha E. Bundgaard.

Grenaa: J. A. Jørgensen,
ant. 15/4-1953.

Ketty M. Jørgensen.

Haderslev: Th. J. Hedelund,
ant. 1/5-1951.

Ingrid J. Hedelund.

Helsingør: A. A. J. Krugelund,
ant. 1/6-1945.

Karen Krugelund.

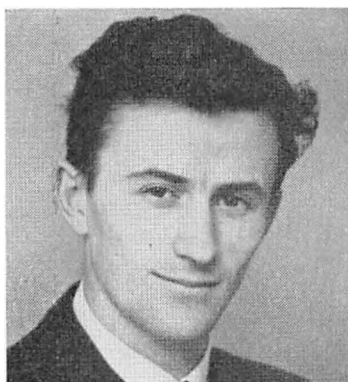

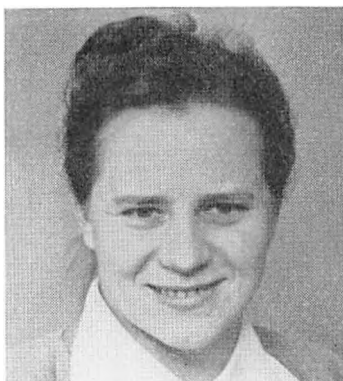
Hirtshals: Niels Samuel,
ant. 1/8-1949.

Else Marie Samuel.

Horsens: Erik P. H. Svendsen,
ant. 1/4-1952.

Oda Svendsen.

Hundested: Peter J. Christensen,
ant. 14/10-1950.

Marie Christensen.

Hvide Sande: P. V. Christensen,
ant. 1/7-1946.

Rebekka Christensen.

Kalundborg: Dorthe M. Rasmussen,
ant. 1/5-1932.

Kerteminde: Helga Sørensen,
ant. 1/9-1951.

Kolding: Hans Buhl,
ant. 1/7-1953.

Anna Marie Buhl.

**Korsør: Peder Guldager,
ant. 1/1-1954.**

Anna Guldager.

**København: Kaj Jensen,
ant. 1/10-1939.**

Inger Jensen.

**Køge: Jørgen A. Nielsen,
ant. 1/5-1948.**

Marie Nielsen.

Lemvig: Karen Marie Kirk,
ant. 1/8-1928.

Nerø: Else Marie Kofoed,
ant. 15/5-1952.

Nakskov: Anker F. Graugaard,
ant. 1/5-1951.

Karen Elisabeth Graugaard.

Nykøbing F.: Karl Bech,
ant. 1/12-1954.

Astrid Bech.

Nørresundby: Holm Andersen,
ant. 1/10-1943.

Helga Andersen.

Odense: Aksel Gottlieb Madsen,
ant. 15/1-1928.

Johanne Madsen.

Rødvig: Niels Th. Olsen,
ant. 22/6-1943.

Anna Olsen.

Rønne: Martin Madsen,
ant. 1/9-1951.

Ida Madsen.

Sjæll. Odde: Henriette Lauridsen,
ant. 1/5-1955.

Vejle: A. M. K. Hansen,
ant. 1/11-1950.

Skagen: Th. P. Jensen,
ant. 1/5-1947.

Methu Jensen.

Skive: Gottfred Vilh. Hansen,
ant. 12/10-1927.

Anna Hansen.

Strandby: Ejner C. Nørgaard,
ant. 15/4-1953.

Marie Nørgaard.

Sønderborg: Poul Moustgaard,
ant. 1/6-1945.

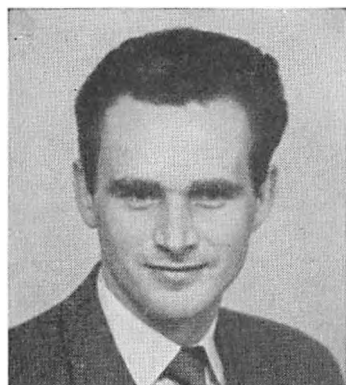
Lina Moustgaard.

Thyborøn: Oluf Chr. J. Jensen,
ant. 1/4-1942.

Kristine Jensen.

Vesterø havn: L. Skov Thomsen,
ant. 1/6-1953.

Anna K. B. Thomsen.

Østerby: Richard A. Andersen,
ant. 15/9-1949.

Margrethe Andersen.

Færøerne:
Thorshavn: Joen Peter Johannesen,
ant. 1/8-1945.

Hansine P. Johannesen.

England:
Grimsby: Henry Christensen,
ant. 1/8-1952.

Martha Christensen.

Portugal:
Lissabon: Jørgen Østergaard,
ant. 1/10-1953.

Erna Lilly Østergaard.

Årsstatistik for sømand

	Sømands- hjemmets værdi efter ejendoms- skyld kr.	Værelser				Logerende søfolk og fiskere (i henhold til den officielle gæstebog)								Opbevarede
		Enkeltte		Dobbelte		Skibs- førere	Maskin- mestre	Styrf- mænd	Restaura- tionspers.	Dreksfolk	Maskin- folk	Fiskere	Sømands- og fisker- hustruer	
		Med kumme	Uden kumme	Med kumme	Uden kumme									
Aalborg	220 000	21	13	8	6	63	114	104	142	470	207	82	243	146
Aarhus	160.000	13	5	7	7	16	33	24	—	375	358	—	54	40
Esbjerg gl. havn	70.000	3	—	5	—	19	26	23	19	54	18	65	45	97
Esbjerg ny havn	167.865	11	2	10	—	11	6	9	—	22	18	403	109	318
Faxe Ladeplads	47.500	1	1	3	—	1	3	1	2	11	—	6	9	—
Fredericia	124.200	8	—	3	2	3	5	5	3	31	9	7	6	2
Frederikshavn	215.000	6	14	5	5	19	83	54	41	169	72	172	114	125
Gilleleje	256.120	35	—	14	—	—	—	—	—	—	1	127	8	4
Grenaa	31.000	6	1	3	2	4	6	4	—	12	3	59	10	10
Haderslev	38.000	4	1	2	—	—	1	—	3	18	—	2	—	—
Helsingør	55.000	3	—	5	1	13	29	27	14	121	153	9	5	13
Hirtshals	80.000	8	2	3	—	4	5	2	3	25	7	60	34	85
Horsens	30.000	3	—	6	—	—	5	—	5	16	14	6	18	—
Hundested	35.600	4	—	3	1	3	2	3	4	12	2	27	14	10
Hvide Sande	130.000	12	11	4	—	1	—	1	—	1	—	67	24	45
Kalundborg	19.000	1	—	1	—	—	—	2	—	6	5	5	4	—
Kerteminde	25.000	—	—	2	2	—	—	2	—	6	2	8	3	—
Kolding	35.000	6	—	2	—	—	—	2	8	23	16	8	10	2
Korsør	42.000	—	2	—	4	16	27	18	12	50	7	8	5	1
København	1.000.000	50	—	25	—	37	168	115	250	1412	114	40	90	600
Køge	20.000	—	2	—	5	4	3	3	4	17	5	12	6	1
Lemvig	30.000	—	2	—	3	10	—	7	—	2	—	180	36	—
Nakskov	40.000	—	6	—	3	2	—	1	16	28	16	3	5	3
Nexø	40.100	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	41	10	—
Nykøbing F.	82.000	—	5	—	5	4	5	5	—	24	7	8	—	—
Nr. Sundby	82.400	5	—	5	—	5	8	4	5	43	6	5	10	2
Odense	75.000	5	—	12	—	12	22	17	48	117	89	14	35	12
Rødvig	17.000	2	—	6	2	3	2	—	—	2	—	14	4	—
Rønne	—	—	2	—	3	5	1	16	4	20	1	24	10	5
Sjællands Odde	16.000	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skagen	132.000	13	6	3	5	2	2	1	—	5	—	80	5	125
Skive	18.500	—	1	—	1	1	1	2	2	9	1	10	—	—
Strandby	35.000	—	2	—	6	2	—	—	—	—	—	2	2	—
Svendborg	91.300	21	—	23	3	3	5	52	2	168	1	2	11	150
Sønderborg	36.000	3	3	3	—	19	6	6	—	4	21	43	2	—
Thyborøn	175.000	22	—	8	—	5	1	—	—	—	—	650	80	50
Vejle	37.210	1	8	1	2	2	1	2	9	32	7	5	6	—
Vesterø Læsø	28.600	3	1	7	—	2	1	—	2	—	—	25	5	2
Vesterby Læsø	16.500	2	—	2	—	—	—	—	—	11	—	12	3	—
Færøerne														
Thorshavn	und. opf.													12
Udlandet														
Grimsby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Lissabon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

p. t. lukket. Åbner 1. maj 1955

Hjemmene for 1954

Julefester og julegaver			Møder og andagter		Hospitalbesøg	Urløst og fodboldkampe		Antal skibsbesøg											
Antal	Deltagere	Julegaver	Antal	Deltagere		Antal	Deltagere	Danske S/S og M/S	Danske M/Sk og kuttere	Svenske	Norske	Finske	Hollandske	Tyske	Engelske	Andre			
4	296	506	191	3621	82	3	66	483	975	121	77	32	32	101	8	2			
5	415	391	100	3500	90	22	525	289	445	108	131	69	48	55	16	15			
3	475	435	315	3600	125	—	—	70	—	15	15	10	—	—	—	—			
2	450	15	116	2406	11	—	—	25	6300	2	8	1	23	9	2	5			
1	5	5	22	209	4	—	—	—	80	26	—	5	6	32	1	—			
2	88	26	200	1450	3	—	—	60	350	32	51	28	33	17	5	—			
4	322	287	286	5451	13	4	70	149	806	102	70	15	13	50	6	6			
2	110	3	300	9000	1	4	340	—	200	—	—	—	—	—	—	—			
3	150	28	53	1171	—	—	—	—	646	12	—	—	9	46	—	2			
1	13	6	52	188	—	—	—	2	329	13	5	—	6	88	1	2			
2	140	135	125	3750	5	—	—	46	37	5	7	—	2	10	—	—			
2	180	15	181	3745	8	—	—	9	1055	5	3	—	8	16	—	—			
3	71	19	159	995	3	1	22	17	109	9	12	11	61	76	3	1			
1	82	25	112	1543	4	—	—	1	1107	4	1	—	—	8	—	—			
7	895	—	274	12355	—	—	—	—	3180	—	—	—	—	—	—	—			
1	90	40	61	371	—	—	—	16	276	18	1	5	4	38	—	—			
—	—	11	13	386	3	—	—	—	432	—	8	—	—	3	—	—			
3	55	53	54	917	5	3	110	191	389	54	10	16	20	147	1	6			
2	65	75	309	3345	1	1	12	8	90	12	3	2	8	35	3	—			
6	570	3425	300	12028	437	12	210	1090	2310	70	—	—	74	104	—	—			
3	53	48	86	335	—	—	—	69	117	18	18	2	22	32	—	—			
1	75	—	54	700	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—			
2	42	35	97	1356	9	—	—	31	464	19	23	—	18	29	—	—			
2	45	6	43	467	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	54	1325	1	9	180	10	108	4	5	3	47	86	—	3			
1	10	40	162	1162	2	—	—	300	500	—	—	—	—	—	—	—			
2	125	204	135	2130	15	7	154	—	902	167	150	126	185	254	106	21			
2	42	6	13	261	—	1	24	—	30	—	—	—	—	—	—	—			
1	19	43	76	1058	5	—	—	17	815	13	—	—	—	35	2	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
3	225	19	325	9105	5	—	—	—	1250	5	—	—	—	—	—	—			
1	46	4	4	162	—	—	—	99	158	22	4	—	27	62	2	—			
4	835	—	224	9819	1	—	—	—	618	—	—	—	—	—	—	—			
3	110	40	730	10000	—	—	—	—	350	—	—	—	—	—	—	—			
2	21	52	300	3225	2	1	5	—	500	—	—	—	—	50	—	—			
1	250	14	565	15450	40	—	—	—	5000	—	—	—	—	—	—	—			
1	25	62	37	555	—	1	25	Skibsbesøg om søndagen										—	—
3	400	6	111	4651	4	6	40	—	720	—	—	—	—	—	—	—			
2	207	—	396	1729	—	—	—	—	130	57	—	—	—	—	—	—			
2	200	52	315	5678	48	—	—	36	353	24	57	—	—	—	—	—			
6	143	165	79	1704	42	—	—	119	842	147	96	41	—	—	—	—			
3	85	213	94	1483	129	13	172	302	—	265	300	21	—	—	—	—			

LITTERATURFORTEGNELSE

- A. Busch*: Kirken og Sømændene, Dansk Sømandsmission i fremmede Havne 1867—1942. 1942.
De unges Blad.
Foreningen til Evangeliets Forkyndelse for skandinaviske Sømænd i fremmede Havne 1867—1892. 1892.
Havnen.
Fredrik Johansen: Broderkredsen paa Havet 1899—1949. 1949.
Indre Mission i Københavns Arkiv.
Indre Mission i Danmarks Bestyrelsesprotokol.
Indre Missions Tidende.
William Larsen: Ret Kurs, udgivet i Anledning af Indenlandsk Sømandsmission 40 Aars Jubilæum. 1945.
Vilh. Rasch: Under Dueflaget Danmark rundt, Indenlandsk Sømandsmission 1905—1930. 1930.
Redningsbaaden.
A. V. Storm: Mindeblade, den danske Forening til Evangeliets Forkyndelse for skandinaviske Sømænd i fremmede Havne 1867—1917. 1917.
Carl Weltzer: Bølger der bærer. 1952.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
1905—1955	7
SØMANDSMISSIONENS BEGYNDELSE	9
Den amerikanske sømandsmission	10
Sømandsmissionsarbejdet i København	11
Sømandsmissionsarbejdet i provinsen	22
Udvalget for Indenlandsk Sømandsmission dannes	28
SØMANDSMISSIONENS ORGANISATION OG	
VIRKEMÅDE	39
Sømandsmissionens love	39
Sømandsmissionærerne	43
Årsmøderne	46
Kvindekredsene og tillidsmændene	52
Redningsbaaden	57
Forlag og depot	58
Sømandsbiblioteket for Danmark	60
Sømandsspækassen	63
Mejeriindsamlingen	63
SØMANDSHJEMMENE OG DERES HISTORIE	65
1. <i>København</i>	70
2. <i>Sjælland uden for København</i>	76
Køge	79
Rødvig	80
Fakse Ladeplads	82
Korsør	83
Kalundborg	85
Sjællands Odde	87
Holbæk	88
Hundested	89
Gilleleje	90
Helsingør	91
Planer om sømandshjem	93
3. <i>Bornholm</i>	95
Rønne	95
Nexø	97
Sømandshjem på Christiansø?	100
4. <i>Lolland-Falster</i>	100
Nykøbing	100
Nakskov	102
Planer om andre sømandshjem	105

	Side
5. <i>Fyn og omliggende øer</i>	106
Marstal	106
Odense	107
Nyborg	110
Kerteminde	111
Et sømandshjem på humanitært grundlag	112
6. <i>Den jydsk Vestkyst</i>	113
Esbjerg Gammel Havn	113
Esbjerg Ny Havn	116
Ringkøbing	118
Hvide Sande	119
Thyborøn	122
7. <i>Limfjorden og Nordjylland</i>	124
Lemvig	125
Struer	125
Skive	126
Nykøbing Mors	128
Thisted	128
Aalborg	129
Nr. Sundby	133
Hirtshals	136
Skagen	139
Strandby	141
Frederikshavn	143
Sæby	146
Vesterø, Læsø	147
Østerby, Læsø	149
Et frikirkeligt sømandshjem i Hals	151
8. <i>Den jydsk Østkyst</i>	151
Randers	151
Grenaa	154
Sømandshjem på Anholt?	155
Aarhus	156
Horsens	159
Vejle	161
Fredericia	162
Kolding	164
9. <i>Sønderjylland</i>	166
Haderslev	166
Sønderborg	167
Sømandshjem i andre sønderjydske havne	169
Aabenraa	169
Graasten	170
Egersund	171
Flensborg	171

	Side
10. <i>Færøerne og Grønland</i>	172
Færøerne	172
Grønland	175
11. <i>Udlandsstationerne</i>	179
Grimby, England	179
Lissabon, Portugal	184
SKOLERNE	189
Sømandshøjskolen i Svendborg og Broderkredsen på Havet	189
Fiskeskipperskolen i Esbjerg	197
Andre skoleformer?	199
MINDEGUDSTJENESTERNE OG FERIEHJEMMENE	201
SØMANDSKIRKEN OG SØMANDSMISSIONEN	211
ANDEN SØMANDSVIRKSOMHED	217
Den grundtvigske sømandsmission	217
»Øresundsmissionen« og »Den lille Mission på Havet«	220
Tilløb til baptistisk sømandsmission	224
SØMANDSMISSIONENS ANDRE FORBINDELSER	225
BILLEDER	228
Sømandsmissionens hovedbestyrelse	228
Sømandsmissionærer	230
Sømandsmissionens feriehjem	232
Sømandshjemmenes bestyrere	233
STATISTIK	246
LITTERATURFORTEGNELSE	248

